

«Η Δράση ως Αφετηρία Αναστοχασμού»

Συμπεράσματα και Προτάσεις Βάσει
Υλοποιημένων Σχεδίων Δράσης
Γυναικείων και Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων

ΤΙΝΑ ΛΥΓΔΟΠΟΥΛΟΥ

Νοέμβριος 2015
Αθήνα

Λεπτομέρειες έκδοσης

Συγγραφή: Τίνα Λυγδοπούλου

Γλωσσική επιμέλεια: Πόλυ Κατσαργύρη

Επιστημονική επιμέλεια: Τίνα Λυγδοπούλου, Φανή Παπαδοπούλου, Βίκυ Γκερμόστη

Φωτογραφικό υλικό: Τίνα Λυγδοπούλου (Εικόνες 1-8), Σωτηρία Παπαλουκά (Εικόνα 9)

Τα αποσπάσματα των Sujatta Bhatt («The Voices») και Adrienne Rich («Cartographies of Silence») έχουν αποδοθεί από την Τίνα Λυγδοπούλου

Οι αφίσες που συμπεριλαμβάνονται στην έκδοση, εκδόθηκαν κατά τη διάρκεια του Έργου και ανήκουν στις οργανώσεις: «Φαιναρέτη», Οργάνωση Ενωμένων Γυναικών της Αφρικής, «Αντίτροπον», Ευρωπαϊκό Δίκτυο Κατά της Βίας, «Σχεδία» Κέντρο Παιδαγωγικής & Καλλιτεχνικής Επιμόρφωσης, Ένωση Διπλωματούχων Ελληνίδων Μηχανικών, Κέντρο Προάσπισης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων..

Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας (ΚΕΘΙ)

Χαρ. Τρικούπη 51 & Βαλτετσίου, 106 81 Αθήνα

τηλ.: 210 38 98 000/ φαξ: 210 38 98 079

Ηλεκτρονική διεύθυνση: kethi@kethi.gr/ ιστοσελίδα: www.kethi.gr

Το Έργο: «Υποστήριξη των ΜΚΟ (γυναικείων οργανώσεων)» υλοποιείται από το Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας και εντάσσεται στον Άξονα Προτεραιότητας 7, 8 & 9 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Διοικητική Μεταρρύθμιση 2007-2013» του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς (ΕΣΠΑ).

Σχεδιασμός:

Παραγωγή:

Σχήμα:

Σελίδες:

ISBN: 978-960-6737-34-3

Απαγορεύεται η αναπαραγωγή οποιουδήποτε τμήματος αυτού του βιβλίου, που καλύπτεται από δικαιώματα (copyright), ή η χρήση του σε οποιαδήποτε μορφή, χωρίς τη γραπτή άδεια του Κέντρου Ερευνών για Θέματα Ισότητας.

Περιεχόμενα

i. Πρόλογος

ii. Συνοπτική περιγραφή:

Το πρόγραμμα

Ο ρόλος του ΚΕΘΙ και περιγραφή των δράσεων

Μεθοδολογικές προσεγγίσεις

iii. Παρουσίαση του έργου κάθε οργάνωσης:

«Αντίτροπον»

«Βία-Στοπ» Ινστιτούτο Πρόληψης & Θεραπείας της Βίας & Προώθησης της Ισότητας των Φύλων

Γυναίκες Χωρίς Σύνορα

«Διάπλαση» Εταιρεία Συμβουλευτικής & Ψυχοκοινωνικής Υποστήριξης Παιδιού & Οικογένειας

Δίκτυο Γυναικών Επιχειρηματιών του Κέντρου Εργάνη

«Διοτίμα» Κέντρο Γυναικείων Μελετών και Ερευνών

Δίκτυο Παρέμβασης Γυναικών Κρήτης

Ελληνική Εταιρεία Γυναικών Πανεπιστημιακών

Ελληνικό Δίκτυο Επαγγελματιών Πληροφορικής

Ένωση Διπλωματούχων Ελληνίδων Μηχανικών

Ένωση Ελληνίδων για την Οικογένεια & τη Νεότητα

Ένωση Κυριών Δράμας: Σπίτι Ανοιχτής Φιλοξενίας

Επιμορφωτικό Κέντρο Γλαύκης

Επιστημονική Εταιρεία για την Κοινωνική Συνοχή & Ανάπτυξη

«Εργάνη» Κέντρο Στήριξης της Απασχόλησης & της Επιχειρηματικότητας των Γυναικών

«Εύξεινη Πόλη» Δίκτυο Τοπικών Αυτοδιοικήσεων για Κοινωνική, Πολιτιστική, Περιβαλλοντική, Τουριστική & Αγροτική Ανάπτυξη

Ευρωπαϊκό Δίκτυο Κατά της Βίας

«Ιασις»

Ινστιτούτο Απασχολησιμότητας

«Ιριδα» Μη Κυβερνητική Οργάνωση Γυναικών Δήμου Χερσονήσου

Κέντρο Γυναικών Καρδίτσας

Κέντρο Έρευνας & Ανάπτυξης της Ιεράς Μητροπόλεως Σύρου

Κέντρο Μέριμνας Οικογένειας & Παιδιού

Κέντρο Unesco για τις Γυναίκες & την Ειρήνη στα Βαλκάνια

Κέντρο Προάσπισης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

«Κλίμακα» Φορέας Ανάπτυξης Ανθρώπινου & Κοινωνικού Κεφαλαίου για την Αντιμετώπιση του Κοινωνικού Αποκλεισμού

Όμιλος για την Unesco Δήμου Αμαρουσίου Περιφέρειας Αττικής

Οργάνωση Ενωμένων Γυναικών Αφρικής

Σύνδεσμος για τα Δικαιώματα της Γυναίκας

«Συν-Ειρμός»

«Σχεδία» Κέντρο Παιδαγωγικής & Καλλιτεχνικής Επιμόρφωσης

«Φαιναρέτη»

Four Elements

iv. Καλές πρακτικές:

«Αντίρροπον»

«Διοτίμα» Κέντρο Γυναικείων Μελετών και Έρευνας

Ευρωπαϊκό Δίκτυο Κατά της Βίας

Κέντρο Γυναικών Καρδίτσας

Οργάνωση Ενωμένων Γυναικών Αφρικής

«Σχεδία» Κέντρο Παιδαγωγικής & Καλλιτεχνικής Επιμόρφωσης

v. Γενικά συμπεράσματα:

Αποσαφηνίζοντας έννοιες

(υποσχέσεις αφίξεων)

Τα σχέδια δράσης ως αποτυπώσεις των πολλαπλών αλληλεπιδράσεων μεταξύ φορέων/ οργανώσεων στο πλαίσιο ενός σύνθετου κοινωνικού πεδίου

vi. Προτάσεις για το μέλλον

vii. Αντί επιλόγου: «παράθυρο αλήθειας»

viii. Βιβλιογραφία

viii. Παραρτήματα

ι. Πρόλογος

Η έκδοση αυτή, αρχικά, είχε σκοπό την καταγραφή των επιμέρους Σχεδίων Δράσης Γυναικείων Οργανώσεων που συμμετείχαν στο Έργο «Υποστήριξη των ΜΚΟ (γυναικείων οργανώσεων)» του ΕΠ «Διοικητική Μεταρρύθμιση 2007-2013». Η επιλογή να αναθέσουμε τη συγγραφή αυτής της έκδοσης σε εξωτερική συνεργάτιδα του ΚΕΘΙ οδήγησε τελικά σε ένα εξαιρετικό αποτέλεσμα. Η επιστημονική –και όχι η συνήθης διαχειριστική– προσέγγιση της αποτίμησης ενός τόσο σύνθετου Έργου φέρνει στην επιφάνεια πτυχές, όπως λόγου χάρη τη διάσταση μεταξύ της «ένταξης της οπτικής του φύλου» και της «προώθησης της ισότητας των φύλων» στη δράση των γυναικείων οργανώσεων και στις ενεργητικές πολιτικές της κρατικής μηχανής. Γενικά, η κριτική ματιά ενός τρίτου κατάφερε να επισημάνει αδυναμίες –τόσο του ΚΕΘΙ, όσο και των Οργανώσεων που συμμετείχαν στο Έργο– αλλά και να αναδείξει προοπτικές για την καλύτερη αξιοποίηση και μεταλαμπάδευση της μακρόχρονης εμπειρίας του ΚΕΘΙ σε θέματα ισότητας των φύλων.

Επιπλέον, η έκδοση αυτή παραθέτει ένα «μωσαϊκό» δράσεων, από Οργανώσεις της Κοινωνίας των Πολιτών, που συγκροτούν ένα παραδειγματικό και διδακτικό –για το Κράτος και τους θεσμούς του– πλαίσιο, υλοποιημένο μέσα σε ρευστές κοινωνικο-πολιτικές συνθήκες. Είναι μια καλή ευκαιρία, η Πολιτεία να αφουγκραστεί τα μηνύματα από το κοινωνικό αυτό πεδίο και χωρίς καμία διάθεση να κρύψει κάτω από το χαλί τις θεσμικές ευθύνες κράτους και διακυβέρνησης, να λειτουργήσει ενισχυτικά και συμπληρωματικά. Τέλος, η προσεκτική ανάγνωση των Σχεδίων Δράσης, που υλοποίησαν οι Οργανώσεις αυτές, φέρνει τον αναγνώστη και την αναγνώστρια σε επαφή με ομάδες γυναικών, τις οποίες σε άλλη περίπτωση δεν θα είχε τη δυνατότητα να προσεγγίσει τόσο άμεσα και να ανακαλύψει τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, τις ανάγκες, αλλά και τις δεξιότητές τους, όπως π.χ. τις Ρομνί, τις μετανάστριες, τις Αφρικανές γυναίκες της Αθήνας κ.ά. Ένα προς ένα τα Σχέδια έχουν το δικό τους ενδιαφέρον και αποτελούν άριστη τροφή για σκέψη και δράση.

Καλή ανάγνωση...

Για το ΔΣ του ΚΕΘΙ,
Η Πρόεδρος
Ειρήνη-Ελένη Αγαθοπούλου

ι. Συνοπτική περιγραφή

[...] Υπάρχει μια σκάλα.
Η σκάλα πάντα εκεί
κρεμασμένη με τρόπο αθώο
στην πλαϊνή πλευρά της σκούνας.
Ξέρουμε σε τι χρησιμεύει,
εμείς που τη χρησιμοποιήσαμε.
Αλλιώς
δε θα 'τανε παρά θαλάσσιο νήμα
ένα ακόμα εξάρτημα. [...]

Adrienne Rich¹

Το πρόγραμμα

Κατά το διάστημα 2009-2013, τμήμα του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για την Επίτευξη της Ουσιαστικής Ισότητας των Φύλων (2009-2013) αποτέλεσε η Πράξη με τίτλο «Υποστήριξη των ΜΚΟ (γυναικείων οργανώσεων)» στους Άξονες Προτεραιότητας 7, 8 και 9 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Διοικητική Μεταρρύθμιση 2007-2013», η οποία στόχευε στο να συμβάλει συμπληρωματικά αλλά και ενισχυτικά στην υποστήριξη των μη κυβερνητικών και γυναικείων οργανώσεων.

Η συγκεκριμένη Πράξη εμπίπτει στην εκφρασμένη πρόθεση της Γενικής Γραμματείας για την προώθηση της ένταξης της διάστασης του φύλου (gender mainstreaming) «στο σύνολο των τομεακών, περιφερειακών και τοπικών πολιτικών. [Μια επιλογή που] αποτελεί βασικό στόχο και ολοκληρωμένη στρατηγική για την ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών. Η διαδικασία αυτή αποσκοπεί στη χάραξη, εφαρμογή και αξιολόγηση πολιτικών ισότητας, έτσι ώστε και τα δύο φύλα να επωφελούνται ισότιμα από όλες τις πολιτικές και δράσεις, σε όλα τα επίπεδα και στάδια της οικονομικής, κοινωνικής και πολιτικής ζωής»².

Παράλληλα, το Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας εστιάζει στο συντονισμό, την προαγωγή και την εκτέλεση έρευνας για θέματα ισότητας των δύο φύλων. Το ΚΕΘΙ, έχοντας θέσει ως κεντρικό στόχο του την εξάλειψη των έμφυλων διακρίσεων, διαθέτει πολύχρονη επιστημονική εμπειρία, καθώς έχει εκπονήσει πλή-

1. Adrienne Rich (1994). Πρωτότυπο απόσπασμα: There is a ladder./ The ladder is always there/ hanging innocently/ close to the side of the schooner./ We know what it is for./ we who have used it./ Otherwise/ it is a piece of maritime floss/ some sundry equipment – σε απόδοση Τίνας Λυγδοπούλου.

2. <http://www.isotita.gr/index.php/docs/c161/>

θος ερευνών και μελετών, ενώ έχει υλοποιήσει εθνικά και ευρωπαϊκά προγράμματα δράσης που αφορούν ζητήματα ισότητας μεταξύ των φύλων.

Στο πλαίσιο της συσσωρευμένης εμπειρίας και τεχνογνωσίας του, ζητήθηκε από το ΚΕΘΙ να αναλάβει το ρόλο του τεχνικού συμβούλου για την υλοποίηση των σχεδίων δράσης που θα υποβάλλονταν από τις γυναικείες και τις μη κυβερνητικές οργανώσεις και θα χρηματοδοτούνταν από τη Γενική Γραμματεία Ισότητας των Φύλων, με στόχο τη διεύρυνση και υποστήριξη της διοικητικής ικανότητάς τους –εφόσον δραστηριοποιούνται στο πεδίο της ισότητας των φύλων και της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων– και με απώτερο στόχο την απόκτηση των απαραίτητων δεξιοτήτων για ουσιαστική εμπλοκή τους στο σχεδιασμό δημόσιων πολιτικών ισότητας.

Βάσει σχεδιασμού, τα σχέδια δράσης υλοποιήθηκαν σε δύο (2) κύκλους και αφορούσαν ενδεικτικά τους παρακάτω τομείς παρέμβασης:

- Δράσεις που συμβάλλουν στην πρόληψη και την καταπολέμηση κάθε μορφής έμφυλης βίας κατά των γυναικών και την αρωγή θυμάτων βίας.
- Δράσεις που υποστηρίζουν τις κοινωνικά ευπαθείς ομάδες γυναικών (μετανάστριες, προσφύγισσες, φυλακισμένες, αποφυλακισμένες, γυναίκες Ρομά, γυναίκες με διαφόρων μορφών αναπηρία κ.ά.).
- Δράσεις καταπολέμησης των στερεοτύπων των φύλων και των έμφυλων κοινωνικών ρόλων, όπως προβάλλονται από τα ΜΜΕ.
- Δράσεις με καινοτόμο χαρακτήρα σε νέους τομείς ένταξης της οπτικής του φύλου (π.χ. περιβάλλον, κοινωνία της γνώσης κ.ά.).

Ο ρόλος του ΚΕΘΙ & περιγραφή των δράσεων

Η εμπλοκή του ΚΕΘΙ στο ρόλο του τεχνικού συμβούλου αφορούσε τόσο το σχεδιασμό όσο και την υλοποίηση των σχεδίων, όπως επίσης δράσεις επιμόρφωσης και δημοσιότητας. Εστίαζε δε στη δημιουργία και λειτουργία ενός γραφείου υποστήριξης όπου θα παρέχονταν καθ' όλη τη διάρκεια του έργου υπηρεσίες συμβουλευτικής, αλλά και ενίσχυση των ικανοτήτων και δεξιοτήτων των στελεχών των εμπλεκόμενων οργανώσεων μέσω επιμορφώσεων και εκπαιδεύσεων.

Πιο συγκεκριμένα, ο ρόλος του ΚΕΘΙ αναπτύχθηκε γύρω από τρεις δράσεις. Στην **1η δράση** συμπεριλαμβανόταν το γραφείο υποστήριξης εντός των κεντρικών εγκαταστάσεών του, με σκοπό την υποστήριξη των γυναικείων και μη κυβερνητικών οργανώσεων, δηλαδή την επιστημονική υποστήριξή τους μέσω συμβουλευτικών υπηρεσιών σε τεχνικό επίπεδο –εφόσον το επιθυμούσαν– για το σχεδιασμό, την υποβολή και την υλοποίηση των σχεδίων δράσης. Οι υπηρεσίες του γραφείου υποστήριξης θα παρέχονταν κατά το χρονικό διάστημα υποβολής των σχεδίων δράσης, αλλά και κατά τη διάρκεια της υλοποίησής τους σε καθημερινή βάση, είτε με επιτόπιες επισκέψεις, είτε τηλεφωνικά/ ηλεκτρονικά.

Στη **2η δράση**, και κατά τη διάρκεια της υλοποίησης των σχεδίων δράσης, περιλαμβανόταν η εκπαίδευση και επιμόρφωση στελεχών των χρηματοδοτούμενων γυναικείων και μη κυβερνητικών οργανώσεων, αλλά και η εκπόνηση εκπαιδευτικού υλικού προκειμένου οι τελευταίες να μπορέσουν να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις διαχείρισης και υλοποίησης του έργου που είχαν αναλάβει. Η εκπαίδευση/επιμόρφωση θα πραγματοποιούνταν με τη μορφή θεωρητικών και βιωματικών εργαστηρίων, τα οποία εστίαζαν τόσο σε τεχνικά θέματα που αφορούσαν ζητήματα διαχείρισης και υλοποίησης δράσεων, όσο και σε ζητήματα που άπτονται της ισότητας των φύλων και ειδικότερα ως προς τους παρακάτω τομείς:

1. έμφυλη βία κατά των γυναικών,
2. υποστήριξη κοινωνικά ευπαθών ομάδων γυναικών,

3. έμφυλα στερεότυπα και ρόλοι και
4. καινοτόμοι τομείς ένταξης της οπτικής του φύλου.

Τέλος, η **3η δράση** στόχευε στην ενημέρωση των εμπλεκόμενων οργανώσεων για τις παρεχόμενες υπηρεσίες, τους στόχους και τα αναμενόμενα αποτελέσματα του Έργου καθώς και τη διάχυση των αποτελεσμάτων από την εφαρμογή των σχεδίων δράσης. Ενώ οι ενέργειες της δημοσιότητας θα αναπτύσσονταν παράλληλα με τις υπόλοιπες δράσεις του Υποέργου, προγραμματίστηκε επίσης μία έκδοση (η τρέχουσα) μετά την ολοκλήρωση των σχεδίων δράσης, στην οποία θα παρουσιάζονταν τα σχέδια δράσης στο σύνολό τους, καθώς και τα αποτελέσματά τους, η οποία σχεδιάστηκε να διατίθεται σε ηλεκτρονική και έντυπη μορφή. Στο ίδιο πλαίσιο εντάχθηκε η δημιουργία ειδικού χώρου εντός της ιστοσελίδας του ΚΕΘΙ (<http://mko.kethi.gr/>), όπου θα παρέχονταν –και θα παρέχονται και με την ολοκλήρωση του έργου– οι σχετικές πληροφορίες και το ανάλογο υλικό.

Γραφείο υποστήριξης: Το γραφείο παρείχε συμβουλευτική, τεχνική και επιστημονική υποστήριξη, ενώ έδινε τη δυνατότητα για άμεση πρόσβαση, επικοινωνία και συνεργασία με τα στελέχη του ΚΕΘΙ. Ανταποκρινόταν με αμεσότητα σε ερωτήματα και προβληματισμούς, υποστήριζε τις οργανώσεις στη συμπλήρωση των εκθέσεων κατά τη διάρκεια υλοποίησης των σχεδίων δράσης, τις διαφορετικές ενέργειες υλοποίησης, αλλά και τη δικτύωση μεταξύ των οργανώσεων.

Η αξιοποίηση του γραφείου υποστήριξης δεν ήταν υποχρεωτική για τις οργανώσεις που συμμετείχαν με εγκεκριμένα σχέδια δράσης. Για την ακρίβεια επαφίονταν στις ίδιες κατά πόσο θα κάνουν χρήση των παρεχόμενων υπηρεσιών του.

Παράλληλα και ενώ το έργο προέβλεπε είτε τηλεφωνική/ ηλεκτρονική επικοινωνία, είτε προσωπική επαφή υπό την προϋπόθεση επίσκεψης εκπροσώπου της εκάστοτε ενδιαφερόμενης οργάνωσης στην έδρα του ΚΕΘΙ, η υπεύθυνη έργου, σε συνεργασία με το στέλεχος του γραφείου υποστήριξης, αποφάσισαν μία διαφορετική προσέγγιση προκειμένου να διευκολύνουν τις γυναικείες και μη κυβερνητικές οργανώσεις, πραγματοποιώντας οι ίδιες όπου χρειαζόταν επισκέψεις στις οργανώσεις (και όπου ήταν εφικτό), κυρίως εντός Αττικής, αλλά σε κάποιες περιπτώσεις και εκτός.

Εκπαίδευση & επιμόρφωση στελεχών: Στο πλαίσιο της εκπαίδευσης και επιμόρφωσης των στελεχών γυναικείων και μη κυβερνητικών οργανώσεων, διοργανώθηκαν 8 σεμινάρια, σχετικά με τεχνικά ζητήματα που αφορούσαν τα σχέδια δράσης, αλλά και ζητήματα σχετικά με το ίδιο το αντικείμενο (και τους ανάλογους τομείς παρέμβασης) που είχαν αναλάβει οι εμπλεκόμενες οργανώσεις. Τα σεμινάρια αυτά, τα οποία διοργανώθηκαν σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη, ήταν:

1. «Τα Έμφυλα Στερεότυπα & οι Κοινωνικοί Ρόλοι – ο Τρόπος Προβολής τους Μέσα από τα Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας» (πραγματοποιήθηκε στην Αθήνα στις 15/10/2012).
2. «Πληροφορούμε - Στηρίζουμε τα Σχέδια Δράσης σε Θέματα Υλοποίησης & Διαχείρισης του Φυσικού & Οικονομικού Αντικειμένου» (πραγματοποιήθηκε στην Αθήνα στις 07/12/2012).
3. «Η Πρόληψη και η Καταπολέμηση Κάθε Μορφής Έμφυλης Βίας Κατά των Γυναικών: Αρωγή των Θυμάτων Βίας» (πραγματοποιήθηκε στην Αθήνα στις 25/02/2013).
4. «Η Αξιοποίηση της Πρότερης Εμπειρίας Οδηγός για τη Συνέχεια & Εμπλοκή σε Νέες Συγχρηματοδοτούμενες Δράσεις» (πραγματοποιήθηκε στην Αθήνα στις 17/12/2013, σε συνεργασία με την Ειδική Υπηρεσία Σχεδιασμού, Παρακολούθησης κι Εφαρμογών Συγχρηματοδοτούμενων Δράσεων του Υπουργείου Εσωτερικών).

5. «Διαπολιτισμική Συμβουλευτική: Όψεις και Εφαρμογές – Θεωρητική & Βιωματική Προσέγγιση» (πραγματοποιήθηκε στη Θεσσαλονίκη στις 28/03/2014).
6. «Ο Πρώτος Κύκλος Κλείνει – Ένας Β΄ Κύκλος Βρίσκεται σε Εξέλιξη: Ανταλλαγή Απόψεων & Εμπειριών για μια Εποικοδομητική Συνέχεια» (πραγματοποιήθηκε στην Αθήνα στις 24-25/06/2014, σε συνεργασία με την Ειδική Υπηρεσία Σχεδιασμού, Παρακολούθησης κι Εφαρμογών Συγχρηματοδοτούμενων Δράσεων του Υπουργείου Εσωτερικών).
7. «Εστίαση σε Καίρια Τεχνικά Ζητήματα για την Επιτυχή Ολοκλήρωση των Σχεδίων Δράσης Β΄ Κύκλου» (πραγματοποιήθηκε στην Αθήνα στις 22/06/2015, σε συνεργασία με την Ειδική Υπηρεσία Σχεδιασμού, Παρακολούθησης κι Εφαρμογών Συγχρηματοδοτούμενων Δράσεων του Υπουργείου Εσωτερικών).
8. «Επίλογος: Η Αποτύπωση της Εμπειρίας Υλοποίησης των Σχεδίων Δράσης του Β΄ Κύκλου» (πραγματοποιήθηκε στην Αθήνα στις 20/11/2015).

Ενέργειες δημοσιότητας: Πέραν της παρούσας έκδοσης, λειτούργησε ιστοσελίδα του ΚΕΘΙ προσανατολισμένη ειδικά στη συγκεκριμένη Πράξη: www.mkko.kethi.gr

Στην παραπάνω ιστοσελίδα παρουσιάζονται όλα τα εγκεκριμένα σχέδια δράσης (και των δύο κύκλων), εκπαιδευτικό και συμβουλευτικό υλικό προερχόμενο από τα σεμινάρια του ΚΕΘΙ (στο πλαίσιο της 2ης δράσης), οδηγίες τεχνικού περιεχομένου για την υλοποίηση των σχεδίων δράσης, ανακοινώσεις και δελτία τύπου του ΚΕΘΙ αλλά και των οργανώσεων που συμμετείχαν, εκδηλώσεις που έχουν πραγματοποιηθεί από τις οργανώσεις κ.ο.κ.

Μεθοδολογικές προσεγγίσεις

Εικόνα 1: Γκράφιτι στη Φλωρεντία, 2015

Πέραν της εμπειρικής εφαρμογής των γνώσεων που διαθέτουν τα στελέχη του ΚΕΘΙ, τέθηκαν σε εφαρμογή συγκεκριμένες μεθοδολογικές προσεγγίσεις, προκειμένου να στηριχθεί ως όφειλε το έργο στο σύνολό του, αλλά και οι γυναίκες και μη κυβερνητικές οργανώσεις μέσω των σχεδίων δράσης που είχαν υποβάλει και υλοποιούσαν.

Ένα βασικό στοιχείο αφορούσε την **αξιοποίηση της εκάστοτε διεργασίας/αλληλεπίδρασης** μεταξύ του γραφείου υποστήριξης και των οργανώσεων, κατά την οποία δινόταν βάση στα θέματα που έφερναν οι ίδιες οι οργανώσεις. Υπό την έννοια αυτή, τα στελέχη του γραφείου υποστήριξης προσπάθησαν να αφουγκραστούν τις ανάγκες του ίδιου του πεδίου. Ενώ ο προγραμματισμός των εκάστοτε δράσεων, στο πλαίσιο ενός συγκεκριμένου προγράμματος, αλλά και οποιασδήποτε άλλης αλληλεπίδρασης είναι επιθυμητός, συχνά η πλευρά που διαθέτει μεγαλύτερη ισχύ (ανεξαρτήτως της σχετικής συνειδητότητας που φέρει ως προς την ισχύ αυτή) ορίζει και τον τρόπο της αλληλεπίδρασης ή τα αιτήματα που οφείλουν να εμπίπτουν αυτής. Η δυνατότητα μιας ενεργούς συν-ακρόασης³ επιτρέπει την ανάδυση πραγματικών αναγκών, την καταγραφή των ελλείψεων αλλά και των δεξιοτήτων. Με λίγα λόγια διευκολύνει τη συνεχή αναπροσαρμογή του προγραμματισμού βάσει του ίδιου του πεδίου, όντας βαθιά συνδεδεμένη με τα δρώντα υποκείμενα (κάθε εμπλεκόμενης πλευράς και ρόλου).

Μετεξέλιξη αυτής της διεργασίας αποτέλεσε η **εργασία εκτός δομής (outreach)**⁴, η οποία –όπως σημειώνεται και παραπάνω– αφορούσε επισκέψεις των στελεχών του γραφείου υποστήριξης στα γραφεία διαφορετικών οργανώσεων, όποτε αυτό κρίνόταν απαραίτητο και στο βαθμό που το επέτρεπε το πλαίσιο χρηματοδότησης του προγράμματος και οι ευρύτερες κοινωνικές συνθήκες της πρόσφατης περιόδου (βλ. τραπεζικοί έλεγχοι κεφαλαίων). Μέσω της διαδικασίας αυτής, είχαμε μια αντιστροφή της αντίληψης εκείνης που θέλει το κοινωνικό κράτος να «παρέχει», εφόσον κάθε άτομο ή φορέας που επιδιώκει να ωφεληθεί, οφείλει να απευθύνεται σε αυτό ζητώντας υποστήριξη. Συχνά όμως, οι συνθήκες που επικρατούν στο κοινωνικό πεδίο είναι τέτοιες που δυσχεραίνουν ή καθιστούν ανέφικτη ή προβληματική την πρόσβαση. Επιπλέον, επιβεβαιώνουν τις δομημένες μορφές εξουσίας, αντιλήψεις που επιβεβαιώνουν το δίπολο βοηθού-βοηθούμενου, μην επιτρέποντας την αμφίδρομη αλληλεπίδραση και επικοινωνία, ενώ το ίδιο το κράτος αναπαράγει και εμπεδώνει μια εσωστρεφή θέαση των πραγμάτων, ζητώντας περισσότερο να «υπηρετείται» και επιδιώκοντας να «[εξ]υπηρετεί» όσο το λιγότερο δυνατόν και με μειωμένη επίγνωση των τάσεων εντός κοινωνικού πεδίου. Έτσι, με την επιλογή της εργασίας εκτός πλαισίου, τα στελέχη του ΚΕΘΙ απέκδύθηκαν το ρόλο εκείνου/ης που απαιτεί την επαφή και την αντικατέστησαν με το ρόλο εκείνου/ης που επιθυμεί να υποστηρίξει την «άλλη» πλευρά στο πλαίσιο που θέτει η ίδια.

Την ίδια στιγμή, κάθε προσέγγιση εργασίας εκτός δομής, βασίζεται στην ενσωμάτωση μίας σειράς δεδομένων που επιδρούν στο κοινωνικό πεδίο, υπό την έννοια του προγραμματισμού και των στοχευμένων μορφών δράσεων: την επικαιρότητα συγκεκριμένων χρονικών περιόδων, τον τόπο/τη γεωγραφία, τα χαρα-

3. Θα είχε νόημα να ορίσει κανείς τη συν-ακρόαση ως προς δύο κατευθύνσεις: καταρχήν αυτό της αμφίδρομης ακρόασης του ενός ή της μιας από τον/την άλλο/η, αλλά και της ακρόασης σε εσωτερικό (ακούω τον εαυτό μου ή το φορέα που εκπροσωπώ) και εξωτερικό επίπεδο (ακούω τους άλλους και ταυτόχρονα αναγνωρίζω τον/την Άλλο/η ως μία εσωτερική διάσταση του εαυτού και του φορέα)..

4. Η εργασία εκτός δομής (αλλά και της προσέγγισης στο δρόμο αντιστοίχως) αναπτύχθηκε επιδιώκοντας την αντιστροφή φαινομένων πολλαπλού κοινωνικού αποκλεισμού. Κατά έναν τρόπο, οι φορείς και οι υπηρεσίες ενσωμάτωσαν την κινητικότητα που χαρακτηρίζει πολλούς από τους πληθυσμούς με τους οποίους συνεργάζονται, αλλά και την ίδια τη ρευστότητα του κοινωνικού πεδίου. Ορισμένες βασικές έννοιες-κλειδιά που αφορούν την εργασία εκτός δομής: σχέσεις εμπιστοσύνης, εγγύτητα, σταθερή παρουσία, προσαρμοστικότητα, ευελιξία, συμμετοχικότητα. Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τη μέθοδο αυτή θα βρείτε εδώ: Παπαδοπούλου & Λυγδοπούλου (2008) και <http://travailderue.org/publications/publicaciones-red/> και <http://www.detachedyouthwork.info/publications.htm>.

κτηριστικά συγκεκριμένων κοινωνικών ομάδων/φορέων (όπως και την υποκειμενικότητα παρόμοιων καταγραφών με βάση τον τόπο και το χρόνο), την αδιάλειπτη ροή των φαινομένων και άρα και των σχέσεων που απορρέουν εξ αυτών, την ανάγκη για ενδυνάμωση η οποία θα δομηθεί σε σχέσεις εμπιστοσύνης και αυτή καθαυτή την ανάγκη για (δια)προσωπική σχέση.

Ένα επιπλέον στοιχείο που χαρακτήρισε την προσέγγιση του ΚΕΘΙ μεθοδολογικά, αφορούσε την εστίαση στη **διαπολιτισμικότητα**. Καθώς πολλά από τα σχέδια δράσης αφορούσαν γυναίκες που βιώνουν διπλό (ή και τριπλό αποκλεισμό), λόγω εθνικής ή εθνοτικής καταγωγής, θρησκείας ή καθεστώτος πρόσβασης σε διαδικασίες νομιμοποίησης, το ΚΕΘΙ επέλεξε –στο πλαίσιο εξειδικευμένου σεμιναρίου⁵– να εστιάσει στις τρεις παρακάτω ενότητες ευαισθητοποίησης: «Διαπολιτισμική Συμβουλευτική: Όψεις & Εφαρμογές», «Η Έμφυλη Βία σε Γυναίκες Μετανάστριες στην Ελλάδα» και «Δουλεύοντας σε Ζευγάρια & Μικρές Ομάδες: Βιωματικές Ασκήσεις σε Θέματα Διαπολιτισμικότητας» (βλ. ενδεικτικά τρεις βιωματικές ασκήσεις στο Παράρτημα Δ').

Να σημειωθεί εδώ ότι η διαπολιτισμικότητα δεν αποτελεί στόχο, αλλά μια διαρκή διαδικασία προβληματισμού, έρευνας, αμοιβαίας κατανόησης, όπου το ζητούμενο είναι η συνεχής αναζήτηση του «εμείς», αλλά και του Εαυτού ως μιας ολογραμματικής μονάδας που εμπεριέχει το σύνολο με πολλαπλούς τρόπους, όπως επίσης εμπεριέχεται σε αυτό, αναπαράγοντας διαλεκτικές εξουσίας συνειδητά και ασυνειδητά σε ατομική βάση, αλλά και συλλογικά πλαίσια. Κατά ένα τρόπο, η διαπολιτισμικότητα συνεπάγεται μια κριτική στάση προς τα μέσα, αλλά και προς τα έξω.

Έμφαση επίσης δόθηκε –όπου το επέτρεπαν οι συνθήκες και αναλόγως της θεματικής– στη **βιωματικότητα**, κατά την οποία βασική επιδίωξη αποτέλεσε η δυνατότητα οικειοποίησης της προσφερόμενης γνώσης και τεχνογνωσίας προς τις συμμετέχουσες οργανώσεις. Βασικά σημεία-κλειδιά της διαδικασίας αυτής αποτέλεσε η ομαδική επεξεργασία των θεματικών ανά σεμινάριο, η αξιοποίηση οπτικοακουστικών μέσων, αλλά και η συνειδητή ένταξη της εμπειρίας των συμμετεχουσών (μέσω των ερωτημάτων που έθεταν/επέλεξαν να επικεντρώσουν, των αναγκών που παρουσιάζονταν κ.ο.κ.).

Τέλος, στη διαδικασία εκπαίδευσης (υπό τη μορφή σεμιναρίων και ημερίδων) ενεπλάκησαν και οι οργανώσεις που συμμετείχαν με σχέδια δράσης στην υλοποίηση του προγράμματος, παρουσιάζοντας το έργο τους/ τις παρεμβάσεις τους και συνδιαμορφώνοντας κατά τον τρόπο αυτό μία ευρύτερη διαδικασία ανταλλαγής, εμπειρίας και τεχνογνωσίας. Κάποιες από τις βιωματικές ασκήσεις (με τα ανάλογα βήματα) που πραγματοποιήθηκαν στο πλαίσιο του σεμιναρίου για τη διαπολιτισμικότητα, θα βρείτε στο Παράρτημα Δ'.

5. «Διαπολιτισμική Συμβουλευτική: Όψεις και Εφαρμογές – Θεωρητική και Βιωματική Προσέγγιση»

ΗΜΕΡΙΔΑ ΣΧΕΔΙΟΥ ΔΡΑΣΗΣ

«Συμβουλευτική και Υποστήριξη Μεταναστριών Εγκύων και Νέων Μπτέρων»

Τρίτη 22 Σεπτεμβρίου, 09.30 -14.00,
Αμφιθέατρο «Αντώνης Τρίτσης»
Πνευματικό Κέντρο Δήμου Αθηναίων

ΕΙΣΟΔΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΗ

Πληροφορίες: Αστική μη Κερδοσκοπική Εταιρεία ΦΑΙΝΑΡΕΤΗ 2109319054 /mail to:info@fainareti.gr www.fainareti.gr

Το Σχέδιο Δράσης εντάσσεται στο πλαίσιο της Πράξης 3.2.4. «Υποστήριξη των Μ.Κ.Ο. (Γυναικείων Οργανώσεων) (Α' και Β' Κύκλος) του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Διοικητική Μεταρρύθμιση 2007-2013», Ειδική Υπηρεσία Συντονισμού, Διαχείρισης και Εφαρμογής Συγχρηματοδοτούμενων Δράσεων του Υπουργείου Εσωτερικών (ΕΥΣΥΔΕ ΥΠΕΣ).

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ii. Παρουσίαση του έργου κάθε οργάνωσης

Δεν πρέπει όμως να υπάρχουν ζυγαριές για να ζυγίζουν τον άγνωστο θησαυρό σας. Και μη μετράτε τα βάθη της γνώσης σας με το βυθομετρικό κοντάρι ή το σχοινί.

Γιατί ο εαυτός είναι μια θάλασσα απεριόριστη και άμετρη.

Μη λέτε, «Βρήκα την αλήθεια», αλλά να λέτε, «Βρήκα μιαν αλήθεια».

Μη λέτε, «Βρήκα το μονοπάτι της ψυχής», αλλά να λέτε, «Συνάντησα την ψυχή που περπατούσε στο μονοπάτι μου».

Γιατί η ψυχή περπατά πάνω σ' όλα τα μονοπάτια.

Η ψυχή δεν περπατά πάνω σε μια γραμμή, ούτε μεγαλώνει σαν καλάμι.

Η ψυχή ξεδιπλώνεται, όπως ο λωτός με τα αναρίθμητα πέταλα.

Khalil Gibran⁶

Στο πλαίσιο του Ε.Π. «Διοικητική Μεταρρύθμιση 2013-2015» και κατά τη διάρκεια του προγράμματος για την «Υποστήριξη των ΜΚΟ/ΓΟ», εγκρίθηκαν μία σειρά σχεδίων δράσης, χωρισμένα σε δύο κύκλους (Α' και Β'). Πρόκειται συνολικά για 52 σχέδια δράσης.

Παρόλ' αυτά, στις σελίδες που ακολουθούν παρουσιάζονται μόνο ορισμένα εξ αυτών –όχι επειδή οι υπόλοιποι φορείς ή οργανώσεις δεν πραγματοποίησαν τις δράσεις για τις οποίες είχαν δεσμευτεί, αλλά διότι μέχρι και την ημερομηνία συγγραφής αυτού του Οδηγού δεν είχαν αποστείλει περιγραφές των πεπραγμένων τους στο ΚΕΘΙ, βάσει του συμφωνημένου προγραμματισμού: ελλείψεις σε ανθρώπινο δυναμικό, πληθώρα διαχειριστικών θεμάτων που «τρέχουν» παράλληλα καθώς το πρόγραμμα βρίσκεται στην ολοκλήρωσή του κ.ο.κ. αποτελούν κάποιες ίσως από τις αιτίες που συνδιαμορφώνουν την εικόνα αυτή.

Οι οργανώσεις που συμμετείχαν στο πρόγραμμα, υλοποιώντας συγκεκριμένα σχέδια δράσης, ακολουθούν παρακάτω σε αλφαβητική σειρά, χωρισμένες σε 2 πίνακες ανά κύκλο:

6. Khalil Gibran (1974)

Πίνακας 1: Εγκεκριμένα Σχέδια Α' Κύκλου (2011-2013)		
Φορέας/ οργάνωση	Τίτλος Σχεδίου Δράσης	Περιοχή δραστηριοποίησης
«ΑΘΗΝΑ»	«Ενίσχυση της Απασχολησιμότητας/ Επιχειρηματικότητας Γυναικών Ευπαθών Ομάδων»	Αττική
«ΑΡΩΓΗ»	«Καταπολέμηση της Έμφυλης Βίας στην οικογένεια & το Εργασιακό Περιβάλλον»	Πελοπόννησος
«ΔΙΟΤΙΜΑ» Κέντρο Γυναικείων Μελετών & Ερευνών	«ΦΕΜ ΑΤΤΙΚΑ: Δράσεις Ενδυνάμωσης, Πρόληψης της Έμφυλης Βίας, Ενίσχυσης της Κοινωνικής/ Εργασιακής Επανάταξης Ευπαθών Ομάδων Γυναικών»	Αττική
Ένωση Διπλωματούχων Ελληνίδων Μηχανικών	«Οι Γυναίκες Διεκδικούν Ενεργό Ρόλο στην Προστασία του Περιβάλλοντος: η Οπτική του Φύλου στο Περιβάλλον»	Αττική
Επιστημονική Εταιρεία για την Κοινωνική Συνοχή & Ανάπτυξη	«ΤΩΡΑ ΓΝΩΡΙΖΟΥΜΕ: Οι Μετανάστριες Γυναίκες Γυρίζουν την Πλάτη στην Αδήλωτη Εργασία»	Αττική
«ΕΡΓΑΝΗ» Κέντρο Στήριξης της απασχόλησης & της επιχειρηματικότητας των γυναικών	«Κέντρο Εργάνη: Κινητοποιούμε, Υποστηρίζουμε Ενδυναμώνουμε, Δικτυώνουμε τις Γυναίκες με Στόχο μια Νέα Γυναικεία Δυναμική»	Κεντρική Μακεδονία
«ΕΥΞΕΙΝΗ ΠΟΛΗ» Δίκτυο Τοπικών Αυτοδιοικήσεων για Κοινωνική, Πολιτιστική, Περιβαλλοντική, Τουριστική & Αγροτική Ανάπτυξη	«Σχέδιο Δράσης για την (Αυτο)διαχείριση των Έμφυλων Διακρίσεων»	Αττική
Ευρωπαϊκό Δίκτυο κατά της Βίας	«Αντι-δράσεις Κατά της Βίας Μεταξύ Ερωτικών Συντρόφων (ΒΕΣ) - Δράσεις Υπέρ Γυναικών Θυμάτων»	Αττική
Ευρωπαϊκό Πολιτιστικό & Ερευνητικό Κέντρο Αθηνών	«Γυναίκες Ρομά: Σχέδιο Δράσης Πράσινη Πολιτεία - Μεσσηνία»	Πελοπόννησος
Κέντρο UNESCO για τις γυναίκες & την ειρήνη στα Βαλκάνια	«Δράσεις Κοινωνικής Ιατρικής & Ενέργειες Προαγωγής της θέσης της Γυναίκας στον Επιχειρηματικό & Επαγγελματικό Κόσμο»	Κεντρική Μακεδονία
Κέντρο Γυναικών Καρδίτσας	«Δράσεις Παρέμβασης του ΚΓΚ στην Εκπαιδευτική Κοινότητα για την Πρόληψη της Βίας»	Θεσσαλία

Πίνακας 1: Εγκεκριμένα Σχέδια Α' Κύκλου (2011-2013)

Φορέας/ οργάνωση	Τίτλος Σχεδίου Δράσης	Περιοχή δραστηριοποίησης
Κοινωνική Ενδυνάμωση	«Στήριξη Προσφύγων Γυναικών για Ισότιμη Ένταξη στην Ελληνική Κοινωνία»	Αττική
ΟΜΙΛΟΣ UNESCO Δήμου Αμαρουσίου Περιφέρειας Αττικής	«Δίκτυο Προώθησης της Ισότητας των Φύλων & Αντιμετώπισης της Έμφυλης Βίας & των Κοινωνικών Στερεοτύπων»	Αττική
«ΠΛΑΤΩΝ ΝΑΥΠΑΚΤΟΥ» Κέντρο Εκπαίδευσης & Μέριμνας Οικογένειας & Παιδιού	«Η Σιωπή δεν Είναι Πάντα Χρυσός»	Δυτική Ελλάδα
«ΣΤΗΡΙΞΗ»	«Καταπολέμηση της Έμφυλης Βίας στην Οικογένεια & των Βίαιων Εξαναγκασμών στο Χώρο Εργασίας»	Πελοπόννησος
«ΣΧΕΔΙΑ» Κέντρο παιδαγωγικής & καλλιτεχνικής επιμόρφωσης	«ΑΡΤΕΜΙΣ: Πρόγραμμα για την Ενδυνάμωση & Δικτύωση Γυναικών Κοινωνικά Ευπαθών Ομάδων Μέσα από την Τέχνη»	Αττική
"Home Start" Νέας Ιωνίας Βόλου	«Γυναίκες Γονείς: Η Προώθηση της Ισότητας των Φύλων & η Καταπολέμηση των Έμφυλων Στερεοτύπων Σήμερα & στο Μέλλον»	Θεσσαλία

Πίνακας 2: Εγκεκριμένα Σχέδια Β' Κύκλου (2013-2015)		
Φορέας/ οργάνωση	Τίτλος Σχεδίου Δράσης	Περιοχή δραστηριοποίησης
«ΑΝΤΙΡΡΟΠΟΝ»	«Αντιμετώπιση των Πολλαπλών Διακρίσεων & Ενδυνάμωση των Γυναικών Ρομά του Ασπροπύργου»	Αττική
«ΒΙΑ ΣΤΟΠ» Ινστιτούτο Πρόληψης & Θεραπείας κατά της Βίας & Προώθησης της Ισότητας των Δύο Φύλων	«Πρόληψη και Καταπολέμηση της Βίας κατά των Γυναικών»	Ανατολική Μακεδονία/ Θράκη
Γυναίκες Χωρίς Σύνορα	«Δράσεις της Οργάνωσης ΓΧΣ για την Πρόληψη & Καταπολέμηση της Έμφυλης Βίας & Υποστήριξη Μονογονεϊκών Οικογενειών»	Δωδεκάνησα
Δίκτυο Γυναικών Επιχειρηματιών του Κέντρου «ΕΡΓΑΝΗ»	«Οι Γυναίκες της Δυτικής Μακεδονίας Δικτυώνονται. Περιφερειακό Κέντρο Στήριξης των Γυναικών στη Δυτική Μακεδονία.»	Κεντρική Μακεδονία
Δίκτυο Παρέμβασης Γυναικών Κρήτης	«Παγκρήτια Πρωτοβουλία για την Ενίσχυση της Γυναικείας Επιχειρηματικότητας & Απασχόλησης»	Κρήτη
ΕΚΠοΣΠΟ «ΝΟΣΤΟΣ»	«Γυναίκα Πόντια Παλιννοστούσα από Πρώην ΕΣΣΔ: τα Πολλαπλά Φορτία»	Αττική
Ελληνική Εταιρεία Γυναικών Πανεπιστημιακών	«Ανάδειξη της Οπτικής του Φύλου & Καταπολέμηση των Έμφυλων Διακρίσεων στα ΑΕΙ – ΑΦΕΑ»	Αττική
Ελληνική Μέριμνα Βόλου	«Σπίτι Κακοποιημένης Γυναίκας – Παιδιού για την Προάσπιση των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων & την Καταπολέμηση της Βίας»	Θεσσαλία
Ελληνικό Δίκτυο Επαγγελματιών Πληροφορικής	«@CTIVE WOMEN: Η Τεχνολογία στην Υψηλή των Γυναικών»	Αττική
Ένωση Ελληνίδων για την Οικογένεια & τη Νεότητα	«ENEON – Δράσεις Πρόληψης & Καταπολέμησης της Ενδοοικογενειακής Βίας & της Προώθησης της Ισότητας των Φύλων»	Αττική
Ένωση Κυριών Δράμας	«Διέξοδος»	Ανατολική Μακεδονία
Επιμορφωτικό Κέντρο Γλαύκης	«Προώθηση της Ισότητας μέσα Από τη Δραστηριοποίηση των Γυναικών σε Πρωτοβουλίες Αγροτικής Ανάπτυξης & Προστασίας του Περιβάλλοντος»	Ανατολική Μακεδονία/ Θράκη

Πίνακας 2: Εγκεκριμένα Σχέδια Β' Κύκλου (2013-2015)

Φορέας/ οργάνωση	Τίτλος Σχεδίου Δράσης	Περιοχή δραστηριοποίησης
Εταιρεία για τον Κοινωνικό Αποκλεισμό & την Ψυχική Υγεία	«Ενεργοί/ Ενεργές στη Βία Κατά των Γυναικών»	Κεντρική Μακεδονία
«ΔΙΑΠΛΑΣΗ» Εταιρεία Συμβουλευτικής & Ψυχοκοινωνικής Υποστήριξης Παιδιού & Οικογένειας	Πρόληψη & Καταπολέμηση της Ενδοοικογενειακής Βίας	Δυτική Ελλάδα
«ΙΑΣΙΣ»	«Υπηρεσία Υποστήριξης Κακοποιημένων Γυναικών με Ψυχική Νόσο ή/ και Νοσητική Στέρεση: Έχω Θέση Έχω Φωνή»	Αττική
Ινστιτούτο Ανάπτυξης της Επιχειρηματικότητας	«Γυναικεία Κοινωνική Επιχειρηματικότητα: a path to equality»	Θεσσαλία
Ινστιτούτο Απασχολησιμότητας	«Κέντρο Προώθησης της Κοινωνικής Ενσωμάτωσης Γυναικών Ρομά»	Κεντρική Μακεδονία
«ΙΡΙΔΑ» Οργάνωση Γυναικών του Δήμου Χερσονήσου	«Οι Γυναίκες για τις Γυναίκες/ Women 4 Women»	Κρήτη
Κέντρο Έρευνας & Ανάπτυξης Ιεράς Μητροπόλεως Σύρου	«Ισότητα Πρόσβαση: Δράσεις Ενδυνάμωσης & Εργασιακής Επανάταξης Ευπαθών Ομάδων»	Κυκλάδες
Κέντρο Μέριμνας Οικογένειας & Παιδιού	«Κέντρο Προώθησης της Κοινωνικής Ενσωμάτωσης Γυναικών Ρομά»	Αττική
Κέντρο Προάσπισης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων	Ανθρώπινα Δικαιώματα & Ισότητα των Φύλων	Αττική/ Πελοπόννησος
«ΚΛΙΜΑΚΑ» Φορέας Ανάπτυξης Ανθρώπινου & Κοινωνικού Κεφαλαίου για την Αντιμετώπιση του Κοινωνικού Αποκλεισμού	«Παρέμβαση στο Κατάστημα Κράτησης Γυναικών Ελαιώνα Θηβών: Πρόγραμμα Δεινομάχη»	Αττική/ Βοιωτία/ Στερεά Ελλάδα
Λύκειο Ελληνίδων – Παράρτημα Κιλκίς	«Η Ένταξη & η Συμβολή της Οπτικής του Φύλου στον Πολιτισμό»	Κεντρική Μακεδονία
Οργάνωση Ενωμένων Γυναικών Αφρικής	«Η Α-όρατη Βία: Βγες από τον Κύκλο»	Αττική
Πολυδύναμο Κέντρο Κοινωνικής Παρέμβασης Ν. Κυκλάδων	«Ίσες Ευκαιρίες»	Νότιο Αιγαίο
Σύλλογος Γυναικών Ασωπίας	«Γυναίκα από την Παραβατικότητα στην Αποκατάσταση»	Στερεά Ελλάδα
«ΣΥΝ-ΕΙΡΜΟΣ» Αστική Μη Κερδοσκοπική Εταιρεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης	«ΣΥΜΒΟΛΗ: Δράσεις για την Προώθηση της Ισότητας των Φύλων στο Νομό Τρικάλων»	Θεσσαλία

Πίνακας 2: Εγκεκριμένα Σχέδια Β' Κύκλου (2013-2015)		
Φορέας/ οργάνωση	Τίτλος Σχεδίου Δράσης	Περιοχή δραστηριοποίησης
Σύνδεσμος για τα Δικαιώματα της Γυναίκας	«Συμβολή στην Καταπολέμηση των Στερεοτύπων Λόγω Φύλου όπως Παρουσιάζονται στα ΜΜΕ»	Αττική/ Θεσσαλία/ Ήπειρος
Σύνδεσμος Μελών Γυναικείων Σωματείων Ηρακλείου & Νομού Ηρακλείου	«Κακοποίηση, Ισότητα & Ενεργή Κοινωνία: Μαζί για τη Γυναίκα»	Κρήτη
Συνεργασία Ενεργών Πολιτών	«Συν-ύπαρξη στη Θράκη»	Ανατολική Μακεδονία/ Θράκη
Σώμα Ελληνικού Οδηγισμού	«Χτίζουμε Γέφυρες: Πρόγραμμα Ανάπτυξης Ικανοτήτων Αλλοδαπών Μεταναστριών με Στόχο την Ομαλή Ένταξή τους στην Ελληνική Κοινωνία» (Αυτό το σχέδιο δράσης εγκρίθηκε αλλά δεν υλοποιήθηκε)	Αττική/ Κεντρική Μακεδονία/ Δυτική Ελλάδα/ Κρήτη/ Ανατολική Μακεδονία/ Θράκη
«ΤΟ ΣΠΙΤΙ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ»: Πολιτιστικός, Μορφωτικός, Λαογραφικός, Αθλητικός Σύλλογος Ν. Φλώρινας	«Το Σπίτι της Γυναίκας Φλώρινας εν Δράσει»	Δυτική Μακεδονία
«ΦΑΙΝΑΡΕΤΗ»	«Συμβουλευτική & Υποστήριξη Μεταναστριών Εγκύων και Νέων Μητέρων»	Αττική
Φροντίδα για το Παιδί & την Οικογένεια	«ΑΣΠΙΔΑ»	Αττική
“FOUR ELEMENTS”	«Συμβουλευτική Υποστήριξη Γυναικών Κοινωνικά Ευπαθών Ομάδων & Θυμάτων Έμφυλης Βίας»	Αττική/ Κεντρική Μακεδονία
WWAC – Παγκόσμια Βοήθεια & Συνεργασία	«Σχέδιο Δράσης για την Υποστήριξη Γυναικών Μεταναστριών στην Περιοχή της Λάρισας»	Θεσσαλία

Σε συνέχεια της συνοπτικής παρουσίασης του συνόλου των οργανώσεων και των σχεδίων δράσης που υλοποίησαν ανά περιοχή παρέμβασης, στις επόμενες σελίδες ακολουθεί αλφαβητική παρουσίαση όσων οργανώσεων απέστειλαν την ανάλογη περιγραφή του έργου τους στο ΚΕΘΙ. Προηγείται όμως η κατηγοριοποίηση των οργανώσεων/ φορέων ανά τομέα παρέμβασης.

Πρόληψη και καταπολέμηση κάθε μορφής έμφυλης βίας κατά των γυναικών και Αρωγή θυμάτων έμφυλης βίας	Αριθμός σελίδας
■ «Αντίρροπον»	
■ «Βία-Στοπ» Ινστιτούτο Πρόληψης & Θεραπείας της Βίας & Προώθησης της Ισότητας των Φύλων	25
■ Γυναίκες Χωρίς Σύνορα	27
■ «Διάπλαση» Εταιρεία Συμβουλευτικής & Ψυχοκοινωνικής Υποστήριξης Παιδιού & Οικογένειας	29
■ Δίκτυο Γυναικών Επιχειρηματιών του Κέντρου Εργάνη	31
■ «Διοτίμα» Κέντρο Γυναικείων Μελετών & Ερευνών	33
■ Δίκτυο Παρέμβασης Γυναικών Κρήτης	35
■ Ένωση Ελληνίδων για την Οικογένεια & τη Νεότητα	42
■ Ένωση Κυριών Δράμας: Σπίτι Ανοιχτής Φιλοξενίας	44
■ «Εργάνη» Κέντρο Στήριξης της Απασχόλησης & της Επιχειρηματικότητας των Γυναικών	50
■ Ευρωπαϊκό Δίκτυο Κατά της Βίας	54
■ «Ίσους»	56
■ Ινστιτούτο Απασχολισιμότητας	58
■ Κέντρο Γυναικών Καρδίτσας	62
■ Κέντρο Μέριμνας Οικογένειας & Παιδιού	66
■ Κέντρο Ουνέσκο για τις Γυναίκες & την Ειρήνη στα Βαλκάνια	68
■ Κέντρο Προάσπισης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων	70
■ Όμιλος για την Unesco Δήμου Αμαρουσίου Περιφέρειας Αττικής	74
■ Οργάνωση Ενωμένων Γυναικών Αφρικής	76
■ «Συν-Ειρμός»	80
■ «Σχεδία» Κέντρο Παιδαγωγικής & Καλλιτεχνικής Επιμόρφωσης	82
■ Four Elements	86

Υποστήριξη γυναικών κοινωνικά ευπαθών ομάδων, όπως μεταναστριών, προσφύγων, φυλακισμένων, αποφυλακισμένων, γυναικών Ρομά, γυναικών με αναπηρία κ.ά.

■ «Αντίρροπον»	23
■ Δίκτυο Γυναικών Επιχειρηματιών του Κέντρου Εργάνη	31
■ «Διοτίμα» Κέντρο Γυναικείων Μελετών & Ερευνών	33
■ Δίκτυο Παρέμβασης Γυναικών Κρήτης	35
■ Ελληνικό Δίκτυο Επαγγελματιών Πληροφορικής	38
■ Επιμορφωτικό Κέντρο Γλαύκης	46
■ Επιστημονική Εταιρεία για την Κοινωνική Συνοχή & Ανάπτυξη	48
■ «Εργάνη» Κέντρο Στήριξης της Απασχόλησης & της Επιχειρηματικότητας των Γυναικών	50
■ «Εύξεινη Πόλη» Δίκτυο Τοπικών Αυτοδιοικήσεων για Κοινωνική, Πολιτιστική, Περιβαλλοντική, Τουριστική & Αγροτική Ανάπτυξη	52
■ «Ίσας»	56
■ Ινστιτούτο Απασχολησιμότητας	58
■ Κέντρο Έρευνας & Ανάπτυξης της Ιεράς Μητροπόλεως Σύρου	64
■ Κέντρο Μέριμνας Οικογένειας & Παιδιού	66
■ «Κλίμακα» Φορέας Ανάπτυξης Ανθρώπινου & Κοινωνικού Κεφαλαίου για την Αντιμετώπιση του Κοινωνικού Αποκλεισμού	72
■ Όμιλος για την Unesco Δήμου Αμαρουσίου Περιφέρειας Αττικής	74
■ Οργάνωση Ενωμένων Γυναικών Αφρικής	76
■ «Συν-Ειρμός»	80
■ «Σχεδία» Κέντρο Παιδαγωγικής & Καλλιτεχνικής Επιμόρφωσης	82
■ «Φαιναρέτη»	84
■ Four Elements	86
Καταπολέμηση των στερεοτύπων των φύλων και των έμφυλων κοινωνικών ρόλων, όπως προβάλλονται μέσα από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης	
■ Δίκτυο Γυναικών Επιχειρηματιών του Κέντρου Εργάνη	31
■ Ένωση Κυριών Δράμας: Σπίτι Ανοιχτής Φιλοξενίας	44
■ Επιμορφωτικό Κέντρο Γλαύκης	46
■ Ινστιτούτο Απασχολησιμότητας	58
■ Κέντρο Μέριμνας Οικογένειας & Παιδιού	66
■ Κέντρο Προάσπισης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων	70

■ Όμιλος για την Unesco Δήμου Αμαρουσίου Περιφέρειας Αττικής	74
■ Σύνδεσμος για τα Δικαιώματα της Γυναίκας	78
■ «Συν-Ειρμός»	80
Τομείς ένταξης της οπτικής του φύλου με καινοτόμο χαρακτήρα, όπως για παράδειγμα το περιβάλλον, η κοινωνία της γνώσης, ο πολιτισμός, η έρευνα, η επιστήμη, η τέχνη κ.ά.	
■ «Αντίτροπον»	23
■ Δίκτυο Γυναικών Επιχειρηματιών του Κέντρου Εργάνη	31
■ Ελληνική Εταιρεία Γυναικών Πανεπιστημιακών	36
■ Ένωση Διπλωματούχων Ελληνίδων Μηχανικών	40
■ Επιμορφωτικό Κέντρο Γλαύκης	46
■ «Εργάνη» Κέντρο Στήριξης της Απασχόλησης & της Επιχειρηματικότητας των Γυναικών	50
■ «Ίριδα» Μη Κυβερνητική Οργάνωση Γυναικών Δήμου Χερσονήσου	60
■ Κέντρο Έρευνας & Ανάπτυξης της Ιεράς Μητροπόλεως Σύρου	64
■ Κέντρο Unesco για τις Γυναίκες & την Ειρήνη στα Βαλκάνια	68
■ Όμιλος για την Unesco Δήμου Αμαρουσίου Περιφέρειας Αττικής	74
■ «Σχεδία» Κέντρο Παιδαγωγικής & Καλλιτεχνικής Επιμόρφωσης	82

«Αντίρροπον»

<http://www.antirropon.eu/>

Παρουσίαση της οργάνωσης

Η «Αντίρροπον» είναι μία Αστική μη Κερδοσκοπική Εταιρία με κοινωνικές δράσεις που αφορούν τη δημιουργία συνθηκών αλληλεπίδρασης και συνύπαρξης μεταξύ κοινωνικών ομάδων με διαφορετικό πολιτισμικό υπόβαθρο, στην αντιμετώπιση συγκρουσιακών καταστάσεων και στην άρση του κοινωνικού αποκλεισμού. Στοχεύουμε στην ανάπτυξη μίας δυναμικής μέσα από τις ίδιες τις κοινωνικά αποκλεισμένες ομάδες, στην κοινωνική συνοχή, την προώθηση του διαλόγου και της γνώσης, την ευαισθητοποίηση του γενικού πληθυσμού σε θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων και κοινωνικού αποκλεισμού, αλλά και στην ανάδειξη μίας νέας αντίληψης παροχής κοινωνικών υπηρεσιών. Η «Αντίρροπον» δραστηριοποιείται επίσης στον τομέα της μη τυπικής εκπαίδευσης, καθώς και της περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης.

Τίτλος σχεδίου δράσης

«Αντιμετώπιση των Πολλαπλών Διακρίσεων & Ενδυνάμωση των Γυναικών Ρομά του Ασπροπύργου»

Περιγραφή σχεδίου δράσης

Η οργάνωση εστίασε σε τρεις τομείς παρέμβασης: την πρόληψη και την καταπολέμηση κάθε μορφής έμφυλης βίας κατά των γυναικών, καθώς και την αρωγή θυμάτων έμφυλης βίας, την υποστήριξη γυναικών κοινωνικά ευπαθών ομάδων, όπως μεταναστριών, προσφύγων, φυλακισμένων, αποφυλακισμένων, γυναικών Ρομά, γυναικών με αναπηρία κ.ά και τομείς ένταξης της οπτικής του φύλου με καινοτόμο χαρακτήρα, όπως για παράδειγμα το περιβάλλον, η κοινωνία της γνώσης, ο πολιτισμός, η έρευνα, η επιστήμη, η τέχνη κ.ά. Ωφελούμενες των παρεμβάσεων αυτών ήταν 40 Ρομνί από την περιοχή του Ασπροπύργου (κοινωνικές διαμεσολαβήτριες) και παράλληλα, στην ομάδα ωφελουμένων συμπεριλήφθησαν 80 άτομα (κατά προτεραιότητα Ρομνί και άτομα του στενού οικογενειακού τους περιβάλλοντος, συμπεριλαμβανομένης της τρίτης ηλικίας), 100 παιδιά (εργαστήρια δημιουργικής απασχόλησης), 30 επιμορφούμενοι εκπαιδευτικοί και 25 υπάλληλοι δημόσιων φορέων της περιοχής, 200 παιδιά –Ρομά και μη (θερινές πολυπολιτισμικές κατασκηνώσεις).

Στόχοι του σχεδίου δράσης ήταν η καταπολέμηση των διακρίσεων εις βάρος των γυναικών και διεκδίκηση των δικαιωμάτων τους, η ενεργοποίηση και ενδυνάμωση των Ρομνί σύμφωνα με τις βασικές αρχές της κοινωνικής διαμεσολάβησης, η αντιμετώπιση, διαχείριση του φαινομένου της ενδοοικογενειακής βίας και η παροχή κατάλληλης υποστήριξης μέσω βιωματικών σεμιναρίων, η παροχή συνοδευτικών υπηρεσιών (δημιουργική απασχόληση) στα παιδιά, η ανάδειξη μίας διαφορετικής προοπτικής στα νεαρά κορίτσια μέσω ενεργειών με συνομηλίκους τους (της κοινότητάς τους και μη) και ταυτόχρονα η διεύρυνση των δυνατοτήτων ενεργούς ανάμειξης και διεκδίκησης από την πλευρά των μητέρων τους, η συνεργασία με δημόσιους φορείς της περιοχής (σχολεία, νοσοκομεία, αστυνομία κ.λπ.) όπου οι Ρομνί μπορούν να διαδραματίσουν το ρόλο της «γέφυρας στην επικοινωνία», η ανάδειξη και αναγνώριση του πολλαπλού ρόλου των γυναικών εντός της κοινότητας και στο πλαίσιο της ευρύτερης κοινωνίας.

Δράσεις που πραγματοποιήθηκαν

Πραγματοποιήθηκαν: πολύμηννη «πόρτα – πόρτα» ευαισθητοποίηση του τοπικού Ρομά πληθυσμού, βιωματικά σεμινάρια (κυρίως για γυναίκες και το ρόλο τους εντός και εκτός κοινότητας), 2 τετραήμεροι κύκλοι εκπαίδευσής τους στις βασικές αρχές της κοινωνικής διαμεσολάβησης και μηνιαία υποστήριξη των Ρομνί κατά την πρακτική τους άσκηση μέσω παρακολούθησής τους από τους εκπαιδευτές τους, πολιτιστικές και περιβαλλοντικές δραστηριότητες σε εβδομαδιαία δράση για παιδιά και ιδιαίτερα νεαρά κορίτσια (επεξεργάζονταν ζητήματα ταυτότητας και έμφυλων ρόλων), δύο θερινές πολυπολιτισμικές κατασκηνώσεις για παιδιά και εφήβους των κοινοτήτων Ρομά του Ασπρόπυργου, καθώς και των παιδιών και εφήβων του ευρύτερου τοπικού πληθυσμού.

Διοργανώθηκαν διήμερα επιμορφωτικά βιωματικά σεμινάρια για εκπαιδευτικούς και στελέχη δημοσίων τοπικών φορέων, αλλά και εξάμηννη υποστήριξη/παρακολούθησή των εκπαιδευτικών (διαχείριση συγκρουσιακών καταστάσεων και σχολική διαρροή), διημερίδες/ ημερίδες παρουσίασης μερικών αποτελεσμάτων του σχεδίου δράσης («Άνοιγμα της Κοινότητας στην Ευρύτερη Κοινωνία»), συμπληρωματικά βιωματικά σεμινάρια με θέμα το ρόλο της γυναίκας εντός και εκτός της κοινότητας, εργαστήριο κοινής εκπαίδευσης μη Ρομά διαμεσολαβητών/ριών (εκπρόσωποι τοπικών δημοσίων φορέων), περαιτέρω δικτύωση και υποστήριξη τοπικών φορέων και κοινωνικών εταίρων, με στόχο την προσέγγιση κάθε υπηρεσίας συνολικά, μονοήμερες εκδρομές για παιδιά κι εφήβους/έφηβες, σεμινάρια στο σύνολο των στελεχών της πολυπολιτισμικής κατασκηνώσεως. Παράλληλα, συνεχίστηκε η «πόρτα-πόρτα» ευαισθητοποίηση σε Ρομά και μη πληθυσμό για την κοινοποίηση των δράσεων.

Ως αποτελέσματα καταγράφηκαν: συνειδητοποίηση (από τις ωφελούμενες) της άμεσης επίδρασης του ρόλου τους στη καθημερινότητα και στις συνθήκες διαβίωσης της οικογένειας στο σύνολό της, περιορισμός του βαθμού εξάρτησης των γυναικών Ρομά από το σύζυγο ή/και τον πατέρα, ανάδειξη των φαινομένων ενδοοικογενειακής βίας μέσω της πληροφόρησης για την κατάλληλη αντιμετώπισή τους, πληροφόρηση γύρω από ζητήματα προαγωγής υγείας και πρόληψης και αποφυγή λήψης ή περιορισμένη και ελεγχόμενη λήψη φαρμάκων, μείωση της σχολικής διαρροής στην Πρωτοβάθμια εκπαίδευση, δικτύωση και οικοδόμηση σχέσης εμπιστοσύνης και συνεργασίας των γυναικών με τοπικούς φορείς, ως πολλαπλασιαστικά ενταξιακά αποτελέσματα διά της δράσης των διαμεσολαβητριών, ενίσχυση της ατομικής και συλλογικής ταυτότητας των ωφελούμενων. Επίσης, «άνοιξε» ένας οργανωμένος διάυλος επικοινωνίας των ωφελούμενων με υπηρεσιακούς παράγοντες του δημοσίου στους 5 βασικούς άξονες ένταξης (εκπαίδευση, απασχόληση, υγεία, στέγαση, πολιτισμός).

«Βία-Στοπ» Ινστιτούτο Πρόληψης & Θεραπείας της Βίας & Προώθησης της Ισότητας των Φύλων

<http://www.viastop.gr/>

Παρουσίαση της οργάνωσης

Το Ινστιτούτο **έχει ως έδρα του την Καβάλα και** απευθύνεται σε πληθυσμιακές ομάδες που υπόκεινται βία, όπως κακοποίηση σε ενδοοικογενειακό επίπεδο, και άτομα που γίνονται δέκτες ρατσιστικής βίας, κ.λπ. προσφέροντας βοήθεια, συμβουλευτική υποστήριξη και θεραπευτικά σχήματα σε περιστατικά που έχουν το χαρακτήρα του επειγόντος.

Αποτελεί, όπου χρειάζεται, το συνδετικό κρίκο μεταξύ θυμάτων βίας και κοινωνικών υπηρεσιών, υπηρεσιών πρόνοιας και παρέχει βοήθεια στη δημιουργία στρατηγικών για την έξοδο από το βίαιο περιβάλλον. Οι θεματικές στις οποίες εστιάζει αφορούν την ενδοοικογενειακή βία, την ενδοσχολική βία και την αυτοάμυνα.

Τίτλος σχεδίου δράσης

«Πρόληψη & Καταπολέμηση της Βίας κατά των Γυναικών»

Περιγραφή σχεδίου δράσης

Η οργάνωση επέλεξε να εστιάσει σε άτομα που πλήττονται από κάθε μορφή βίας, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στις γυναίκες και στην καταπολέμηση των ανισοτήτων μεταξύ φύλων. Επίσης, σε φορείς που έρχονται σε επαφή με τα συγκεκριμένα άτομα-θύματα βίας για την καλύτερη αντιμετώπιση των κρουσμάτων αυτών (όπως αστυνομικοί, νοσοκομεία κ.ά.).

Ως στόχους της έθεσε τη βελτίωση της διοικητικής επιχειρησιακής ικανότητάς της, την πρόληψη-καταπολέμηση κάθε μορφής βίας κατά των γυναικών και λοιπών ευπαθών ομάδων, την ενθάρρυνση των θυμάτων μέσω της καταπολέμησης «ταμπού» και στερεοτύπων, τη βραχεία φιλοξενία τους (σε συνεργασία με ξενοδοχεία για χρήση δωματίων ως χώρους φιλοξενίας), τη συνεργασία με επαγγελματίες διαφορετικών ειδικοτήτων και την πρόσληψη μιας ψυχολόγου.

Δράσεις που πραγματοποιήθηκαν

Στην οργάνωση απευθύνθηκαν 150 άτομα (74% νεοεισερχόμενα περιστατικά, 38% επαναλαμβανόμενα περιστατικά), διαφορετικού μορφωτικού επιπέδου (40% των γυναικών ήταν εργαζόμενες). Πραγματοποιήθηκαν ψυχολογικές συνεδρίες για 99 γυναίκες (μεταξύ 5-10 συνεδριών ανά άτομο), παρασχέθηκε νομική βοήθεια σε 55 γυναίκες-θύματα βίας και υπήρξε συνεργασία με το Δικηγορικό Σύλλογο Καβάλας (ο οποίος προχώρησε σε παραπομπές) και ιατροδικαστική βοήθεια για 40 γυναίκες (με αντίστοιχη δαπάνη ιατρού εκ μέρους της οργάνωσης, καθώς λόγω απουσίας ιατροδικαστή σε δημόσιους φορείς των νομών Καβάλας και Δράμας, τα θύματα αποθαρρύνονταν εξαιτίας του κόστους και δυσκολεύονταν να μετακινηθούν σε αντίστοιχες υπηρεσίες της Θεσσαλονίκης και της Κομοτηνής).

Προκειμένου να ευαισθητοποιηθεί η κοινή γνώμη, αλλά και συγκεκριμένες πληθυσμιακές ομάδες πραγματοποιήθηκαν 3 παρεμβάσεις κοινότητας στους Δήμους Καβάλας και Κομοτηνής (συμμετείχαν οι αντίστοιχοι δήμοι, τα συμβουλευτικά κέντρα γυναικών των δύο δήμων, η διεύθυνση αστυνομίας Καβάλας, μέλη της θεραπευτικής κοινότητας του ΚΕΘΕΑ «Κιβωτός» και άλλες μη κυβερνητικές οργανώσεις), ενώ μέσω

των παρεμβάσεων αυτών προέκυψαν νέοι/ες εθελοντές/ριες, αλλά και περιστατικά που έχρηζαν υποστήριξης. Με αφορμή τις αυξημένες καταγγελίες από φοιτήτριες για επιθέσεις, διοργανώθηκε βιωματική ημερίδα στο Τμήμα Κοινωνικής Διοίκησης του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης και ακολούθησε επίσκεψη στο Συμβουλευτικό Κέντρο Γυναικών Κομοτηνής. Παράλληλα, υλοποιήθηκαν 2 κύκλοι σεμιναρίων πρόληψης της θυματοποίησης (αυτοάμυνα) σε διάστημα 10 συναντήσεων διάρκειας μιάμισης ώρας – όπως και στις παρεμβάσεις κοινότητας, μέσω των σεμιναρίων προέκυψαν εθελόντριες, αλλά και γυναίκες-θύματα βίας που ζήτησαν υποστήριξη (συμμετείχαν και πολλές μαθήτριες γυμνασίου και λυκείου με τις μητέρες τους).

Επίσης διοργανώθηκαν 8 επιστημονικές ημερίδες («Η Βία στην Οικογένεια», «Το Φαινόμενο της Ενδοοικογενειακής Βίας» για φοιτητές/ριες και εργαζόμενους του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης, «Πρόληψη της Ενδοσχολικής Βίας» στο Λύκειο Ελευθερούπολης, «Απολογισμός Προγράμματος Σχολικού Εκφοβισμού» στο Δήμο Καβάλας, «Η Αντιμετώπιση της Ενδοοικογενειακής Βίας από τους Εργαζόμενους στο Χώρο της Υγείας» στο Γενικό Νοσοκομείο Καβάλας και «Το Νομικό Πλαίσιο της Ενδοοικογενειακής Βίας», «Απολογισμός Έργου/ Αντιμετώπιση Επικίνδυνων Καταστάσεων», «Εκπαίδευση Εργαζομένων στα Σώματα Ασφαλείας στις Καλές Πρακτικές για την Αντιμετώπιση Περιστατικών Ενδοοικογενειακής Βίας» σε συνεργασία με τη Metropolitan Police – New Scotland Yard για 150 αστυνομικούς της Γενικής Αστυνομικής Διεύθυνσης Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης).

Σε ό,τι αφορά την απόπειρα φιλοξενίας γυναικών σε ξενοδοχεία, μόνο 3 γυναίκες φιλοξενήθηκαν σε αυτά και έτσι οι υπόλοιπες γυναίκες παραπέμφθηκαν στους ξενώνες του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικής Αλληλεγγύης και της Γενικής Γραμματείας Ισότητας των Φύλων.

Γυναίκες Χωρίς Σύνορα

<https://el-gr.facebook.com/women.without.frontiers>

Παρουσίαση της οργάνωσης

Πρόκειται για μια διεθνή ανθρωπιστική εθελοντική μη κυβερνητική οργάνωση, η οποία ιδρύθηκε στη Ρόδο το 2001. Στους κυριότερους σκοπούς της ανήκουν η προσφορά υπηρεσιών σε ανθρώπους που έχουν ανάγκη όπου κι αν βρίσκονται, ότι χρώμα κι αν έχουν, σ' όποια θρησκεία κι αν πιστεύουν. Προτεραιότητα όμως δίνεται σε γυναίκες και παιδιά: σε εμπόλεμες ζώνες, στον αναπτυσσόμενο κόσμο, κατά τη μετανάστευση, με προβλήματα υγείας, που βιώνουν σωματική, ψυχολογική και σεξουαλική βία. Η οργάνωση ενδιαφέρεται ιδιαίτερα για την ανάδειξη του ρόλου της κοινωνίας των πολιτών, φροντίζοντας να παρέχει ενημέρωση για τις υφιστάμενες δυνατότητες οργανωμένης και συστηματικής συμβολής για την αντιμετώπιση κοινωνικών προβλημάτων, την ενεργή και συστηματική βοήθεια προς ομάδες ανθρώπων που έχουν πληγεί από θεομηνίες, πολέμους κ.ά., τη μέριμνα και έμπρακτη βοήθεια σε μετανάστες/ριες, την προώθηση του διαπολιτισμικού διαλόγου μέσω της αμοιβαίας κατανόησης και της ανάδειξης κοινών πολιτισμικών αγαθών.

Τίτλος σχεδίου δράσης

«Δράσεις της Οργάνωσης Γ.Χ.Σ. για την Πρόληψη & Καταπολέμηση της Έμφυλης Βίας & Υποστήριξη Μονογονεϊκών Οικογενειών»

Περιγραφή σχεδίου δράσης

Η οργάνωση επέλεξε ως τομέα δράσης την πρόληψη και την καταπολέμηση κάθε μορφής έμφυλης βίας κατά των γυναικών, και την αρωγή θυμάτων έμφυλης βίας, απευθυνόμενη ειδικότερα τόσο στις γυναίκες (θύματα έμφυλης βίας και μονογονείς), όσο και στην τοπική κοινωνία.

Σχεδιάστηκε η παροχή συμβουλευτικής, ψυχολογικής, νομικής αλλά και πρακτικής υποστήριξης και η συνεργασία με άλλους φορείς για παραπομπές (π.χ. αστυνομία, νοσοκομείο, δικαστήριο). Προγραμματίστηκαν επίσης δράσεις ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης του τοπικού πληθυσμού. Μεταξύ άλλων, στόχοι της οργάνωσης ήταν: η ενημέρωση και εξειδικευμένη πληροφόρηση των γυναικών, η κοινωνική τους στήριξη, η νομική συμβουλευτική και πληροφόρηση για τα δικαιώματά τους, η παραπομπή ή συνοδεία τους στις αστυνομικές και εισαγγελικές αρχές, στα νοσοκομεία και άλλες υπηρεσίες, η παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών με στόχο την κοινωνική και οικονομική ένταξή τους, η ηλεκτρονική υποστήριξη και συμβουλευτική μέσω της διαδικτυακής πύλης της οργάνωσης ή τις ιστοσελίδες κοινωνικής δικτύωσης, η καταπολέμηση των έμφυλων στερεοτύπων των φύλων στα ΜΜΕ, η πρόληψη-ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης και η ενθάρρυνση των κακοποιημένων γυναικών προκειμένου να απευθυνθούν στην οργάνωση για βοήθεια και υποστήριξη.

Δράσεις που πραγματοποιήθηκαν

Εντός του παραπάνω πλαισίου, δημιουργήθηκαν δύο ομάδες με γυναίκες θύματα έμφυλης βίας (10 ατόμων) και γυναίκες μονογονείς, διαζευγμένες ή σε διάσταση (20 ατόμων). Υπήρχε δυνατότητα εξατομικευμένης συμβουλευτικής (σε επίπεδο ψυχολόγου, κοινωνικού/ής λειτουργού, οικογενειακού/ής συμβούλου, νομικού/ής συμβούλου κ.ο.κ.), ενώ πέραν της καταγραφής των περιστατικών και της υποστήριξής τους με ατομικές και ομαδικές συνεδρίες (34 και 20 αντιστοίχως), δημιουργήθηκε εξειδικευμένο εγχειρίδιο με τη συμβολή των επιστημονικών συνεργατών/ συνεργάτιδων της οργάνωσης (ψυχολόγο, κοινωνικό/ή λειτουργό, οικογενειακό/ή και νομικό/ή σύμβουλο). Επίσης, διοργανώθηκαν 3 ενημερωτικές-εκπαιδευτικές

ημερίδες («Αρκετά!» για τον τοπικό πληθυσμό, «Μάθε και Δράσε» για τα τοπικά σώματα ασφαλείας και «Ενημέρωση της Τοπικής Κοινωνίας» για τις γυναίκες που ήδη συμμετείχαν στο πρόγραμμα, αλλά και άλλες γυναίκες που ενδιαφέρθηκαν σχετικά) και ένας κύκλος σεμιναρίων σε συνεργασία με το Πανεπιστήμιο Αιγαίου («Καταπολέμηση της Έμφυλης Βίας στην Εκπαιδευτική Κοινότητα»), προσκαλώντας καθηγητές/ριες αλλά και φοιτητές/ριες των παιδαγωγικών τμημάτων, δασκάλους/ες και καθηγητές/ριες γυμνασίου και λυκείου.

Στο πλαίσιο των ενεργειών ενημέρωσης, η οργάνωση διαμόρφωσε ιστοσελίδα και απευθύνθηκε σε μέσα κοινωνικής δικτύωσης, παρήγαγε ραδιοφωνικά και τηλεοπτικά μηνύματα σε ψηφιακή μορφή, εξέδωσε ενημερωτικά φυλλάδια και αφίσα.

«Διάπλαση» Εταιρεία Συμβουλευτικής & Ψυχοκοινωνικής Υποστήριξης Παιδιού & Οικογένειας

<http://www.diaplasi.org/>

Παρουσίαση της οργάνωσης

Πρόκειται για μια μη κερδοσκοπική εταιρεία που δραστηριοποιείται στο χώρο της ψυχικής υγείας στο Νομό Αιτωλοακαρνανίας και αποτελείται από μέλη που ζώντας σε έναν τόπο που υφίσταται τις συνέπειες των ελλείψεων στον τομέα των υπηρεσιών της ψυχικής υγείας, θεώρησαν υποχρέωση να εργαστούν για να καλύψουν κενά που υπάρχουν και να προωθήσουν τις καλές συνεργασίες με άλλους συναφείς Οργανισμούς. Έχει συνεργαστεί με ιδιωτικούς και δημόσιους φορείς, με συλλόγους γονέων, με επιστημονικούς φορείς της πόλης και του Νομού, για την παροχή όσο το δυνατόν καλύτερων και αξιόπιστων θεραπευτικών παρεμβάσεων σε παιδιά και ενήλικες. Έχει διοργανώσει εκπαιδευτικά σεμινάρια για επαγγελματίες ψυχικής υγείας, για εκπαιδευτικούς και γονείς. Ανταποκρίνεται σε αιτήματα για ομιλίες/εκδηλώσεις πρόληψης για θέματα ψυχικής υγείας σε όλο το Νομό και υποδέχεται διάφορα αιτήματα για αξιολόγηση, θεραπεία ή παραπομπή σε κατάλληλες υπηρεσίες.

Στους χώρους της λειτουργεί ένα πολυδύναμο κέντρο, με ειδικότητες που καλύπτουν θεραπευτικά όλο το φάσμα των δυσκολιών ενός παιδιού και κατ' επέκταση της οικογένειας: ψυχολόγο, λογοθεραπευτή/ρια, εργοθεραπευτή/ρια και ειδικό/ή παιδαγωγό, ενώ για την πολύπλευρη θεραπευτική αντιμετώπιση των δυσκολιών που αντιμετωπίζουν τα παιδιά και οι εφηβοί/ες υπάρχει μόνιμη και διαρκής συνεργασία με τον Παιδοψυχιατρικό Τομέα του Πανεπιστημιακού Νοσοκομείου του Ρίου. Επίσης λειτουργεί και τμήμα υποδοχής αιτημάτων ανθρώπων με ζητήματα που αφορούν την κατάχρηση ουσιών, την κακοποίηση κ.ά., τα οποία καθοδηγούνται και παραπέμπονται σε αντίστοιχες δομές του Νομού και όχι μόνο.

Τίτλος σχεδίου δράσης

«Πρόληψη & Καταπολέμηση της Ενδοοικογενειακής Βίας»

Περιγραφή σχεδίου δράσης

Ο φορέας ως τομέα δράσης επέλεξε την πρόληψη και την καταπολέμηση κάθε μορφής έμφυλης βίας κατά των γυναικών, καθώς και την αρωγή θυμάτων έμφυλης βίας, απευθυνόμενος καταρχήν στις γυναίκες και στα παιδιά (συγκεκριμένες ομάδες υψηλού κινδύνου, μεταξύ άλλων: άνεργες γυναίκες και μητέρες, γυναίκες που εμφανίζουν ιατρικά προβλήματα, εγκυμονούσες γυναίκες, οικογένειες όπου ο άνδρας είναι εξαρτημένος από ουσίες και οικογένειες μεταναστών/ριών).

Ως βασικός στόχος τέθηκε η αγωγή κοινότητας με έμφαση σε στάσεις και αντιλήψεις του ευρύτερου πληθυσμού που αφορούν την ενδοοικογενειακή βία και επίσης, ειδικότερα, την εκπαίδευση και κατάρτιση επιμέρους ομάδων (δασκάλων, ιατρών, επαγγελματιών ψυχικής υγείας, αστυνομικών). Σημαντικούς στόχους αποτέλεσαν επίσης η γνωστοποίηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των γυναικών και η πρόσπιση αυτών, η ενεργοποίηση των τοπικών φορέων της περιοχής, η ενημέρωση του κοινού για τους φορείς και τα κέντρα που λειτουργούν σε όλη την Ελλάδα παρέχοντας υποστήριξη σε όσους/ες υφίστανται κακοποίηση ή βία, αναλόγως της περιοχής διαβίωσής τους, ενώ, τέλος, προβλέφθηκε η δυνατότητα παροχής βοήθειας σε εμπλεκόμενες σε περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας.

Δράσεις που πραγματοποιήθηκαν

Στο πλαίσιο του παραπάνω σχεδιασμού, εκδόθηκε εγχειρίδιο που συνοδεύεται από οπτικοακουστικό υλικό («Οικογενειακές Αλήθειες») για τους εφήβους και την ενδοοικογενειακή βία –έχει δημιουργηθεί από τη μη κυβερνητική οργάνωση Leeds Animation Workshop, ενώ τα δικαιώματα αναπαραγωγής και διάθεσής του παραχωρήθηκαν από τους «Δασκάλους του Κόσμου». Προγραμματίστηκαν 3 επιστημονικές ημερίδες ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης για την ενδοοικογενειακή βία στις τρεις μεγάλες πόλεις του νομού (Μεσολόγγι, Ναύπακτο και Αγρίνιο), ενώ πριν από κάθε ημερίδα διοργανώνονταν συναντήσεις (εργαστήρια) με τοπικούς πολιτικούς, κοινωνικούς και εκπαιδευτικούς φορείς και συλλόγους της κάθε πόλης και στόχο την ενημέρωσή τους για το πρόγραμμα, την ανταλλαγή εμπειριών και τη διερεύνηση δυνατότητας για από κοινού δράσεις σε θέματα ενδοοικογενειακής βίας. Τις ημερίδες τις παρακολούθησαν περίπου 500 άτομα και με την ολοκλήρωσή τους, οι εισηγήσεις των συμμετεχόντων εντάχθηκαν σε ένα περιοδικό. Υλοποιήθηκε επίσης σεμινάριο για την ψυχική υγεία των γυναικών (στο Μεσολόγγι), το οποίο απευθυνόταν σε επαγγελματίες ψυχικής υγείας, ιατροί, δικηγόροι, εκπαιδευτικοί, νοσηλευτές και φοιτητές συναφών σχολών.

Σε επίπεδο δράσεων δημοσιότητας, οι δραστηριότητες της εταιρείας προβάλλονταν συστηματικά σε τοπικά ηλεκτρονικά και έντυπα μέσα μαζικής ενημέρωσης, αλλά και στην ιστοσελίδα της, με αποτέλεσμα έναν αυξανόμενο αριθμό πολιτών που ζητούσε πληροφορίες ή βοήθεια για θέματα ενδοοικογενειακής βίας. Έτσι ξεκίνησε άτυπη συνεργασία με τον Ξενώνα Φιλοξενίας Κακοποιημένων Γυναικών του Δήμου Αγρινίου, για παραπομπή περιστατικών.

Δίκτυο Γυναικών Επιχειρηματιών του Κέντρου Εργάνη

<http://ergani.gr/gr/networks/net1.aspx>

Παρουσίαση της οργάνωσης

Συγκροτήθηκε το Νοέμβριο του 1999 από γυναίκες επιχειρηματίες, ωφελούμενες των υπηρεσιών του Κέντρου Εργάνη και βασίστηκε στην ιδέα της οργάνωσης των γυναικών επιχειρηματιών σε μια συλλογική δομή που θα προσέφερε αυξημένες δυνατότητες για συνεργασία, αλληλοϋποστήριξη, προβολή, δικτύωση και ανταλλαγή εμπειριών μεταξύ τους, καθώς και επικοινωνία με άλλα δίκτυα από όλο τον κόσμο. Στόχοι του Δικτύου είναι η ενίσχυση της γυναικείας επιχειρηματικότητας, η ανταλλαγή εμπειριών σε θέματα κοινωνικού ενδιαφέροντος, η προβολή και προώθηση των επιχειρήσεων των ωφελουμένων, η επιμόρφωση των μελών της και η συνεργασία με ελληνικούς και διεθνείς φορείς με ομοειδείς στόχους.

Τίτλος σχεδίου δράσης

«Οι Γυναίκες της Δυτικής Μακεδονίας Δικτυώνονται. Περιφερειακό Κέντρο Στήριξης των Γυναικών στη Δυτική Μακεδονία»

Περιγραφή σχεδίου δράσης

Η οργάνωση εστίασε και στους τέσσερις τομείς δράσης του προγράμματος, δηλαδή στην πρόληψη και καταπολέμηση κάθε μορφής έμφυλης βίας κατά των γυναικών, καθώς και την αρωγή θυμάτων έμφυλης βίας, την υποστήριξη γυναικών κοινωνικά ευπαθών ομάδων, όπως μεταναστριών, προσφύγων, φυλακισμένων, αποφυλακισμένων, Ρομνί, γυναικών με αναπηρία κ.ά., την καταπολέμηση των στερεοτύπων των φύλων και των έμφυλων κοινωνικών ρόλων, όπως προβάλλονται μέσα από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, κι επιπλέον σε τομείς ένταξης της οπτικής του φύλου με καινοτόμο χαρακτήρα, όπως για παράδειγμα το περιβάλλον, η κοινωνία της γνώσης, ο πολιτισμός, η έρευνα, η επιστήμη, η τέχνη κ.ά.

Το σχέδιο δράσης απευθυνόταν σε γυναίκες θύματα έμφυλης βίας και μέλη ευπαθών ομάδων των περιφερειακών ενοτήτων Κοζάνης, Καστοριάς και Γρεβενών, με ιδιαίτερη έμφαση σε μονογονείς, μακροχρόνια άνεργες, παλιννοστούσες, γυναίκες με χαμηλό προσωπικό ή/ και οικογενειακό εισόδημα, γυναίκες με χαμηλά προσόντα, δίχως μεγάλη εργασιακή εμπειρία, επιχειρηματίες που έκλεισαν τις επιχειρήσεις τους λόγω της οικονομικής κρίσης, γυναίκες που διαβιούν στην ύπαιθρο (σε ορεινές ή ημιορεινές περιοχές).

Οι δράσεις της οργάνωσης χωρίζονταν σε δύο κατηγορίες: γενικότερη ενημέρωση και πληροφόρηση, πληροφόρηση για ευκαιρίες χρηματοδότησης, θέσεις εργασίας και ευκαιρίες κατάρτισης (περίπου 380 ωφελούμενες) και παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών (περίπου 168 ωφελούμενες).

Ως κύριοι στόχοι της τέθηκαν: η βελτίωση της επιχειρησιακής δυνατότητας της οργάνωσης μέσω ορθότερης λειτουργίας της για παροχή νέων δυνατοτήτων στην υποστήριξη των γυναικών της Δυτικής Μακεδονίας, η λειτουργία για πρώτη φορά ενός μόνιμου Περιφερειακού Κέντρου Υποστήριξης Γυναικών (ΠΚΥΓ), η υποστήριξη (μέσα από δράσεις πληροφόρησης, ενημέρωσης και συμβουλευτικής) γυναικών-θυμάτων έμφυλης βίας και μελών κοινωνικά ευπαθών ομάδων, η προσωπική και επαγγελματική ανάπτυξη των γυναικών ώστε να σχεδιάσουν, επιλέξουν και υλοποιήσουν επαγγελματικά και επιχειρηματικά σχέδια πέραν των έμφυλων στερεοτύπων, η δικτύωση φορέων, συλλόγων αλλά και μεμονωμένων γυναικών της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας, η ευαισθητοποίηση του κοινού (εστιάζοντας στην αύξηση της συμμετο-

χής των γυναικών στην κοινωνική, οικονομική και πολιτική ζωή ως παράγοντα τοπικής και περιφερειακής ανάπτυξης).

Δράσεις που πραγματοποιήθηκαν

Η έναρξη των δράσεων του Δικτύου γνωστοποιήθηκε στο πλαίσιο του Money Show της Κοζάνης, ενώ κατά το επόμενο διάστημα ακολούθησαν δελτία τύπου και ενημερωτικά δελτία σε δημόσιους οργανισμούς, την τοπική αυτοδιοίκηση, σε συλλόγους και φορείς της περιφέρειας. Στο πλαίσιο των προγραμματισμένων ενεργειών ενημέρωσης, διοργανώθηκαν εκδηλώσεις στη Ροδιανή, στην Κοζάνη, στην Αιανή, στα Σέρβια, στο Βελβεντό, στον Κρόκο και στη Λευκοπηγή (περιοχή Κοζάνης), στα Γρεβενά, στο Σπήλαιο Γρεβενών, στην Καστοριά και στο Νεστόριο Καστοριάς, στο Τσοτύλι, στο Τραμπάντζιο Γυμνάσιο Σιάτιστας του Δήμου Βοΐου. Ορισμένοι εκ των φορέων με τους οποίους συνεργάστηκε το Δίκτυο ήταν το Εργατικό Κέντρο Γρεβενών, η Κοινωφελής Επιχείρηση Πρόνοιας και Μέριμνας του Δήμου Κοζάνης, το ΚΕΚ Ευρωπαϊκή Ανάπτυξη Σαρρής & ΣΙΑ ΕΕ, ενώ οι εκδηλώσεις στο σύνολό τους ήταν αποτέλεσμα συνεργασίας με την Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, τους εκάστοτε δήμους και κατά τόπους γυναικείους συλλόγους και τα Συμβουλευτικά Κέντρα Γυναικών.

Επίσης, στους παρακάτω δήμους δημιουργήθηκαν –μεταξύ άλλων– ομάδες συμβουλευτικής, οι οποίες επαναλαμβάνονταν ανά τακτά χρονικά διαστήματα σε: Κοζάνη, Σέρβια και Βελβεντό Κοζάνης, Γρεβενά και Σπήλαιο Γρεβενών, Καστοριά και Νεστόριο Καστοριάς.

Συμπληρωματικά ενεργοποιήθηκε ένα μητρώο μεντόρων, προκειμένου να προσφέρουν διαπροσωπική στήριξη στις γυναίκες, κατά τη διαδικασία ένταξής τους στην αγορά εργασίας, ενώ δημιουργήθηκε δίκτυο συνεργασίας μεταξύ φορέων και στελεχών της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας. Τέλος, μέσα από τις συναντήσεις συμβουλευτικής με ωφελούμενες των κοινοτήτων Κοζάνης, Νεστορίου, Σπηλαίου, Λευκοπηγής, Κρόκου, Βελβεντού και Σερβίων, προέκυψαν αιτήματα για σύσταση Κοινωνικού Συνεταιρισμού (ΚΟΙΝ.ΣΕΠ.): 2 εξ αυτών έχουν ήδη ξεκινήσει τη διαδικασία, ενώ άλλοι 5 βρίσκονται στο στάδιο της προετοιμασίας. Το Δίκτυο εξακολουθεί να βρίσκεται σε ηλεκτρονική επικοινωνία με όλες τις ωφελούμενες, σε ό,τι αφορά τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας.

«Διοτίμα» Κέντρο Γυναικείων Μελετών και Ερευνών

<http://www.diotima.org.gr/>

Παρουσίαση της οργάνωσης

Η Διοτίμα αποτελεί αστική μη κερδοσκοπική εταιρεία, που δημιουργήθηκε με την πρωτοβουλία μιας ομάδας επιστημονισσών με σκοπό τη συστηματική ανάδειξη των θεμάτων φύλου σε όλα τα επίπεδα της κοινωνικής, πολιτικής και οικονομικής ζωής. Επιδιώκει σταθερή συμμετοχή στη διαμόρφωση πολιτικών ισότητας, παρέχοντας συμβουλευτική υποστήριξη (ανέργων) γυναικών για την προώθηση και τη διατήρηση της θέσης τους στο επάγγελμα και την αγορά εργασίας, την ενίσχυση της κοινωνικής θέσης και διασφάλιση κοινωνικών δικαιωμάτων γυναικών που βρίσκονται σε κίνδυνο κοινωνικού αποκλεισμού, την ενδυνάμωση γυναικών μέσα από την απόκτηση των απαιτούμενων πόρων και την εκπόνηση μελετών και ερευνών ως προς μια σειρά σημαντικών θεμάτων που αφορούν όλες τις πτυχές της ζωής των γυναικών μέσα από ένα ευρύ δίκτυο συνεργασιών με γυναίκες που δραστηριοποιούνται επιστημονικά στη μελέτη θεμάτων φύλου. Το Κέντρο Γυναικείων Μελετών και Ερευνών - Διοτίμα αποτελεί:

Ερευνητικό κέντρο εξειδικευμένο σε θέματα φύλου και ισότητας.

Πιστοποιημένο Κέντρο Συνοδευτικών Υποστηρικτικών υπηρεσιών (ΚΕΣΥΥ) το οποίο σχεδιάζει και υλοποιεί παρεμβάσεις συμβουλευτικής στήριξης και ενδυνάμωσης γυναικών και ειδικών ομάδων γυναικών.

Γυναικεία ΜΚΟ που συμβάλλει ενεργά στην έμφυλη κατανόηση της κοινωνικής και πολιτικής ζωής, στη συνηγορία υπέρ των γυναικών, την ενδυνάμωση και κατοχύρωση του δικαιώματος αυτοπροσδιορισμού των γυναικών.

Τίτλος σχεδίου δράσης

«ΦΕΜ-ΑΤΤΙΚΑ: Δράσεις ενδυνάμωσης, πρόληψης της έμφυλης βίας, ενίσχυσης της κοινωνικής/εργασιακής (επαν)ένταξης ευπαθών ομάδων γυναικών»

Περιγραφή σχεδίου δράσης

Οι τομείς παρέμβασης της οργάνωσης εστίασαν στην πρόληψη και καταπολέμηση κάθε μορφής έμφυλης βίας κατά των γυναικών, και την αρωγή θυμάτων έμφυλης βίας, καθώς και στην υποστήριξη γυναικών που ανήκουν σε κοινωνικά ευπαθείς ομάδες, όπως οι μετανάστριες, οι πρόσφυγες, οι φυλακισμένες και αποφυλακισμένες, οι Ρομνί, οι γυναίκες με αναπηρία κ.ά. Πιο συγκεκριμένα, το σχέδιο δράσης ΦΕΜ-ΑΤΤΙΚΑ απευθύνθηκε και στήριξε 80 συνολικά γυναίκες της Περιφέρειας Αττικής, που ανήκαν στις εξής κοινωνικές ομάδες: ευπαθείς κοινωνικές ομάδες, μετανάστριες, αιτούσες άσυλο και προσφύγισσες, καθώς και γυναίκες που έχουν βιώσει οποιαδήποτε μορφή έμφυλης βίας.

Οι στόχοι της οργάνωσης αφορούσαν την ίδια τη «Διοτίμα», αλλά και τον πληθυσμό των γυναικών στις οποίες απευθύνθηκε και επιδίωξε να υποστηρίξει παρέχοντας μια σειρά υπηρεσιών (συνάρθρωση συμβουλευτικής υποστήριξης - πρόληψης της έμφυλης βίας, νομικής συμβουλευτικής, εξειδικευμένες και στοχευμένες υπηρεσίες σε κοινωνικά ευπαθείς ομάδες κατά τη φάση της αποκατάστασης) και δραστηριοποιούμενη με στόχο τη δημοσιοποίηση των νέων εργαλείων που παρήχθησαν, την ανταλλαγή εμπειριών και καλών πρακτικών, καθώς και τη δικτύωση (θεματικό - βιωματικό εργαστήριο για πρόληψη της έμφυλης βίας και θεματικό εργαστήριο για την ενίσχυση της κοινωνικής επιχειρηματικότητας, εμπλουτισμός

ιστοσελίδας ΚΓΜΕ, ημερίδα δημοσιοποίησης των αποτελεσμάτων του έργου και ανταλλαγής εμπειριών και δικτύωσης με συναφείς φορείς της κοινωνίας των πολιτών, κ.λπ.).

Δράσεις που πραγματοποιήθηκαν

Στο πλαίσιο της συμβουλευτικής υποστήριξης δόθηκε έμφαση στην ενδυνάμωση (νομική συμβουλευτική, ανθρώπινα δικαιώματα, διαχείριση στρες και ανεργίας και πρόληψη κατά της βίας κατά των γυναικών), στην παροχή συμβουλευτικής απασχόλησης, στην εξατομικευμένη συμβουλευτική υποστήριξη γυναικών που έχουν υπάρξει θύματα έμφυλης βίας και βρίσκονται σε φάση αποκατάστασης, με στόχο την κοινωνική και επαγγελματική επανένταξη, στην προετοιμασία και ενίσχυση της απασχόλησης μέσω της επιχειρηματικότητας ευπαθών ομάδων γυναικών στον τομέα της κοινωνικής οικονομίας και τέλος στην πληροφόρηση - ενημέρωση για θέματα που αφορούν δεξιότητες διοικητικής υποστήριξης.

Στο πλαίσιο των προβλεπόμενων ενεργειών ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης πραγματοποιήθηκαν 4 διακριτές δράσεις: εκδόσεις («Συμβουλευτικό Εργαλείο για την Πρωτογενή Πρόληψη της Βίας κατά των Γυναικών», «Συμβουλευτικό Εργαλείο για την Τριτογενή Πρόληψη της Βίας κατά των Γυναικών (φάση αποκατάστασης)» και «Πιλοτικό Εργαλείο Συμβουλευτικής για την Ανάπτυξη της Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας»), αναβάθμιση και εμπλουτισμός ιστοσελίδας. Τέλος, στο πλαίσιο των δράσεων ενημέρωσης/ δημοσιότητας υλοποιήθηκαν τα εξής: «Θεματικό Εργαστήριο για την Πρόληψη (Πρωτογενή & Τριτογενή) της Έμφυλης Βίας» για 28 εξειδικευμένα στελέχη δομών κατά της βίας, «Θεματικό Εργαστήριο για την Κοινωνική Επιχειρηματικότητα των Γυναικών: Προβληματισμοί & Προτάσεις» για 30 στελέχη δομών και γυναίκες που υποστηρίχθηκαν από τη «ΔΙΟΤΙΜΑ», «Ημερίδα Ανταλλαγής Εμπειριών και Τεχνογνωσίας για Καινοτομικές Μορφές Υποστήριξης και Ενδυνάμωσης των Γυναικών» για ΜΚΟ/ΓΟ και φορείς της κοινωνίας των πολιτών που δραστηριοποιούνται σε συναφή πεδία και απευθύνονται σε ευπαθείς ομάδες γυναικών, παραγωγή φυλλαδίου για το έργο ΦΕΜ ΑΤΤΙΚΑ.

Ορισμένα από τα θετικά αποτελέσματα που καταγράφηκαν στη στάση των υποστηριζόμενων γυναικών ήταν: η ενθάρρυνση για διεκδίκηση αστικών και κοινωνικών δικαιωμάτων, η επίλυση προβλημάτων και συγκρούσεων, η απόκτηση κοινωνικών δεξιοτήτων, κινήτρων για δράση και δεσμών αλληλεγγύης βάσει φύλου, η απόκτηση επαγγελματικών εφοδίων, ο εντοπισμός ικανοτήτων και δεξιοτήτων που προκύπτουν μέσα των εμπειριών τους και η προσαρμογή αυτών στο επαγγελματικό προφίλ, η ανάπτυξη αυτοεκτίμησης κι αυτοπεποίθησης κατά την επανένταξη, η ανάπτυξη πρωτοβουλιών αυτοαπασχόλησης κ.ο.κ.

Δίκτυο Παρέμβασης Γυναικών Κρήτης

<http://dipagyk.gr/>

Παρουσίαση της οργάνωσης

Το Δίκτυο αποτελεί μη κυβερνητική οργάνωση που ενεργοποιείται στο σύνολο της Κρήτης.

Τίτλος σχεδίου δράσης

«Παγκρήτια Πρωτοβουλία για την Ενίσχυση της Γυναικείας Επιχειρηματικότητας & της Απασχόλησης»

Περιγραφή σχεδίου δράσης

Η οργάνωση απευθυνόταν σε άνεργες γυναίκες που αναζητούσαν μια θέση εργασίας ή ήθελαν να δημιουργήσουν τη δική τους επιχείρηση, αλλά και σε γυναίκες επιχειρηματίες που επιθυμούσαν να βελτιώσουν μια ήδη υπάρχουσα επιχείρησή τους. Σκοπός του προγράμματος ήταν η ενίσχυση και η ανάπτυξη/ εξέλιξη της γυναικείας επιχειρηματικότητας, η ένταξη και η επανένταξη γυναικών στην αγορά εργασίας μέσα από συμβουλευτική υποστήριξη, ενέργειες κατάρτισης/επιμόρφωσης, καθώς και εκμάθησης/ αξιοποίησης συγκεκριμένων μεθόδων αναζήτησης εργασίας.

Δράσεις που πραγματοποιήθηκαν

Στο πλαίσιο των προγραμματισμένων δράσεων, η οργάνωση υποστήριξε 34 γυναίκες –είτε άνεργες, είτε εργαζόμενες που επιθυμούσαν να βελτιώσουν την επιχείρησή τους, παρέχοντας συμβουλευτική (ατομική/ συμβουλευτική κυρίως), πληροφόρηση και δραστηριότητες προσανατολισμού. Υλοποίησε **4 ομαδοποιημένα επιμορφωτικά σεμινάρια εστιασμένα** σε θέματα αναζήτησης εργασίας, ενίσχυσης της γυναικείας επιχειρηματικότητας, νέες τεχνολογίες και τάσεις της αγοράς (ένα σεμινάριο ανά νομό και σε συνεργασία με τα αντίστοιχα επιμελητήρια: «Μιλώντας για τη Θέση της Γυναίκας στην Ευρώπη: Ισότητα – Επιχειρηματικότητα – Απασχόληση – Ανεργία», «Μια Ιστορία για την Υγεία της Επιτόκου & του Νεογνού»).

Επίσης στοχεύοντας στην ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του κοινού, δημιουργήθηκε δικτυακός τόπος (συμπεριλαμβανομένου ενός φόρουμ για ανταλλαγή απόψεων) και εκδόθηκαν ενημερωτικά φυλλάδια.

Ελληνική Εταιρεία Γυναικών Πανεπιστημιακών (ΕΛΕΓΥΠ)

<http://www.elegyp.gr/>

Παρουσίαση της οργάνωσης

Η ΕΛΕΓΥΠ είναι μη κερδοσκοπικό, επιστημονικό σωματείο που έχει ως βασικό σκοπό του τη βελτίωση της θέσης και του κύρους των γυναικών στα ακαδημαϊκά ιδρύματα της χώρας και την ανάδειξη του επιστημονικού τους έργου και της κοινωνικής τους προσφοράς. Συγκεκριμένα, η ΕΛ.Ε.ΓΥ.Π. επιδιώκει την ανάπτυξη μηχανισμών υποστήριξης των γυναικών πανεπιστημιακών στο χώρο εργασίας τους, την εξασφάλιση της ισότιμης συμμετοχής τους σε όλα τα όργανα, επιτροπές, προγράμματα και δραστηριότητες του Α.Ε.Ι. στο οποίο ανήκουν και την προαγωγή του διαλόγου, της διδασκαλίας και της έρευνας σχετικά με θέματα κοινωνικού φύλου, κοινωνίας και επιστήμης. Επίσης ως στόχο έχει την ανάπτυξη μηχανισμών υποστήριξης των φοιτητριών στα ελληνικά ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα, για την ενίσχυση της ακαδημαϊκής και επαγγελματικής τους πορείας.

Τίτλος σχεδίου δράσης

«Ανάδειξη της Οπτικής του Φύλου & Καταπολέμηση των Έμφυλων Διακρίσεων στα ΑΕΙ»

Περιγραφή σχεδίου δράσης

Η οργάνωση ως τομέα παρέμβασης επέλεξε τους τομείς ένταξης της οπτικής του φύλου με καινοτόμο χαρακτήρα, όπως για παράδειγμα το περιβάλλον, η κοινωνία της γνώσης, ο πολιτισμός, η έρευνα, η επιστήμη, η τέχνη κ.ά., ενώ οι ωφελούμενες από τη δράση του προγράμματος ήταν φοιτήτριες (προπτυχιακές, μεταπτυχιακές και υποψήφιας διδακτορίσσης) από έξι ΑΕΙ της χώρας, μεταξύ 18 έως 26 ετών. Αρχικός στόχος συμμετοχής ωφελουμένων ήταν τα 350-400 άτομα. Το πρόγραμμα έθεσε ως στόχο του την ενθάρρυνση των φοιτητριών για τη συνέχιση των σπουδών τους σε ανώτατο επίπεδο και την ενίσχυση της αυτοπεποίθησής τους για την πραγματοποίηση μιας επιτυχημένης καριέρας στην επιστήμη που έχουν επιλέξει. Μέσω της συζήτησης των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν και της συνειδητοποίησης από μέρους τους του συλλογικού χαρακτήρα αυτών των δυσχερειών, θεωρήθηκε ότι θα βοηθηθούν ώστε να αναπτύξουν μεγαλύτερη αυτοπεποίθηση και να αντεπεξέλθουν πιο αποτελεσματικά στο ανδροκρατούμενο περιβάλλον σπουδών και εργασίας τους.

Δράσεις που πραγματοποιήθηκαν

Συνολικά, στις δράσεις της οργάνωσης συμμετείχαν περί τις 500 ωφελούμενες. Με βάση τα προβλεπόμενα του σχεδίου δράσης, πραγματοποιήθηκαν οι εξής δράσεις:

Ηλεκτρονική ατομική (www.student.elegyp.gr) και διά ζώσης ατομική και ομαδική συμβουλευτική υποστήριξη υπό την οπτική του φύλου των φοιτητριών από ειδικούς ψυχολόγους και ψυχοθεραπευτές/ριες (ώστε οι φοιτήτριες να αναγνωρίζουν στον πανεπιστημιακό χώρο και να αντιμετωπίζουν κριτικά τις διακρίσεις, τα στερεότυπα και τις σεξιστικές συμπεριφορές που υφίστανται λόγω του κοινωνικού τους φύλου, να είναι σε θέση να ερμηνεύσουν τις όποιες ψυχολογικές τους δυσκολίες ως συνέπεια ή αντίδραση του τρόπου που έχουν κοινωνικοποιηθεί με βάση το κοινωνικό τους φύλο). Μέχρι το τέλος του προγράμματος, πραγματοποιήθηκαν 8 ομαδικές συνεδρίες συμβουλευτικής με 38 ωφελούμενες και θέμα την «Ακαδημαϊκή Πορεία και Επαγγελματική Σταδιοδρομία: το Επαγγελματικό Προφίλ της Γυναίκας Υποψηφίου στο Σύγ-

χρονο Τοπίο Αναζήτησης Εργασίας - Μεθοδολογία Αναζήτησης Εργασίας – Βιογραφικό Σημείωμα», περί τις 170 ατομικές διά ζώσης συνεδρίες συμβουλευτικής με συμμετοχή άνω των 60 ωφελούμενων φοιτητριών και περί τις 70 ηλεκτρονικές συνεδρίες συμβουλευτικής με συμμετοχή άνω των 25 ωφελουμένων φοιτητριών. Σε ό,τι αφορά τις δραστηριότητες συμβουλευτικής, η οργάνωση αναγκάστηκε να προβεί σε περιορισμό της προσέλευσης των φοιτητριών κατά τους τελευταίους μήνες υλοποίησης του σχεδίου δράσης, εξαιτίας των περιορισμών που έθεσαν οι έλεγχοι κεφαλαίων της περιόδου αυτής και υπό τον κίνδυνο να μείνουν απλήρωτοι οι εργαζόμενοι/ες, ενώ για τον ίδιο λόγο δεν πραγματοποιήθηκαν επιπλέον ομαδικές συνεδρίες.

Συγγραφή και δημοσίευση ενός «Οδηγού για τις Φοιτήτριες», ο οποίος περιλαμβάνει: κείμενα και παρουσιάσεις γυναικών στην Ελλάδα και το εξωτερικό στις συγκεκριμένες επιστήμες, πληροφορίες για μεταπτυχιακές σπουδές στην Ελλάδα και στο εξωτερικό, πληροφορίες σχετικά με υποτροφίες, κατάλογο και παρουσίαση ερευνητικών ιδρυμάτων και επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στους συγκεκριμένους επιστημονικούς χώρους, οδηγό συμπλήρωσης βιογραφικού σημειώματος και προετοιμασίας για συνέντευξη. Επιπλέον, περιλαμβάνει κείμενα για τη θέση των γυναικών στο φοιτητικό σώμα σήμερα και για το ζήτημα της σεξουαλικής παρενόχλησης στο πανεπιστήμιο. Τέλος, υπάρχουν κείμενα που αποτελούν παρουσιάσεις που έγιναν κατά τη διάρκεια των συναντήσεων εργασίας του έργου, όπου γυναίκες επαγγελματίες αναφέρονται στην προσωπική τους διαδρομή και στις δυσκολίες που συναντούν εν γένει οι γυναίκες στον επαγγελματικό στίβο. Συναντήσεις εργασίας, όπου οι φοιτήτριες έρχονται σε επαφή με γυναίκες που πραγματοποιούν επιτυχημένες καριέρες στα επιστημονικά αντικείμενα που οι ίδιες σπουδάζουν. Καταβλήθηκε προσπάθεια ώστε σε κάθε συνάντηση, να υπάρχουν γυναίκες με διαφορετική ακαδημαϊκή και επαγγελματική πορεία, κλήθηκαν γυναίκες από διάφορες ηλικιακές ομάδες, επίσης επιζητήθηκε σε κάθε συνάντηση εργασίας να συμμετέχουν γυναίκες ομιλήτριες που έχουν κάνει μια πολύ υψηλή ακαδημαϊκή πορεία αλλά και άλλες που μετά το πτυχίο προτίμησαν να δραστηριοποιηθούν επαγγελματικά, ώστε να δίνεται μια ολοκληρωμένη εικόνα για τους δρόμους που μπορούν να ακολουθήσουν. Τέλος θεωρήθηκε σημαντικό να συμμετέχουν πάντα γυναίκες από το δημόσιο, αλλά και από τον ιδιωτικό τομέα.

Πραγματοποιήθηκε «Συνέδριο για τις Θετικές Δράσεις υπέρ των Γυναικών», καθώς και μία Απολογιστική Ημερίδα του έργου με τίτλο «Θετικές Δράσεις για την Εξέλιξη των Γυναικών σε Θέσεις Ευθύνης».

Ελληνικό Δίκτυο Επαγγελματιών Πληροφορικής

<http://www.hepis.gr/el/Pages/home.aspx>, <http://activewomen.gr/>

Παρουσίαση της οργάνωσης

Το Δίκτυο αποτελεί μη κερδοσκοπικό φορέα και έχει ως στόχο να προωθήσει την ανάπτυξη της πληροφορικής στην Ελλάδα, αναδεικνύοντας το ρόλο των τεχνολογιών πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών (ΤΠΕ) ως στρατηγικών συντελεστών για την ανάπτυξη και την ευημερία της σύγχρονης κοινωνίας. Υλοποιεί πληθώρα δράσεων με στόχο την προώθηση της τεχνολογίας σε όλα τα κοινωνικά στρώματα, την εκπροσώπηση των επαγγελματιών πληροφορικής σε εθνικό και πανευρωπαϊκό επίπεδο, την εκπαίδευση και κατάρτιση σε νέες τεχνολογίες και τη διασφάλιση της ισότητας των φύλων στα αγαθά της κοινωνίας της πληροφορίας. Στις δράσεις της έχουν λάβει μέρος περισσότερα από 40.000 άτομα.

Εκπροσωπεί την Ελλάδα στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Ενώσεων Επαγγελματιών Πληροφορικής (CEPIS) το οποίο ενώνει 33 ενώσεις επαγγελματιών πληροφορικής από 32 χώρες της Ευρώπης και περισσότερους από 450.000 επαγγελματίες του κλάδου, αποτελεί εθνικό σημείο αναφοράς του Ευρωπαϊκού Κέντρου για τις Γυναίκες και την Τεχνολογία (European Centre for Women and Technology), ενώ συμμετέχει ενεργά σε διαβουλεύσεις για τη διαμόρφωση της ψηφιακής στρατηγικής της Ευρώπης.

Τίτλος σχεδίου δράσης

«Active Women: Η Τεχνολογία στην Υπηρεσία των Γυναικών»

Περιγραφή σχεδίου δράσης

Το Δίκτυο έθεσε ως κύριους στόχους του την ισότιμη πρόσβαση των ευπαθών ομάδων στην κοινωνία της πληροφορίας ως μέσο για την εξάλειψη του ψηφιακού αναλφαριθμητισμού, την αντιμετώπιση του κοινωνικού αποκλεισμού, την προώθηση της ισότητας των φύλων και την ενίσχυση της κοινωνικής και επαγγελματικής θέσης των γυναικών. Η επίτευξη των παραπάνω στόχων θα πραγματοποιούνταν μέσα από την εκπαίδευση και εξοικείωσή τους σε βασικές δεξιότητες πληροφορικής, καθώς και την παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών. Παράλληλα, προγραμματίστηκαν εργαστήρια πληροφόρησης. Ωφελούμενες ήταν γυναίκες ηλικίας άνω των 50 ετών, μετανάστριες και προσφύγισσες που διαμένουν στην ευρύτερη περιοχή της Αθήνας και δεν είχαν μέχρι τώρα πρόσβαση στα αγαθά της κοινωνίας της πληροφορίας.

Δράσεις που πραγματοποιήθηκαν

Διοργανώθηκαν δύο κύκλοι εκμάθησης Η/Υ (3 τμήματα γυναικών άνω των 50 ετών και 3 τμήματα μεταναστριών), οι οποίοι βασίστηκαν σε γνωστικά αντικείμενα όπως η χρήση υπολογιστή και η διαχείριση αρχείων, η επεξεργασία κειμένου, το διαδίκτυο και το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, καθώς και η δημιουργία προσωπικών σελίδων (blog). Επίσης οι συμμετέχουσες κλήθηκαν προαιρετικά να παρουσιάσουν ένα δείγμα των όσων έχουν διδαχτεί μέσω εργασιών με θέματα όπως: «Γράψτε μία ιστορία από τον τόπο σας ή την πατρίδα σας», «Περιγράψτε ένα έθιμο – μία συνταγή από την πατρίδα σας ή την Ελλάδα» κ.λπ. Εκπαιδεύτηκαν 141 γυναίκες (86 μετανάστριες – προσφύγισσες και 55 γυναίκες άνω των 50 ετών) σε βασικές δεξιότητες πληροφορικής έναντι του αρχικού στόχου ο οποίος προέβλεπε την εκπαίδευση 120 γυναικών (80 μετανάστριες – προσφύγισσες και 40 γυναίκες άνω των 50 ετών).

Στις παραπάνω γυναίκες προσφέρθηκαν συμβουλευτικές, υποστηρικτικές υπηρεσίες, διαφοροποιημένες θεματολογικά (για τις γυναίκες άνω των 50 ετών και τις μετανάστριες – προσφύγισσες), επικεντρωμένες σε προσωπικές στάσεις κι ανάγκες, την ενθάρρυνση του διαλόγου και τις δυνατότητες ατομικής και επαγγελματικής στοχοθεσίας.

Διοργανώθηκαν σεμινάρια, τα οποία παρακολούθησαν 192 άτομα – μεταξύ τους και ωφελούμενες («Ασφαλής περιήγηση στο διαδίκτυο», «Μαθήματα Ζωής: Πώς αλλάζω, αλλά-ζω;» και «Cyberbullying: Αντιμετωπίζοντας τη Βία στον Ψηφιακό Κόσμο»). Το σχέδιο δράσης ολοκληρώθηκε με τη διεξαγωγή του συνεδρίου σε συνεργασία με το Δήμο Λυκόβρυσης - Πεύκης και το European Centre for Women and Technology (ECWT). Το συνέδριο παρακολούθησαν 74 άτομα, τα περισσότερα εκ των οποίων ήταν ωφελούμενες του προγράμματος.

Στο πλαίσιο των ευρύτερων δράσεων δημοσιότητας, δημιουργήθηκε μια ιστοσελίδα (www.activewomen.gr), μέσω της οποίας οι ενδιαφερόμενες είχαν πρόσβαση σε ενημέρωση και μπορούσαν να μοιράζονται εμπειρίες σχετικά με τη χώρα προέλευσής τους, τη ζωή τους στην Ελλάδα, την οικογένεια, τους φίλους, τις διακοπές, την εργασία κ.λπ., εξασκούμενες παράλληλα σε όσα αποκόμιζαν από τα εκπαιδευτικά σεμινάρια. Κατασκευάστηκε επίσης σελίδα στο facebook (<https://www.facebook.com/activewomen.gr/>)

Ένωση Διπλωματούχων Ελληνίδων Μηχανικών (ΕΔΕΜ)

<http://www.edem-net.gr/el.html>

Παρουσίαση της οργάνωσης

Η ΕΔΕΜ ιδρύθηκε το 1995 από γυναίκες διπλωματούχους μηχανικούς, μέλη του ΤΕΕ. Σήμερα έχει 1.500 μέλη, ενώ κυριότεροι σκοποί της είναι:

η προώθηση της ιδέας της ισότητας γυναικών και ανδρών στη μόρφωση, την εργασία και τη ζωή γενικότερα και η δημιουργία των προϋποθέσεων εξασφάλισης ίσων ευκαιριών στην επαγγελματική απασχόληση γυναικών και ανδρών μηχανικών,

η μελέτη των προβλημάτων που αφορούν τη γυναίκα μηχανικό και η εξεύρεση λύσεων ως προς αυτά,

η βελτίωση των όρων άσκησης του επαγγέλματος του μηχανικού από τις γυναίκες και

η ενημέρωση του κοινωνικού περιγύρου σχετικά με τις ευκαιρίες απασχόλησης του –παραδοσιακά ανδροκρατούμενου– επαγγέλματος του μηχανικού που παρέχονται στις γυναίκες και κυρίως στις νεότερες.

Τίτλος σχεδίου δράσης

«Οι Γυναίκες Διεκδικούν Ενεργό Ρόλο στην Προστασία του Περιβάλλοντος – Η Οπτική του Φύλου στο Περιβάλλον»

Περιγραφή σχεδίου δράσης

Ως τομέα παρέμβασης, η οργάνωση επέλεξε τους τομείς ένταξης της οπτικής του φύλου με καινοτόμο χαρακτήρα, όπως για παράδειγμα το περιβάλλον, η κοινωνία της γνώσης, ο πολιτισμός, η έρευνα, η επιστήμη, η τέχνη κ.ά., ενώ ωφελούμενες των δράσεών του ήταν γυναίκες μηχανικοί, μαθήτριες και εκπαιδευτικοί λυκείου, αλλά και γονείς.

Έμφαση δόθηκε στην ένταξη της οπτικής του φύλου στο περιβάλλον (με επισκόπηση της σχετικής βιβλιογραφίας και μελέτη/εξειδίκευση σχετικών θεμάτων που αφορούν την ελληνική πραγματικότητα), στην καταπολέμηση των στερεοτύπων του φύλου και των έμφυλων κοινωνικών ρόλων στην εκπαίδευση και στην επαγγελματική πορεία, στην ανάδειξη των περιβαλλοντικών θεμάτων στα σχολεία και την παράλληλη ευαισθητοποίηση των νέων σε αυτά τα θέματα, στην ανάδειξη των θετικών προς το περιβάλλον τεχνολογικών εφαρμογών, στη συμβουλευτική στήριξη μαθητριών με έφεση στις θετικές επιστήμες ώστε να επιλέξουν την κατεύθυνση σπουδών που επιθυμούν χωρίς προκαταλήψεις, στη συμβουλευτική στήριξη γυναικών μηχανικών ώστε να στραφούν και σε θέματα/εξειδικεύσεις σχετικές με τις περιβαλλοντικές εφαρμογές (και με στόχο την καταπολέμηση της ανεργίας των γυναικών μηχανικών).

Δράσεις που πραγματοποιήθηκαν

Στο πλαίσιο του σχεδίου δράσης, συγκροτήθηκαν και λειτούργησαν ομάδες εργασίας γυναικών μηχανικών ανά θεματική ενότητα, σχετικά με το περιβάλλον από τη μεριά των μηχανικών (βλ. εξοικονόμηση ενέργειας, ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, βιοκλιματική αρχιτεκτονική, σχεδιασμός αστικού και μη αστικού χώρου, διαχείριση υδατικών πόρων, ανακύκλωση) για τη μελέτη της οπτικής του φύλου στο περιβάλλον, αλλά και για την κατάλληλη επεξεργασία του ως άνω υλικού, έτσι ώστε να παρουσιαστεί στα λύκεια. Ως αποτέλεσμα,

η ΕΔΕΜ προχώρησε σε βιβλιογραφική ανασκόπηση για την οπτική του φύλου στο περιβάλλον, διοργάνωσε ανοιχτές συζητήσεις-εκθέσεις σε 4 λύκεια (στη Βέροια, τη Ρόδο και την Αττική), διοργάνωσε 2 εργαστήρια («Η Οπτική του Φύλου στο Βιοκλιματικό Σχεδιασμό, την Ενεργειακή Αναβάθμιση των Κτιρίων και στο Σχεδιασμό του Αστικού και μη Αστικού Χώρου» και «Η Οπτική του Φύλου στην Εξοικονόμηση Ενέργειας, στις ΑΠΕ, στη Διαχείριση Υδατικών Πόρων και στην Ανακύκλωση»), 2 ημερίδες («Ημερίδα για την Οπτική του Φύλου σε Θέματα: Εξοικονόμησης Ενέργειας, Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας, Ανακύκλωσης και Διαχείρισης Υδατικών Πόρων» και «Ημερίδα για την Οπτική του Φύλου σε Θέματα Σχεδιασμού Αστικού και μη Αστικού Χώρου και Βιοκλιματικής Αρχιτεκτονικής»), 1 συνέδριο («Η Πράσινη Ενέργεια ως Απάντηση στην Κρίση»), ενώ πραγματοποίησε συμβουλευτική σε μαθήτριες των λυκείων που επισκέφθηκε και σε γυναίκες μηχανικούς, διοργάνωσε ένα φόρουμ συζήτησης στην ιστοσελίδα της και προέβη σε μία σειρά ενεργειών δημοσιότητας. Τα συμπεράσματα από τις επισκέψεις στα σχολεία περιελήφθησαν ως πόστερ με τίτλο «Greek Women Engineers as Ambassadors of Environmental Issues at High Schools» στο συνέδριο «Gender and STEM» (3-5/07/2014 στο Βερολίνο, ενότητα «Interventions»).

Ένωση Ελληνίδων για την Οικογένεια & τη Νεότητα (ENEON)

<https://www.facebook.com/ENEON-627302133946716/>

Παρουσίαση της οργάνωσης

Η ENEON αποτελεί μη κερδοσκοπικό σωματείο από γυναίκες με πείρα ως προς τα κοινά και στόχο την ενασχόληση με τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι Ελληνίδες ως γυναίκες, σύζυγοι και μητέρες στη σημερινή πραγματικότητα. Οι δραστηριότητές της στοχεύουν στην προώθηση και διαφύλαξη των ηθικών αρχών της πατρίδας, στην ισότητα των δύο φύλων, στη διαφύλαξη και προαγωγή των ελληνικών ηθών, εθίμων, παραδόσεων και θεσμών, καθώς και των έργων εθνικής κληρονομιάς, στα ανθρώπινα δικαιώματα, στην προστασία και υποστήριξη των γυναικών με βάση οικογενειακούς και κοινωνικούς προβληματισμούς, στην προστασία της νεότητας στοχεύοντας στη μείωση της εγκληματικότητας και στην καταπολέμηση της βίας και των ναρκωτικών, στην ανύψωση του μορφωτικού επιπέδου των μελών της και της νεότητας με τη λήψη κατάλληλων και αποτελεσματικών μέτρων για όλες τις κοινωνικές ομάδες, στην ενεργό συμμετοχή, στην προστασία των ατόμων με ειδικές ανάγκες, στην προστασία του περιβάλλοντος και του καταναλωτή και στην προώθηση των γυναικών στα κέντρα λήψης αποφάσεων.

Τίτλος σχεδίου δράσης

«ENEON - Δράσεις Πρόληψης & Καταπολέμησης της Ενδοοικογενειακής Βίας & της Προώθησης της Ισότητας των Δύο Φύλων»

Περιγραφή σχεδίου δράσης

Η οργάνωση έθεσε ως κύριο στόχο της την πρόληψη και την καταπολέμηση κάθε μορφής έμφυλης βίας κατά των γυναικών, καθώς και την αρωγή των θυμάτων έμφυλης βίας, απευθυνόμενη σε 40 γυναίκες που ανήκουν στο γενικό πληθυσμό (ενήλικες γυναίκες ανεξαρτήτως μορφωτικής, οικονομικής και κοινωνικής κατάστασης, διαφορετικών ηλικιών), προσφέροντας υπηρεσίες συμβουλευτικής. Επίσης, μέσω της συμβουλευτικής, απευθύνθηκε σε γυναίκες που έχουν υποστεί κακοποίηση, μία ανάγκη που είχε ήδη αναδειχθεί στο πλαίσιο προηγούμενων εθελοντικών δράσεων της οργάνωσης.

Στόχοι επίσης ήταν η βελτίωση της αποτελεσματικότητας της οργάνωσης σε διοικητικό επίπεδο και η επέκταση των υφιστάμενων δράσεών της, η προστασία, ενημέρωση (για τα δικαιώματά τους και τα δικαιώματα των παιδιών τους), ψυχολογική υποστήριξη και κοινωνική/οικονομική ενδυνάμωση των γυναικών που έχουν υποστεί κακοποίηση, η ευαισθητοποίηση και ενεργοποίηση των γυναικών του γενικού πληθυσμού ως προς ζητήματα ισότητας των δύο φύλων, η ενίσχυση της αυτοεκτίμησης και της προσωπικότητάς τους, καθώς και των δεσμών αλληλεγγύης μεταξύ γυναικών. Επίσης, η ενημέρωση και ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης (ανεξαρτήτως φύλου), η προώθηση της ανταλλαγής καλών πρακτικών και η διάχυση της σχετικής πληροφορίας σε κοινωνία και φορείς.

Δράσεις που πραγματοποιήθηκαν

Οι δράσεις συμβουλευτικής προς γυναίκες του γενικού πληθυσμού αφορούσαν 4 ομάδες των 10 ατόμων σε δεκαπενθήμερη βάση για διάστημα 2 ετών, σε Παλαιό Φάληρο και Καλλιθέα. Παράλληλα διοργανώθηκαν 4 σεμινάρια (διάρκειας 6-8 ωρών), στα οποία συμμετείχαν 15 γυναίκες, εστιάζοντας στη δυναμική των ομάδων και ζητήματα της επικαιρότητας.

Ως προς τις κακοποιημένες γυναίκες, πραγματοποιήθηκαν ατομικές και ομαδικές συνεδρίες (υποστηρικτικού/θεραπευτικού χαρακτήρα) σε εβδομαδιαία βάση, ενώ όπου χρειάστηκε υπήρξε παροχή νομικής υποστήριξης (για νομικές και άλλες εκκρεμότητες σχετικές με τα περιστατικά κακοποίησης). Στο πλαίσιο αυτό, εκδόθηκαν επίσης ενημερωτικά έντυπα και φυλλάδια, υπήρξε δικτύωση με τοπικά και μη ΜΜΕ, διοργανώθηκαν δύο ημερίδες («Αναζητώντας Ασφάλεια και Ελευθερία στις Σχέσεις» και «Οι Οικογενειακές Σχέσεις Σήμερα: Αυτονομία και Αλληλεγγύη») και μία θεματική συζήτηση με κοινωνικούς φορείς και επίκεντρο την ανταλλαγή εμπειριών και την καλύτερη δικτύωση μεταξύ φορέων.

Ένωση Κυριών Δράμας

<http://www.dlu.gr/>

Παρουσίαση της οργάνωσης

Η Ένωση Κυριών Δράμας αποτελεί αναγνωρισμένο φιλανθρωπικό σωματείο και έχει ενταχθεί στο Εθνικό Μητρώο Φορέων Ιδιωτικού Τομέα Μη Κερδοσκοπικού Χαρακτήρα. Το 1995 αγοράσθηκε και ανακαινίσθηκε ένα τριώροφο κτίριο «Το Σπίτι Ανοικτής Φιλοξενίας», που παρέχει φιλοξενία σε ανθρώπους που το έχουν ανάγκη. Σήμερα φιλοξενεί άστεγους και φοιτήτριες άπορων οικογενειών.

Η οργάνωση, μέσα από πολύπλευρες δραστηριότητες, υποστηρίζει τους πληθυσμούς που βρίσκονται σε κρίση, παρέχοντας υποστηρικτικές και όχι μόνο υπηρεσίες (ιατρική φροντίδα, φαρμακευτική κάλυψη, ψυχολογική υποστήριξη και υποστήριξη όπου απαιτηθεί από παιδοψυχολόγο, οικονομική βοήθεια, νομική υποστήριξη, κοινωνικοπρονοιακή υποστήριξη, υποστήριξη στην ένταξή τους στην αγορά εργασίας, διανομή ιματισμού και τροφίμων, ενισχυτική διδασκαλία σε μαθητές που οι οικογένειες τους έχουν πληγεί από την οικονομική κρίση), επιμόρφωση και εκπαίδευση. Ως προτεραιότητα έχει θέσει τη στήριξη, την ενδυνάμωση και την εμπύχωση ευπαθών κοινωνικών ομάδων, άστεγων, ανασφάλιστων, Ρομά, αποφυλακισμένων, ουσιοεξαρτημένων, άγαμων μητέρων, θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας. Επίσης, λειτουργεί «Γραμμή Βοήθειας Κακοποιημένων Παιδιών και Γυναίκας», μετέχει ως εταίρος σε συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα από το ΕΚΤ στο πλαίσιο του Ε.Π. Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, διανέμει τρόφιμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε πάνω από τριακόσιους κατοίκους του Δήμου Δράμας και στηρίζει τη λειτουργία της σε ένα ιδιαίτερα μεγάλο δίκτυο εθελοντών.

Τίτλος σχεδίου δράσης

«Διέξοδος»

Περιγραφή σχεδίου δράσης

Η οργάνωση επέλεξε δύο τομείς παρέμβασης: την πρόληψη και την καταπολέμηση κάθε μορφής έμφυλης βίας κατά των γυναικών και παράλληλα την αρωγή θυμάτων έμφυλης βίας, καθώς επίσης και την καταπολέμηση των στερεοτύπων των φύλων και των έμφυλων κοινωνικών ρόλων, όπως προβάλλονται μέσα από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Το σχέδιο δράσης αφορούσε 100 γυναίκες, κυρίως άνεργες ή που ανήκαν σε ειδικές κοινωνικές ομάδες, θύματα έμφυλης βίας ή άτομα που βρίσκονται σε δύσκολο επαγγελματικό, οικογενειακό ή κοινωνικό περιβάλλον. Εστίαζε στην προώθηση της ισότητας των φύλων αλλά και στην προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των γυναικών, επιδιώκοντας την πρόληψη και την καταπολέμηση κάθε μορφής έμφυλης βίας, αλλά και την αρωγή των θυμάτων και την ανατροπή των στερεοτύπων των φύλων όπως προβάλλονται από τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης.

Για την επίτευξη των παραπάνω, τέθηκαν οι εξής επιμέρους στόχοι: η παροχή υπηρεσιών συμβουλευτικής υποστήριξης για την αξιολόγηση των ικανοτήτων και των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι ωφελούμενες, η επιστημονική υποστήριξη για την ενίσχυση της αυτοεκτίμησής τους και της αυτογνωσίας τους και τέλος η ανάπτυξη και βελτίωση δεξιοτήτων και ικανοτήτων που θα επιτρέψουν την ένταξή τους στην αγορά εργασίας. Επίσης, στόχους αποτέλεσαν η υλοποίηση δύο ημερίδων, η πραγματοποίηση μιας σύσκεψης φορέων και εθελοντών/ριών για την ενημέρωσή τους ως προς το Σχέδιο Δράσης «ΔΙΕΞΟΔΟΣ», η διοργά-

νωση ενός διήμερου θεματικού εργαστηρίου, η παραγωγή αφίσας, ενημερωτικού έντυπου υλικού, τηλεοπτικού σποτ, καθώς και η συλλογή και επεξεργασία σχετικών στατιστικών στοιχείων.

Δράσεις που πραγματοποιήθηκαν

Λόγω των συνθηκών που ισχύουν στην αγορά εργασίας σήμερα, η οργάνωση δεν μπόρεσε να υποστηρίξει την εύρεση εργασίας για το προγραμματισμένο 30% του σχεδίου δράσης, παρόλο που υποβλήθηκαν αιτήσεις σε διάφορες θέσεις εργασίας –κυρίως της κοινωφελούς εργασίας σε φορείς του δημοσίου τομέα και της αυτοδιοίκησης. Επιπρόσθετα παρατηρήθηκε μεγάλη ζήτηση για θέσεις εργασίας με άτυπο χαρακτήρα (για φροντίδα ηλικιωμένων και συντροφιά).

Ωστόσο, υλοποιήθηκε το σύνολο των ενεργειών που είχαν προγραμματιστεί εντός του σχεδίου δράσης, όπως: η δημιουργία της ομάδας ωφελουμένων, η ένταξη τριών νέων στελεχών για παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών (που συνεχίζουν να αξιοποιούνται στο πλαίσιο δράσεων της οργάνωσης), η σημαντική βελτίωση της λειτουργίας της οργάνωσης με τον καταμερισμό των εργασιών ανάμεσα σε μέλη και εθελοντές/ριες, η αναβάθμιση του ρόλου της Ένωσης και η ανάπτυξη σχέσεων συνεργασίας με τους τοπικούς φορείς. Επιπλέον, διοργανώθηκαν ένα ταχύρρυθμο σεμινάριο επιμόρφωσης των εθελοντών/ριών («Δύναμη μέσα από την αδυναμία της επαγγελματικής εξουθένωσης» και «Παροχή νομικής καθοδήγησης σε θέματα γυναικείας κακοποίησης»), δύο ημερίδες («Ενδοοικογενειακή βία και λευκή τρομοκρατία», καθώς και η παρουσίαση των αποτελεσμάτων της δράσης) και ένα διήμερο θεματικό εργαστήριο («Η εμπειρία της Ένωσης Κυριών Δράμας στην προσέγγιση, υποστήριξη και ένταξη των γυναικών στην τοπική κοινωνία»).

Μέσω των δράσεων που αναπτύχθηκαν, βοηθήθηκε η ανάπτυξη της συλλογικότητας και της κοινωνικής συμμετοχής των μελών της Ένωσης, η ανάπτυξη συνείδησης αλληλεγγύης προς τα θύματα έμφυλης βίας, ενώ με τη λήξη της συμβουλευτικής διαδικασίας τα τρία στελέχη του προγράμματος δημιούργησαν μια νέα ομάδα αποτελούμενη από τις ωφελούμενες γυναίκες του προγράμματος και συνεχίστηκε η παρακολούθησή τους. Οι γυναίκες αυτές εξακολουθούν να εντάσσονται σε πολλαπλές δράσεις της οργάνωσης ώστε να ωφεληθούν οι ίδιες και οι οικογένειές τους σε υλικό και ψυχοκοινωνικό επίπεδο, αλλά και να ενημερώνονται για τα τρέχοντα προγράμματα (όπως το Επισιτιστικό Πρόγραμμα) κ.ο.κ.

Επιμορφωτικό Κέντρο Γλαύκης

<http://kentroglafkis.gr/>

Παρουσίαση της οργάνωσης

Πρόκειται για μια μη κυβερνητική, μη κερδοσκοπική οργάνωση που δημιουργήθηκε έχοντας ως άμεσο στόχο την ενισχυτική διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας για τους κατοίκους της ορεινής ζώνης της Θράκης και μία σειρά προγραμμάτων που αφορούν την επιμόρφωση ενηλίκων, κυρίως των γυναικών. Αποτελεί πρωτοβουλία 35 εκπαιδευτικών, κατοίκων της περιοχής, που επιθυμούν να βελτιώσουν τις συνθήκες μάθησης παιδιών και ενηλίκων –μία προσπάθεια που βραβεύτηκε στις «Νησίδες Ποιότητας 2009» από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας. Πιστεύοντας ότι η εκπαίδευση είναι το κλειδί για την αλλαγή της νοοτροπίας, ώστε να καταπολεμηθούν οι προκαταλήψεις και να αρθούν τα στερεότυπα μεταξύ των φύλων, συνεχίστηκε η επιμόρφωση γυναικών για εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας, προσφέροντάς τους σε εθελοντική βάση μαθήματα, συμβουλευτική και άλλα σεμινάρια. Ταυτόχρονα, το κέντρο παρέχει και στους ίδιους τους ιδρυτές του μια εστία συνεύρεσης ανθρώπων που προσδοκούν να καταδείξουν στην τοπική κοινότητα πως η παιδεία και η συλλογικότητα αποτελούν απαραίτητες προϋποθέσεις για την εξέλιξη των ατόμων, αλλά και την κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη της περιοχής.

Τίτλος σχεδίου δράσης

«Πρόωθηση της Ισότητας των Φύλων Μέσα Από τη Δραστηριοποίηση των Γυναικών σε Πρωτοβουλίες Αγροτικής Ανάπτυξης & Προστασίας του Περιβάλλοντος»

Περιγραφή σχεδίου δράσης

Η οργάνωση εστίασε σε 3 παρεμβάσεις δράσης: την υποστήριξη γυναικών κοινωνικά ευπαθών ομάδων, όπως μεταναστριών, προσφύγων, φυλακισμένων, αποφυλακισμένων, Ρομνί, γυναικών με αναπηρία κ.ά., την καταπολέμηση των στερεοτύπων των φύλων και των έμφυλων κοινωνικών ρόλων, όπως προβάλλονται μέσα από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης κι επίσης, τομείς ένταξης της οπτικής του φύλου με καινοτόμο χαρακτήρα, όπως, για παράδειγμα, το περιβάλλον, η κοινωνία της γνώσης, ο πολιτισμός, η έρευνα, η επιστήμη, η τέχνη κ.ά. Απευθύνθηκε σε γυναίκες που συμμετείχαν στο σχέδιο δράσης (80 Πομάκες, κάτοικοι Γλαύκης, 16-55 ετών), αλλά και εν γένει σε γυναίκες –ως έμμεσα ωφελούμενες– που ανήκουν στον ευρύτερο τοπικό πληθυσμό.

Ο κυριότερος στόχος που έθεσε η οργάνωση ήταν η ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των γυναικών σε θέματα ισότητας των φύλων και προάσπισης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων τους μέσω της ενδυνάμωσης και δραστηριοποίησής τους στην προστασία και αξιοποίηση του φυσικού περιβάλλοντος στο οποίο ζουν, συμβάλλοντας ενεργά στη διαφοροποίηση της αγροτικής οικονομίας της περιοχής, με σκοπό την αναβάθμιση του κοινωνικού τους ρόλου.

Δράσεις που πραγματοποιήθηκαν

Στο παραπάνω πλαίσιο πραγματοποιήθηκε μία σειρά δράσεων και πιο συγκεκριμένα: μία ημερίδα έναρξης («Ο πολλαπλός ρόλος των γυναικών - ισότητα των δύο φύλων - ανθρώπινα δικαιώματα»), δύο σεμινάρια διάρκειας 60 ωρών έκαστο («Φύλο και εκπαίδευση», «Φύλο και εργασία»), ένα σεμινάριο διάρκειας 100 και 120 ωρών αντιστοίχως («Περιβαλλοντική εκπαίδευση στη και για τη Ροδόπη» με έμφαση στην προ-

στασία/ διατήρηση της γης, του νερού και του αέρα ως τμήμα μιας καθημερινής προσπάθειας για επιβίωση και «Υπαιθρος, Τοπική Ανάπτυξη και Γυναίκα. Δυνατότητες Διαφοροποίησης στην Αγροτική Οικονομία»), δύο εργαστήρια («Η Δραστηριοποίηση Περιβαλλοντικών Φορέων στον Ορεινό Όγκο της Ροδόπης», Η Επιχειρηματικότητα Γυναικών στην Ύπαιθρο» -το τελευταίο υπό τη μορφή 2 θεματικών συναντήσεων: «Η Γυναικεία Δραστηριοποίηση σε Ατομικές και Οικογενειακές Επιχειρήσεις» και «Η Γυναικεία Δραστηριοποίηση σε Συνεταιριστικές Οργανώσεις»), συμβουλευτική (για την ανάδειξη άτυπων δεξιοτήτων και την εκπαίδευση και επιχειρηματικότητα) και τέλος, με την ολοκλήρωση του σχεδίου δράσης, ένα συνέδριο για την παρουσίαση και διάδοση των αποτελεσμάτων.

Η οργάνωση, στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων της, συμμετείχε στις Γιορτές της Παλιάς Πόλης Ξάνθης, όπου παρουσίασε το έργο της.

Επιστημονική Εταιρεία για την Κοινωνική Συνοχή & Ανάπτυξη (ΕΠΕΚΣΑ)

<http://www.epeksa.gr/>

Παρουσίαση της οργάνωσης

Η ΕΠΕΚΣΑ αποτελεί ένα πολιτικά ανεξάρτητο κέντρο επιστημονικής έρευνας και προβληματισμού υπό τη μορφή αστικής, μη κερδοσκοπικής οργάνωσης με σκοπό την προαγωγή των αρχών της κοινωνικής δικαιοσύνης, της αλληλεγγύης και ισότητας μέσα από την επιστημονική έρευνα, την κοινωνικά προσανατολισμένη συμβουλευτική και το δημόσιο διάλογο. Τα πεδία έρευνας και παρέμβασης της οργάνωσης αφορούν την κοινωνική πολιτική και κοινωνική ανάπτυξη, τις κοινωνικές ανισότητες και τη φτώχεια, τις δημόσιες πολιτικές απασχόλησης, κοινωνικής ένταξης, υγείας/παροχής φροντίδας και κοινωνικής ασφάλισης, τις πολιτικές για την οικογένεια, το παιδί και το φύλο, την κοινωνική και βιώσιμη ανάπτυξη, το περιβάλλον, την εκπαίδευση και κατάρτιση, τη μετανάστευση, την κοινωνική ευθύνη των επιχειρήσεων, τη νεολαία, τον πολιτισμό και τις βιώσιμες πόλεις. Υποστηρίζει ενεργά την προαγωγή της κοινωνικής οικονομίας και κοινωνικής επιχειρηματικότητας, καθώς και την ενίσχυση της τοπικής κοινωνικής ανάπτυξης ως προνομιακά πεδία ένταξης και ενεργοποίησης των ευπαθών ομάδων ως προς την κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη και την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού. Η οκταετής εμπειρία της οργάνωσης αποτυπώνεται σε δράσεις και έργα, καθώς και πρωτοβουλίες και παρεμβάσεις σε τοπικό, εθνικό και υπερεθνικό επίπεδο.

Τίτλος σχεδίου δράσης

«ΤΩΡΑ ΓΝΩΡΙΖΟΥΜΕ: Οι Μετανάστριες Γυναίκες Γυρίζουν την Πλάτη στην Αδήλωτη Εργασία»

Περιγραφή σχεδίου δράσης

Ως τομέα παρέμβασης, η οργάνωση επέλεξε την υποστήριξη γυναικών κοινωνικά ευπαθών ομάδων, όπως μεταναστριών, προσφυγισσών, φυλακισμένων, αποφυλακισμένων, Ρομνί, γυναικών με αναπηρία κ.ά., απευθυνόμενη σε 1.500 γυναίκες μετανάστριες που είτε απασχολούνται ανασφάλιστες είτε αναζητούν εργασία. Στόχοι του σχεδίου δράσης ήταν η καταπολέμηση της αδήλωτης εργασίας των μεταναστριών, η προάσπιση του δικαιώματός τους στην εργασία και η προώθηση της ισότητας στον εργασιακό χώρο μέσω μιας σειράς αλληλοϋποστηριζόμενων δράσεων που περιελάμβαναν: α) παροχή υπηρεσιών συμβουλευτικής σε μετανάστριες εστιασμένης στα δικαιώματά τους, β) δράσεις ενημέρωσης/ευαισθητοποίησης των ιδίων για τα κοινωνικά και ασφαλιστικά τους δικαιώματα και γ) διεξαγωγή δύο ημερίδων και τριών εργαστηρίων με στόχο την ενίσχυση της δικτύωσης μεταξύ μη κυβερνητικών οργανώσεων και γυναικείων οργανώσεων, τοπικής κοινωνίας και τοπικών επιχειρηματιών.

Δράσεις που πραγματοποιήθηκαν

Ως προς τη συμβουλευτική: αφορούσε 640 ατομικές συναντήσεις με μετανάστριες για ενημέρωση, πληροφόρηση και υποστήριξη της σε θέματα αδήλωτης εργασίας (4 φορές εβδομαδιαίως για διάρκεια 3 ωρών ανά συνάντηση). Όπου απαιτήθηκε, υπήρξαν παραπομπές σε εξειδικευμένους/ες συνεργάτες/ιδες και εθελοντές/ριες του σχεδίου δράσης. Παράλληλα, λειτούργησε τηλεφωνική γραμμή όπου σε διάστημα 2 ετών εξυπηρετήθηκαν 911 γυναίκες μετανάστριες. Συνολικά, στο πλαίσιο της Συμβουλευτικής εξυπηρετήθηκαν 1.551 γυναίκες-μετανάστριες. Επιπροσθέτως, για τις ανάγκες του έργου προσελήφθη άνεργη επιστημόνισσα, μετανάστρια 2ης γενεάς, η οποία εργάσθηκε ανελλιπώς στο πρόγραμμα. Συνολικά διανεμήθηκαν στις

συμμετέχουσες 1.850 φάκελοι (ένας άνα άτομο) με ενημερωτικό υλικό που συλλέχθηκε κατά τη διάρκεια των ατομικών συναντήσεων, εργαστηρίων και λοιπών εκδηλώσεων της οργάνωσης.

Ως προς τις ενέργειες ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης του κοινού, συντάχθηκε, μεταφράστηκε και αναπαράχθηκε πολύγλωσσο (ελληνικά, αλβανικά, ουρντού και ρωσικά) οκτασέλιδο ενημερωτικό φυλλάδιο σε 15.000 αντίτυπα, για τη διενέργεια ενημερωτικής καμπάνιας που εστίαζε στα εργασιακά δικαιώματα των γυναικών μεταναστριών και παρουσίαζε τις επιπτώσεις της αδήλωτης εργασίας στις εργαζόμενες, τα εργασιακά τους δικαιώματα και πληροφορίες για φορείς στους οποίους μπορούν να απευθυνθούν για περαιτέρω νομική και συμβουλευτική. Τα φυλλάδια διανεμήθηκαν σε χώρους υψηλής συγκέντρωσης μεταναστών/ριών, όπως τους συλλόγους τους, τα σημεία εξυπηρέτησής τους, σε δήμους κ.τλ.

Σε ό,τι αφορά λοιπές εκδηλώσεις –με στόχο την ενίσχυση της δικτύωσης μεταξύ δήμων, ιδιωτικών και δημοσίων φορέων, τοπικών επιχειρήσεων και μεταναστευτικών οργανώσεων για την καταπολέμηση της αδήλωτης εργασίας μέσω της διερεύνησης των δυνατοτήτων δημιουργίας θέσεων εργασίας για μετανάστριες σε τομείς όπου διαπιστώνεται έλλειψη προσωπικού– διοργανώθηκαν τρία εργαστήρια και δύο ημερίδες σε δήμους της Αττικής, ενώ υπήρξαν περιοδικές καταχωρήσεις στην Επιστημονική Επιθεώρηση «Κοινωνική Συνοχή και Ανάπτυξη» (μία εξαμηνιαία δίγλωσση επιστημονική επιθεώρηση, η οποία χρηματοδοτείται αποκλειστικά από την οργάνωση και εστιάζει σε ζητήματα δημόσιων και κοινωνικών πολιτικών).

«Εργάνη» Κέντρο Στήριξης της Απασχόλησης & της Επιχειρηματικότητας των Γυναικών

<http://ergani.gr/main.aspx>

Παρουσίαση της οργάνωσης

Το Κέντρο Εργάνη αποτελεί αστική μη κερδοσκοπική εταιρεία και μη κυβερνητική οργάνωση με στόχο την προώθηση της γυναικείας απασχόλησης και επιχειρηματικότητας και την υποστήριξη των γυναικών στην αγορά εργασίας. Υποστηρίζει γυναίκες που θέλουν: να ενταχθούν ή να επανενταχθούν στην αγορά εργασίας, να βελτιώσουν την εργασιακή τους θέση, να δημιουργήσουν ή να βελτιώσουν τη δική τους επιχείρηση, να συνεταιριστούν ή να εξελίξουν τον ήδη υπάρχοντα συνεταιρισμό τους, να εξοικειωθούν με τη σύγχρονη τεχνολογία και να την αξιοποιήσουν ανάλογα. Συμμετέχει σε εθνικά και διακρατικά δίκτυα και συνεργάζεται με άλλες δομές παροχής συμβουλευτικών υπηρεσιών. Στο πλαίσιο ειδικών προγραμμάτων παρέχει υπηρεσίες σε άνεργες γυναίκες και άνεργους άνδρες, αλλά και σε μέλη ευπαθών κοινωνικά ομάδων με στόχο την ομαλή ένταξή τους στην αγορά εργασίας ή τη δημιουργία βιώσιμων επιχειρήσεων. Παράλληλα, δημιουργεί εκπαιδευτικά εργαλεία και εγχειρίδια και διεξάγει έρευνες σε θέματα απασχόλησης και επιχειρηματικότητας των γυναικών, τα αποτελέσματα των οποίων διαχέονται σε τοπικό, περιφερειακό, εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο.

Τίτλος σχεδίου δράσης

«Κέντρο Εργάνη: Κινητοποιούμε, Υποστηρίζουμε, Ενδυναμώνουμε, Δικτυώνουμε τις Γυναίκες με Στόχο μια Νέα Γυναικεία Δυναμική»

Περιγραφή σχεδίου δράσης

Η οργάνωση ως τομείς παρέμβασης επέλεξε την πρόληψη και την καταπολέμηση κάθε μορφής έμφυλης βίας κατά των γυναικών, καθώς και την αρωγή θυμάτων έμφυλης βίας, την υποστήριξη γυναικών κοινωνικά ευπαθών ομάδων, όπως μεταναστριών, προσφυγισσών, φυλακισμένων, αποφυλακισμένων, Ρομνί, γυναικών με αναπηρία κ.ά., αλλά και τομείς ένταξης της οπτικής του φύλου με καινοτόμο χαρακτήρα, όπως για παράδειγμα το περιβάλλον, η κοινωνία της γνώσης, ο πολιτισμός, η έρευνα, η επιστήμη, η τέχνη κ.ά. Ωφελούμενες του σχεδίου δράσης αποτέλεσαν γυναίκες θύματα της έμφυλης βίας και μέλη ευπαθών ομάδων από τις περιφερειακές ενότητες Θεσσαλονίκης, Πέλλας και Πιερίας της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας (άνεργες, μακροχρόνια άνεργες & ανενεργές, μονογονείς, παλινοστούσες, μέλη ειδικών πολιτισμικών ομάδων –όπως οι Ρομνί– γυναίκες με χαμηλό προσωπικό ή/και οικογενειακό εισόδημα, επιχειρηματίες που έκλεισαν τις επιχειρήσεις τους λόγω της οικονομικής κρίσης, μέλη γυναικείων συνεταιρισμών που κινδυνεύουν να κλείσουν λόγω εσωτερικών θεμάτων των μελών μεταξύ τους, νέες γυναίκες κάτω των 25 ετών που δεν έχουν καμιά εργασιακή εμπειρία, καθώς και γυναίκες που διαβιούν στην ύπαιθρο σε δυσπρόσιτες, ορεινές και ημιορεινές περιοχές).

Ως κύριους στόχους της, η οργάνωση έθεσε τη βελτίωση της επιχειρησιακής δυνατότητας του Κέντρου Εργάνη, την ανάπτυξη νέων δυνατοτήτων, καθώς και νέων εργαλείων συμβουλευτικής αλλά και διεύρυνση της επιρροής της στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας, έτσι ώστε να δοθούν περισσότερες ευκαιρίες στις γυναίκες. Επίσης, την υποστήριξη γυναικών-θυμάτων έμφυλης βίας και μελών κοινωνικά ευπαθών ομάδων μέσα από πολυεπίπεδες ολιστικές ενέργειες, την καταπολέμηση στερεοτύπων με βάση το φύλο, κυρίως στην επιλογή τομέων εκπαίδευσης, επαγγελματικών επιλογών και επιχειρηματικών δραστηριο-

τήτων, τη βελτίωση της δυνατότητας των γυναικών να αναζητούν εργασία μέσα από την ανάπτυξη δεξιοτήτων και προσόντων και τη δημιουργία νέων βιώσιμων επιχειρήσεων ιδίως σε ανδροκρατούμενους τομείς, τη δημιουργία υποστηρικτικών δικτύων με στόχο την υποστήριξη και την παροχή εναλλακτικών επιλογών στις ωφελούμενες και τέλος τη δημιουργία ενός περιφερειακού δικτύου στην Κεντρική Μακεδονία. Στο πλαίσιο αυτό, σχεδιάστηκαν ενέργειες συμβουλευτικής, πληροφόρησης και στήριξης 180 γυναικών, αλλά και πληροφόρηση/ ενημέρωση 400 γυναικών επιπλέον. Προκειμένου να είναι εφικτή η ενημέρωση/ ευαισθητοποίηση του κοινού, η οργάνωση προχώρησε στην έκδοση εντύπων και τη διοργάνωση εργαστηρίων, ημερίδων, θεματικών σεμιναρίων και μία σειρά ενεργειών δικτύωσης.

Δράσεις που πραγματοποιήθηκαν

Μέσα από την ενίσχυση της επιχειρησιακής της δυνατότητας η οργάνωση είχε τη δυνατότητα να υποστηρίξει και άλλους φορείς και συλλογικότητες γυναικών με τις οποίες εξακολουθεί να παραμένει σε συνεργασία μέχρι σήμερα. Οι προσφερόμενες υπηρεσίες είχαν ως στόχο την προσωπική και επαγγελματική ανάπτυξη των ωφελουμένων γυναικών, λειτουργώντας παράλληλα πολλαπλασιαστικά στο συγγενικό και φιλικό τους περιβάλλον, σε κάποιες περιπτώσεις δε ακόμη και σε επίπεδο κοινότητας/χωριού. Παράλληλα δόθηκε η δυνατότητα πληροφόρησης, ενημέρωσης και ενίσχυσης σε έναν πολύ μεγαλύτερο αριθμό γυναικών από αυτόν των ωφελουμένων του σχεδίου δράσης, ενώ σε αρκετές περιπτώσεις αξιοποιήθηκαν παράλληλα και άλλα προγράμματα που αφορούσαν νέες θέσεις εργασίας, προκειμένου να ωφεληθούν οι γυναίκες που συμμετείχαν.

Συνοπτικά: Οι ενέργειες συμβουλευτικής αφορούσαν 235 γυναίκες (πραγματοποιήθηκαν 2.331 συνεδρίες, ενώ 630 γυναίκες πληροφορήθηκαν και ενημερώθηκαν για σχετικά ζητήματα), τυπώθηκαν και διανεμήθηκαν 2.000 αφίσες και 10.000 φυλλάδια, οργανώθηκαν βάσεις δεδομένων, εκδόθηκαν ηλεκτρονικά ενημερωτικά δελτία, στάλθηκαν δελτία τύπου και διοργανώθηκαν 9 ενημερωτικές εκδηλώσεις/ημερίδες/εργαστήρια, 3 θεματικά εργαστήρια, 3 συναντήσεις του περιφερειακού δικτύου, ενώ πραγματοποιήθηκαν 3 ενέργειες δικτύωσης με εργοδότες, ΚΕΚ, δομές κατάρτισης ενηλίκων κ.ο.κ.

Κατόπιν αιτήματος των Ρομνί της κοινότητας Δενδροποτάμου, παρασχέθηκε εκπαίδευση στην κατασκευή χειροποίητου κοσμήματος, με σκοπό τη βελτίωση των δεξιοτήτων τους, την επαγγελματική τους ενασχόληση και την ένταξή τους στην αγορά εργασίας. Με την ολοκλήρωσή της εκπαίδευσης στήθηκε εκθετήριο με τα δημιουργήματά τους στο χώρο του συλλόγου.

«Εύξεινη Πόλη» Δίκτυο Τοπικών Αυτοδιοικήσεων για Κοινωνική, Πολιτιστική, Περιβαλλοντική, Τουριστική & Αγροτική Ανάπτυξη

<http://www.efxini.gr/el/>

Παρουσίαση της οργάνωσης

Η «Εύξεινη Πόλη» αποτελεί έναν Ευρωπαϊκό Όμιλο Εδαφικής Συνεργασίας με μέλη από την Ελλάδα, την Κύπρο και τη Βουλγαρία. Στοχεύει στη διαπεριφερειακή, διακρατική και διασυνοριακή συνεργασία με στόχο την αειφόρο ανάπτυξη στις περιοχές που καλύπτει το δίκτυο μέσα από τη μεταφορά τεχνογνωσίας και την ανταλλαγή καλών πρακτικών.

Δραστηριοποιείται στη διαχείριση συγχρηματοδοτούμενων έργων, διαθέτει διαχειριστική επάρκεια και έχει αναπτύξει συνεργασίες με περισσότερους από 800 φορείς, πολλοί εκ των οποίων είναι Δήμοι, Περιφέρειες και Πανεπιστήμια τόσο εντός όσο και εκτός ΕΕ.

Τίτλος σχεδίου δράσης

«Σχέδιο Δράσης για την αυτοδιαχείριση των έμφυλων διακρίσεων»

Περιγραφή σχεδίου δράσης

Η οργάνωση επέλεξε ως τομέα παρέμβασης την υποστήριξη γυναικών κοινωνικά ευπαθών ομάδων, όπως μεταναστριών, προσφυγισσών, φυλακισμένων, αποφυλακισμένων, Ρομνί, γυναικών με αναπηρία κ.ά., απευθυνόμενη σε 120 άνεργες ή εργαζόμενες γυναίκες (Δήμοι Αχαρνών, Αγίων Αναργύρων-Καματερού και Φυλής) που ανήκουν σε ευπαθείς κοινωνικές ομάδες: άνεργες, φτωχές, αρχηγοί μονογονεϊκών οικογενειών, με προβλήματα αναπηρίας, μετανάστριες, προσφύγισσες, παλιννοστούσες, Ρομνί, Μουσουλμάνες, θύματα βίας, παράνομης διακίνησης και εμπορίας, αποφυλακισμένες.

Κύριοι στόχοι του σχεδίου δράσης ήταν: η στήριξη γυναικών προερχόμενων από κοινωνικές ομάδες που υφίστανται «σιωπηλές» και «αδήλωτες» έμφυλες διακρίσεις (ως προς την εργασία, την εκπαίδευση, την υγεία, την οικογένεια και την πρόσβαση στα κοινά), η διεκδίκηση του ρόλου τους ως ισότιμα μέλη της κοινωνίας των πολιτών, η ενδυνάμωση και ενίσχυση των γυναικών για την (αυτο)διαχείριση των έμφυλων διακρίσεων που υφίστανται, η αναβάθμιση των γνώσεων και των δεξιοτήτων τους, η βελτίωση της ποιότητας ζωής τους, η ενεργός εμπλοκή τους στη διεκδίκηση ίσων ευκαιριών στην εργασία, εκπαίδευση, υγεία, οικογένεια και στα κοινά, η προώθηση νέων μεθόδων στην καταπολέμηση των έμφυλων διακρίσεων, η ανάδειξη καλών πρακτικών στη διαχείριση έμφυλων διακρίσεων, η πρόληψη του φαινομένου των έμφυλων διακρίσεων και η βελτίωση του αντίστοιχου θεσμικού πλαισίου, η προσπάθεια των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των γυναικών, η ανάδειξη του διαμεσολαβητικού ρόλου των μη κυβερνητικών οργανώσεων στον τομέα της προώθησης της ισότητας των φύλων και του ρόλου τους εν γένει ως εταίρους της πολιτείας στον τομέα ισότητας των φύλων, η ενεργός εμπλοκή τοπικών φορέων και οργανώσεων, η δικτύωση μη κυβερνητικών και γυναικείων οργανώσεων για τη μια συντονισμένη δράση στήριξης των γυναικών.

Δράσεις που πραγματοποιήθηκαν

Η οργάνωση παρέιχε συμβουλευτική σε 3 στάδια (στο πλαίσιο της υποδοχής/ πληροφόρησης, της αυτοδιαχείρισης των κρίσεων και της μεταπαρακολούθησης) υπό τη μορφή ατομικών και ομαδικών συνεδρι-

ών και με στόχο την ενδυνάμωση και την απόκτηση δεξιοτήτων, στρατηγικών διαχείρισης των διακρίσεων που υφίστανται, όπως επίσης την εμπύχωση των μελών της ομάδας, την ανάπτυξη επικοινωνίας κι αλληλοκατανόησης, τη σύνδεσή τους γύρω από ένα κοινό στόχο, την αναγνώριση και συνειδητοποίηση των συναισθημάτων τους κ.ο.κ. Ως βασικό «εργαλείο» για τις ομαδικές συναντήσεις αξιοποιήθηκε ο «Οδηγός Αυτοβοήθειας για τη Διαχείριση των Διακρίσεων» (μία εικονογραφημένη έκδοση ώστε να αίρει πιθανά εμπόδια επικοινωνίας, κουλτούρας και γλώσσας, που απευθύνεται τόσο στις ωφελούμενες, όσο και στο ευρύτερο κοινό). Συμπληρωματικά εκδόθηκε ενημερωτικό φυλλάδιο, υπήρξαν σχετικές δημοσιεύσεις σε τοπικό τύπο, ιστοσελίδες ενημέρωσης και κοινωνικής δικτύωσης και οργανώθηκε ιστοσελίδα του σχεδίου δράσης (www.efxini.gr/diakriseis).

Διοργανώθηκαν 2 θεματικές συναντήσεις για ανταλλαγή εμπειριών με άλλες μη κυβερνητικές οργανώσεις και με στόχο την ανταλλαγή καλών πρακτικών, καθώς και τη διάχυση της πληροφόρησης μεταξύ τους, καθώς και 4 εργαστήρια για τις διακρίσεις και την προάσπιση των δικαιωμάτων των γυναικών με την ενεργό συμμετοχή φορέων τοπικής αυτοδιοίκησης και οργανώσεων κοινωνίας των πολιτών.

Ως αποτελέσματα καταγράφηκαν: ενεργοποίηση των γυναικών ως προς την (αυτο)διαχείριση των έμφυλων διακρίσεων, ενδυνάμωση και ενίσχυση της αυτο-εκτίμησής τους, ενθάρρυνση για αξιοπρεπή διεκδίκηση κοινωνικών δικαιωμάτων, ανάπτυξη και καλλιέργεια των δεξιοτήτων τους, εξοικείωση με το θεσμικό πλαίσιο και πολιτικές ισότητας φύλων και προάσπισης δικαιωμάτων των γυναικών, ανάπτυξη της ευελιξίας και προσαρμογή στις νέες κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες, βελτίωση της οικονομικής και κοινωνικής τους θέσης, ανάδειξη και χρήση απαραίτητων δεξιοτήτων για την ανάπτυξη της κοινωνικής συνείδησης, βελτίωση της ποιότητας ζωής τους, καλλιέργεια θετικότερων στάσεων προς το ευρύτερο κοινωνικό σύνολο ως προϋπόθεση της ομαλής κοινωνικής τους ενσωμάτωσης, ενεργή συμμετοχή στις δράσεις ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης κοινού, στις θεματικές συναντήσεις και εργαστήρια, καλλιέργεια της ιδέας της αυτο-οργάνωσης των γυναικών.

Το σχέδιο δράσης και τα αποτελέσματά του δημοσιοποιήθηκαν στους 25 Δήμους που αποτελούν μέλη του Δικτύου, ενώ παράλληλα το παραχθέν υλικό (βλ. Οδηγός Αυτοβοήθειας, φυλλάδιο, υλικό εργαστηρίων, πρακτικά θεματικών συναντήσεων με μη κυβερνητικές και γυναικείες οργανώσεις, ιστοσελίδα) διανεμήθηκε σε έντυπη και ηλεκτρονική μορφή στις κοινωνικές υπηρεσίες των Δήμων-μελών του ΕΟΕΣ ΕΥΞΕΙΝΗ ΠΟΛΗ, σε τοπικούς φορείς που δραστηριοποιούνται σε θέματα στήριξης γυναικών, ώστε να διασφαλιστούν τα πολλαπλασιαστικά αποτελέσματά του και να ενημερωθεί η τοπική κοινωνία σχετικά. Τέλος, οι ωφελούμενες γυναίκες κινητοποιήθηκαν ώστε να δημιουργήσουν ομάδες (αυτό)στήριξής τους με στόχο τη διεκδίκηση δικαιωμάτων και τη συμμετοχή τους στην κοινωνία των πολιτών.

Ευρωπαϊκό Δίκτυο κατά της Βίας (ΕΔκΒ)

<http://www.antiviolence-net.eu/>

Παρουσίαση της οργάνωσης

Πρόκειται για μια αστική, μη κερδοσκοπική εταιρεία, στις δράσεις της οποίας εμπίπτουν ο σχεδιασμός και η υλοποίηση κάθε ερευνητικής, εκπαιδευτικής ή άλλης επιστημονικής δράσης με στόχο την πρωτογενή, δευτερογενή ή τριτογενή πρόληψη της βίας κατά των γυναικών και συγκεκριμένα της Βίας μεταξύ Ερωτικών Συντρόφων (ΒΕΣ). Υλοποιεί δράσεις όπως: η δημιουργία εκπαιδευτικού υλικού και υλικού ευαισθητοποίησης, ο σχεδιασμός, η υλοποίηση και η αξιολόγηση δράσεων ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης του γενικού πληθυσμού, παρεμβάσεων πρόληψης σε εφήβους/-ες, δράσεων επιμόρφωσης για επαγγελματίες υγείας-πρόνοιας, εκπαιδευτικούς, αστυνομικούς, δικηγόρους και δικαστικούς λειτουργούς, φοιτητές/ριες επαγγελματιών υγείας-πρόνοιας. Επίσης σχεδιάζει και διεξάγει έρευνες, παρέχει ενημέρωση/ πληροφόρηση και διασύνδεση με δομές παροχής υπηρεσιών (ξενώνες, συμβουλευτικά κέντρα, κ.λπ.), συνεργάζεται σε διακρατικό ευρωπαϊκό επίπεδο με φορείς για την υλοποίηση εκπαιδευτικών, ερευνητικών και άλλων δράσεων και προγραμμάτων, παρέχει δικτύωση των φορέων που δραστηριοποιούνται στην καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών, παρακολουθεί την υιοθέτηση και υλοποίηση εθνικών και ευρωπαϊκών πολιτικών για την πρόληψη και την αντιμετώπιση της βίας κατά των γυναικών.

Τίτλος σχεδίου δράσης

«Αντι-Δράσεις κατά της Βίας μεταξύ Ερωτικών Συντρόφων (ΒΕΣ) – Δράσεις Υπέρ Γυναικών-Θυμάτων»

Περιγραφή σχεδίου δράσης

Η οργάνωση επέλεξε ως τομέα παρέμβασης την πρόληψη και την καταπολέμηση κάθε μορφής έμφυλης βίας κατά των γυναικών, καθώς και την αρωγή θυμάτων έμφυλης βίας. Απευθύνθηκε σε γυναίκες-θύματα βίας μεταξύ ερωτικών συντρόφων (ΒΕΣ) ως άμεσα (ενέργειες Α & Γ) ή έμμεσα ωφελούμενες (ενέργεια Β), επαγγελματίες υγείας-πρόνοιας (π.χ. νοσηλεύτριες/ριες, επισκέπτες/ριες υγείας, ψυχολόγοι, κοινωνικοί λειτουργοί, ιατροί) και άνεργους/ες και τελειόφοιτους/ες που ενδέχεται να απασχοληθούν σε δομές υγείας-πρόνοιας. Οι επαγγελματίες είχαν τη δυνατότητα να εκπαιδευτούν εξ αποστάσεως στην ανίχνευση και αξιολόγηση της επικινδυνότητας της ΒΕΣ, στην κατάρτιση σχεδίων ασφαλείας, στην καταγραφή/ τεκμηρίωση περιστατικών, στην παραπομπή και στήριξη των θυμάτων, αλλά και στη λήψη πληροφοριών ή τη συμβουλευτική μέσω του κέντρου πληροφόρησης.

Στόχοι του σχεδίου ήταν η πρωτογενής, δευτερογενής και τριτογενής πρόληψη της Βίας μεταξύ Ερωτικών Συντρόφων, μέσω στοχευμένης: ενημέρωσης και στήριξης γυναικών-θυμάτων (εντός του συστήματος υγείας-πρόνοιας, δικαιοσύνης και δημόσιας τάξης) με την έκδοση ενός οδηγού «Απόδρασης» από μια βίαιη σχέση και τη λειτουργία ενός κέντρου πληροφόρησης, μέσω της στήριξης γυναικών-θυμάτων και της ενδυνάμωσης/ επιμόρφωσης επαγγελματιών υγείας-πρόνοιας. Επίσης, σχεδιάστηκε η έκδοση ενός «Οδηγού Φορέων Παροχής Υπηρεσιών σε Κακοποιημένες Γυναίκες», κατόπιν επικοινωνίας με τους υφιστάμενους φορείς σε όλη την Ελλάδα, με στόχο τη λεπτομερή καταγραφή των παρεχόμενων υπηρεσιών, ο οποίος διακινήθηκε σε ηλεκτρονική και έντυπη μορφή (αφίσα).

Κατά τη διαδικασία στήριξης γυναικών-θυμάτων μέσω ενδυνάμωσης των επαγγελματιών υγείας-πρόνοιας, σχεδιάστηκε η δημιουργία του ανάλογου εκπαιδευτικού υλικού, το οποίο θα κάλυπτε τις ενότη-

τες της ευαισθητοποίησης και ανίχνευσης ΒΕΣ, της αξιολόγησης επικινδυνότητάς της, των σχεδίων ασφαλείας και της καταγραφής/τεκμηρίωσης, των νομικών ζητημάτων, της διασύνδεσης φορέων και των παρομοιών. Το υποστηρικτικό υλικό θα αφορούσε: φόρμα ανίχνευσης, φόρμα αξιολόγησης επικινδυνότητας, σχέδια ασφαλείας, πρωτόκολλο καταγραφής/τεκμηρίωσης, έναν «Οδηγό Φορέων Παροχής Υπηρεσιών σε Κακοποιημένες Γυναίκες». Τέλος, σχεδιάστηκε η δημιουργία 7 ερωτηματολογίων προκειμένου να αξιολογηθεί η αποτελεσματικότητα και η διαδικασία της εκπαίδευσης, η υλοποίηση 2 πιλοτικών εκπαιδεύσεων (όπου με βάση τα αποτελέσματα αξιολόγησης και τις συζητήσεις με τους/τις επαγγελματίες θα πραγματοποιούνταν αναθεωρήσεις/ βελτιώσεις των υλικών και των εργαλείων αξιολόγησης).

Σε ό,τι αφορά τις ενέργειες διάδοσης προγραμματίστηκε η δημιουργία, εκτύπωση (σε 3.000 αντίτυπα) και διανομή του ενημερωτικού φυλλαδίου του Σχεδίου Δράσης, η διανομή του Οδηγού «Απόδρασης» από μια Βίαιη Σχέση, του Οδηγού Φορέων καθώς και του εκπαιδευτικού και υποστηρικτικού υλικού της εκπαίδευσης, δελτία τύπου, ανακοινώσεις κ.ά.

Δράσεις που πραγματοποιήθηκαν

Η οργάνωση πραγματοποίησε όλες τις προγραμματισμένες δράσεις, ενώ απευθύνθηκε τελικά σε μεγαλύτερο αριθμό γυναικών απ' ό,τι σκόπευε αρχικά. Πιο συγκεκριμένα, στο πλαίσιο της ενέργειας Α' και κατά το πρώτο 3μηνο έκδοσης του οδηγού «Απόδρασης» από μια βίαιη σχέση, η οργάνωση έλαβε χιλιάδες αιτήματα για αποστολή του. Οι δύο οδηγοί παραμένουν διαθέσιμοι σε ηλεκτρονική μορφή (www.antiviolence-net.eu), ενώ ως έντυπα διανεμήθηκαν στο γενικό πληθυσμό, σε κακοποιημένες γυναίκες, σε επαγγελματίες και φορείς (συμπεριλαμβανομένων των υφιστάμενων Συμβουλευτικών Κέντρων και Ξενώνων), σε δημόσιες υπηρεσίες (π.χ. αστυνομικά τμήματα, κοινωνικές υπηρεσίες) αλλά και σε χώρους που επισκέπτονται κυρίως γυναίκες (π.χ. κομμωτήρια, ιατρεία, καταστήματα). Το κέντρο πληροφόρησης για ζητήματα ΒΕΣ κατά το χρονικό διάστημα λειτουργίας του δέχθηκε 50 κλήσεις και 5 ηλεκτρονικά μηνύματα από 43 άτομα.

Στο πλαίσιο της ενέργειας Β', η οργάνωση παρέλαβε συνολικά 393 αιτήσεις επαγγελματιών για εκπαίδευση. Μέχρι την ολοκλήρωση σχεδίου δράσης είχαν ξεκινήσει την εκπαίδευση 170 άτομα και την είχαν ολοκληρώσει 122 άτομα. Η οργάνωση συνεχίζει να παρέχει επιμόρφωση σε επαγγελματίες με ιδίους πόρους και χωρίς δική τους επιβάρυνση.

«Ίασις»<http://www.iasismed.eu/>*Παρουσίαση της οργάνωσης*

Η «Ίασις» παρέχει θεραπευτικές και συμβουλευτικές υπηρεσίες ψυχοκοινωνικής φύσεως σε άτομα που τις έχουν ανάγκη. Στις δράσεις της συμπεριλαμβάνονται: λειτουργία μονάδων ψυχοκοινωνικής αποκατάστασης και μονάδων επανένταξης, ανάπτυξης δεξιοτήτων και εκπαίδευσης, ψυχαγωγικές & ενημερωτικές εκδηλώσεις, εκπαιδευτικά σεμινάρια, λειτουργία προγραμμάτων εθελοντισμού και πρακτικής άσκησης φοιτητών/ριών, συνεργασία με άλλους φορείς για κοινές δράσεις και έρευνα, δημοσιότητα και προβολή των θεμάτων ψυχικής υγείας και εκπαίδευσης. Πιο συγκεκριμένα, οι κύριες δράσεις της συμπεριλαμβάνουν:

Οικοτροφείο για φιλοξενία, υποστήριξη και θεραπεία 15 ατόμων με νοητική υστέρηση και ψυχιατρικές διαταραχές και εξοχική κατοικία/προστατευόμενο σπίτι στην εξοχή για τους/τις εξυπηρετούμενους/ές του.

Κέντρο Ημέρας για παροχή υπηρεσιών ψυχικής υγείας σε ενήλικους κατοίκους του Νομού Αττικής οι οποίοι αντιμετωπίζουν θέματα ψυχικής ασθένειας.

Προστατευμένο Διαμέρισμα για ημιαυτόνομη διαβίωση στο πλαίσιο των θεραπευτικών παρεμβάσεων της διεπιστημονικής ομάδας του οικοτροφείου.

Σε συνεργασία με την ΕΚΠΟΣΠΟ «ΝΟΣΤΟΣ», την ΕΑΔΑΠ και την Εργοερευνητική λειτουργεί ξενώνα ανήλικων και ξενώνα προσωρινής φιλοξενίας αιτούντων άσυλο (δυναμικότητας 100 και 70 ατόμων αντίστοιχα).

Ερευνητικά προγράμματα σε συνεργασία με αναγνωρισμένα πανεπιστήμια και νοσοκομεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε θέματα υγείας και εκπαίδευσης.

Τίτλος σχεδίου δράσης

«Υπηρεσία Υποστήριξης Κακοποιημένων Γυναικών με ψυχική νόσο ή/και νοητική υστέρηση "Έχω Θέση, Έχω Φωνή"»

Περιγραφή σχεδίου δράσης

Ως τομείς παρέμβασης, η οργάνωση εστίασε στην πρόληψη και την καταπολέμηση κάθε μορφής έμφυλης βίας κατά των γυναικών, στην αρωγή θυμάτων έμφυλης βίας, στην υποστήριξη γυναικών κοινωνικά ευπαθών ομάδων (όπως μεταναστριών, προσφυγισσών, φυλακισμένων, αποφυλακισμένων, Ρομνί, γυναικών με αναπηρία κ.ά). Απευθύνθηκε σε 200 ενήλικες γυναίκες σε κρίση (με την ψυχοκοινωνική έννοια του όρου) και ειδικότερα σε ψυχικά πάσχουσες (που έχουν κακοποιηθεί ενώ νοσούσαν ψυχικά ή παρουσίασαν συμπτώματα αφότου κακοποιήθηκαν) και σε γυναίκες με νοητική υστέρηση. Ως στόχους της, η οργάνωση έθεσε:

- την ενίσχυση, ενδυνάμωση, παροχή ψυχοκοινωνικής υποστήριξης των γυναικών θυμάτων βίας,
- την αποσύνδεση του φαινομένου της βίας από την ψυχολογική τους διαταραχή, την αποκατάσταση της λειτουργικότητάς τους και την ενίσχυση της διεκδικητικότητάς τους,
- την ανάπτυξη βασικών ικανοτήτων (συναισθηματικής νοημοσύνης και μετα-γνώσης) και την ενημέρωσή τους για ποικίλα θέματα (π.χ. επαγγελματικό προσανατολισμό, εργασιακή επανένταξη).
- την ευαισθητοποίηση της κοινότητας σε θέματα βίας, την πρόληψη & καταπολέμηση του ρατσισμού,

των στερεοτύπων και του στίγματος (και του αυτοστιγματισμού),

- την ενίσχυση του κοινωνικού ρόλου της ΙΑΣΙΣ στη στήριξη των ψυχικά διαταραγμένων γυναικών, αλλά και των ευρύτερων κοινωνικών ομάδων που υφίστανται πολλαπλές διακρίσεις, επιδιώκοντας την προάσπιση της ισότητας και της ισονομίας τους.

Δράσεις που πραγματοποιήθηκαν

Στο πλαίσιο των παραπάνω στόχων, η οργάνωση παρείχε εξειδικευμένη ατομική συμβουλευτική, οργάνωσε ομάδες προ-επαγγελματικής κατάρτισης και επαγγελματικού προσανατολισμού, αλλά και δράσεις ευαισθητοποίησης της κοινότητας και δημοσιοποίησης του έργου, προχώρησε σε δικτύωση με άλλους φορείς που δραστηριοποιούνται σε έμφυλα ζητήματα και σε λειτουργική διασύνδεση του σχεδίου δράσης με τις λοιπές υπηρεσίες του Κέντρου Ημέρας «Ιασίς» (μεταξύ άλλων μία Κινητή Μονάδα Παρέμβασης στην Κρίση στελεχωμένη από νοσηλευτικό και επιστημονικό προσωπικό, με την οποία οι ωφελούμενες έρχονται σε επαφή τηλεφωνικά).

Από το σχέδιο δράσης και τις ενέργειες συνοδευτικών υποστηρικτικών υπηρεσιών και πληροφόρησης γυναικών ωφελήθηκαν 166 γυναίκες, ενώ 64 γυναίκες συμμετείχαν στην ατομική συμβουλευτική διαδικασία. 102 γυναίκες συμμετείχαν ενεργά σε ποικίλα θεματικά εργαστήρια που διοργάνωσε η Υπηρεσία «Έχω Θέση, Έχω Φωνή» με στόχο την ευαισθητοποίηση της κοινότητας σε θέματα που αφορούν την ταυτότητα φύλου, τα στερεότυπα, τη διαφορετικότητα, την οριοθέτηση καθώς και την ενίσχυση της αυτοεκτίμησης και του συλλογικού πνεύματος. Κάποια εργαστήρια επαναλήφθηκαν στην έδρα του εκάστοτε ενδιαφερόμενου φορέα, ενώ επιπροσθέτως διοργανώθηκαν 2 κύκλοι βιωματικών εργαστηρίων επαγγελματικού προσανατολισμού και εκπαίδευσης στη χρήση υπολογιστών (συμμετείχαν 21 γυναίκες), ενώ δόθηκε έμφαση σε μια βιωματική διαδικασία μάθησης. Υλοποιήθηκε μία ημερίδα («Βία κατά των γυναικών: Αναγνωρίζοντας Ανάγκες – Αναζητώντας στρατηγικές») και οργανώθηκε ένα εργαστήριο κοσμήματος για εξυπηρετούμενες της Υπηρεσίας που αντιμετωπίζουν σοβαρές ψυχιατρικές διαταραχές και νοητική υστέρηση με στόχο την ενεργοποίησή τους, την αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου, την ενίσχυση αυτοεκτίμησης και την ανάπτυξη της δημιουργικότητάς τους. Παράλληλα, οργανώθηκαν και μη χρηματοδοτούμενες δράσεις, όπως ομάδες χοροθεραπείας και ψυχοδράματος, ενώ η οργάνωση υλοποιούσε σε τακτική βάση δράσεις ενημέρωσης και διάχυσης της πληροφορίας (π.χ. προσέγγισης στο δρόμο, βιωματικών εργαστηρίων, δρώμενων στο δρόμο κ.ο.κ.).

Ινστιτούτο Απασχολησιμότητας (ΙΝΑΠ)

<http://www.inap.gr/>

Παρουσίαση της οργάνωσης

Το Ινστιτούτο Απασχολησιμότητας είναι μια αστική εταιρεία μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα με κύριο στόχο τη βελτίωση των συνθηκών απασχολησιμότητας ανέργων και ατόμων που απειλούνται από κοινωνικό αποκλεισμό. Στα δέκα περίπου χρόνια της λειτουργίας του έχει πραγματοποιήσει ένα μεγάλο αριθμό δράσεων και προγραμμάτων, αυτοχρηματοδοτούμενων ή χρηματοδοτούμενων από εθνικούς ή ευρωπαϊκούς πόρους –κυρίως στους τομείς της παροχής επαγγελματικής συμβουλευτικής για την επανένταξη ανέργων στην αγορά εργασίας, της αποτελεσματικότερης εναρμόνισης οικογενειακών και επαγγελματικών υποχρεώσεων, της ανάπτυξης της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης και της προώθησης της κοινωνικής καινοτομίας, σε τοπικό κυρίως επίπεδο. Μόνιμες έδρες του ΙΝ.ΑΠ. βρίσκονται στην Αττική και τη Θεσσαλονίκη.

Τίτλος σχεδίου δράσης

«Κέντρο Προώθησης της Κοινωνικής Ενσωμάτωσης Γυναικών Ρομά στην Περιοχή της Θεσσαλονίκης»

Περιγραφή σχεδίου δράσης

Η οργάνωση επέλεξε να εστιάσει σε τρεις τομείς παρέμβασης: την πρόληψη και την καταπολέμηση κάθε μορφής έμφυλης βίας κατά των γυναικών, αλλά και την αρωγή θυμάτων έμφυλης βίας, την υποστήριξη γυναικών κοινωνικά ευπαθών ομάδων, όπως μεταναστριών, προσφυγισσών, φυλακισμένων, αποφυλακισμένων, Ρομνί, γυναικών με αναπηρία κ.ά. κι επίσης την καταπολέμηση των στερεοτύπων των φύλων και των έμφυλων κοινωνικών ρόλων, όπως προβάλλονται μέσα από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Ωφελούμενες του σχεδίου δράσης του ήταν οι Ρομνί των οικισμών Αγ. Σοφίας και Δενδροποτάμου, ενώ ως βασικούς της στόχους έθεσε την κοινωνική ενσωμάτωση όσων Ρομνί βρίσκονται στις παρυφές του κοινωνικού ιστού, την καταπολέμηση των διακρίσεων και την άρση των εμποδίων ένταξής τους στην αγορά εργασίας. Επίσης, την ευαισθητοποίηση της τοπικής κοινωνίας για τα προβλήματα και τις ανάγκες όσων Ρομνί βιώνουν ή απειλούνται με κοινωνικό, οικονομικό και εργασιακό αποκλεισμό, αλλά και για τις δυνατότητες επανένταξής τους.

Το σχέδιο δράσης εστίαζε στην ψυχοκοινωνική υποστήριξη των συγκεκριμένων κοινοτήτων γυναικών, μέσα από τη λειτουργία ενός κέντρου υποστήριξης (προκειμένου να είναι εφικτή η προσέγγισή τους), αλλά και στην ευαισθητοποίηση του τοπικού πληθυσμού ως προς τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι Ρομνί.

Δράσεις που πραγματοποιήθηκαν

Εντός του παραπάνω πλαισίου, η οργάνωση παρείχε επαγγελματική συμβουλευτική/στήριξη της εργασίας (1.940 συνεδρίες επαγγελματικής συμβουλευτικής σε 194 ωφελούμενες – 10 συνεδρίες ανά ωφελούμενη), όπου βασικός στόχος υπήρξε η σκιαγράφηση του εκπαιδευτικού και επαγγελματικού προφίλ κάθε ωφελούμενης, η καταγραφή των επιθυμιών και η ανίχνευση των τυπικών και άτυπων δεξιοτήτων που θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν για την επαγγελματική προώθησή της, η εκμάθηση τακτικών ανεύρεσης εργασίας και η παροχή εσωτερικών κινήτρων για συμμετοχή σε προγράμματα επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης. Συμπληρωματικά, οι γυναίκες είχαν πρόσβαση σε συμβουλευτική και ψυχοκοινωνική υποστήριξη (παρομοίως, 1.940 συνεδρίες προς 194 γυναίκες/ 10 συνεδρίες ανά ωφελούμενη), οι οποίες εστί-

αζαν στη βελτίωση της αυτοαντίληψης, την τόνωση της αυτοπεποίθησης, την ενίσχυση των κοινωνικών δεξιοτήτων, τη διαχείριση διαπροσωπικών προβλημάτων και ζητημάτων κατά την καθημερινή διαβίωση.

Παράλληλα, τυπώθηκαν 1.500 αφίσες, 3.000 μονά και 1.500 τρίπτυχα φυλλάδια, ενώ αναπαράχθηκαν 500 cd για διανομή στην ευρύτερη περιοχή της Θεσσαλονίκης, σε φορείς και στο γενικό πληθυσμό. Επίσης, οργανώθηκε και λειτούργησε ενημερωτικό περίπτερο –αρχικά εντός του οικισμού Αγία Σοφία, στη συνέχεια σε δομή του ΙΝ.ΑΠ. στη Θεσσαλονίκη, προσφέροντας εξειδικευμένη πληροφόρηση για θέματα υγείας, εργασιακά και νομικά, όπως και ενημέρωση για το συγκεκριμένο έργο αλλά και τα απορρέοντα οφέλη του. Προκειμένου η ευαισθητοποίηση και ενημέρωση του γενικού πληθυσμού να είναι εφικτή, διοργανώθηκαν 4 θεματικά εργαστήρια («Γυναικεία Υγεία – Η αξία της Πρόληψης», «Διά Βίου Μάθηση και Προώθηση στην Αγορά Εργασίας», «Διαχείριση Νομικών Ζητημάτων» και «Ζητήματα Στέγασης: Υφιστάμενη Κατάσταση και Προοπτικές»), καθώς και 1 συνέδριο (στα γραφεία της Ομοσπονδίας Μακεδονίας «Μέγας Αλέξανδρος», στον οικισμό Αγία Σοφία – <http://romaintegration.inap.gr/>).

«Ιριδα» Μη Κυβερνητική Οργάνωση Γυναικών Δήμου Χερσονήσου

Παρουσίαση της οργάνωσης

Πρόκειται για σωματείο με έδρα την Ανώπολη Ηρακλείου και στόχο την αναβάθμιση του ρόλου της γυναίκας στην τοπική κοινωνία σε συνδυασμό με την κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη του Δήμου Χερσονήσου, μέσω δράσεων που αφορούν την ενημέρωση, ευαισθητοποίηση, ενεργοποίηση των γυναικών σε θέματα πολιτισμού, υγείας, διαρκούς επιμόρφωσης, επιστήμης, περιβάλλοντος και γενικότερα την ισότητα των φύλων και την ενίσχυση του ρόλου των γυναικών σε όλο το φάσμα της κοινωνικής ζωής.

Τίτλος σχεδίου δράσης

«Οι Γυναίκες για τις Γυναίκες/ Women 4 Women»

Περιγραφή σχεδίου δράσης

Η οργάνωση εστίασε σε τομείς ένταξης της οπτικής του φύλου με καινοτόμο χαρακτήρα, όπως για παράδειγμα το περιβάλλον, η κοινωνία της γνώσης, ο πολιτισμός, η έρευνα, η επιστήμη, η τέχνη κ.ά., απευθυνόμενη σε γυναίκες που απειλούνται από ανεργία (ή είναι ήδη άνεργες). Πιο συγκεκριμένα, ωφελούμενες των δράσεων της ήταν 15 μετανάστριες, 10 γυναίκες μονογονείς, 20 άνεργες, αλλά και 9 απασχολούμενες στο σχέδιο δράσης που υλοποίησε η οργάνωση (διοικητική υποστήριξη, συμβουλευτική και συντονισμό των εργαστηρίων **κεραμικής, θεάτρου, περιβάλλοντος, ζωγραφικής, κατασκευής κοσμήματος και ειδών λαϊκής τέχνης από ανακυκλώσιμα υλικά**).

Ως στόχους της η οργάνωση έθεσε την ευαισθητοποίηση, πληροφόρηση και στήριξη των γυναικών στις οποίες απευθυνόταν για τα έμφυλα ζητήματα και την ένταξη της οπτικής τους σε διαφορετικές μορφές τέχνης, το περιβάλλον, τον πολιτισμό εν γένει και την εκπαίδευση ή σε ημερίδες και εργαστήρια. Παράλληλα, επεδίωξε την ενίσχυση της διοικητικής και επιχειρησιακής ικανότητας της ίδιας, ώστε να προχωρήσει στην ανάπτυξη δράσεων με οργανωμένο τρόπο και μέσω ολοκληρωμένων παρεμβάσεων. Παράλληλα, ως έμμεσα ωφελούμενες θεωρήθηκαν από πλευράς οργάνωσης **οι επιχειρήσεις της τοπικής κοινωνίας του Νομού Ηρακλείου και του Δήμου Χερσονήσου ειδικότερα, οι οποίες συμμετείχαν ως προμηθευτές ή πάροχοι υπηρεσιών στις ενέργειες που υλοποιήθηκαν.**

Δράσεις που πραγματοποιήθηκαν

Στο πλαίσιο του σχεδίου δράσης, η οργάνωση προγραμμάτισε και υλοποίησε ενέργειες συμβουλευτικής (μέσω ατομικών και ομαδικών συνεδριών) που εστίαζαν σε ζητήματα απασχόλησης και επιχειρηματικότητας, ευαισθητοποίησης των γυναικών σε θέματα περιβάλλοντος, πολιτισμού, εκπαίδευσης και τέχνης, ενώ προχώρησε στη δημοσιοποίηση των παραπάνω δράσεων μέσω της έκδοσης ενημερωτικών φυλλαδίων, εκθέσεων, αφιερωμάτων σε τοπικά μέσα μαζικής ενημέρωσης, φωτογραφικής αποτύπωσης των δράσεων της και αξιοποίησης των ψηφιακών μέσων επικοινωνίας. Διοργάνωσε μια σειρά περιπατητικών-εκπαιδευτικών περιηγήσεων σε περιοχές φυσικού κάλους της περιοχής του Δήμου Χερσονήσου και σε χώρους ιδιαίτερης πολιτισμικής αξίας (στις περιοχές **Μαργαρίτες Ρεθύμνου, Μπαλί, Πόλη Ρεθύμνου, Κράσι Αζιλακόδασος, Ποταμιές, Γκυβερνιώτισσα, Κουμαρόδασος, Κερά, Φαράγγι Ρόζας, Γωνιά, Αβδού), **2 ημερίδες** («Σύγχρονα Επαγγέλματα με τη Διάσταση του Φύλου» και «Γυναίκα και Καλές Τέχνες»), 4 τετράωρα εργαστήρια αφιερωμένα στην τέχνη, τον πολιτισμό και το περιβάλλον (Εργαστήρι Κεραμικής στους Σταμνιούς, Εργαστήρι Περιβάλλοντος στη Άνω Χερσονήσο, Εργαστήρι Θεάτρου στα Μάλια και**

Εργαστήρι Ζωγραφικής και Κατασκευής Ειδών Λαϊκής Τέχνης & Κοσμημάτων από Ανακυκλώσιμα Υλικά στην Ανώπολη), 2 ετήσιοι κύκλοι μαθημάτων για τις 5 ομάδες του Σχεδίου Δράσης (Περιβαλλοντική Ομάδα, Θεατρική Ομάδα, Ομάδα Ζωγραφικής -δύο τμήματα-, Ομάδα Κεραμικής Τέχνης, Ομάδα Κατασκευής ειδών λαϊκής τέχνης και κοσμημάτων από ανακυκλώσιμα υλικά) στοχεύοντας στην απόκτηση γνώσεων με στόχο την απασχόληση/ επιχειρηματικότητα. Επιπλέον, η οργάνωση προχώρησε στη διοργάνωση εκδηλώσεων γύρω από το περιβάλλον μέσω δεντροφυτεύσεων, ανέβασε μια θεατρική παράσταση (τις «Εκκλησιάζουσες» του Αριστοφάνη) και προγραμμάτισε επιτυχώς μία Έκθεση με καλλιτεχνικές δημιουργίες των καλλιτεχνικών του εργαστηρίων (**«Καλλιτεχνικές Δημιουργίες Γυναικών ΜΚΟ Ίριδας»**).

Κέντρο Γυναικών Καρδίτσας

http://www.dimoskarditsas.gov.gr/?page_id=969#kentro-gynaikwn-karditsas

Παρουσίαση της οργάνωσης

Το Κέντρο Γυναικών Καρδίτσας αποτελεί αστική μη κερδοσκοπική εταιρεία ΟΤΑ, η διοίκηση του οποίου ανήκει κατά πλειοψηφία στο Δήμο Καρδίτσας, ενώ στο ΔΣ συμμετέχουν επίσης η Αναπτυξιακή Καρδίτσας, ο Σύλλογος Γυναικών Καρδίτσας, η Ομοσπονδία Γυναικών Ελλάδος (ΟΓΕ) και το τοπικό παράρτημα της Ένωσης Γυναικών Ελλάδος (ΕΓΕ). Απασχολεί 13 άτομα με πλήρη απασχόληση. Μέσα από τη λειτουργία των τμημάτων του (τμήμα προώθησης γυναικείας απασχόλησης και στήριξης της γυναικείας επιχειρηματικότητας, τμήμα υποστήριξης γυναικών που υφίστανται βία και άλλων ευπαθών κοινωνικά ομάδων του Ν. Καρδίτσας, λειτουργία χώρου δημιουργικής απασχόλησης παιδιών και βρεφικού σταθμού) παρέχει πολύπλευρη υποστήριξη στις γυναίκες της τοπικής κοινωνίας, οι οποίες αντιμετωπίζουν ή απειλούνται από το φάσμα της φτώχειας και του κοινωνικού κι εργασιακού αποκλεισμού. Επίσης, το Κέντρο Γυναικών υλοποιεί ευρωπαϊκά προγράμματα που ως στόχο τους έχουν την προώθηση των ίσων ευκαιριών, την καταπολέμηση των διακρίσεων και ανισοτήτων σε σχέση με την αγορά εργασίας, την ενθάρρυνση της κατάρτησης του επαγγελματικού διαχωρισμού καθώς και το συνδυασμό επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής, την ενημέρωση και ενεργοποίηση των πολιτών σε θέματα κοινωνικών ανισοτήτων εις βάρος των γυναικών, την ευαισθητοποίηση και τη δραστηριοποίηση σε θέματα βίας εις βάρος των γυναικών, εφήβων και παιδιών.

Τίτλος σχεδίου δράσης

«Δράσεις Παρέμβασης του Κέντρου Γυναικών Καρδίτσας στην Εκπαιδευτική Κοινότητα για την Πρόληψη & Αντιμετώπιση της Βίας»

Περιγραφή σχεδίου δράσης

Ο φορέας επέλεξε ως τομέα παρέμβασης την πρόληψη και την καταπολέμηση κάθε μορφής έμφυλης βίας κατά των γυναικών και την αρωγή θυμάτων έμφυλης βίας και οι προγραμματισμένες δράσεις του αφορούσαν την ευαισθητοποίηση των εκπαιδευτικών της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, των μαθητών/ριών της Γ΄ Τάξης των γυμνασίων και της Α΄ τάξης των Λυκείων της Περιφερειακής Ενότητας Καρδίτσας (ηλικίας 15-16 ετών), την προσέγγιση των γονέων και κηδεμόνων των παιδιών που θα εντάσσονταν ενεργά στο σχέδιο δράσης, αλλά και την ευαισθητοποίηση και ενεργοποίηση του ευρύτερου κοινωνικού συνόλου.

Ως βασικός στόχος τέθηκε η προώθηση της ισότητας των φύλων στο σχολείο, καθώς αυτό αποτελεί βασικό στοιχείο της ζωής των εφήβων και ένα από τα σημαντικότερα πλαίσια, μέσα στα οποία πραγματοποιείται η έμφυλη κοινωνικοποίησή τους, παραμένοντας παράλληλα ένας θύλακας διαμόρφωσης και ενίσχυσης των στάσεών τους απέναντι στον εαυτό και τους άλλους. Σε πρώτο επίπεδο σχεδιάστηκε η υλοποίηση συναντήσεων με συμβούλους-εκπαιδευτικούς, όπου κάθε ομάδα εκπαιδευτικών θα πραγματοποιούσε 5 δίωρες συναντήσεις. Στο πλαίσιο κάθε συνάντησης (με αξιοποίηση εξειδικευμένης μεθοδολογίας και με έμφαση στην ενεργητική μάθηση) επρόκειτο να τεθούν 2 στόχοι: η αναγνώριση ή/και αναθεώρηση των ατομικών στερεοτύπων του φύλου που διοχετεύονται πιθανά ασυνείδητα στις σχολικές μονάδες, ενισχύοντας έτσι τους παραδοσιακούς έμφυλους ρόλους, αλλά και η ενίσχυση των δεξιοτήτων/ικανοτήτων των εκπαιδευτικών προκειμένου να ανιχνεύουν και να διαχειρίζονται συμπεριφορές που, καθώς δεν παρουσιάζουν χαρακτηριστικά εμφανούς «διάρρηξης» ως προς τους σχολικούς κανόνες, θεωρούνται επουσιώδεις και περνούν απαρατήρητες. Επίσης, σε δεύτερο επίπεδο η οργάνωση προσανατολίστηκε σε ενέργειες ευ-

αισθητοποίησης των μαθητών/ριών με στόχο την ενεργοποίησή τους, ανεξαρτήτως φύλου, ώστε να αναλάβουν δράσεις για την πρόληψη κάθε μορφής βίας, αλλά και της καλλιτεχνικής τους έκφρασης (με θέμα «δημιουργώ ενάντια στη βία»). Τέλος, προκειμένου να καταστεί αποτελεσματικό το σχέδιο δράσης, σχεδιάστηκε η πραγματοποίηση συναντήσεων με τους συλλόγους γονέων και κηδεμόνων, αλλά και η διενέργεια εκδηλώσεων ευαισθητοποίησης του ευρύτερου κοινωνικού συνόλου.

Δράσεις που πραγματοποιήθηκαν

Στο πλαίσιο του σχεδίου δράσης πραγματοποιήθηκαν ενέργειες προσέλκυσης/ευαισθητοποίησης εκπαιδευτικών της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης της Περιφερειακής Ενότητας Καρδίτσας, όπως: ενημερωτικές συναντήσεις με τους σχολικούς συμβούλους (στο πλαίσιο της διάχυσης των δράσεων του προγράμματος και της ευαισθητοποίησης των εκπαιδευτικών), εστάλη η σχετική ενημερωτική επιστολή προς τη Δ/νση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης της Περιφερειακής Ενότητας Καρδίτσας (για κοινοποίηση στα Γυμνάσια και Λύκεια της Π.Ε. Καρδίτσας), υπήρξε καταχώρηση δημοσιεύματος στον τοπικό τύπο σχετικά με την υποβολή αιτήσεων των εκπαιδευτικών για συμμετοχή στο πρόγραμμα.

Πιο συγκεκριμένα, σε ό,τι αφορά:

- τη συμβουλευτική υποστήριξη και πληροφόρηση εκπαιδευτικών σε θέματα πρόληψης και καταπολέμησης κάθε μορφής έμφυλης βίας, η ανταπόκριση των εκπαιδευτικών για συμμετοχή υπερέβη τον αρχικά προσδιοριζόμενο/προσδοκώμενο στόχο (αντί για 50 συμμετείχαν τελικά 62 άτομα από διάφορες σχολικές μονάδες της Περιφερειακής Ενότητας Καρδίτσας, χωρισμένοι σε 5 ομάδες).
- τη δημιουργία διαδραστικής ιστοσελίδας, δημιουργήθηκε ιστοσελίδα μέσω της οποίας διαχέονται οι δράσεις του προγράμματος (άρθρα, ανακοινώσεις, δελτία τύπου), εγκαταστάθηκε εφαρμογή φόρουμ (διαλόγου) και μίνι-facebook για τα εγγεγραμμένα μέλη.

Κέντρο Έρευνας & Ανάπτυξης της Ιεράς Μητροπόλεως Σύρου

<http://www.keaimsyrou.gr/>

Παρουσίαση της οργάνωσης

Η οργάνωση αποτελεί αστική μη κερδοσκοπική εταιρεία, ιδρύθηκε από την Ιερά Μητρόπολη Σύρου και έχει κοινωφελείς επιμορφωτικούς και κοινωνικούς σκοπούς. Αναπτύσσει δραστηριότητες που σχετίζονται με το κοινωνικό-θρησκευτικό και εν γένει έργο της Ιεράς Μητροπόλεως, ενώ συμμετέχει και υλοποιεί προγράμματα χρηματοδοτούμενα από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το ελληνικό δημόσιο.

Τίτλος σχεδίου δράσης

«Ισότιμη Πρόσβαση – Δράσεις Ενδυνάμωσης & Εργασιακής Επανάταξης Ευπαθών Ομάδων»

Περιγραφή σχεδίου δράσης

Η οργάνωση επέλεξε ως τομείς της παρέμβασής της την υποστήριξη των γυναικών και των κοινωνικά ευπαθών ομάδων. Επίσης, την ένταξη της οπτικής του φύλου με καινοτόμο χαρακτήρα.

Στο πλαίσιο του σχεδίου δράσης, τέθηκε ως στόχος η προσέλκυση, η συμβουλευτική υποστήριξη, η πληροφόρηση και ενδυνάμωση 100 γυναικών, παρέχοντας εξατομικευμένη στήριξη και νομική συμβουλευτική ενδυνάμωση (σε 20 γυναίκες), προετοιμάζοντάς τις για ένταξη στην απασχόληση (άλλες 20 γυναίκες, μέσω της συμβουλευτικής απασχόλησης και της κοινωνικής επιχειρηματικότητας), εξέδωσε 2 οδηγούς (έναν οδηγό για τις εξελίξεις στην αγορά εργασίας και τη διαχείριση των συγκρούσεων στον εργασιακό χώρο, καθώς και έναν ακόμη για εργασιακά θέματα και ζητήματα προώθησης της ισότητας των φύλων), εκπόνησε ένα πιλοτικό εργαλείο συμβουλευτικής για την ανάπτυξη της κοινωνικής επιχειρηματικότητας, δημιούργησε ιστοσελίδα, διοργάνωσε εργαστήρια για θέματα γυναικείας επιχειρηματικότητας, κοινωνικής οικονομίας και υποστήριξης ευπαθών ομάδων του πληθυσμού, ενώ πραγματοποίησε δύο ημερίδες (έναρξης και λήξης του σχεδίου δράσης με παράλληλη παρουσίαση των αποτελεσμάτων στη δεύτερη).

Δράσεις που πραγματοποιήθηκαν

Πιο συγκεκριμένα, στο πλαίσιο των προγραμματισμένων δραστηριοτήτων της οργάνωσης συμμετείχαν 107 γυναίκες, πραγματοποιήθηκαν 212 συνεδρίες συμβουλευτικής, ενώ 32 ωφελούμενες συμμετείχαν σε συνεδρίες που αφορούσαν την εξατομικευμένη στήριξη, την προσωπική ενδυνάμωση και την απασχόληση, 12 συμμετείχαν σε συνεδρίες νομικής συμβουλευτικής και 14 συμμετείχαν σε συνεδρίες κοινωνικής επιχειρηματικότητας. Παράλληλα, το σύνολο των εγγεγραμμένων γυναικών λάμβανε πληροφόρηση για προγράμματα απασχόλησης, διαγωνισμούς, επισιτιστικά προγράμματα, θέσεις εργασίας και νομικές συμβουλές για προνοιακά και άλλα θέματα όποτε αυτό κρινόταν αναγκαίο.

Εκτυπώθηκαν και διανεμήθηκαν 3 οδηγοί («Αγορά Εργασίας: Κοινωνικές Διακρίσεις και Φύλο», «Οδηγός Κοινωνικής Οικονομίας και Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας», «Εξελίξεις στην Αγορά Εργασίας – Διαχείριση Συγκρούσεων στον Εργασιακό Χώρο»), πραγματοποιήθηκαν 4 θεματικά εργαστήρια και 2 ημερίδες,

όπου συμμετείχαν οι ωφελούμενες, αλλά και το ευρύτερο κοινό, υπήρξε διαρκής ενημέρωση του κοινού (μέσω ραδιοφωνικών σποτ και συνεντεύξεων, καταχωρήσεις στον τοπικό ηλεκτρονικό και έντυπο Τύπο), πραγματοποιήθηκαν συναντήσεις δικτύωσης με άλλους φορείς του νησιού (ΟΑΕΔ, Επιμελητήριο Κυκλάδων, ΚΕΚ-ΙΝΕ/ΓΣΕΕ, Βαρδάκειος Σχολή, Συμβουλευτικό Κέντρο Γυναικών Σύρου). Συνολικά, 12 ωφελούμενες παραπέμφθηκαν σε άλλες δομές ψυχικής υγείας, ενώ 22 απασχολήθηκαν σε προγράμματα κοινωνικού εργασιών και 17 βρήκαν εργασία στον ιδιωτικό τομέα.

Κέντρο Μέριμνας Οικογένειας & Παιδιού (ΚΜΟΠ)

<http://www.kmop.gr/index.php/el/>

Παρουσίαση της οργάνωσης

Το Κέντρο Μέριμνας Οικογένειας και Παιδιού είναι μη κυβερνητική οργάνωση με σκοπό τη στήριξη ατόμων που απειλούνται ή διαβιούν κάτω από συνθήκες κοινωνικού αποκλεισμού, την παροχή ολοκληρωμένων υπηρεσιών για την κοινωνική και επαγγελματική επανένταξη ανέργων και ατόμων που ανήκουν σε ευπαθείς κοινωνικές ομάδες, την ανάπτυξη υποβαθμισμένων περιοχών, την επιστημονική έρευνα και την παροχή τεχνογνωσίας σε θέματα κοινωνικής πολιτικής.

Το ΚΜΟΠ διαθέτει μόνιμες δομές στην Αθήνα, στην Κηφισιά, στον Πειραιά, στη Θεσσαλονίκη, στο Καπανδρίτι, στο Ξυλόκαστρο, στην Κομοτηνή, στην Ξάνθη και στην Αλεξανδρούπολη, μεταξύ των οποίων τρία οικοτροφεία για άτομα με βαριά νοητική υστέρηση και ένα Κέντρο Ημέρας για άτομα με ψυχικές διαταραχές. Διαθέτει μόνιμο εξειδικευμένο επιστημονικό προσωπικό 85 ατόμων (κοινωνικούς λειτουργούς, ψυχολόγους, εκπαιδευτικούς, ειδικούς παιδαγωγούς, ψυχιάτρους, νομικούς, κοινωνιολόγους κ.λπ.), ενώ ταυτόχρονα συνεργάζεται με ένα μεγάλο αριθμό εξωτερικών συνεργατών.

- Οι πληθυσμιακές ομάδες με τις οποίες ασχολείται, κυρίως, το ΚΜΟΠ, είναι οι ακόλουθες: Οικογένειες που αντιμετωπίζουν προβλήματα οικογενειακά, κοινωνικά, επαγγελματικά
- Άτομα που υποφέρουν από σωματικές και ψυχικές διαταραχές
- Παιδιά σχολικής ηλικίας που αντιμετωπίζουν δυσκολίες προσαρμογής στο σχολείο
- Μονογονεϊκές οικογένειες
- Μακροχρόνια άνεργοι και άτομα που έχουν χαμηλά επαγγελματικά προσόντα
- Μετανάστες, παλιννοστούντες, τσιγγάνοι και πρόσφυγες

Οι τομείς δραστηριοποίησής του τα τελευταία τριάντα χρόνια συνοψίζονται στις εξής κατηγορίες: ψυχική υγεία, ίσες ευκαιρίες στην απασχόληση, νέοι και εκπαίδευση, ισότητα των δύο φύλων, επιχειρηματικότητα, κοινωνική ενσωμάτωση, κοινωνική οικονομία και παροχή βοήθειας σε άτομα τρίτης ηλικίας.

Τίτλος σχεδίου δράσης

«Κέντρο Προώθησης της Κοινωνικής Ενσωμάτωσης Γυναικών Ρομά»

Περιγραφή σχεδίου δράσης

Η οργάνωση εστίασε σε τρεις τομείς παρέμβασης: την πρόληψη και την καταπολέμηση κάθε μορφής έμφυλης βίας κατά των γυναικών, καθώς και την αρωγή θυμάτων έμφυλης βίας, την υποστήριξη γυναικών κοινωνικά ευπαθών ομάδων, όπως μεταναστριών, προσφυγισσών, φυλακισμένων, αποφυλακισμένων, Ρομνί, γυναικών με αναπηρία κ.ά. και επιπλέον, την καταπολέμηση των στερεοτύπων των φύλων και των έμφυλων κοινωνικών ρόλων, όπως προβάλλονται μέσα από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Απευθύνθηκε σε Ρομνί του Δήμου Φυλής.

Προσανατολίστηκε σε δράσεις που αφορούσαν αφενός την ενδυνάμωση της ικανότητας της ίδιας της οργάνωσης να προωθεί ενεργά την ισότητα των φύλων, αλλά και να προασπίζει τα ανθρώπινα δικαιώματα των γυναικών, αφετέρου τη δυνατότητά της για βελτίωση των πολιτικών απασχόλησης μέσω της πρόσλη-

ψης ανέργων ατόμων, μεταφέροντας την εμπειρία της σε θέματα ψυχοκοινωνικής ενσωμάτωσης και υποστήριξης των Ρομνί (με έμφαση σε άνεργες, πολύτεχνες ή ανύπαντρες μητέρες) με έμπρακτους τρόπους. Οι παραπάνω στόχοι προβλέπονταν να επιτευχθούν μέσα από μία σειρά εξειδικευμένων και οργανωμένων ενεργειών, βασισμένων στη λειτουργία ενός σχετικού κέντρου υποστήριξης, ώστε να μεγιστοποιηθεί ο βαθμός διατηρησιμότητας και αποδοτικότητας της δράσης.

Δράσεις που πραγματοποιήθηκαν

Πιο συγκεκριμένα, η οργάνωση πραγματοποίησε μια σειρά δράσεων, οι οποίες αφορούσαν:

- συμβουλευτική (1.805 συνεδρίες επαγγελματικής συμβουλευτικής και 1.865 ψυχοκοινωνικής, σε αριθμό 175 γυναικών: επρόκειτο για συνεδρίες ατομικού και ομαδικού χαρακτήρα, διάρκειας 45 λεπτών έκαστη, ενώ σε κάθε γυναίκα αντιστοιχούσαν 10 συνεδρίες ψυχοκοινωνικού χαρακτήρα και 1 ομαδική, αντιστοίχως δε πραγματοποιήθηκαν 10 ατομικές συνεδρίες επαγγελματικού χαρακτήρα και 1 ομαδική),
- ενημέρωση και πληροφόρηση (εκτυπώθηκαν 500 αφίσες, 3.000 φυλλάδια, 1.500 τρίπτυχα φυλλάδια που μοιράστηκαν σε διαφορετικούς φορείς, τον ευρύτερο πληθυσμό και την κοινότητα των Ρομνί, αναπαράχθησαν και διοχετεύτηκαν σε φορείς 500 cd, καθώς επίσης και έντυπα που αφορούσαν νομικά και θεσμικά ζητήματα, ζητήματα υγείας και ασφάλισης στο πλαίσιο λειτουργίας ενός ενημερωτικού περιπτέρου),
- ευαισθητοποίηση του γενικού πληθυσμού, μέσω της διοργάνωσης θεματικών εργαστηρίων («Γυναικεία Απασχόληση και Ισότητα ευκαιριών στην Αγορά Εργασίας», «Παιδί και Εκπαίδευση: Τα Οφέλη στην Ενήλικη Ζωή», «Ζητήματα Ενδοοικογενειακή Βίας, Ψυχική Υγεία και Εξαρτήσεις» και «Θεμελιώδη δικαιώματα. Κράτος και Έννομες Σχέσεις») και ενός συνεδρίου («Περιορισμοί και Προοπτικές Κοινωνικής Ένταξης των Ρομνί, στην Ελλάδα και στην Ευρώπη») στο Δημοτικό Ωδείο Φυλής και μέσω της δημιουργίας εξειδικευμένης ιστοσελίδας, η οποία αφορούσε το έργο και θέματα που άπτονταν αυτού (<http://romawomencenter.kmor.gr/>),
- δικτύωση με φορείς που δραστηριοποιούνται εντός Ελλάδας.

Κέντρο UNESCO για τις Γυναίκες & την Ειρήνη στα Βαλκάνια

Παρουσίαση της οργάνωσης

Το Κέντρο είναι μια μη κυβερνητική, μη κερδοσκοπική οργάνωση, με έδρα τη Θεσσαλονίκη. Η ίδρυσή του αποτέλεσε ομόφωνη απόφαση της Γενικής Διάσκεψης της UNESCO στο Παρίσι και έχει υπογράψει μνημόνιο συνεργασίας με την UNESCO, ενώ δρα προς όφελος των γυναικών των νοτιοανατολικών χωρών της Ευρώπης και διαδίδει ενεργά τα ψηφίσματα των Ηνωμένων Εθνών, αποσκοπώντας στην καλλιέργεια και την ανάπτυξη φιλίας και συνεργασίας ανάμεσα στους λαούς της ευρύτερης περιοχής των Βαλκανίων, στην προώθηση της ειρήνης και της δημοκρατίας στην περιοχή αυτή, στην ενδυνάμωση του ρόλου της γυναίκας (και στην πραγματοποίηση των ανωτέρω μέσα από τη συνεργασία σε κοινά προγράμματα και δραστηριότητες), στη διασφάλιση του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και στην ελευθερία στην περιοχή, στην προστασία της οικογένειας, του παιδιού και της γυναίκας, στην προώθηση της συνεργασίας στους τομείς του πολιτισμού, της εκπαίδευσης, της διεθνούς συνεργασίας και τέλος στην υποστήριξη της εφαρμογής των κανονισμών των Ηνωμένων Εθνών στην οικοδόμηση ενός πολιτισμού ειρήνης μέσα από ποικίλα προγράμματα και δραστηριότητες με τη συνδρομή της UNESCO.

Τίτλος σχεδίου δράσης

«Δράσεις Κοινωνικής Ιατρικής & Ενέργειες Προαγωγής της Θέσης της Γυναίκας στον Επιχειρηματικό & Επαγγελματικό Κόσμο»

Περιγραφή σχεδίου δράσης

Η οργάνωση επέλεξε ως πεδία παρέμβασης την πρόληψη και την καταπολέμηση κάθε μορφής έμφυλης βίας κατά των γυναικών, και την αρωγή θυμάτων έμφυλης βίας, όπως και τους τομείς ένταξης της οπτικής του φύλου με καινοτόμο χαρακτήρα, όπως για παράδειγμα το περιβάλλον, η κοινωνία της γνώσης, ο πολιτισμός, η έρευνα, η επιστήμη, η τέχνη κ.ά., απευθυνόμενος στις γυναίκες γενικά, αλλά με ιδιαίτερη μέριμνα στις παρακάτω πληθυσμιακές ομάδες: γυναίκες που έχουν υποστεί σωματική ή ψυχολογική βία, άνεργες γυναίκες και γυναίκες που ανήκουν σε κοινωνικά ευπαθείς ομάδες.

Πρωταρχικός σκοπός του έργου ήταν η υποστήριξη της διοικητικής και επιχειρησιακής ικανότητας του Κέντρου UNESCO ώστε να συμμετέχει σε διαδικασίες λήψης αποφάσεων, μέσα από την εκπόνηση και εφαρμογή δράσεων για την προώθηση της ισότητας των φύλων και την ανύψωση του ρόλου των γυναικών στη σύγχρονη κοινωνία. Επίσης, το συγκεκριμένο έργο στόχευε στη βελτίωση της θέσης των γυναικών στον επαγγελματικό χώρο (μέσω σύγχρονων επιχειρηματικών πρακτικών και τεχνικών, χρηματοδοτούμενων ή συγχρηματοδοτούμενων εργαλείων και προγραμμάτων), παρέχοντάς τους υποστήριξη και γνώσεις προκειμένου να συμμετέχουν ενεργά στη λήψη αποφάσεων στο επαγγελματικό και ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον.

Δράσεις που πραγματοποιήθηκαν

Στο πλαίσιο του παραπάνω σχεδίου δράσης, διοργανώθηκαν εργαστήρια («Πρόληψη Ψυχοσωματικών Διαταραχών», «Ψυχολογική Υποστήριξη σε Γυναίκες που Έχουν Υποστεί Ψυχοσωματική Βία», «Εισαγωγή στην Επιχειρηματικότητα», «Βασικές αρχές Marketing-Προβολής»), προσφέρθηκε εξατομικευμένη καθοδήγηση & συμβουλευτική υποστήριξη («Ψυχολογική Υποστήριξη με Στόχο την Καταπολέμηση και την Πρόληψη της Παρενόχλησης και της Βίας κατά των Γυναικών», «Εισαγωγή στην Επιχειρηματικότητα», «Βασι-

κές αρχές Marketing-Προβολής»), τυπώθηκε εγχειρίδιο σε έντυπη (1.000 αντίτυπα) και ηλεκτρονική μορφή (DVD) όπου περιλαμβάνεται το ανάλογο εκπαιδευτικό υλικό, ιστορίες επιτυχίας και σχετικά άρθρα και διατίθεται σε ενδιαφερόμενες και γυναικείες οργανώσεις.

Υποστηρίχθηκαν 380 γυναίκες στις τρεις θεματικές ενότητες που απασχόλησαν το έργο, ενώ ως δυσκολότερο κομμάτι του έργου καταγράφεται η δυνατότητα για αυτόβουλη αρχική επικοινωνία των ενδιαφερόμενων γυναικών με το Κέντρο UNESCO.

Σημειώνεται επίσης ότι λόγω των εξαιρετικών οικονομικών συνθηκών, ο προσανατολισμός των εργαστηρίων και της συμβουλευτικής στρεφόταν κατά κύριο λόγο στην αυτοαπασχόληση. Οι υποστηριζόμενες έλαβαν ενδελεχή υποστήριξη σε θέματα αξιοποίησης των προγραμμάτων ανάπτυξης που υλοποιούνται στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ, ενώ εξοικειώθηκαν με καλές πρακτικές εμπορικής προώθησης, απαραίτητες για κάθε νέο και επίδοξο επιχειρηματία.

Κέντρο Προώπισης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΚΕΠΑΔ)

<http://www.kepad.gr/>

Παρουσίαση της οργάνωσης

Η οργάνωση **ιδρύθηκε** από άτομα με γνώσεις και εμπειρία στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων με σκοπό την προαγωγή και την προστασία τους. Οι **στόχοι** του Κέντρου περιλαμβάνουν ενημέρωση, εκπαίδευση, διαμόρφωση της κοινωνικής συνείδησης, καθώς και κινητοποίηση για τη βελτίωση της κατάστασης ως προς την τήρηση των δικαιωμάτων του ανθρώπου στην Ελλάδα και στην ευρύτερη περιοχή. Στόχος του Κέντρου είναι επίσης η παροχή βοήθειας σε άτομα που ανήκουν σε ευάλωτες κοινωνικές ομάδες. Το 2003, η οργάνωση απέκτησε **Ειδικό Συμβουλευτικό Καθεστώς με τον Οργανισμό των Ηνωμένων Εθνών** (Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο – ECOSOC). Συμμετέχει επίσης ενεργά στις εργασίες του ΟΗΕ που αφορούν ανθρώπινα δικαιώματα.

Τίτλος σχεδίου δράσης

«Ανθρώπινα Δικαιώματα & Ισότητα των Φύλων: Από την Εκπαίδευση στην Πρόληψη».

Περιγραφή σχεδίου δράσης

Τομείς παρέμβασης της οργάνωσης ήταν η πρόληψη, **ενημέρωση και αρωγή σε θέματα ανάπτυξης στερεοτύπων, διακρίσεων και έμφυλης βίας** μέσω στοχευόμενων δράσεων (νομική συμβουλευτική και ενημέρωση γυναικών σε θέματα ενδοοικογενειακής βίας, διακρίσεων με βάση το φύλο και εμπορίας γυναικών), όπως επίσης και η παραγωγή ενημερωτικού υλικού σχετικά με την καταπολέμηση της έμφυλης βίας και των διακρίσεων καθώς και φορείς αρωγής και συμβουλευτικής. Έτσι σχεδιάστηκε η παροχή εξειδικευμένης νομικής συμβουλευτικής σε καθημερινή βάση, η υλοποίηση σχολικών εργαστηρίων με έμφαση στα ανθρώπινα δικαιώματα για παιδιά ηλικίας 8-12 ετών, η διοργάνωση επιμορφωτικών εργαστηρίων για εκπαιδευτικούς (ανθρώπινα δικαιώματα) και εκστρατείας ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης του ευρύτερου κοινού με τη χρήση νέων τεχνολογιών προκειμένου να εξασφαλιστεί η μέγιστη απήχηση (κυρίως στις νεαρές ηλικίες).

Πιο συγκεκριμένα, σε ό,τι αφορούσε:

- τη νομική συμβουλευτική, η οργάνωση εστίασε στο νομικό πλαίσιο προστασίας από φαινόμενα έμφυλης βίας και διακρίσεων λόγω φύλου, τα στάδια και τις διαδικασίες νομικής επίλυσης τέτοιων ζητημάτων, καθώς και την πληροφόρηση σχετικά με την πρόσβαση σε φορείς αρωγής, ψυχολογικής, ιατρικής και υλικής βοήθειας,
- την πρόληψη και καταπολέμηση των έμφυλων στερεοτύπων και διακρίσεων μέσα από τη μη τυπική εκπαίδευση για τα ανθρώπινα δικαιώματα σε μαθητές/ριες δημοτικού, έμφαση δόθηκε στις θεματικές της ισότητας των φύλων, της εξάλειψης έμφυλων στερεοτύπων και της καταπολέμησης κάθε μορφής έμφυλης βίας,
- την ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των εκπαιδευτικών σχετικά με την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, την ισότητα των φύλων καθώς και την πρόληψη και καταπολέμηση φαινομένων έμφυλης βίας και διακρίσεων στα σχολεία, θεωρήθηκε ιδιαίτερα σημαντική η εξοικείωσή τους με έμπρακτες προσεγγίσεις της μη τυπικής μάθησης,

- την καμπάνια ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης με τη χρήση νέων τεχνολογιών, έμφαση δόθηκε σε θέματα έμφυλης βίας και διακρίσεων με βάση το φύλο.

Δράσεις που πραγματοποιήθηκαν

Στο πλαίσιο των παραπάνω, η οργάνωση συγκέντρωσε το απαραίτητο υλικό (σχετικό νομοθετικό πλαίσιο προστασίας, θέματα έμφυλης βίας, διακρίσεων και εμπορίας ανθρώπων) και στοιχείων επικοινωνίας των φορέων που δραστηριοποιούνται σε αντίστοιχους τομείς, με στόχο τη συνεργασία/ δικτύωση του ΚΕΠΑΔ. Τα στοιχεία που προέκυψαν αναρτήθηκαν στην ιστοσελίδα της. Η οργάνωση, βάσει των προγραμματισμένων ενεργειών του σχεδίου δράσης παρείχε 1.560 συνεδρίες νομικής συμβουλευτικής (σε συναντήσεις διά ζώσης ή μέσω τηλεφωνικής επικοινωνίας), όπου οι βασικές θεματικές των καταγγελιών αφορούσαν περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας, εργασιακής εκμετάλλευσης, σεξουαλικής παρενόχλησης στον εργασιακό χώρο, ψυχολογικής βίας και απειλών στην εργασία, δυσμενούς μεταχείρισης λόγω εγκυμοσύνης, διακρίσεων λόγω θρησκευτικών πεποιθήσεων κ.λπ. Εκδόθηκε επίσης σχετικό εξάπτυχο ενημερωτικό φυλλάδιο, το οποίο υπάρχει και σε ηλεκτρονική μορφή (στην ιστοσελίδα του σχεδίου δράσης –www.gehr.gr– του facebook και του ΚΕΠΑΔ).

Κατά την ίδια περίοδο πραγματοποιήθηκαν εκπαιδευτικά εργαστήρια για μαθητές/ριες σε 42 σχολικά τμήματα δημοτικής εκπαίδευσης (Γ΄ έως ΣΤ΄ δημοτικού) σε δημοτικά σχολεία της Αθήνας, της Περιφέρειας Ανατολικής Αττικής και της Περιφέρειας Πελοποννήσου (Καλαμάτα). Τα εργαστήρια αποτελούνταν από 3 δίωρες εκπαιδεύσεις ανά τμήμα σε συνεργασία με τους εκάστοτε αρμοδίους, ακολουθώντας τη δυναμική ή τις ανάγκες κάθε σχολικού τμήματος. Παρομοίως, πραγματοποιήθηκαν 9 εργαστήρια επιμόρφωσης εκπαιδευτικών (10ωρης διάρκειας) στην Αθήνα και στην Καλαμάτα, τα οποία απευθύνονταν σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, παιδαγωγούς, εκπαιδευτές ενηλίκων και στελέχη οργανώσεων (σύνολο 144 άτομα). Υλοποιήθηκαν 2 δίωρα εργαστήρια για εκπαιδευτικούς της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, στο πλαίσιο επιμορφωτικών σεμιναρίων των Διευθύνσεων Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης της Γ΄ και Δ΄ Αθήνας («Παγκόσμιος Ενεργός Πολίτης»).

Στο ίδιο πλαίσιο κινήθηκαν και τα εναλλασσόμενα κοινωνικά μηνύματα κατά των έμφυλων στερεοτύπων, με σκοπό να ωθήσουν το δέκτη προς την κατεύθυνση της πρόληψης και καταπολέμησης του φαινομένου («Στήριξε το ΄Φύλο΄ Σου» και «Γνώρισε το ΄Φύλο΄ Σου»). Υλοποιήθηκε ενημερωτική εκστρατεία απευθυνόμενη κατά κύριο λόγο σε νεανικό κοινό, δημιουργήθηκε ιστοσελίδα και σελίδα facebook, εκδόθηκε αφίσα (1.000 αντίτυπα), παράχθηκε βιντεοσκοπημένο μήνυμα κ.ο.κ. Μέσω των παραπάνω δράσεων, η οργάνωση εξειδίκευσε την παρεχόμενη νομική συμβουλευτική επεκτείνοντας το εκπαιδευτικό της έργο πέραν της Αθήνας.

«Κλίμακα» Φορέας Ανάπτυξης Ανθρώπινου & Κοινωνικού Κεφαλαίου για την Αντιμετώπιση του Κοινωνικού Αποκλεισμού

<http://www.klimaka.org.gr/js/>

Παρουσίαση της οργάνωσης

Πρόκειται για έναν κοινωνικό φορέα που δραστηριοποιείται στην παροχή υπηρεσιών ψυχικής υγείας και στην υλοποίηση προγραμμάτων κοινωνικής ένταξης αποκλεισμένων πληθυσμιακών ομάδων στην Ελλάδα και το εξωτερικό. Οι υπηρεσίες παρέχονται δωρεάν, καλύπτουν όλες τις βαθμίδες φροντίδας (πρόληψη, θεραπεία, αποκατάσταση/ επανένταξη, αποστιγματισμό) και απευθύνονται σε ανθρώπους και πληθυσμιακές ομάδες που βιώνουν τον κοινωνικό αποκλεισμό και τις επιπτώσεις του και χρήζουν συστηματικής και ολοκληρωμένης παρέμβασης. Στις ομάδες στόχου συμπεριλαμβάνονται άτομα με προβλήματα ψυχικής υγείας, άστεγοι/ες, γυναίκες θύματα παράνομης διακίνησης, γυναίκες θύματα ενδοοικογενειακής/συντροφικής βίας, γυναίκες κρατούμενες, πρόσφυγες και αιτούντες/σες άσυλο, άτομα με πολιτισμικές ιδιαιτερότητες (Ρομά, Έλληνες/ίδες μουσουλμάνοι/ες), ανήλικοι παραβάτες και αποφυλακισμένοι, άτομα που αντιμετωπίζουν σοβαρά κοινωνικά προβλήματα κ.ά. Αναγνωρίζοντας την αναγκαιότητα ανάπτυξης δράσεων που θα απευθύνονται σε κρατούμενους/ες και αποφυλακισμένους/ες, εγκαινιάστηκε ένα πιλοτικό πρόγραμμα ψυχοκοινωνικής στήριξης ανήλικων παραβατών στο Κατάστημα της Αυλώνας και υπεγράφη μνημόνιο συνεργασίας μεταξύ της οργάνωσης και του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας & Ανθρώπινων Δικαιωμάτων για την ψυχιατρική υποστήριξη κρατουμένων του Καταστήματος Κράτησης Γυναικών Ελαιώνα Θηβών μέσω τηλεδιάσκεψης.

Τίτλος σχεδίου δράσης

«Παρέμβαση στο Κατάστημα Κράτησης Γυναικών Ελαιώνα Θηβών – Πρόγραμμα ΔΕΙΝΟΜΑΧΗ»

Περιγραφή σχεδίου δράσης

Την υποστήριξη γυναικών κοινωνικά ευπαθών ομάδων, όπως μεταναστριών, προσφυγισσών, φυλακισμένων, αποφυλακισμένων, Ρομνί, γυναικών με αναπηρία κ.ά. Άμεσα ωφελούμενες του προτεινόμενου σχεδίου δράσης ήταν αποφυλακισμένες γυναίκες καθώς και γυναίκες που κρατούνται στον Ελαιώνα Θηβών (ο εν λόγω πληθυσμός αποτελείται από 350 ενήλικες και 30 ανήλικες γυναίκες, διαφόρων εθνικοτήτων με κυρίαρχη πλειοψηφία τις Ρομνί).

Η ΚΛΙΜΑΚΑ υλοποιούσε ήδη πρόγραμμα ψυχιατρικής υποστήριξης με χρήση τηλεψυχιατρικής στο Κατάστημα Κράτησης Γυναικών Ελαιώνα Θηβών, μέσω του οποίου είχαν δεχθεί υπηρεσίες 360 γυναίκες. Στόχος του συγκεκριμένου σχεδίου δράσης ήταν η επέκταση και ο εμπλουτισμός του προγράμματος, ούτως ώστε να παρασχεθεί πλήρης ψυχιατρική και ψυχοκοινωνική υποστήριξη, να μελετηθούν ενδελεχώς οι ανάγκες των γυναικών κατά την είσοδό τους, καθώς και κατά την κράτησή τους στη φυλακή και να επιτευχθεί η πληρέστερη δυνατή ανταπόκριση προς τις ανάγκες τους. Επιπρόσθετα, το σχέδιο είχε ως στόχο την καταπολέμηση του στίγματος της φυλακής, καθώς και την ενσωμάτωση της οπτικής του φύλου στο έργο που ασκεί το προσωπικό του Καταστήματος Κράτησης.

Δράσεις που πραγματοποιήθηκαν

Στο πλαίσιο του σχεδίου δράσης πραγματοποιήθηκαν ενέργειες συμβουλευτικής και πληροφόρησης/στήριξης γυναικών υπό τη μορφή ψυχιατρικής και ψυχοκοινωνικής υποστήριξης κρατούμενων γυναικών μέσω φυσικών επισκέψεων (2 φορές την εβδομάδα) στο Κατάστημα Κράτησης Γυναικών Ελαιώνα Θηβών και μέσω τηλεδιάσκεψης (καθημερινά). Επιπλέον, παρέχόταν υποστήριξη και σε αποφυλακισμένες γυναίκες (με έμφαση στην ψυχιατρική και ψυχοκοινωνική στήριξη, στη στήριξη για διευθέτηση κοινωνικοπρονοιακών ζητημάτων και στη διασύνδεση με την αγορά εργασίας), ενώ δημιουργήθηκαν, αναρτήθηκαν και διανεμήθηκαν ενημερωτικά φυλλάδια και αφίσες του προγράμματος, συγγράφηκαν και εκδόθηκαν 2 εγχειρίδια («Το ψυχοκοινωνικό Προφίλ των Κρατούμενων γυναικών & η Διάσταση του Φύλου κατά την Υποστήριξή τους» και «Πρόληψη της Αυτοκτονίας και των Αυτοτραυματισμών στα Καταστήματα Κράτησης») και διοργανώθηκε μία ημερίδα ενημέρωσης ως προς το σχέδιο δράσης (την οποία ακολούθησε παράσταση από την ομάδα Cirko Cachivache) και 2 κύκλοι εκπαιδευτικών σεμιναρίων για το προσωπικό του Καταστήματος Κράτησης Γυναικών Ελαιώνα Θηβών («Ψυχικές Διαταραχές: Επιπολασμός σε Γυναίκες Κρατούμενες, Αναγνώριση & Αντιμετώπιση», «Αναγνώριση & Αντιμετώπιση Αυτοκαταστροφικών Συμπεριφορών – Η Διάσταση του Φύλου», «Εκφραζόμενο Συναίσθημα, Επίλυση Συγκρούσεων & Δεξιότητες»). Μέρους των εισηγήσεων και βιωματικών ασκήσεων που υλοποιήθηκαν, παρουσιάζονται στο εγχειρίδιο «Το ψυχοκοινωνικό Προφίλ των Κρατούμενων Γυναικών και η Διάσταση του Φύλου Κατά την Υποστήριξή τους».

Μέχρι το Σεπτέμβριο 2015 είχαν πραγματοποιηθεί 503 συνεδρίες ψυχοκοινωνικής υποστήριξης και 376 συνεδρίες ψυχιατρικής υποστήριξης σε ένα σύνολο 324 κρατούμενων γυναικών. Επιπλέον, είχαν πραγματοποιηθεί 167 συνεδρίες (ψυχιατρικής, ψυχολογικής και κοινωνικής υποστήριξης) για 17 αποφυλακισμένες γυναίκες (σε 5 από αυτές τις γυναίκες παρασχέθηκε προσωρινή στέγαση σε προστατευόμενα διαμερίσματα και τοποθέτησή τους σε θέσεις εργασίας εντός δομών της οργάνωσης και του Κοι.Σ.Π.Ε. "Κλίμαξ Plus").

Κατά την έναρξη του προγράμματος δημιουργήθηκε βάση δεδομένων για την αποτύπωση των ψυχοκοινωνικών χαρακτηριστικών και της αυτοκτονικότητας, καθώς και των επιπτώσεων του εγκλεισμού με στόχο την πληρέστερη ανταπόκριση στις σύνθετες ανάγκες των γυναικών και τη διατύπωση προτάσεων σε θεσμικό επίπεδο. Τμήμα των στοιχείων αυτών συμπεριλήφθηκε στα εγχειρίδια. Αντίτυπα των δύο εγχειριδίων διανεμήθηκαν στο προσωπικό του Καταστήματος Κράτησης Γυναικών Ελαιώνα Θηβών και σε άλλα καταστήματα κράτησης της χώρας όπου κρατούνται γυναίκες. Τα εγχειρίδια σε ηλεκτρονική μορφή αναρτήθηκαν στις ιστοσελίδες www.kratoumenoi.blogspot.gr και www.suicide-help.gr.

Όμιλος για την Unesco Δήμου Αμαρουσίου Περιφέρειας Αττικής

<http://www.unesco.gr/site/>

Παρουσίαση της οργάνωσης

Η UNESCO Αμαρουσίου είναι μία μη κυβερνητική, μη κερδοσκοπική οργάνωση, που συντονίζει, σχεδιάζει, υλοποιεί με ίδια μέσα ή με χρηματοδότηση τρίτων προγράμματα και έργα πολιτιστικού, καλλιτεχνικού, ανθρωπιστικού και αναπτυξιακού περιεχομένου. Αποτελείται από άτομα διαφορετικών ηλικιών και κοινωνικού/επαγγελματικού υποβάθρου, που συνεισφέρουν εθελοντικά και αφιλοκερδώς τεχνογνωσία, εξειδικευμένη επιστημονική γνώση κ.ο.κ. για την υλοποίηση των καταστατικών σκοπών της οργάνωσης, στο πλαίσιο καλόπιστης προσφοράς κοινωνικού έργου μέσα από συλλογική δράση, που συμμερίζεται και διαισθάνεται σε τοπικό και υπερτοπικό επίπεδο τα ιδανικά της UNESCO και το έργο του Διεθνούς Οργανισμού. Η UNESCO Αμαρουσίου αποτελεί μέλος της Ελληνικής Ομοσπονδίας Ομίλων, Συλλόγων και Κέντρων για την UNESCO, και μέσω αυτής, είναι επίσης μέλος της Ευρωπαϊκής και Παγκόσμιας Ομοσπονδίας UNESCO.

Οι δραστηριότητές της αφορούν κυρίως κατευθύνσεις όπως η εκπαίδευση, η επιστήμη, ο πολιτισμός, αλλά και κάθε άλλη κατεύθυνση, η οποία κρίνει το ΔΣ ότι βοηθά στην υλοποίηση των καταστατικών σκοπών της οργάνωσης.

Τίτλος σχεδίου δράσης

«Δίκτυο Προώθησης της Ισότητας των Φύλων & Αντιμετώπισης της Έμφυλης Βίας & των Κοινωνικών Στερεοτύπων»

Περιγραφή σχεδίου δράσης

Η οργάνωση επέλεξε να εστιάσει και στους τέσσερις τομείς παρεμβάσεων: την πρόληψη και την καταπολέμηση κάθε μορφής έμφυλης βίας κατά των γυναικών, καθώς και την αρωγή θυμάτων έμφυλης βίας, την υποστήριξη γυναικών κοινωνικά ευπαθών ομάδων, όπως μεταναστριών, προσφύγων, φυλακισμένων, αποφυλακισμένων, Ρομνί, γυναικών με αναπηρία κ.ά., την καταπολέμηση των στερεοτύπων των φύλων και των έμφυλων κοινωνικών ρόλων, όπως προβάλλονται μέσα από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης και τέλος σε τομείς ένταξης της οπτικής του φύλου με καινοτόμο χαρακτήρα, όπως για παράδειγμα το περιβάλλον, η κοινωνία της γνώσης, ο πολιτισμός, η έρευνα, η επιστήμη, η τέχνη κ.ο.κ. Απευθύνθηκε στο γενικότερο πληθυσμό και ειδικότερα σε γυναίκες, που έχουν πέσει θύματα κακοποίησης στο οικογενειακό τους περιβάλλον, σε εργαζόμενες γυναίκες που αντιμετωπίζουν εμπόδια στην επαγγελματική τους ανέλιξη λόγω ψυχολογικής, λεκτικής βίας (π.χ. σεξουαλική παρενόχληση), σε γυναίκες μακροχρόνια άνεργες, γυναίκες αποκλεισμένες από την αγορά εργασίας γενικότερα και γυναίκες επιχειρηματίες ή εργαζόμενες.

Το σχέδιο δράσης στόχευε στον εντοπισμό και την υπέρβαση των έμφυλων διακρίσεων στην τοπική κοινωνία, στην πληροφόρηση των ίδιων των γυναικών σχετικά, στην αντιμετώπιση-καταπολέμηση των διακρίσεων απέναντι στη γυναίκα, στην ανάπτυξη δράσεων στήριξης της απασχόλησης για γυναίκες που δεν εργάζονται ως ένα πρώτο βήμα κοινωνικής ανεξαρτησίας και τόνωσης της αυτοεκτίμησης, στην ανάπτυξη δράσεων έμφυλης αλληλεγγύης/ βοήθειας/αυτοβοήθειας προς τις γυναίκες, στην προώθηση του εθελοντισμού σε θέματα καταπολέμησης της βίας και στην κινητοποίηση της τοπικής κοινωνίας για ανάλογα θέματα.

Δράσεις που πραγματοποιήθηκαν

Με αφετηρία τον παραπάνω προγραμματισμό, δημιουργήθηκε ένας πυρήνας εθελοντών για προώθηση της ενημέρωσης για την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών στο οικογενειακό περιβάλλον, διοργανώθηκαν κύκλοι ομιλιών σχετικά με τη βία κατά των γυναικών στην οικογένεια, την εργασία και την κοινωνία, τις δυνατότητες και προοπτικές εξάλειψης των κοινωνικών στερεοτύπων έναντι των γυναικών, όπως επίσης και ενημέρωση για θέματα έμφυλης βίας σε χώρους εργασίας και εκπαιδευτικά ιδρύματα, αλλά και το ρόλο και τον αντίκτυπο των στερεοτύπων στην κοινωνία και την οικονομία.

Παράχθηκε και διανεμήθηκε το σχετικό ενημερωτικό υλικό, δημιουργήθηκε ο αντίστοιχος διαδικτυακός σύνδεσμος, διοργανώθηκαν δράσεις ευαισθητοποίησης/συμβουλευτικής ως προς την έμφυλη αλληλεγγύη/ βοήθεια/ αυτοβοήθειας προς τις γυναίκες, ενώ υπήρξε παράλληλα κι ανταλλαγή «καλών πρακτικών» με άλλους ομοειδείς φορείς του εξωτερικού και του εσωτερικού. Στο πλαίσιο αυτό, μέρος του υλικού που παράχθηκε αφορούσε τις ωφελούμενες του σχεδίου δράσης, στο οποίο συμπεριλαμβανόταν η παροχή βιβλίων και της σχετικής βιβλιογραφίας.

Πέραν της θέσης απασχόλησης (προϋπόθεση που ίσχυε για όλα τα σχέδια δράσης των φορέων που συμμετείχαν στο πρόγραμμα), πραγματοποιούνταν συνεχής αξιολόγηση για την καλή εκτέλεση του φυσικού αντικειμένου μέσω ερωτηματολογίων. Τέλος, δημιουργήθηκε μία ομάδα εθελοντών/ριών, η οποία θα δραστηριοποιείται από εδώ και στο εξής στον τομέα της ενημέρωσης σχολείων και άλλων εκπαιδευτικών οργανισμών για θέματα ισότητας.

Οργάνωση Ενωμένων Γυναικών της Αφρικής

<http://www.africanwomen.gr/>

Παρουσίαση της οργάνωσης

Η Οργάνωση Ενωμένων Γυναικών της Αφρικής αποτελείται από γυναίκες από όλες τις χώρες της Αφρικής και δραστηριοποιείται σχετικά με την ένταξη των Αφρικανών μεταναστριών στην ελληνική κοινωνία. Διοργανώνει εκδηλώσεις με επίκεντρο διαφορετικές μορφές τέχνης και εργαστήρια χειροτεχνίας, συμμετέχει στην εκστρατεία ευαισθητοποίησης «Όχι στον Ρατσισμό από την Κούνια» κ.ο.κ. Επιδιώκει την προώθηση του πολιτισμικού διαλόγου, την αλληλεγγύη και την καταπολέμηση του ρατσισμού.

Τίτλος σχεδίου δράσης

«Η Α-όρατη Βία: Βγες Από τον Κύκλο»

Περιγραφή σχεδίου δράσης

Η οργάνωση επέλεξε να εστιάσει στους παρακάτω τομείς παρέμβασης: την πρόληψη και την καταπολέμηση κάθε μορφής έμφυλης βίας κατά των γυναικών, καθώς και την αρωγή θυμάτων έμφυλης βίας και την υποστήριξη γυναικών κοινωνικά ευπαθών ομάδων, όπως μεταναστριών, προσφυγισσών, φυλακισμένων, αποφυλακισμένων, γυναικών Ρομά, γυναικών με αναπηρία κ.ά. Άμεσα ωφελούμενες ήταν γυναίκες μετανάστριες που χρειάζονται υποστήριξη στην αντιμετώπιση περιστατικών βίας στο οικογενειακό, επαγγελματικό ή ευρύτερο κοινωνικό τους περιβάλλον. Έμμεσα επωφελούμενες ήταν όλες οι μετανάστριες που επιθυμούν ενημέρωση και υποστήριξη στην αντιμετώπιση περιστατικών βίας, αλλά και η ευρύτερη κοινότητα, οργανώσεις κοινωνικού χαρακτήρα, άλλες μεταναστευτικές οργανώσεις, αλλά και η τοπική κοινωνία στο πλαίσιο της ενημέρωσης, ευαισθητοποίησης και ενεργοποίησης της κοινωνικής δικτύωσης.

Για την προσέγγιση των θυμάτων βίας, σχεδιάστηκαν παρεμβάσεις που αξιοποιούν τη βιωματικότητα και δίνουν έμφαση στην αλληλοβοήθεια, στην αποενοχοποίηση και στην παροχή νομικής στήριξης (σε συνεργασία με άλλους φορείς) και πληροφόρησης. Επίσης σχεδιάστηκαν εργαστήρια αλληλοϋποστήριξης και εκπαίδευσης εθελοντριών και εμψυχωτών/ριών με στόχο τη διαμεσολάβηση τεχνικών και γνώσεων που θα τους/τις επιτρέψουν να λειτουργήσουν ως άτυποι/ες σύμβουλοι κι εμψυχωτές/ριες.

Δράσεις που πραγματοποιήθηκαν

Σε ό,τι αφορά την ίδια την οργάνωση, δημιουργήθηκε ομάδα πληροφόρησης και στήριξης, η οποία παρείχε στήριξη και ενδυνάμωση σε γυναίκες που αντιμετωπίζουν βία στη ζωή τους, δικτυώνοντάς τις με στόχο την ενδυνάμωσή τους σε ομάδες αλληλοβοήθειας και υποστήριξης. Στο πλαίσιο της ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης, αναβαθμίστηκε η ιστοσελίδα της (στα αγγλικά και ελληνικά), δημιουργήθηκε ενημερωτικό φυλλάδιο (στα αγγλικά, ελληνικά, αραβικά, γαλλικά) και ένας οδηγός ενημέρωσης (στα ελληνικά και αγγλικά) με πληροφορίες και ενημέρωση για σχετικούς φορείς και υπηρεσίες που προσφέρουν υποστήριξη και βοήθεια, ενώ πραγματοποιήθηκε η σχετική ημερίδα δράσης και ευαισθητοποίησης.

Πραγματοποιήθηκαν 4 εργαστήρια αλληλοϋποστήριξης γυναικών, τα οποία εστίασαν στην έμφυλη βία, τις υπάρχουσες δομές στήριξης, το νομικό πλαίσιο, τα αίτια και τους τρόπους αντιμετώπισής της. Η μεθοδολογία των εργαστηρίων στηρίχθηκε στη βιωματική προσέγγιση ακολουθώντας μεθόδους μη τυπικής εκπαί-

δευσης. Πιο συγκεκριμένα μέσω: τεχνικών εκπαίδευσης ενηλίκων διά της προώθησης ενεργητικής και βιωματικής μάθησης, της μάθησης μέσω της πράξης και της αλληλεπίδρασης εκπαιδευτών - εκπαιδευομένων (με αφετηρία μικρές εισηγήσεις, εστίαζαν σε μελέτες περιπτώσεων, εργασία σε ομάδες, ανοιχτές συζητήσεις σε επιμέρους θέματα και παιχνίδια ρόλων, ενώ ως τεχνική αξιοποιήθηκε και το θέατρο του καταπιεσμένου). Υλοποιήθηκαν επίσης 2 σεμινάρια εκπαίδευσης εθελοντών/ριών κι εμπυχωτών/ριών με σκοπό να αναπτύξουν τα μέλη δεξιότητες και γνώσεις που θα τους επιτρέψουν να εμπλέκονται στη διαμόρφωση των δημόσιων πολιτικών για την πρόληψη και καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών («Το Φύλο Μετράει: Αναγνωρίζοντας την Έμφυλη Βία», «Το Φύλο Μετράει: Ένας Οδηγός Δράσης»), ενώ παράλληλα η οργάνωση θα λειτουργήσει ως «ενδιάμεσος φορέας» στο πλαίσιο του υπάρχοντος θεσμοθετημένου δικτύου συστημάτων αντιμετώπισης της βίας κατά των γυναικών.

Ως αποτέλεσμα, με τις συγκεκριμένες δράσεις ενισχύθηκε η ενημέρωση και πληροφόρηση των μεταναστριών, καταγράφηκαν φορείς και υπηρεσίες, ενισχύθηκε η κοινωνική διαδίκτυωση (σε εσωτερικό επίπεδο, αλλά και μεταξύ οργάνωσης και λοιπών φορών), ενδυναμώθηκαν τα μέλη της ομάδας στόχου, ευαισθητοποιήθηκε η ευρύτερη κοινότητα, αναβαθμίστηκαν οι δεξιότητες του ανθρώπινου δυναμικού της οργάνωσης και ενεργοποιήθηκαν οι εθελόντριες. Ακόμη εμπλουτίστηκαν οι τεχνικές προσέγγισης/ευαισθητοποίησης και προετοιμάστηκε ανάλογα η οργάνωση για την εκπαίδευση εθελοντριών και την ενεργή εμπλοκή τους, καθώς επίσης και τη δικτύωση με τοπικούς κοινωνικούς φορείς, ενεργοποιώντας έτσι και τα μέλη της στο σύνολό τους, ώστε να λειτουργήσουν ως πολλαπλασιαστές δράσεων.

Σύνδεσμος για τα Δικαιώματα της Γυναίκας (ΣΔΓ)

<http://leagueforwomenrights.gr/>

Παρουσίαση της οργάνωσης

Ο Σύλλογος για τα Δικαιώματα της Γυναίκας έχει ως σκοπό την επίτευξη εκτός της τυπικής και της ουσιαστικής ισότητας των δύο φύλων, την προάσπιση και κατοχύρωση των δικαιωμάτων των γυναικών και την εξάλειψη των στερεοτύπων που αφορούν το φύλο. Έχει συμβάλει με τη δράση του στην προώθηση σημαντικών θεμάτων σχετικά με τις έμφυλες ανισότητες όπως: η απόκτηση ίσων πολιτικών δικαιωμάτων των γυναικών με τους άνδρες, η πρόσβαση των γυναικών σε όλα τα επαγγέλματα, η επιμόρφωση και η εκπαίδευση των γυναικών, η ισότητα σε εργασιακά και ασφαλιστικά ζητήματα, οι συνταγματικές αναθεωρήσεις για κατάργηση των διακρίσεων, η εισαγωγή θετικών μέτρων υπέρ των γυναικών, η καθιέρωση ποσοστώσεων σε δημοτικές και εθνικές εκλογές, η καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών, η προώθηση των γυναικών επιστημόνων σε θέσεις λήψης αποφάσεων στην Έρευνα και την Τεχνολογία κ.ο.κ.

Τίτλος σχεδίου δράσης

«Συμβολή στην Καταπολέμηση των Στερεοτύπων Λόγω Φύλου Όπως Παρουσιάζονται στα Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας, 2013-2015»

Περιγραφή σχεδίου δράσης

Τομέα παρέμβασης αποτέλεσε η καταπολέμηση των στερεοτύπων των φύλων και των έμφυλων κοινωνικών ρόλων, όπως προβάλλονται μέσα από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης σε νέους επιστήμονες και νέες επιστημόνισσες, απόφοιτους/ες και φοιτητές/τριες σχολών ΜΜΕ (σε ΑΕΙ και ΙΕΚ), δημοσιογράφους, εργαζόμενους/ες αλλά και ανέργους/ες του έντυπου και ηλεκτρονικού τύπου, διαφημιστές/ριες και γενικά όσους/ες απασχολούνται στο χώρο των ΜΜΕ.

Ως στόχοι της προτεινόμενης δράσης τέθηκαν η ενημέρωση, η ευαισθητοποίηση και η πληροφόρηση νέων επιστημόνων και εργαζομένων στο χώρο των ΜΜΕ, καθώς και του ευρύτερου κοινού, ανεξαρτήτως φύλου ως προς τα έμφυλα στερεότυπα, το πώς αυτά αναπαράγονται μέσω των ΜΜΕ (ραδιόφωνο, τηλεόραση, τύπος) και με ποιο τρόπο μπορούν να περιοριστούν τόσο τα σεξιστικά στερεότυπα, όσο και η βία που προβάλλονται στα ΜΜΕ. Ως επιμέρους στόχοι τέθηκαν η συγγραφή ενός οδηγού για την καταπολέμηση των διακρίσεων λόγω φύλου στα ΜΜΕ και η διατύπωση προτάσεων πολιτικής για την εφαρμογή μιας εθνικής πολιτικής.

Δράσεις που πραγματοποιήθηκαν και αποτελέσματα

Κατά το διάστημα πραγματοποίησης των δράσεων, η οργάνωση πραγματοποίησε ομαδικές συναντήσεις για την ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των νέων σε θέματα φύλου, έμφυλων διακρίσεων και σεξιστικών συμπεριφορών στο πλαίσιο των ΜΜΕ, εξέδωσε φυλλάδιο σχετικά με το αντικείμενο και τους στόχους του σχεδίου δράσης («Οδηγός για την καταπολέμηση των διακρίσεων λόγω φύλου στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης»), διοργάνωσε εκδηλώσεις («Απονομή Βραβείων σε Δημοσιογράφους» και «Στερεότυπα λόγω φύλου: Βοηθούν τα ΜΜΕ στην Εξάλειψή τους ή τα Αναπαράγουν;»), συνεργάστηκε με περιφερειακά ΜΜΕ, εκτύπωσε 4 τεύχη του περιοδικού «Ο Αγών της Γυναίκας» αφιερωμένα σε ζητήματα σχετικά με το σχέδιο δράσης, προχώρησε σε αναβάθμιση της ιστοσελίδας του, διοργάνωσε εργαστήρια για νέους απόφοιτους σχολών δημοσιογραφίας, απασχολούμενους και ανέργους των ΜΜΕ και τέλος, εξέδωσε έναν «Οδηγό για την Καταπολέμηση των Διακρίσεων Λόγω Φύλου στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης».

Η οργάνωση, μέσα από τις ενέργειες που πραγματοποίησε στο πλαίσιο του σχεδίου δράσης, διαπιστώνει τη μεγάλη ανάγκη για περαιτέρω εκπαίδευση σε ζητήματα σχετικά με την ισότητα των φύλων, για ενημέρωση και για την ανάπτυξη κριτικής ματιάς στα ποικίλα οπτικοακουστικά μηνύματα του έντυπου και ηλεκτρονικού τύπου. Υπό την έννοια αυτή, οι ενέργειες που υλοποιήθηκαν (συμβουλευτική, εργαστήρια, λοιπές εκδηλώσεις ευαισθητοποίησης και ενημέρωσης του ευρύτερου κοινού) συνέβαλαν σημαντικά στην κατανόηση του ζητήματος των έμφυλων διακρίσεων στα ΜΜΕ. Επιπλέον, ο «Οδηγός για την Καταπολέμηση των Διακρίσεων στα ΜΜΕ» που συντάχθηκε και εκτυπώθηκε στο πλαίσιο του έργου κάλυψε ένα σημαντικό κενό στα ελληνικά δεδομένα, συμβάλλοντας στην πληροφόρηση και ενημέρωση για το θεσμικό πλαίσιο, για τις παρεμβάσεις που έχουν γίνει διεθνώς για την καταπολέμηση των έμφυλων στερεότυπων στα ΜΜΕ, ενισχύοντας το σχετικό δημόσιο διάλογο μεταξύ όλων των ενδιαφερόμενων μερών ως προς την προώθηση ενός συνεκτικού πλαισίου και τον περιορισμό του φαινομένου.

«Συν-Ειρμός»<http://syn-eirmos.gr/syneirmos/>*Παρουσίαση της οργάνωσης*

Ο Συν-ειρμός δραστηριοποιείται στα πεδία της κοινωνικής αλληλεγγύης, της κοινωνικής οικονομίας, της μέριμνας και της ψυχικής υγείας παιδιών και ενηλίκων. Βασικός σκοπός της εταιρείας είναι η ανάπτυξη δραστηριοτήτων για την προώθηση της κοινωνικής αλληλεγγύης και της κοινωνικής οικονομίας στην ευρύτερη διάστασή τους.

Έχει κινητοποιήσει σημαντικά μεγάλο αριθμό μελών («αλληλέγγυων μελών» και εθελοντών/ριών) απ' όλο το φάσμα των επιστημών, της τεχνογνωσίας, της έρευνας, αλλά και της κοινωνικής παρέμβασης.

Αναπτύσσει δομημένες δράσεις και παρεμβάσεις για ευάλωτες κοινωνικά ομάδες (μετανάστες/ριες, τσιγγάνους/ες, ΑμεΑ, ψυχικά ασθενείς), τόσο στο λεκανοπέδιο Αττικής, όσο και σε άλλες περιοχές της χώρας. Ακόμη, φέρει την επιστημονική και διοικητική ευθύνη της λειτουργίας της Κινητής Μονάδας Ψυχικής Υγείας στο νομό Τρικάλων (από τον Σεπτέμβριο του 2007), του Κέντρου Ημέρας «Βαβέλ» που εστιάζει σε ζητήματα ψυχικής υγείας των μεταναστών/ριών στην Αθήνα (από το Νοέμβριο του 2007), όπως επίσης και δομών που εντάσσονται στο πλαίσιο εφαρμογής του προγράμματος «Ψυχαργός» και εποπτεύονται και χρηματοδοτούνται από το Υπουργείο Υγείας.

Τίτλος σχεδίου δράσης

«Συμβολή: Δράσεις για την Προώθηση της Ισότητας των Φύλων στο Ν. Τρικάλων»

Περιγραφή σχεδίου δράσης

Η οργάνωση εστίασε σε 3 τομείς παρέμβασης: την πρόληψη και την καταπολέμηση κάθε μορφής έμφυλης βίας κατά των γυναικών, καθώς και την αρωγή θυμάτων έμφυλης βίας, την υποστήριξη γυναικών κοινωνικά ευπαθών ομάδων, όπως μεταναστριών, προσφυγισσών, φυλακισμένων, αποφυλακισμένων, Ρομνί, γυναικών με αναπηρία κ.ά. και επίσης την καταπολέμηση των στερεοτύπων των φύλων και των έμφυλων κοινωνικών ρόλων, όπως προβάλλονται μέσα από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Απευθύνθηκε σε 200 γυναίκες, άμεσα ωφελούμενες (20 μονογονείς, 20 μετανάστριες, 10 θύματα βίας κάθε μορφής, 30 γυναίκες-φροντίστριες ατόμων με άνοια, αναπηρίες και ψυχικές διαταραχές και 10 γυναίκες με αναπηρία), ενώ οι γυναίκες ωφελήθηκαν και έμμεσα μέσω της συμμετοχής στο σχέδιο δράσης στελεχών των 4 ΟΤΑ του Νομού Τρικάλων (στελέχη του χώρου της υγείας, μέλη τοπικών εθελοντικών οργανώσεων, εκπαιδευτικοί και εργαζόμενοι στον χώρο της ενημέρωσης και επικοινωνίας). Έμμεσα ωφελούμενος επίσης θεωρήθηκε και ο γενικός πληθυσμός του Νομού, ανεξαρτήτως φύλου.

Στόχοι της οργάνωσης –πέραν της στήριξης των άμεσα ωφελούμενων γυναικών, καθώς και του έργου της αυτοδιοίκησης– ήταν η ενημέρωση/ευαισθητοποίηση των πολιτών του Νομού Τρικάλων σε θέματα πρόληψης και καταπολέμησης κάθε μορφής έμφυλης βίας και προάσπισης των δικαιωμάτων των γυναικών, όπως επίσης και η βελτίωση της επιχειρησιακής ικανότητας του «Συν-ειρμού» στον τομέα της προώθησης της ισότητας των φύλων.

Δράσεις που πραγματοποιήθηκαν

Πραγματοποιήθηκαν 800 ατομικές και 9 ομαδικές συνεδρίες, υλοποιήθηκαν 2 εργαστήρια με τη συμμετοχή εκπαιδευτικών («Η Διάσταση του Φύλου στο Χώρο του Σχολείου»), 2 εργαστήρια με τη συμμετοχή των τοπικών δικαστικών και αστυνομικών αρχών («Ποινική Διαμεσολάβηση: Σκέψεις και Προβληματισμοί από την Εφαρμογή του Νόμου για την Ενδοοικογενειακή Βία – Εκτίμηση και Αντιμετώπιση» και «Trafficking: Ιατρικό Απόρρητο και Δημόσια Υγεία: Σκέψεις και Προβληματισμοί από την Υπόθεση των Οροθετικών Ιερόδουλων»), 1 εργαστήριο με τη συμμετοχή των μελών του τοπικού Συλλόγου Μονογονεϊκών Οικογενειών («Δομές και Δράσεις από τις Οποίες Μπορούν να Ωφεληθούν οι Μονογονεϊκές Οικογένειες») και οργανώθηκε μία σύσκεψη εργασίας με στελέχη τοπικών φορέων και στόχο την ένταξη της διάστασης του φύλου στις καθημερινές πρακτικές τους («Η συμβολή των ΟΤΑ στην υλοποίηση δράσεων ισότητας των φύλων σε συνθήκες ανθρωπιστικής κρίσης»), ένα τριήμερο εκδηλώσεων ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης με αφορμή των Παγκόσμια Ημέρα για την Εξάλειψη της Βίας κατά των Γυναικών σε συνεργασία με το Κέντρο Συμβουλευτικής Υποστήριξης Γυναικών Θυμάτων Βίας του Δήμου Τρικκαίων (συμπεριλαμβανόταν 1 ημερίδα με θέμα την «Έμφυλη Βία») και μία εβδομάδα Γυναικείου Κινηματογράφου σε συνεργασία με την Κινηματογραφική Λέσχη Τρικάλων (τις προβολές ακολούθησαν συζητήσεις με γυναίκες δημιουργούς).

Στο πλαίσιο των σχεδίων δράσης η οργάνωση προσκλήθηκε σε 2 τηλεοπτικές εκπομπές-συζητήσεις («Ενδοοικογενειακή Βία: να Βγάλουμε τους Σκελετούς από το Ντουλάπι», «Γυναίκες που Υφίστανται Πολλαπλές Διακρίσεις» και προγραμμάτισε τη μετάδοση των ραδιοφωνικών μηνυμάτων της Γενικής Γραμματείας Ισότητας των Φύλων για την ενδοοικογενειακή βία.

Συνολικά, καταγράφηκε βελτίωση της ικανότητας σημαντικού αριθμού γυναικών για την προάσπιση των δικαιωμάτων τους, κυρίως όσων υφίστανται πολλαπλές διακρίσεις, των τοπικών δεδομένων ως προς την αποδυνάμωση στερεοτύπων που αφορούν το φύλο, καθώς και των δομών φροντίδας παιδιών, ηλικιωμένων και λοιπών εξαρτημένων ατόμων. Παράλληλα, δημιουργήθηκε ένα αποτελεσματικό τοπικό δίκτυο για την αποτροπή της έμφυλης βίας και τη φροντίδα των θυμάτων, υπήρξε ένταξη της οπτικής του φύλου σε δημόσιες πολιτικές σε τοπικό επίπεδο, ενώ άνθρωποι-κλειδιά απέκτησαν τις κατάλληλες δεξιότητες ώστε να δράσουν πολλαπλασιαστικά στον τομέα της ισότητας.

«Σχεδία» Κέντρο Παιδαγωγικής & Καλλιτεχνικής Επιμόρφωσης

<http://www.schedia-art.gr/el/goals.php>

Παρουσίαση της οργάνωσης

Η «Σχεδία» αποτελεί μη κερδοσκοπικό φορέα που έχει ως στόχο του την προάσπιση των δικαιωμάτων του ανθρώπου, με ιδιαίτερη έμφαση στα δικαιώματα των γυναικών και παιδιών και τη βελτίωση των συνθηκών ζωής ευάλωτων κοινωνικών ομάδων. Στο πλαίσιο αυτού του στόχου η «Σχεδία» έχει σχεδιάσει και υλοποιήσει πολλά προγράμματα για την προώθηση της ισότητας των δύο φύλων. Από το 1988 έχει συνεργαστεί πολλές φορές με τη Γενική Γραμματεία Ισότητας των Φύλων και ιδιαίτερα στον τομέα της θεσμοθέτησης των ΚΔΑΠ για τη συμφιλίωση επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής των γυναικών, καθώς και για την ενδυνάμωση γυναικών περιθωριοποιημένων κοινωνικών ομάδων. Η «Σχεδία» είναι μέλος ευρωπαϊκών και διεθνών δικτύων που έχουν στόχο την καταπολέμηση προκαταλήψεων και διακρίσεων: D.E.C.E.T. (Diversity in Early Childhood Education and Training), Eurochild, International Step by Step Association.

Τίτλος σχεδίου δράσης

«Άρτεμις – Πρόγραμμα για την Ενδυνάμωση & Δικτύωση Γυναικών Κοινωνικά Ευπαθών Ομάδων Μέσα από την Τέχνη»

Περιγραφή σχεδίου δράσης

Η οργάνωση εστίασε στους παρακάτω τομείς παρέμβασης: την πρόληψη και την καταπολέμηση κάθε μορφής έμφυλης βίας κατά των γυναικών, καθώς και την αρωγή θυμάτων έμφυλης βίας, την υποστήριξη γυναικών κοινωνικά ευπαθών ομάδων, όπως μεταναστριών, προσφυγισσών, φυλακισμένων, αποφυλακισμένων, Ρομνί, γυναικών με αναπηρία κ.ά. κι επίσης τομείς ένταξης της οπτικής του φύλου με καινοτόμο χαρακτήρα, όπως για παράδειγμα το περιβάλλον, η κοινωνία της γνώσης, ο πολιτισμός, η έρευνα, η επιστήμη, η τέχνη κ.ά. Ωφελούμενες του προγράμματος ήταν 62 γυναίκες από ευάλωτες κοινωνικές ομάδες (άνεργες ή περιστασιακά εργαζόμενες Ελληνίδες –με ιδιαίτερη έμφαση στις Τουρκόφωνες μουσουλμάνες Ελληνίδες– και μετανάστριες).

Ως στόχους της, η οργάνωση έθεσε:

- τη στήριξη, ενημέρωση κι ενδυνάμωση γυναικών κοινωνικά ευπαθών ομάδων και συγκεκριμένα μεταναστριών και τουρκόφωνων μουσουλμάνων Ελληνίδων, ανέργων ή περιστασιακά εργαζομένων μέσα από μεθόδους που συνάδουν με την πολιτισμική τους προέλευση, αλλά και με τις ατομικές ανάγκες κάθε ωφελούμενης.
- την ένταξη της οπτικής του φύλου μέσα από τη συμμετοχή των ωφελουμένων σε εργαστήρια εφαρμοσμένων εικαστικών τεχνών (ζωγραφική με διάφορες καινοτόμες τεχνικές, μικρογλυπτική) με σκοπό την έκφραση, την ψυχολογική ενδυνάμωση, την επικοινωνία, τη δημιουργία επαγγελματικής προοπτικής, αλλά και τη διάδοση της φωνής των γυναικών μέσα από πολιτιστικές εκδηλώσεις
- την πρόληψη της βίας κατά των γυναικών μέσα από την ενημέρωση τους για τα δικαιώματά τους, τη δημιουργία δικτύου για την διασφάλιση της βιωσιμότητας και της διάχυσης των αποτελεσμάτων του προγράμματος, αλλά και τη συνεχή διεκδίκηση των δικαιωμάτων των γυναικών και τη συνεργασία με τους αρμόδιους φορείς.

Δράσεις που πραγματοποιήθηκαν

Με βάση τον παραπάνω σχεδιασμό, πραγματοποιήθηκε μία σειρά δράσεων, για τις οποίες οι ενδιαφερόμενες πληροφορήθηκαν μέσω διαμεσολαβητριών (που τις επισκέφτηκαν στα σπίτια τους) και της διανομής πληροφοριακών εντύπων στη γλώσσα τους (ελληνικά, αλβανικά, ρώσικα και αγγλικά). Οι γυναίκες επιλέχθηκαν μέσω ατομικών συνεντεύξεων. Η οργάνωση παρείχε ψυχοκοινωνική στήριξη (2 ομάδες των 12 ατόμων για διάστημα 10 μηνών), ενημέρωση (εργασιακά δικαιώματα και αυτοαπασχόληση, σε μεγάλες ομάδες των 50 ατόμων), λειτουργία καλλιτεχνικών εργαστηρίων (2 ομάδες των 16 ατόμων), μαθήματα ελληνικής γλώσσας και δημιουργικής γραφής (ομάδες των 12 ατόμων). Επίσης, διοργανώθηκε εκδήλωση/έκθεση με έργα των ωφελουμένων για ενημέρωση της τοπικής κοινωνίας σχετικά με τους στόχους του δικτύου που δημιουργήθηκε.

Στο πλαίσιο της πιλοτικής λειτουργίας του τελευταίου υλοποιήθηκε μία σειρά δράσεων: έκδοση ενός πολύγλωσσου εντύπου με πληροφορίες σχετικά ως προς τα αποτελέσματα του σχεδίου δράσης, διοργάνωση συναντήσεων με τοπικούς φορείς (επαγγελματικούς και κοινωνικούς) και εκπαιδευτικούς για ευαισθητοποίησή τους σε ζητήματα που απασχολούν τις γυναίκες και ενημερωτικών συζητήσεων/εργαστηρίων με ειδικούς (εστίασαν σε ζητήματα που ενδιαφέρουν τις ωφελούμενες), ενώ πραγματοποιήθηκαν τακτικές συναντήσεις των μελών του δικτύου για ανταλλαγή εμπειριών και καθορισμό κοινών στόχων, αλλά και μία ημερίδα στην Αθήνα για διάδοση των αποτελεσμάτων του προγράμματος («Γυναικεία Δημιουργικότητα και Αλληλεγγύη»).

Παρατηρήθηκε ενεργοποίηση των ωφελουμένων γυναικών, μείωση των ψυχολογικών προβλημάτων, βελτίωση του επιπέδου γνώσης της ελληνικής γλώσσας, κατάκτηση γνώσεων στον τομέα των εφαρμοσμένων εικαστικών τεχνών, απόκτηση κοινωνικών δεξιοτήτων στο επίπεδο της αυτοοργάνωσης, αλληλοϋποστήριξης και από κοινού διεκδίκησης δικαιωμάτων, δικτύωση των γυναικών. Πέραν των προγραμματισμένων ενεργειών του σχεδίου δράσης, η οργάνωση προσέφερε δωρεάν δημιουργική απασχόληση των παιδιών των ωφελουμένων κατά τις ώρες λειτουργίας του προγράμματος. Σε συνεργασία με το Δήμο Ελευσίνας τα παιδιά εντάχθηκαν στα τμήματα του Κέντρου Καλλιτεχνικής Απασχόλησης, όπου η Σχεδιά φέρει την ευθύνη λειτουργίας των καλλιτεχνικών εργαστηρίων για παιδιά. Επιπλέον, στο πλαίσιο της δημιουργικής απασχόλησης προσφέρθηκε ένα γεύμα στα παιδιά. Η παραπάνω διευθέτηση επέτρεψε στις γυναίκες να συμμετάσχουν ανελλιπώς στις δράσεις του προγράμματος.

«Φαιναρέτη»<http://www.fainareti.gr/>*Παρουσίαση της οργάνωσης*

Η αστική μη κερδοσκοπική εταιρεία «Φαιναρέτη» έχει ως σκοπό να συμβάλλει ενεργά στην αναβάθμιση του επιπέδου των υπηρεσιών περιγεννητικής φροντίδας στην Ελλάδα. Μέσω καινοτόμων και εξειδικευμένων παρεμβάσεων στο πεδίο των υπηρεσιών μαιευτικής φροντίδας και ψυχολογικής υποστήριξης, στοχεύει στην προαγωγή της υγείας της εγκύου, της λεχωίδας και της νέας μητέρας, επίσης του νεογνού/ βρέφους και της ευρύτερης οικογένειας. Κύρια επιδίωξη της οργάνωσης είναι η υιοθέτηση ορθών πρακτικών, όπως ο φυσιολογικός τοκετός, ο μητρικός θηλασμός, καθώς και η προετοιμασία για τη γονεϊκότητα, η έγκαιρη ανίχνευση, παρέμβαση, θεραπεία και μείωση των μακροχρόνιων επιπτώσεων των περιγεννητικών ψυχικών διαταραχών σε όλη την οικογένεια.

Τίτλος σχεδίου δράσης

«Συμβουλευτική & Υποστήριξη Μεταναστριών Εγκύων & Νέων Μητέρων»

Περιγραφή σχεδίου δράσης

Ως τομέα παρέμβασης, η οργάνωση επέλεξε την υποστήριξη γυναικών κοινωνικά ευπαθών ομάδων, όπως μεταναστριών, προσφυγισσών, φυλακισμένων, αποφυλακισμένων, Ρομνί, γυναικών με αναπηρία κ.ά. Απευθύνθηκε σε μετανάστριες που εγκυμονούν, έχουν γεννήσει ή διανύουν το πρώτο τρίμηνο μετά τον τοκετό και οι οποίες θεωρήθηκαν άμεσα ωφελούμενες (αποσκοπώντας σε παροχή συνεδριών συμβουλευτικής και υποστήριξης σε τουλάχιστον 200 γυναίκες). Πέραν των άμεσα ωφελούμενων γυναικών, έμμεσα ωφελούμενη/ος θεωρήθηκε κάθε μία/ ένας που υπήρξε αποδέκτης του έντυπου και ηλεκτρονικού ενημερωτικού υλικού στο πλαίσιο του σχεδίου δράσης και των πρακτικών που απορρέουν εξ αυτού (όπως οι σύζυγοι/ σύντροφοι, τα νεογνά/ βρέφη και τα υπόλοιπα μέλη της οικογένειας των γυναικών).

Κύριος σκοπός ήταν η παροχή συμβουλευτικής, ενημέρωσης και υποστήριξης μεταναστριών εγκύων και νέων μητέρων ως προς την ομαλή μετάβασή τους προς τη γονεϊκότητα, ενώ επιμέρους στόχοι ήταν: η ενημέρωση της εγκύου/μετανάστριας για τις φυσιολογικές αλλαγές που συμβαίνουν στο σώμα της κατά την κύηση και τη λοχεία, η ψυχοσυναισθηματική και σωματική προετοιμασία της εγκύου/μετανάστριας για τη διαδικασία του τοκετού και τις ανάγκες της λοχείας και η ενθάρρυνση και ενίσχυσή της προς τον επικείμενο ρόλο της γονεϊκότητας και το ρόλο που διαδραματίζει στην ανάπτυξη του παιδιού της και τέλος, η παροχή συμβουλευτικής φροντίδας (ενίσχυση ικανοτήτων, ενημέρωση για θέματα που αφορούν την ψυχοσυναισθηματική και κοινωνική ανάπτυξη του εμβρύου/νεογνού/βρέφους, αναζήτηση υποστηρικτικών κοινωνικών συστημάτων και ομάδων μέσα στην οικογένεια και την κοινωνία για τη συνδρομή των γυναικών κατά την συγκεκριμένη ευαίσθητη περίοδο, ανάδειξη τρόπων επικοινωνίας και φροντίδας του νεογέννητου, έγκαιρη ανίχνευση δυσκολιών που αφορούν την ψυχική υγεία των γυναικών κατά την περιγεννητική περίοδο, έγκαιρη ανίχνευση ζητημάτων που σχετίζονται με ενδοοικογενειακή βία).

Δράσεις που πραγματοποιήθηκαν

Η οργάνωση, κατά το διάστημα υλοποίησης του σχεδίου δράσης, προχώρησε σε ενέργειες επικοινωνίας και προβολής (έντυπο και ψηφιακό ενημερωτικό υλικό, δελτία τύπου, αναρτήσεις σε μέσα κοινωνικής δι-

κτύωσης, επαφές με συλλόγους μεταναστών/ριών κ.ο.κ.), δικτύωσης και συνεργασίας (με δημόσια μαιευτήρια και γενικά νοσοκομεία, κοινωνικές υπηρεσίες και δημοτικά ιατρεία ΟΤΑ, μη κερδοσκοπικές οργανώσεις που δραστηριοποιούνται στη μεταναστευτική φροντίδα και υποστήριξη). Επίσης παρείχε συμβουλευτική και υποστήριξη μεταναστριών εγκύων και νέων μητέρων στην έδρα του και στο Μαιευτήριο Έλενα Βενιζέλου, εκπόνησε και διένειμε τον «Οδηγό Φροντίδας Εγκύου και Νέας Μητέρας» (στα ελληνικά, αγγλικά, γαλλικά και ρωσικά), διοργάνωσε ημερίδα απολογισμού και διάχυσης των αποτελεσμάτων του σχεδίου δράσης («Συμβουλευτική και Υποστήριξη Μεταναστριών Εγκύων και Νέων Μητέρων»). Την τελευταία παρακολούθησαν επαγγελματίες υγείας, στελέχη της τοπικής αυτοδιοίκησης, μη κυβερνητικών οργανώσεων και νοσηλευτικών ιδρυμάτων που εξυπηρετούν μεταναστευτικό πληθυσμό, όπως και επίσης και μετανάστριες μητέρες.

Κατά την ίδια περίοδο εξυπηρετήθηκαν 255 μετανάστριες στην περιγεννητική περίοδο, εκ των οποίων οι 29 δεν έφεραν κάποιο νομιμοποιητικό έγγραφο. Η πλειοψηφία των γυναικών, που προσήλθαν, αφορούσε γυναίκες αφρικανικής καταγωγής, κυρίως Νιγηριανές, ενώ ο αντίστοιχος πληθυσμός που εξυπηρετήθηκε στα δημόσια νοσοκομεία αποτελείτο κυρίως από γυναίκες αλβανικής καταγωγής (106 μετανάστριες, που ξεκίνησαν να εξυπηρετούνται ενώ βρίσκονταν σε κύηση και 120 ενώ διένευαν την περίοδο της λοχείας). Μέσω των ενεργειών της οργάνωσης, καταγράφηκε αύξηση στα ποσοστά του αποκλειστικού μητρικού θηλασμού κατά τους πρώτους τρεις μήνες ζωής του βρέφους, μείωση των ποσοστών προκλήσεων τοκετού (πιο βατοί και διαχειρίσιμοι τοκετοί αλλά και πτώση του ποσοστού των καισαρικών τομών), μείωση των αγχωδών και καταθλιπτικών συμπτωμάτων όσων εγκύων παρακολούθησαν το πρόγραμμα της μαιευτικής συμβουλευτικής.

Καθώς η αδυναμία επικοινωνίας στα ελληνικά λειτουργούσε αποτρεπτικά και υπήρχε δυσκολία στην επικοινωνία των γυναικών με το ιατρικό και νοσηλευτικό προσωπικό, προσφέρθηκε συνοδεία των ωφελούμενων μεταναστριών στα δημόσια νοσοκομεία, όποτε κρινόταν απαραίτητο. Επιπλέον πραγματοποιήθηκαν ενημερωτικές συνεδρίες σχετικά με τον οικογενειακό προγραμματισμό (αντισύλληψη, κίνδυνοι των φαρμακευτικών, μη επιβλεπόμενων αμβλώσεων και αντίστοιχες ασφαλείς επιλογές που προσφέρονται από το εθνικό σύστημα υγείας), ενώ υπήρξε παροχή και υλικής βοήθειας (καρότσια, βρεφικές πάνες, ρούχα, υποδήματα βρεφικά και παιδικά, επίσης παιδικά κρεβάτια) μέσω δωρεών του υπόλοιπου εξυπηρετούμενου πληθυσμού του Κέντρου Ημέρας για την Ψυχική Υγεία της Γυναίκας «ΦΑΙΝΑΡΕΤΗ».

Four Elements

<http://helpwomen.eu/>

Παρουσίαση της οργάνωσης

Πρόκειται για μη κερδοσκοπική εταιρεία, που εστιάζει στην καινοτομία στο πλαίσιο διεθνών συνεργασιών και δράσεων. Προσανατολίζεται κατά κύριο λόγο στην πρόληψη, τη συμβουλευτική, την ενημέρωση, όπως και το σχεδιασμό, την αξιολόγηση, την υποβολή και εκπόνηση μελετών και προτάσεων (σε διαφορετικούς τομείς: περιβάλλον, υγεία-πρόνοια, πολιτισμός, ανάπτυξη ανθρώπινου δυναμικού, τεχνολογίες & έρευνα κ.ά.). Κατά το διάστημα των τελευταίων τριών ετών έχει συμμετάσχει σε εκστρατείες ενημέρωσης και παροχής βοήθειας σε διάφορους τομείς, στην οργάνωση ημερίδων και λοιπών εκδηλώσεων (για το αλκοόλ, το κάπνισμα, τους κινδύνους στην εργασία), ενώ παρείχε συμβουλευτική και υποστήριξη σε ευαίσθητες κοινωνικά ομάδες (ΕΚΟ). Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην υλοποίηση κοινωφελών δράσεων, στις οποίες τελικοί/ές ωφελούμενοι/ες δύνανται να είναι: οι μακροχρόνια άνεργοι/ες, άτομα με αναπηρία, μετανάστες/ριες, παλιννοστούντες/ούσες, πρόσφυγες, άστεγοι/ες, γυναίκες θύματα ενδοοικογενειακής βίας και γυναίκες/άντρες θύματα της παράνομης διακίνησης ανθρώπων, άτομα με διαφορετικές θρησκευτικές και πολιτισμικές ταυτότητες, άτομα σε κατάσταση φτώχειας ή απειλούμενα από φτώχεια, άτομα που υπόκεινται σε διακρίσεις λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού ή/και λόγω ταυτότητας κοινωνικού φύλου.

Η οργάνωση έχει θέσει ως στόχο της την επίλυση προβλημάτων, την αφύπνιση της κοινωνικής συνείδησης και την ενημέρωση για καίρια θέματα, τόσο στην Ελλάδα όσο και στο διεθνή γεωγραφικό χώρο. Η συνεχής προσπάθεια για μια βιώσιμη και παραγωγική ανάπτυξη που θα προσφέρει περισσότερες θέσεις απασχόλησης, καλύτερες συνθήκες εργασίας και θα συμβάλλει στην κοινωνική συνοχή αποτελούν κοινωνική δέσμευση της οργάνωσης.

Τίτλος σχεδίου δράσης

«Συμβουλευτική Υποστήριξη Γυναικών Κοινωνικά Ευπαθών Ομάδων & Θυμάτων Έμφυλης Βίας»

Περιγραφή σχεδίου δράσης

Η οργάνωση εστίασε σε δύο τομείς παρέμβασης: την πρόληψη και την καταπολέμηση κάθε μορφής έμφυλης βίας κατά των γυναικών, καθώς και την αρωγή θυμάτων έμφυλης βίας και την υποστήριξη γυναικών κοινωνικά ευπαθών ομάδων, όπως μεταναστριών, προσφυγισσών, φυλακισμένων, αποφυλακισμένων, Ρομνί, γυναικών με αναπηρία κ.ά., απευθυνόμενος σε γυναίκες κοινωνικά ευπαθών ομάδων και θύματα έμφυλης βίας (όπως γυναίκες με αναπηρία, μετανάστριες, πρόσφυγες, παλιννοστούσες, Ρομνί, μουσουλμάνες, θύματα παράνομης διακίνησης, φυλακισμένες, αποφυλακισμένες, ανήλικες παραβάτιδες, πρώην χρήστριες ουσιών, γυναίκες αρχηγοί μονογονεϊκών οικογενειών, θύματα έμφυλης βίας).

Ως στόχους της έθεσε την παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών και πιο συγκεκριμένα νομικής και διοικητικής υποστήριξης σε μεγάλο αριθμό γυναικών κοινωνικά ευπαθών ομάδων και θυμάτων έμφυλης βίας, την ευαισθητοποίηση του κοινού και τη διάχυση των αποτελεσμάτων του έργου (εστιάζοντας σε πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα), την ενίσχυση της διοικητικής και επιχειρησιακής ικανότητάς του (ώστε να συνεχίσει να συμμετέχει σε δράσεις με στόχο την προώθηση της ισότητας των φύλων και την προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των γυναικών), την υποστήριξή του (για να αναπτύσσει τη δράση του για την ισότητα των φύλων με μεθοδικότερο τρόπο, μέσω ολοκληρωμένων παρεμβάσεων) και την ενίσχυση του κοι-

νωνικού ρόλου του στη στήριξη των γυναικών και κοινωνικών ομάδων που υφίστανται πολλαπλές διακρίσεις.

Δράσεις που πραγματοποιήθηκαν

Εντός του παραπάνω πλαισίου και στην κατεύθυνση της αυτοοργάνωσης, η οργάνωση κατέγραψε καλές πρακτικές από άλλα κράτη-μέλη της ΕΕ σχετικά με την ίδρυση και λειτουργία γραφείων παροχής νομικής και διοικητικής υποστήριξης γυναικών, εστίασε στην ανάπτυξη μεθοδολογίας και διαδικασίας επιλογής κατάλληλου τόπου και χώρου λειτουργίας των γραφείων παροχής νομικής και διοικητικής υποστήριξης γυναικών, καθώς επίσης και στην ανάπτυξη ενός πρότυπου μοντέλου ίδρυσης και οργάνωσης γραφείων, συγκροτώντας ειδικές ομάδες έργου/ επιστημονική επιτροπή κ.ο.κ. Ως αποτέλεσμα άνοιξε δύο γραφεία νομικής και διοικητικής υποστήριξης γυναικών στην Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη.

Παρείχε νομική και διοικητική υποστήριξη για διαπροσωπική πληροφόρηση κι εξυπηρέτηση μέσω διαδικτυακής πλατφόρμας/γραφείου και της εφαρμογής τεχνολογιών Web 2.0., καθώς και άλλες υπηρεσίες ηλεκτρονικής δικτύωσης (για παράδειγμα ηλεκτρονικά φόρα), εξέδωσε αφίσα, 3 ενημερωτικά δελτία, δελτία τύπου. Επίσης διοργάνωσε μία ημερίδα στη Θεσσαλονίκη και σεμινάρια εκπαίδευσης κι επιμόρφωσης των γυναικών. Ως προς τον αριθμό των ωφελούμενων προσέγγισε τελικά 1.012 γυναίκες (αντί των 5.000 που προέβλεπε ο προγραμματισμός του σχεδίου δράσης), ενώ τα δύο γραφεία σε Θεσσαλονίκη και Αθήνα εξακολουθούν να λειτουργούν με την υποστήριξη επαγγελματιών και εθελοντών/ριών.

**Η Οργάνωση Ενωμένων Γυναικών της Αφρικής υλοποιεί το σχέδιο δράσης
"Η Α-όρατη βία – Βγες από τον κύκλο"**

**United African Women Organisation implements an action plan:
"The In-visible violence – Get out of the circle"**

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ

ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ
ΙΣΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΠΡΑΞΗΣ 3.2.4 «ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΤΩΝ Μ.Κ.Ο. (ΓΥΝΑΙΚΕΙΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ)» (Α' και Β' Κύκλος)
ΤΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ «ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ 2007-2013», Ειδική Υπηρεσία Συντονισμού,
Διαχείρισης και Εφαρμογής Συγχρηματοδοτούμενων Δράσεων Του Υπουργείου Εσωτερικών (ΕΥΣΥΔΕ-ΥΠΕΣ)

web: www.africanwomen.gr email: africanwomengreece@gmail.com και/and bges.apo.ton.kyklo@gmail.com
facebook: [unitedafricanwomen](https://www.facebook.com/unitedafricanwomen) twitter: [#bges.apo.ton.kyklo](https://twitter.com/bges.apo.ton.kyklo)

iv. Καλές πρακτικές

[...] Ό,τι μου λείπει με διδάσκει
ό,τι μου 'χει απομείνει
μ' αποπροσανατολίζει
γιατί μου προβάλλει εικόνες απ' το παρελθόν
σαν να 'ταν υποσχέσεις για το μέλλον. [...]

Κατερίνα Αγγελάκη Ρουκ⁷

Κατά την υλοποίηση των παραπάνω σχεδίων δράσης, κάποιες παρεμβάσεις ξεχώρισαν. Στις παραγράφους που ακολουθούν, παρέχονται καταρχήν κάποιες συμπληρωματικές ερμηνείες του τι συνιστά καλή πρακτική, ενώ στη συνέχεια παρουσιάζονται οι έξι παρεμβάσεις που πληρούν στο σύνολό τους ή σε μεγάλο βαθμό τα ανάλογα κριτήρια που προσδιορίζουν μια καλή πρακτική.

Καταρχήν, όταν εστιάζουμε σε καλές πρακτικές ως προς την άσκηση πολιτικής σε σχέση με το φύλο, άρα ως προς τους τρόπους που η πολιτεία ενσωματώνει την οπτική του φύλου έμπρακτα, σύμφωνα με το Τμήμα για την Ισότητα Μεταξύ Ανδρών και Γυναικών του Συμβουλίου της Ευρώπης⁸, οφείλουν να λαμβάνονται υπ' όψιν τα εξής κριτήρια:

- η πρακτική να αφορά το αποτέλεσμα πρωτοβουλίας που αναλαμβάνεται από θέσεις υψηλής ευθύνης,
- η οπτική της ισότητας του φύλου να εντάσσεται στις καθημερινές πρακτικές που τελούνται από ανθρώπους σε συνηθισμένους ρόλους και, τέλος,
- να είναι συγκεκριμένες και ξεκάθαρες.

Εστιάζοντας ειδικά σε καλές πρακτικές που αφορούν δράσεις και παρεμβάσεις μη κυβερνητικών οργανώσεων ή μεμονωμένων φορέων και θεσμών, η Διυπηρεσιακή Επιτροπή για τις Γυναίκες και την Ισότητα των Φύλων των Ηνωμένων Εθνών (IACWGE), θέτει τα παρακάτω κριτήρια προκειμένου να οριστούν οι προϋποθέσεις μιας καλής πρακτικής⁹:

1. «Να οδηγεί σε **πραγματικές αλλαγές** που είτε συνεισφέρουν στην ισότητα των φύλων, είτε προσφέρουν στις γυναίκες πρόσβαση σε νέα, μη παραδοσιακά πεδία, όπου η "καλή πρακτική" συν-

7. Κατερίνα Αγγελάκη Ρουκ (2014) «Η Ευλογία της Έλλειψης».

8. **Section on Equality between Women and Men (1998)**

9. <http://www.un.org/womenwatch/resources/goodpractices/guideline.html>

δέεται με ορισμένες ορατές ή μετρήσιμες διαφοροποιήσεις στις σχέσεις μεταξύ των φύλων, στην ισορροπία των φύλων ή τις δυνατότητες και ευκαιρίες που προσφέρονται στις γυναίκες.

2. Να επηρεάζει τα περιβάλλοντα άσκησης πολιτικής, δημιουργώντας ευνοϊκότερα, περισσότερο **προσβάσιμα πλαίσια για την ισότητα των φύλων**. Κάτι που θα μπορούσε να αφορά επιπτώσεις στη νομοθεσία, σε ρυθμιστικά περιβάλλοντα ή στην κατανομή πόρων. Θα έπρεπε δε να συμπεριλαμβάνει και έναν βαθμό ενσωμάτωσης της αναγνωρισμένης καλής πρακτικής στους θεσμούς.
3. Ως προσέγγιση, να επιδεικνύει **καινοτομία** και να **μπορεί να αναπαραχθεί**. Σε αυτό το πλαίσιο καλών πρακτικών, κάτι τέτοιο συνεπάγεται την ικανότητα υπόδειξης των στοιχείων εκείνων που θεωρούνται νέα ή μοναδικά ως προς τη συγκεκριμένη πρωτοβουλία –είτε ως αποτέλεσμα, είτε ως διαδικασία– προσφέροντας ευκαιρίες αναπαραγωγής της σε άλλες χώρες και διαφορετικά πλαίσια.
4. Να είναι **βιώσιμη**. Υπό την έννοια αυτή, η διασφάλιση πηγών χρηματοδότησης προς τη συγκεκριμένη πρωτοβουλία οφείλει να αποτελεί στοιχείο μιας καλής πρακτικής. Εξίσου σημαντική είναι η βιωσιμότητα υπό την έννοια πρακτικών που έχουν εμπεδωθεί κοινωνικά.

Δίνεται δε ιδιαίτερη έμφαση σε καλές πρακτικές που:

- αναδύονται ως αποτέλεσμα μιας **συμμετοχικής διαδικασίας**, εμπλέκοντας πληθώρα παραγόντων (την κοινωνία των πολιτών, τον ιδιωτικό τομέα, την κυβέρνηση κ.ο.κ.)
- εφαρμόζονται σε σημαντική **κλίμακα**
- περιλαμβάνουν **συνεργασία** μεταξύ διαφορετικών φορέων
- αφορούν την **αντιμετώπιση διακρίσεων και ανισοτήτων** [...]

Ο σύνδεσμος ACT Alliance¹⁰ προτείνει συγκεκριμένα των **πολιτισμικών αξιών**, την **ενσωμάτωση της νεοαποκτηθείσας γνώσης/του νεοαποκτηθέντος βιώματος** κριτήρια καλών πρακτικών, τα οποία αφορούν: αλλαγές στις καθημερινές πρακτικές των ανθρώπων, την **αυξημένη συμμετοχή των γυναικών στα κοινά** και την αξιοποίηση των **συμμετοχικών διαδικασιών** για καταγραφή των αναγκών των γυναικών, ενώ η Διεθνής Οργάνωση Εργασίας (ILO)¹¹ συμπληρώνει ότι οι καλές πρακτικές οφείλουν να εντάσσονται σε μια **συγκεκριμένη στρατηγική**, να είναι **ξεκάθαρες ως προς τους στόχους και τη μεθοδολογία τους**, να πραγματοποιούνται με **συστηματικότητα** και με **επίγνωση της συστημικότητας**, η δε **επίδραση** των παρεμβάσεων που επιχειρούνται να είναι **καταγράψιμη**.

Στις σελίδες που ακολουθούν, θα παρουσιαστούν έξι καλές πρακτικές, οι οποίες επιλέχθηκαν βάσει των παραπάνω κριτηρίων. Η κάθε μια καινοτομεί στον τρόπο με τον οποίο προσεγγίζει τον επιλεγμένο άξονα παρέμβασης, παρουσιάζει συγκεκριμένα, καταγράψιμα ποιοτικά στοιχεία, τα παραγόμενα αποτελέσματα μπορούν να έχουν διάρκεια και είναι επαναλήψιμα.

Κάποιες οργανώσεις επιπλέον αναπτύσσουν τις παρεμβάσεις τους μέσω **συμμετοχικών διαδικασιών** (για παράδειγμα η «Σχεδία» μέσω των εικαστικών, αλλά και η Οργάνωση Ενωμένων Γυναικών της Αφρικής μέσω του Θεάτρου του Καταπιεσμένου), δίνουν έμφαση στη δυνατότητα των γυναικών να πάρουν την **ευθύνη της απόδρασής τους** από βίαιες σχέσεις στα χέρια τους (το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Κατά της Βίας εστιάζει στην επίγνωση της επικινδυνότητας μιας κατάστασης, την κατάρτιση ενός σχεδίου «εξόδου», ενώ επικοινωνεί το περιεχόμενο του οδηγού που έχει καταρτίσει σε 1ο ενικό και ως **αφήγηση** μίας γυναίκας με ίδια βιώματα, αλλά και το «Αντίρροπον» μέσω της εκπαίδευσης Ρομνί ως **διαμεσολαβήτριες**), εστιάζουν σε ερευνητική μεθοδολογία για σχεδιασμό παρεμβάσεων υπέρ των γυναικών ακολουθώντας **διατηρηματικές προσεγγίσεις** και προωθούν μια κατανόηση της επιχειρηματικότητας που περιστρέφεται γύρω από τις έν-

10. ACT Alliance (2012)

11. International Labour Organization (2013)

νοιες της **αλληλεγγύης** και των **ανθρωπίνων σχέσεων** (για παράδειγμα η «Διοτίμα»), εστιάζουν στα σχολεία και την **εκπαίδευση** των νέων (το Κέντρο Γυναικών Καρδίτσας) και υιοθετούν μια προσέγγιση των ζητημάτων έμφυλης βίας **από τα κάτω προς τα πάνω** (η Οργάνωση Ενωμένων Γυναικών της Αφρικής).

Την ίδια στιγμή, όσα κριτήρια και αν θεσπιστούν και όσο και αν προσπαθήσει κανείς να μετρήσει την απόδοση συγκεκριμένων παρεμβάσεων, η ματιά και αντίληψη αυτών που θεσπίζουν ή μετρούν «επιδόσεις» θα παραμένει πάντα σχετική στον τόπο και το χρόνο και άρα υποκειμενική, ενώ επί της ουσίας απουσιάζει η πιο σημαντική οπτική στην καταγραφή τους: η «φωνή» αυτών που θεωρούνται αποδέκτες/ριες των εκάστοτε πρακτικών και παρεμβάσεων.

«Αντίρροπον»

Κοινωνική διαμεσολάβηση

Η διαμεσολάβηση αποτελεί ένα από τα μέτρα που εφαρμόζονται πανευρωπαϊκά με στόχο την αντιμετώπιση της άνισης πρόσβασης των Ρομά στους τομείς της εργασίας/απασχόλησης, της υγειονομικής περίθαλψης και της ποιοτικής εκπαίδευσης, [...] όπου καλούνται να λειτουργήσουν ως διαμεσολαβητές μεταξύ των πληθυσμών Ρομά και των δημοσίων οργανισμών. [...] Η διαμεσολάβηση επιφέρει πολύ σημαντική βελτίωση και επιτυγχάνει σε μεγάλο ποσοστό τους στόχους της. Ωστόσο, η αποτελεσματικότητά της μετριάζεται συχνά, λόγω της μη αναγνωρισιμότητας και θεσμοποίησης του ρόλου των διαμεσολαβητών/ διαμεσολαβητριών, της αβεβαιότητας που διακρίνει τη θέση εργασίας τους ή ακόμη και λόγω άλλων κινδύνων που ελλοχεύουν, όπως η εξάρτηση από υψηλόβαθμα στελέχη θεσμικών υπηρεσιών, από αρχηγούς κοινοτήτων, κ.λπ. [...] Εργάζονται σε καθημερινή βάση, καθώς αλληλεπιδρούν με όλους τους εμπλεκόμενους, [...] διευκολύνοντας την επικοινωνία και τη συνεργασία μεταξύ τους, βοηθώντας να αντιμετωπιστούν πολιτισμικές και θεσμικές διαφορές. Σε αυτή τη σχέση και οι δύο ομάδες θεωρείται ότι επωφελούνται εξίσου. Και οι δύο ομάδες αναλαμβάνουν ευθύνες για μία από κοινού διαδικασία αλλαγής της μέχρι τώρα επικοινωνίας και της εν γένει κατάστασης.

Κείμενο του «Αντίρροπον»

επιλογή που συνιστά συνειδητή ανατροπή των μέχρι τώρα συμβατικών προσεγγίσεων, που προϋποθέτουν την προσέγγιση των υποκειμένων μιας παρέμβασης υπό την οπτική της αναπαραγωγής μιας κυριαρχίας, όπου ο βοηθών ή η βοηθούσα επιβεβαιώνουν την ισχύ τους, έχοντας την προσδοκία ή την απαίτηση ο/η βοηθούμενος/η να προσέλθει σε αυτούς (ή στο φορέα που εκπροσωπούν) ζητώντας υποστήριξη. Η αντιστροφή στην προσέγγιση, δηλαδή η εργασία εκτός δομής, επιτρέπει τον παράλληλο ορισμό του πλαισίου, της παρέμβασης και από τις δύο πλευρές, καθιστώντας κενό το ίδιο το νόημα όρων (που συννηθίζονται στις κοινωνικές επιστήμες), όπως βοηθός-βοηθούμενος.

Την ίδια στιγμή, ένα από τα μέσα υποστήριξης της κοινότητας ήταν η θεραπεία **Gestalt**, η οποία επέτρεψε στους/στις συμμετέχοντες/ουσες να σταθούν σε όσα τους/τις απασχολούν με παροντικούς όρους (και όχι ως προβολές προς το μέλλον ή το παρελθόν), στο «εδώ και τώρα», επιδιώκοντας την αυτογνωσία πέρα από νοητικά σχήματα, βάσει των βιωμένων αλληλεπιδράσεων μεταξύ τους. Με τον τρόπο αυτό, τα μέλη της κοινότητας απέκτησαν **γνώση του εαυτού τους μέσα από το παράλληλο πρίσμα της ίδιας της κοινότητας**.

Το «Αντίρροπον» επέλεξε να σχεδιάσει στον πληθυσμό των Ρομνί και στο διπλό αποκλεισμό που υφίστανται, λόγω φύλου και εθνικής καταγωγής. Η αντίληψη που διαπνέει τις δράσεις του, είναι **ολιστική**, καθώς αντιλαμβάνεται τις Ρομνί ως μέλη της κοινότητάς τους, αλλά και ως μέλη μιας ευρύτερης κοινότητας. Στην περίπτωση αυτή όμως, τόσο η κοινότητα των Ρομά στον Ασπρόπυργο, όσο και η ευρύτερη κοινότητα των Γκατζέ (δηλαδή των μη Ρομά) στην ευρύτερη περιοχή, δεν αποτελούν παθητικούς θεατές, αλλά ενεργούς παράγοντες που συνδιαμορφώνουν το κοινωνικό πεδίο και ο ρόλος τους καθίσταται αφενός ορατός, αφετέρου εντάσσεται στο σχεδιασμό των παρεμβάσεων που υλοποιήθηκαν, βάσει μιας **οικολογικής αντίληψης των πραγμάτων**. Για παράδειγμα, έμφαση δίνεται στο ρόλο των ανδρών, στις ανάγκες και το ρόλο της τρίτης ηλικίας, αλλά και στον τρόπο που αλληλεπιδρούν με τις Ρομνί. Έμφαση δίνεται επίσης στον τρόπο που αλληλεπιδρά το κυρίαρχο ρεύμα με τις Ρομνί και την κοινότητά τους. Έτσι, οι διαδικασίες ενδυνάμωσης δεν συμβαίνουν σε «κενό αέρος», αλλά σε ένα δίκτυο πολλαπλών σχέσεων.

Ένα σημαντικό στοιχείο που χαρακτηρίζει το συγκεκριμένο σχέδιο δράσης είναι η προσέγγιση των γυναικών **«πόρτα-πόρτα»**, μία

Έτσι, η υποστήριξη που παρασχέθηκε στις Ρομνί και στους Ρομά εμπειρείχε την έννοια των σχέσεων, της διαλεκτικότητας και της ανάγκης για υπαρξιακή κατανόηση των γεγονότων.

Επιπλέον, η αξιοποίηση των **τεχνικών της κοινωνικής διαμεσολάβησης** κατέστησε τις γυναίκες πρόσωπα-κλειδιά, «γέφυρες στην επικοινωνία» με την ευρύτερη κοινωνία ενισχύοντας το ρόλο που διαδραματίζουν εντός και εκτός της κοινότητας και υποκαθιστώντας τη θέση «αδυναμίας» που τους αποδίδεται με μία –ορατή στις λειτουργίες της– θέση ισχύος. Έτσι, οι διαμεσολαβήτριες απέκτησαν οργανική θέση, αναλαμβάνοντας ενεργό ρόλο στην κοινότητα και για την κοινότητα, δραστηριοποιούμενες σε διαφορετικούς τομείς του συνόλου του ενταξιακού φάσματος (π.χ. την εκπαίδευση, την υγεία, την απασχόληση), και στο πλαίσιο των πρωτοβουλιών που αναπτύσσουν, άσκησαν την ισχύ του ρόλου τους αναλαμβάνοντας ευθύνη για την κοινότητα στο σύνολό της. Ήταν τέτοια η αναγνώριση της σημασίας του ρόλου των γυναικών ως κοινωνικές διαμεσολαβήτριες, που παρατηρήθηκε **αντιστροφή στους παραδοσιακούς ρόλους εντός της κοινότητας σε ό,τι αφορά τα παιδιά**, με τους άντρες να μένουν στο σπίτι με τα παιδιά, προκειμένου οι γυναίκες να συμμετέχουν στη σχετική εκπαίδευση. Παράλληλα, πρόσβαση στις δεξιότητες της τεχνικής διαμεσολάβησης είχαν και μέλη του κυρίαρχου ρεύματος, καθώς συνδιαμορφώνουν την πραγματικότητα στην οποία ζουν οι Ρομνί (και όχι μόνο), έχουν εξίσου ανάγκη επεξεργασίας των στερεοτύπων που αναπαράγουν και τους δίνεται η δυνατότητα να αξιοποιήσουν την ισχύ του ρόλου τους, των προνομίων τους με θετικό τρόπο. Αποδίδεται λοιπόν **ευθύνη στο κυρίαρχο ρεύμα**, στο πλαίσιο μιας αντίληψης που τους **καθιστά συμμάχους**.

Έμφαση επίσης δόθηκε στην υποστήριξη της αλληλεπίδρασης μεταξύ παιδιών και νέων μικτής εθνικής/εθνοτικής καταγωγής, δηλαδή Ρομά και Γκατζέ¹², με τρόπο που επέτρεπε την **αμοιβαία προσέγγιση** και την ανάπτυξη σχέσεων που υπερβαίνουν τα όρια που θέτει κάθε κοινότητα ως συμβατικές προϋποθέσεις για το τι συνιστά μια παραδεκτή, κοινωνικά αποδεκτή αλληλεπίδραση. Επιπλέον, οι **δημιουργικές δραστηριότητες για τα παιδιά** επέτρεψαν –υπό την έννοια συνοδευτικών υπηρεσιών– στις γυναίκες να έχουν τον απαραίτητο χρόνο, τόσο για συμμετοχή στις δράσεις του προγράμματος, όσο και για προσωπικό χρόνο εν γένει. Τέλος, οι προγραμματισμένες παρεμβάσεις υλοποιήθηκαν με πλήρη επίγνωση του κοινωνικού πεδίου και προσαρμόστηκαν ανάλογα, ώστε να ανταποκρίνονται στην τρέχουσα πραγματικότητα και όχι σε μία ιδεατή ή ιδανική εικόνα αυτής, **ακολουθώντας την εκάστοτε διεργασία εντός του πεδίου**.

12. Ως Γκατζέ χαρακτηρίζονται στη ρομάνικη γλώσσα, όλοι/ες όσοι/ες δε μετέχουν της ρομάνικης κουλτούρας (*romani-pen*). Γκατζέ μπορεί να θεωρείται ένας άνθρωπος που δεν έχει γεννηθεί ως Ρομά/ Ρομνί ή που αν και έχει γεννηθεί εντός της συγκεκριμένης κοινότητας, δεν ακολουθεί τους τρόπους ζωής της. Παραδοσιακά, οι Γκατζέ θεωρούνταν από τους/τις Ρομά/ Ρομνί «ακάθαρτοι/ες» και υπό την οπτική αυτή, κάθε επαφή μαζί τους αποθαρρύνονταν ή απαγορευόταν.

«Διοτίμα» Κέντρο Γυναικείων Μελετών και Έρευνας

Η «Διοτίμα» υλοποίησε ένα πολύπλευρο έργο δράσης, στο πλαίσιο του οποίου παρασχέθηκε υποστήριξη και ενδυνάμωση σε γυναίκες –ανεξάρτητα από την ηλικία τους, την προέλευσή τους, την οικογενειακή ή την επαγγελματική τους κατάσταση– δίνοντας προτεραιότητα σε εκείνες που έχουν υποστεί έμφυλη βία ή ανήκουν σε ευάλωτες πληθυσμιακές ομάδες.

Η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε ενέτασσε τη διάσταση του φύλου ως αντίληψη, αλλά και ως περιεχόμενο των δράσεων. Υπό την οπτική αυτή, οι συμμετέχουσες στη συμβουλευτική διαδικασία κινητοποιήθηκαν ώστε να στραφούν στα δικά τους υποκειμενικά αποθέματα δράσης και να ενισχυθεί η αυτονομία τους. Παράλληλα, στο πλαίσιο των οδηγιών για την πρόληψη της βίας, δίνεται έμφαση σε **εναλλακτικές προσεγγίσεις ανάλυσης και σχεδιασμού παρεμβάσεων**, προτείνοντας θεωρήσεις που λειτουργούν **ανάμεσα στις επιστήμες και τις διαφορετικές ακαδημαϊκές κατευθύνσεις** –ένα παράδειγμα εδώ αποτελεί η έννοια της κοινωνικής οικολογίας.

Η συμβουλευτική για την επιχειρηματικότητα αναπτύσσεται γύρω από την έννοια της **κοινωνικής, αλληλέγγυας οικονομίας**, όπου πέραν της διάστασης του φύλου, οι γυναίκες κινητοποιούνται ώστε να στραφούν σε μορφές επιχειρηματικότητας με κεντρική αξία όχι το κέρδος, αλλά τις **ανθρώπινες σχέσεις**, θέτοντας προβληματισμούς για το τι πραγματικά σημαίνει φτώχεια (και πως διαφοροποιείται το «δίνω» από το «προσφέρω») και ποιο είναι το νόημα της αφθονίας. Παράλληλα, τα πρόσωπα που πρωταγωνιστούν στα παραδείγματα που παρέχονται **εκπροσωπούν πρότυπα που ξεφεύγουν της νόρμας** (βλ. για παράδειγμα μια Ρομνί επιτυχημένη επιχειρηματίας, καλλιτέχνιδα και ακτιβίστρια ή μια κοινωνική επιχείρηση που ανήκει σε δομή κακοποιημένων γυναικών «Η Ντουλάπα της Αδερφής μου»). Έτσι, στο όνομα της εργασίας, οι ατομικές/ συλλογικές ταυτότητες και η αλληλεπίδραση μεταξύ τους αποκτούν ιδιαίτερη σημασία, ενώ αντί της επαγγελματικής ιεραρχίας με τους άκαμπτους κανόνες (βασικό χαρακτηριστικό πολλών οδηγιών για την απασχόληση, που τείνουν να αναπαράγουν την οπτική του κυρίαρχου ρεύματος) ενισχύεται η έννοια της **αμοιβαίας φροντίδας/μέριμνας και του δώρου** (όπου δωρίζουμε το έργο μας στους άλλους αντί του εαυτού μας).

Οι τρεις οδηγοί στο σύνολό τους, αλλά και οι δράσεις συμβουλευτικές, τις οποίες πλαισίωσαν και από τις οποίες πλαισιώθηκαν, ενσωματώνουν τη φεμινιστική οπτική όχι μόνο ως στόχο, αλλά και ως μέσον. Έμφαση δόθηκε επίσης στη δικτύωση με άλλες οργανώσεις, θεσμικούς εκπροσώπους της πολιτείας, αλλά και εργαζόμενους/ες σε δομές υποστήριξης των γυναικών. Στο πλαίσιο των παραπάνω δραστηριοτήτων και με στόχο την αλληλεπίδραση, την ευαισθητοποίηση και την επεξεργασία «κοινών τόπων» ανάμεσα σε όσους/ες δραστηριοποιούνται επαγγελματικά για την πρόληψη της έμφυλης βίας, δόθηκε επίσης έμφαση και σε **βιωματικές προσεγγίσεις** με επίκεντρο την τέχνη.

Απόσπασμα από το ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΟ ΕΡΓΑΛΕΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΩΤΟΓΕΝΗ ΠΡΟΛΗΨΗ ΤΗΣ ΒΙΑΣ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ (2013):

«[...] Από τα μέσα της δεκαετίας του 1990, αρκετοί θεωρητικοί και φεμινίστριες άρχισαν να επιχειρηματολογούν για την ανάγκη μετακίνησης από τις θεωρίες «του ενός παράγοντα, της μοναδικής αιτίας», προκειμένου να αναγνωρίσουμε τον πολυσύνθετο χαρακτήρα της κακοποίησης και της βίας. Ισχυρίστηκαν ότι η βία κατά των γυναικών θα πρέπει να εννοιολογηθεί ως ένα πολυπρισματικό φαινόμενο που έχει τις αιτίες του στην αλληλεπίδραση ατομικών, περιστασιακών και κοινωνικό-πολιτισμικών παραγόντων. Δεν υπάρχει με άλλα λόγια, ένας παράγοντας που προκαλεί τη βία κατά των γυναικών. Αντιθέτως η βία, κατά το μάλλον ή ήττον, προκύπτει ως αποτέλε-

σμα σειράς παραγόντων που αλληλεπιδρούν σε διαφορετικά επίπεδα της κοινωνικής οικολογίας. Το παράδειγμα που προέκυψε στο πλαίσιο αυτής της νέας προσέγγισης έγινε γνωστό ως το «οικολογικό πλαίσιο ή οικολογικό παράδειγμα. [...] Το μοντέλο της κοινωνικής οικολογίας περιλαμβάνει τις ιστορίες ζωής, τα τραυματικά βιώματα και τους παράγοντες της προσωπικότητας που άνδρες και γυναίκες φέρνουν στις σχέσεις τους, καθώς επίσης και το πλαίσιο και τους περιστασιακούς παράγοντες (situational factors) που επηρεάζουν την καθημερινή τους ζωή. Το μοντέλο περιλαμβάνει επίσης νόρμες/πρότυπα και μηνύματα που επιβάλλονται ως αρμόζουσα συμπεριφορά για άνδρες και γυναίκες από το οικογενειακό και φιλικό περιβάλλον και τους κοινωνικούς θεσμούς, συμπεριλαμβανομένης της αποδοχής της βίας σε διαφορετικά συμφραζόμενα. Αυτά τα πρότυπα και οι προσδοκίες διαμορφώνονται στη συνέχεια από δομικούς παράγοντες -όπως είναι οι θρησκευτικοί θεσμοί, η ιδεολογία και η κατανομή της οικονομικής εξουσίας μεταξύ ανδρών και γυναικών- που λειτουργούν προκειμένου να προσδιορίσουν τις πεποιθήσεις και τους κανόνες για τη βία και προκειμένου να δομήσουν τις επιλογές των γυναικών σε σχέση με την απόδρασή τους από βίαιες σχέσεις. »

Απόσπασμα – άσκηση του ΠΙΛΟΤΙΚΟΥ ΕΡΓΑΛΕΙΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ (2013:61):

Γ. Ξυπόλητες μηχανικοί/τεχνικοί ηλιακών συστημάτων

Χωριστείτε σε ομάδες των 3 ή 4 ατόμων.

Μπείτε στην παρακάτω ιστοσελίδα: <http://www.youtube.com/user/barefootcollege> και παρακολουθήστε ένα ντοκιμαντέρ διάρκειας 10:00 λεπτών για την κατάρτιση φτωχών και αναλφάβητων αγροτισσών από 28 διαφορετικές χώρες της Αφρικής (Αιθιοπία, Μάλι, Μαυριτανία, Γκάμπια, Σιέρρα Λεόνε, Σενεγάλη, Νίγηρα, Γκάνα, Καμερούν, Ναμίμπια, Τσαντ, Σουδάν, Τζιμπουτί, Ουγκάντα, κ.λπ.) που στη συνέχεια εργάζονται ως μηχανικοί ηλιακών συστημάτων. Οι γυναίκες καταρτίζονται στο Barefoot College στην Ινδία στο πλαίσιο ενός

καινοτομικού και ταχύρρυθμου προγράμματος κατάρτισης και στη συνέχεια επιστρέφουν στα χωριά τους για να...

- Τι σας έκανε μεγαλύτερη εντύπωση και για ποιο λόγο;
- Ποιο είναι το αποτέλεσμα αυτής της πρωτοβουλίας;
- Πώς μπορεί η τεχνολογία να γίνει κτήμα και εργαλείο για καλύτερη ποιότητα ζωής των φτωχών αγροτικών κοινοτήτων; Ποια είναι η βασική προϋπόθεση;
- Ποια είναι η διαφορά αυτού του προγράμματος κατάρτισης; Γνωρίζετε παρόμοια παραδείγματα; Θεωρείτε ότι είναι βιώσιμα και αν ναι, υπό ποιες προϋποθέσεις;
- Ποιο είναι το μοντέλο επιχειρηματικότητας που προτείνεται από την πρωτοβουλία αυτή; Συμφωνείτε ή διαφωνείτε; Γνωρίζετε παρεμφερή παραδείγματα από άλλες περιοχές του κόσμου ή της Ελλάδας;
- Συμφωνείτε με όσα δηλώνονται για τους άνδρες ή διαφωνείτε; Μπορείτε να υποστηρίξετε την άποψή σας;

Ποια είναι τα βασικά συμπεράσματα ή μαθήματα που έχουν προκύψει από την πρωτοβουλία αυτή; Ποια είναι η γνώμη σας σε σχέση με αυτά; Πώς θα μπορούσατε να αξιοποιήσετε αυτά τα μαθήματα στην περίπτωση των γυναικών και των ευπαθών ομάδων γενικότερα στη Ελλάδα;

Για περισσότερες πληροφορίες για το Barefoot College [...]: <http://www.barefootcollege.org/>

Ευρωπαϊκό Δίκτυο Κατά της Βίας

Ο «**Οδηγός Απόδρασης Από μια Βίαιη Σχέση**» απευθύνεται καταρχήν σε γυναίκες που βιώνουν κακοποίηση, πλην όμως αφορά πολύτιμη πηγή ευαισθητοποίησης/πληροφόρησης για κάθε άτομο που ενδιαφέρεται για μια κακοποιημένη γυναίκα (είτε λόγω επαγγέλματος, είτε λόγω προσωπικής ευαισθησίας). Συνοδεύεται από ένα φυλλάδιο που χαρτογραφεί οργανώσεις και θεσμούς που μπορούν να υποστηρίξουν όσες γυναίκες θέλουν να αποδράσουν από βίαιες σχέσεις, ενώ παράλληλα δίνεται ιδιαίτερη έμφαση όχι μόνο σε δικαιώματα, αλλά και στην ίδια τη διαδικασία της «εξόδου», εστιάζοντας σε προτεινόμενα **σχέδια ασφάλειας** που επιτρέπουν στις γυναίκες να προετοιμαστούν ανάλογα. Η ίδια η έννοια της προετοιμασίας, λειτουργεί τόσο σε πρακτικό επίπεδο, όσο και σε επίπεδο ενδυνάμωσης των γυναικών και των κοριτσιών που υφίστανται βία, καθώς τους επιτρέπει να αναλάβουν ευθύνη του εαυτού τους. Η ανάληψη ευθύνης ως διεργασία είναι ιδιαίτερα σημαντική, καθώς ένας βασικός προβληματισμός ως προς τα περιστατικά βίας –σε κοινωνικό, αλλά και ατομικό επίπεδο– αφορά το ζήτημα της **θυματοποίησης**, αλλά και ένα ευρέως αναπαράγόμενο (και επί της ουσίας ψεύτικο) **δίπολο παθητικότητας/ενεργητικότητας**. Με λίγα λόγια: η απόδραση προϋποθέτει απόφαση, η απόφαση προϋποθέτει ευθύνη, η ευθύνη προϋποθέτει πράξεις και οι πράξεις εξ ορισμού αποκλείουν κάθε προσέγγιση θυματοποίησης. Στις παραπάνω έννοιες θα στηριχθεί αργότερα κάθε απόπειρα αποκατάστασης/επιστροφής σε μια κανονικότητα εκτός βίας.

Το φυλλάδιο δίνει μια συνοπτική εικόνα των παρεχόμενων υπηρεσιών ανά κατηγορία και φορέα, γεγονός που επιτρέπει σε όποιον/α ενδιαφέρεται να εντοπίσει με ευκολία αυτό που αναζητά. Είναι γραμμένος βάσει ενός «αφηγηματικού νήματος» σε **πρώτο ενικό**, γεγονός που επιτρέπει τόσο την κατανόηση κάθε βήματος για έξοδο από μία βίαιη σχέση (με τις συνέπειες που συνεπάγεται κάθε βήμα), όσο και την παροχή συμβουλευτικής με γλώσσα που παραπέμπει σε «**σχέση**» και όχι σε εντολές ή κανόνες όπως ορίζονται από μια απόμακρη αυθεντία. Κατά μία έννοια, η **αφηγηματική προσέγγιση** που υιοθετείται, επιτρέπει την ταύτιση και την αμεσότητα, ενώ σηματοδοτεί και μια έμπρακτη στάση **μέριμνας** εκ μέρους της οργάνωσης. Η αίσθηση μέριμνας αποτυπώνεται και στον ίδιο το σχεδιασμό του χάρτη παρεχόμενων υπηρεσιών –για παράδειγμα, η λογική σχεδιασμού του είναι τέτοια, που επιτρέπει σε μια γυναίκα ή ένα κορίτσι να αποκρύψει τις προθέσεις της για απόδραση, παραμένοντας ασφαλής.

Τα αποτελέσματα της αξιολόγησης της **επιμόρφωσης των επαγγελματιών** υποδηλώνουν υψηλή αποτελεσματικότητα σε επίπεδο αντικειμενικό (αύξηση γνώσεων - τροποποίηση στάσεων) αλλά και υποκειμενικό (παροχή αυτεπάρκειας των επαγγελματιών). Πέραν αυτού, ο μεγάλος αριθμός επαγγελματιών που συνεχίζουν να εκδηλώνουν το ενδιαφέρον τους για περαιτέρω εκπαίδευση (κατόπιν θετικών συστάσεων από συναδέλφους τους), δείχνει ότι το περιεχόμενο και ο τρόπος διεξαγωγής της εκπαίδευσης ανταποκρίνονται πλήρως στις ανάγκες τους, καθώς πολλοί/ές επαγγελματίες αντιμετωπίζουν δυσκολία πρόσβασης σε αντίστοιχα προγράμματα (λόγω έλλειψης), ενώ παράλληλα έρχονται καθημερινά σε επαφή με κακοποιημένες γυναίκες ή κορίτσια, χωρίς όμως να διαθέτουν τις απαραίτητες δεξιότητες χειρισμού τέτοιων καταστάσεων.

Παράλληλα, το σχέδιο δράσης του Δικτύου είχε εθνικό και όχι τοπικό χαρακτήρα καθώς παρείχε **εξ αποστάσεως υπηρεσίες** σε θύματα ΒΕΣ και επαγγελματίες απ' όλη την Ελλάδα. Οι εξ αποστάσεως υπηρεσίες αξιοποίησαν τη σύγχρονη τεχνολογία με δημιουργικό τρόπο. Είναι σημαντική η έμφαση που δίνεται από το Δίκτυο σε ζητήματα ανίχνευσης ΒΕΣ, αλλά και αξιολόγησης της επικινδυνότητάς τους, καθώς τα δύο αυτά σημεία δεν ορίζουν μόνο το είδος της απαιτούμενης παρέμβασης εκ μέρους των επαγγελματιών, αλλά καθορίζουν τη σχέση μεταξύ όσων εμπλέκονται σε περιστατικά ΒΕΣ και των υφιστάμενων υπηρεσιών.

Κέντρο Γυναικών Καρδίτσας

Το συγκεκριμένο σχέδιο δράσης αποτελεί καλή πρακτική υπό την έννοια ότι ενισχύει την καλλιέργεια της **έμφυλης συμμετρίας στο σχολικό περιβάλλον**. Οι έφηβοι/ες κλήθηκαν να αναγνωρίσουν τις έμφυλες διαστάσεις της βίας, κατά τη διάρκεια μιας πολύ σημαντικής περιόδου για τη συγκρότηση της δικής τους προσωπικότητας. Υπό αυτή την έννοια, η παρέμβαση στα σχολεία λειτουργεί ως μορφή **πρόληψης** ιδιαίτερης σημασίας, καθώς ζητείται από μαθητές και μαθήτριες να προβληματιστούν για το τι σημαίνουν οι ανισόμενες σχέσεις εξουσίας, ποιές είναι οι ενδείξεις μιας υγιούς/μη υγιούς σχέσης, εφοδιάζοντάς τους/τις με τη δυνατότητα ανάπτυξης **δικών τους κριτηρίων** ως προς τα ζητήματα αυτά.

Ένα ιδιαίτερα σημαντικό σημείο εδώ είναι ότι στην πρόληψη συμπεριλαμβάνεται και η **«φροντίδα» του/της εμπλεκόμενου ως θύτη/ριας**, αναγνωρίζοντας ότι αποτελεί σημαντικό ρόλο εντός του πεδίου, τόσο σε επίπεδο ευθύνης για το περιστατικό βίας, όσο και σε επίπεδο ανθρώπου που χρειάζεται εξίσου υποστήριξη.

Η διαδραστική επικοινωνία με τους **εκπαιδευτικούς** συνέβαλε σημαντικά στην **αναγνώριση, στην αξιολόγηση ή/και στην αναθεώρηση των στερεοτυπικών απόψεων/στάσεων και συμπεριφορών** που μπορεί να ενισχύουν και να αναπαράγουν τους έμφυλους ρόλους στις σχολικές μονάδες. Τους παρέχει επίσης τα απαραίτητα εφόδια, ώστε να είναι σε θέση να εντοπίσουν σχέσεις όπου δυνάμει τίθεται θέμα κακοποίησης.

Θέτοντας σε έμπρακτη εφαρμογή την έννοια της **δικτύωσης**, το Κέντρο Γυναικών Καρδίτσας αξιοποίησε την τεχνογνωσία του Ευρωπαϊκού Δικτύου κατά της Βίας και το αντίστοιχο εκπαιδευτικό υλικό. Με αφετηρία το συγκεκριμένο υλικό, δόθηκε έμφαση στις σχέσεις που αναπτύσσονται μεταξύ τους οι έφηβοι/ες και στην επεξεργασία τους ως βασική προϋπόθεση για την επεξεργασία της βίας εν γένει.

Την ίδια στιγμή, κάθε εκπαιδευτική παρέμβαση –προς τους/τις εκπαιδευτικούς ή και τους/τις εφήβους/ες– χαρακτηριζόταν από **βιωματικότητα**, ενώ η ίδια η διαδικασία παραγωγής ενημερωτικού υλικού, χαρακτηρίστηκε από μία προσέγγιση **«από κάτω προς τα πάνω»**, καθώς οι μαθητές και οι μαθήτριες, βάσει της εκπαίδευσής τους και των ερεθισμάτων που δέχτηκαν δημιούργησαν δικά τους έργα (θέατρο, εικαστικά) για να το αξιοποιήσουν στη συνέχεια, παράγοντας ένα δικό τους μικρό οδηγό ευαισθητοποίησης για τις ερωτικές σχέσεις και τη βία. Σε μεθοδολογικό επίπεδο δηλαδή, δόθηκε έμφαση στην **εκπαίδευση μεταξύ ομοτίμων** (Lernen durch Lernen¹³), μια οριζόντια αντίληψη, η οποία ανατρέπει τις δασκαλοκεντρικές αντιλήψεις που διαπνέουν συνθήως την εκπαίδευση και επιτρέπει στους εφήβους και τις έφηβες να **οικειοποιηθούν τη γνώση** που έχουν αποκομίσει, μεταφέροντάς την και εκτός σχολείου.

Καθώς η πλειοψηφία των φορέων που δραστηριοποιούνται για την πρόληψη της βίας, περιορίζουν την έννοια της πρόληψης σε μια αντίληψη του «να προλάβουμε τα χειρότερα», ξεχνάμε ότι η βία, ως ενσωματωμένη στάση ζωής, χτίζεται σταδιακά κατά τη διάρκεια της ζωής ενός ανθρώπου και ιδιαίτερα κατά την παιδική και εφηβική ηλικία. Δίνοντας **έμφαση στην πρόληψη** σε σχολικό επίπεδο και επιτρέποντας παράλληλα στους εφήβους και τις έφηβες να συμμετάσχουν στη διαδικασία ευαισθητοποίησης των οικείων τους (και άρα της ευρύτερης κοινωνίας) δίνεται ουσιαστικά έμφαση σε μορφές πρόληψης που αναγνωρίζουν ότι πριν φτάσει κάποιος/α να βιώσει/ασκήσει βία, την έχει αποδεχτεί ως αξία και τρόπο πολύ νωρίτερα.

Τέλος, στο πλαίσιο της δράσης «Πάρε Θέση Ενάντια στη Βία», **αξιοποιήθηκε με θετικό τρόπο η ισχύς** που φέρουν ως κοινωνικοί ρόλοι σημαντικά αναγνωρίσιμα πρόσωπα της πόλης (για παράδειγμα ο νομάρχης, μια βουλευτριά, η διευθύντρια του νοσοκομείου), τα οποία συμμετείχαν μιλώντας ενάντια στη βία.

13. Kelchner R. & Martin J. P. in Timm, J. P. (1998)

Τι μπορείτε να κάνετε για να βοηθήσετε ένα δράστη

Πολλές φορές τείνουμε να εστιάζουμε μόνο στον τρόπο προσέγγισης και αντιμετώπισης του θύματος βίαιων συμπεριφορών, παραβλέποντας ασυνείδητα ή θεωρώντας συνειδητά ότι το άτομο που εκδηλώνει βίαιη συμπεριφορά ίσως έχει και μια συγκεκριμένη – προδιαγεγραμμένη πορεία. Είναι σημαντικό όμως να προσεγγίσουμε και το δράστη της βίαιης συμπεριφοράς προκειμένου να υπάρχει ολόπλευρη και πιο αποτελεσματική αντιμετώπιση της βίαιης κατάστασης. Γι' αυτό:

- Μην παριστάνετε ότι δεν ξέρετε τι συμβαίνει. Μην συμπεριφέρεστε «σαν να μην συμβαίνει τίποτε σημαντικό».
- Μιλήστε του/της όταν είναι μόνος/η και όχι μπροστά σε άλλα άτομα ή κατά τη διάρκεια ενός βίαιου επεισοδίου.
- Μην είστε επιθετικός/ή, ούτε να καυγαδίσετε μαζί του/ της.
- Πέστε του/της ξεκάθαρα ότι η συμπεριφορά του/της δεν είναι εντάξει.
- Μην αποδεχτείτε καμία δικαιολογία.
- Ενθαρρύνετέ τον/την να ζητήσει βοήθεια και προσφερθείτε να τον/την συνοδεύσετε σε έναν επαγγελματία.
- Να αποτελείτε παράδειγμα για τη δημιουργία υγιών σχέσεων, με το να συμπεριφέρεστε στο/στη σύντροφό σας, στους/ στις φίλους/ες σας και στους/ στις συναδέλφους με σεβασμό.

Απόσπασμα από το «Μικρό Οδηγό Διάγνωσης & Πρώτης Αντιμετώπισης Περιστατικών Βίας για Εκπαιδευτικούς» (2015:31)

Οργάνωση Ενωμένων Γυναικών της Αφρικής

Η Οργάνωση Ενωμένων Γυναικών της Αφρικής επέλεξε να δράσει **αξιοποιώντας κριτικά την αρχή της ένταξης**, όχι μόνο απευθυνόμενη σε Αφρικανές μετανάστριες ή πρόσφυγες, αλλά και σε μέλη του κυρίαρχου ρεύματος, όπως και μετανάστριες εν γένει, ανατρέποντας με τον τρόπο αυτό το ρόλο που τους αποδίδει το τελευταίο ως γυναίκες και μετανάστριες/πρόσφυγες –εκείνης δηλαδή που «χρήζει υποστήριξης»– και μετατρέποντάς τον σε ένα ρόλο δύναμης, που συνειδητά παράγει μια διαλεκτική αλληλεγγύης με εξωστρεφή τρόπο, καθώς επιζητά να συν-καθορίσει συνειδητά το κοινωνικό πεδίο. Πρόκειται για μια **δράση από «κάτω προς τα πάνω»**, όπου οι ίδιες οι μετανάστριες (οι οποίες βιώνουν τριπλό αποκλεισμό ως γυναίκες, ως μετανάστριες και ως Αφρικανές) μετατρέπονται στα πρόσωπα αναφοράς της κοινότητάς τους και των μεταναστριών εν γένει, αναλαμβάνοντας δράσεις που συνήθως αναπτύσσονται –έστω καλοπροαίρετα– από «τρίτους/ες».

Η **έννοια της αμοιβαιότητας** εκφράστηκε πολλαπλά, ακόμα και μέσω της επιλογής συγκεκριμένων λέξεων, που πέραν αυτού καθ' αυτού του νοήματός τους, έρχονται να θέσουν ερωτήματα ως προς το πώς αντιλαμβανόμαστε τις αναμεταξύ μας σχέσεις και να εμπλουτίσουν νοηματικά το ευρύτερο κοινωνικό πεδίο (βλ. για παράδειγμα την έμφαση στην έννοια της αδελφότητας μεταξύ γυναικών ή αλλιώς sisterhood). Η αμοιβαιότητα αυτή μεταφράστηκε σε **δράσεις αλληλεγγύης, αλληλοβοήθειας και αλληλοϋποστήριξης**, τόσο σε επίπεδο υπηρεσιών, όσο και σε επίπεδο εκπαίδευσης (βλ. για παράδειγμα την εκπαίδευση των εθελοντριών/ών και των εμπυχωτριών/ών).

Αξιοποιήθηκε η αρχή της **βιωματικότητας**, ενώ παράλληλα η οργάνωση στράφηκε στην **τέχνη** στο πλαίσιο ενός εσωτερικού διαλόγου, αλλά και ενός διαλόγου με το κυρίαρχο ρεύμα. Μία από τις προσεγγίσεις που υιοθετήθηκαν είναι αυτή του **θεάτρου των καταπιεζομένων** (μια μέθοδο ενδυνάμωσης που ανέπτυξε ο Αουγκούστο Μπόαλ), η οποία εμπεριέχει στοιχεία και αξίες από διαφορετικά πολιτισμικά πλαίσια και σίγουρα όχι μόνο αυτά του Δυτικού κόσμου. Μέσω του θεάτρου, αναδημιούργησαν τον κόσμο, ασκώντας κριτική, επιδιώκοντας τον κοινωνικό μετασχηματισμό, παρέχοντας γνώση. Και μέσω αυτής της διεργασίας, έδρασαν μέσα από μια **θέση δύναμης**, ανατρέποντας τις κυρίαρχες κοινωνικές προσδοκίες που τις τοποθετούν στο ρόλο του θύματος. Έτσι, αλληλεπίδρασαν με το δημόσιο χώρο, καθιστώντας τη διαλεκτική του κυρίαρχου ρεύματος ορατή και μέσα από την αξιοποίηση της δικής τους **ορατότητας**.

Τέλος, μέσω της αξιοποίησης των προσωπικών και συλλογικών τους βιωμάτων, επέλεξαν να λειτουργήσουν ως **«γέφυρες»** ανάμεσα στο χώρο που εκπροσωπούν οι ίδιες και το ευρύτερο κοινωνικό πεδίο, μεταφέροντας δεξιότητες που έχουν αναπτύξει στις χώρες καταγωγής τους στη χώρα διαμονής τους και μέσω αυτής της οπτικής επεξεργάστηκαν ζητήματα φύλου, αλλά και έμφυλης βίας.

«Στην αρχή το θέατρο ήταν άσμα διθυραμβικό: ο ελεύθερος λαός που τραγουδούσε στον ελεύθερο αέρα. Το καρναβάλι. Η γιορτή.

Μετά, οι κυρίαρχες τάξεις το οικειοποιήθηκαν και τοποθέτησαν τα φράγματά τους. Διαίρεσαν πρώτα το λαό, χωρίζοντας τους ηθοποιούς απ' τους θεατές, τους ανθρώπους που ενεργούν από αυτούς που κοιτάζουν. Τέλειωσε η γιορτή! Κατόπιν ξεχώρισαν, ανάμεσα στους ηθοποιούς, τους πρωταγωνιστές από τη μάζα: Τότε άρχισε ο καταναγκαστικός προσπλυτισμός!

Ο καταπιεσμένος λαός απελευθερώνεται. Κάνει πάλι δικό του το θέατρο. Πρέπει να πέσουν τα φράγματα. Ο θεατής αρχίζει πρώτα να παίζει: άορατο θέατρο, θέατρο φόρουμ, θέατρο άγαλμα κ.λπ. Κατόπιν πρέπει να σταματήσει η οικειοποίηση των θεατρικών ρόλων από τους ηθοποιούς-άτομα: σύστημα του "Τζόκερ".

[...] Η πρώτη λέξη του θεατρικού λεξιλογίου, είναι το ανθρώπινο σώμα, βασική πηγή του ήχου και της κίνησης. Για να κυριαρχήσει ο άνθρωπος στα μέσα της θεατρικής παραγωγής πρέπει, καταρχήν, να κυριαρχήσει στο ίδιο του το σώμα, πρέπει να το γνωρίσει για να το κάνει έπειτα πιο εκφραστικό. Όσο λοιπόν γίνεται ικανότερος να εκφράσει τα διάφορα θεατρικά σχήματα, τόσο θ' απελευθερώνεται προοδευτικά από τη θέση του "θεατή" για να γίνει "ηθοποιός", θα πάψει να είναι αντικείμενο, για να γίνει υποκείμενο, και θα μεταμορφωθεί από μάρτυρας που ήτανε, σε βασικό ηθοποιό.»

Boal Augusto (1981:13, 21)

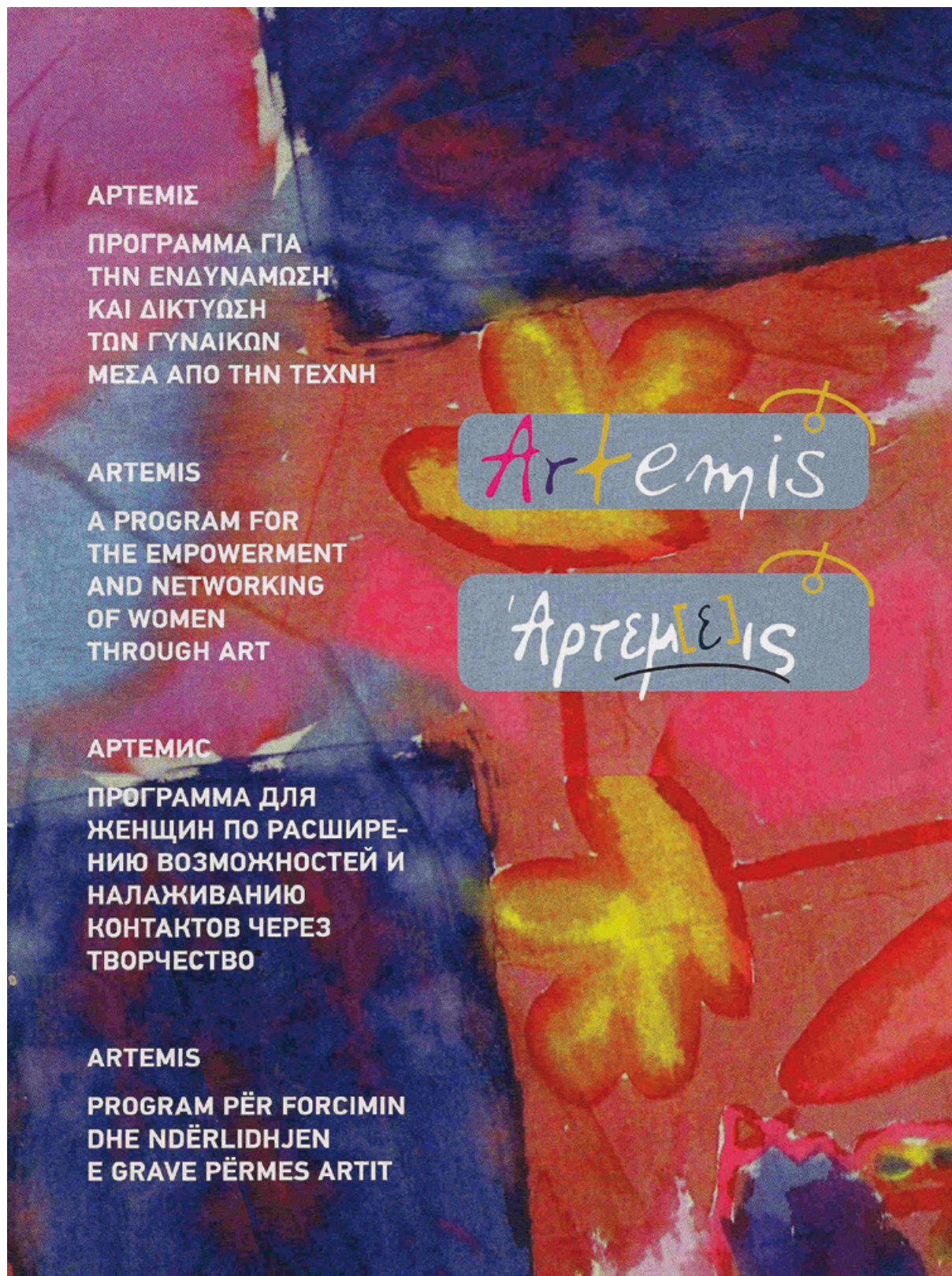
«Σχεδία» Κέντρο Παιδαγωγικής & Καλλιτεχνικής Επιμόρφωσης

Το σχέδιο δράσης αποτέλεσε καινοτομία, καθώς σε αντίθεση με την πλειοψηφία των υλοποιούμενων παρεμβάσεων με στόχο την ενδυνάμωση, έδωσε έμφαση περισσότερο στη **δημιουργία μέσω τέχνης** και λιγότερο στο λόγο (υπό την έννοια της εκλογικευμένης διαδικασίας). Η καλλιτεχνική έκφραση υποστήριξε τις γυναίκες σε διαδικασίες μάθησης που αφορούσαν τα δικαιώματά τους ως προς την εργασία, τις βοήθησε να αναπτύξουν συνεργατικό/συλλογικό πνεύμα αξιοποιώντας τις κοινωνικές και πολιτισμικές τους διαφορές ως αφετηρίες πλούτου αντί σύγκρουσης. Παράλληλα, η συμβουλευτική εστίασε στη **δυναμική της ομάδας**, τα **στερεότυπα** μεταξύ των γυναικών και με στόχο την ανάπτυξη της **ενσυναίσθησης**.

Η προσέγγιση των γυναικών αξιοποίησε την αρχή της **διαμεσολάβησης** και πραγματοποιήθηκε σε στενή συνεργασία με τις κοινωνικές υπηρεσίες του Δήμου Ελευσίνας. Σε ό,τι αφορά την αρχική επαφή, η οργάνωση επέλεξε να κινηθεί **«εκτός των τειχών»** και αντί να απαιτεί η δυνητική ομάδα των συμμετεχουσών να στραφεί να ανταποκριθεί στο κάλεσμά της για δράση, κινήθηκε αντίστροφα επισκεπτόμενη τις γυναίκες στα σπίτια τους. Με τον τρόπο αυτό, έθεσε υπό αμφισβήτηση τη σχέση εξουσίας που εμπεριέχεται στο **δίπολο εξυπηρετούμενων/παρεχόντων υπηρεσίες**: κάθε συμμετέχουσα/προσκεκλημένη σε συμμετοχή δεχόταν τις διαμεσολαβήτριες της «Σχεδίας» κατ' οίκον και με την ισχύ που της παρέχει ο ρόλος της «οικοδέσποινας».

Τα δημιουργικά εργαστήρια και η συμβουλευτική, συνοδεύτηκαν από **συνοδευτικές υπηρεσίες** που στόχευαν στην απασχόληση των παιδιών (παρέχοντας επιπλέον ένα ημερήσιο γεύμα ανά παιδί), αναγνωρίζοντας τις ανάγκες των γυναικών και εντάσσοντας μέσω των παιδιών και τις οικογένειές τους στις υλοποιούμενες δράσεις. Η αναγνώριση αυτή θέτει ως αρχή τη **φροντίδα αυτών που φροντίζουν** –είτε πρόκειται (εν τω προκειμένω) για τις συμμετέχουσες στο σχέδιο δράσης, είτε για όσους/ες συμμετέχουν σε άλλα προγράμματα και σχέδια. Και γίνεται έμπρακτα σαφές ότι κανείς/ καμιά δεν υφίσταται «εν κενώ αέρος», αλλά αντίθετα εντός ενός **πλέγματος πολλαπλών σχέσεων** υπηρετώντας πολλαπλούς, σύνθετους ρόλους. Επιπλέον σημεία υποστήριξης αποτέλεσαν:

- η **γλωσσομάθεια** (ομαδική και εξατομικευμένη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας) ως προϋπόθεση της ενεργούς συμμετοχής,
- η δικτύωση των γυναικών μεταξύ τους με στόχο την αλληλοϋποστήριξη, την επικοινωνία, την ανταλλαγή γνώσης και την προάσπιση των δικαιωμάτων των δικών τους και των παιδιών τους – κατά μία έννοια δημιουργήθηκε μια **ομάδα συνεργατικής «πλοήγησης» στο κοινωνικό πεδίο**, και, τέλος,
- η **δικτύωση των γυναικών με τοπικούς φορείς**, ώστε να διασφαλιστεί η βιωσιμότητα των αποτελεσμάτων της δράσης.

v. Γενικά συμπεράσματα

«Προσπαθώντας να παραμείνει "αντικειμενική", η δυτική κουλτούρα απομακρύνθηκε από καταστάσεις κι ανθρώπους, μετατρέποντάς τους σε "αντικείμενα", χάνοντας ως εκ τούτου την επαφή μαζί τους. Στη διχοτόμηση αυτή φέρει τις ρίζες της η βία».

Gloria E. Anzaldúa¹⁴

Αποσαφηνίζοντας έννοιες

Στις παραγράφους που ακολουθούν θα διασαφηνιστούν κάποιες βασικές έννοιες που έμμεσα ή άμεσα νοηματοδοτούν τις ενέργειες/ παρεμβάσεις στο σχεδιασμό του συγκεκριμένου Έργου, στην υλοποίησή του από τους διαφορετικούς φορείς και οργανώσεις, αλλά και στην αποτίμησή του στο πλαίσιο της παρούσας έκδοσης.

«Ο κόσμος λέει ότι δεν παραχώρησα τη θέση μου γιατί ήμουν κουρασμένη, αλλά αυτό δεν είναι αλήθεια. Δεν ήμουν σωματικά κουρασμένη ούτε περισσότερο κουρασμένη απ' όσο ήμουν συνήθως στο τέλος μιας ημέρας στη δουλειά. Όχι, η μόνη κούραση που είχα, ήταν αυτή του να υποχωρώ».

Rosa Parks (1999)

Καταρχήν, γίνεται αναφορά σε **ανθρώπινα δικαιώματα**. Με λίγα λόγια σε δικαιώματα εγγενή της ίδιας της ανθρώπινης ιδιότητας, ανεξαρτήτως εθνικότητας, τόπου κατοικίας, φύλου, εθνικής ή εθνοτικής καταγωγής, θρησκείας, γλώσσας ή οποιασδήποτε άλλης κατάστασης. Τα ανθρώπινα δικαιώματα θεωρούνται αλληλοσυνδεόμενα, αλληλοεξαρτώμενα και αδιαίρετα¹⁵. Και παρόλο που πλέον συζητιέται ή αποπειράται η επέκταση της έννοιας των δικαιωμάτων και σε άλλες κατευθύνσεις (για παράδειγμα η επέκτασή τους στις

κοινότητες, αλλά και σε οτιδήποτε έμβιο), ένα σημαντικό στοιχείο που οφείλει να ληφθεί υπ' όψιν είναι η ιδέα της συστημικότητας, αλλά και της ενότητας που εμπεριέχουν τα πρώτα συνθετικά των λέξεων («αλληλο-» και «α-») ως βάση κατανόησης κι ανάλυσής τους. Άρα, κάθε απόπειρα διασφάλισης, προστασίας ή αποκατάστασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων οφείλει να χαρακτηρίζεται από την ίδια αντίληψη συστημι-

14. Anzaldúa (1987:37) σε απόδοση Τίνας Λυγδοπούλου.

15. <http://www.ohchr.org/EN/Issues/Pages/WhatareHumanRights.aspx>

κόπτης ή «οικολογικότητας»¹⁶, ενώ επιπλέον, σύμφωνα με την Παγκόσμια Διακήρυξη της Βιέννης (1993), δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στην ευθύνη των ίδιων των κρατών προκειμένου να προασπίσουν και να προστατέψουν τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις θεμελιώδεις ελευθερίες ανεξαρτήτως των πολιτικών, οικονομικών και πολιτισμικών συστημάτων από τα οποία εμφορούνται.

Στο πλαίσιο διασφάλισης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, κάθε Αρχή/κράτος δεσμεύεται να εφαρμόσει και να προωθήσει εκείνες τις **πολιτικές ισότητες** που θα επιτρέψουν την **ένταξη της οπτικής του φύλου**¹⁷, όχι μόνο σε νομοθετικό επίπεδο, αλλά και στην ίδια την καθημερινότητα (άρα στην πολιτική –με το ευρύτερο νόημα της λέξης– εν γένει): πιο συγκεκριμένα, η διάσταση του φύλου καταγράφεται ως η «ενεργή και εμφανής πολιτική [...] έτσι ώστε πριν από τη λήψη αποφάσεων να πραγματοποιείται ανάλυση των επιπτώσεων» των πολιτικών και προγραμμάτων «στις γυναίκες και στους άνδρες αντίστοιχα».

Εικόνα 2: Γκράφιτι στη Λευκωσία, 2014

Η εισαγωγή της οπτικής του φύλου σε διάφορες όψεις της πολιτικής, αν και προωθεί την ισότητα μεταξύ των φύλων, δεν αποτελεί κατάληξη μίας διαδικασίας, αλλά συνεχόμενη στρατηγική στην κατεύθυνση της αναπτυξιακής πολιτικής, της έρευνας, της συνηγορίας υπέρ συγκεκριμένων ζητημάτων, του διαλόγου, της

16. Όπου όπως θα παρατηρούσε κανείς, οι ανθρώπινες αλληλεπιδράσεις αποτυπώνονται σε ομόκεντρους κύκλους, οι οποίοι εμπεριέχουν ο ένας τον άλλο και άρα το άτομο γίνεται κατανοητό εντός ενός δικτύου σχέσεων, μιας κοινότητας, μιας κοινωνίας κι αντίστροφα.

17. «Σύμβαση Εξάλειψης όλων των Μορφών Διακρίσεων σε Βάρος των Γυναικών» του ΟΗΕ (1979), Πλατφόρμα Δράσης του Πεκίνου (1995) και Συμβούλιο της Ευρώπης (1998).

νομοθεσίας, της κατανομής πόρων, του σχεδιασμού, της εφαρμογής και παρακολούθησης προγραμμάτων και σχεδίων¹⁸. Ειδικότερα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δίνει έμφαση στο «συνυπολογισμό, συστηματικά, των ανισοτήτων στις συνθήκες, καταστάσεις και ανάγκες των γυναικών και των ανδρών στο σύνολο των κοινωνικών πολιτικών και ενεργειών. Αυτή η σφαιρική και εγκάρσια προσέγγιση απαιτεί προσπάθεια κινητοποίησης κάθε είδους πολιτικής, αλλά και τη λήψη μέτρων που αφορούν ειδικά το σκοπό της ισότητας, λαμβάνοντας ενεργά και ανοιχτά υπ' όψιν, κατά το στάδιο του σχεδιασμού, τα αποτελέσματά τους στις αντίστοιχες καταστάσεις που αντιμετωπίζουν γυναίκες και άνδρες κατά την εφαρμογή, παρακολούθηση και αξιολόγησή τους». (Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής COM (96) 67 final of 21/02/96)¹⁹.

Ειδικότερα στη Σύμβαση για την Εξάλειψη Όλων των Μορφών των Διακρίσεων Ενάντια στις Γυναίκες (1979)²⁰, προβλέπεται η συμμετοχή των γυναικείων/μη κυβερνητικών οργανώσεων σε κάθε μορφή παρέμβασης που στοχεύει στην καταπολέμηση της βίας. Έτσι, η εκάστοτε κρατική αρχή δεσμεύεται να εντάξει σε δράσεις και παρεμβάσεις που αφορούν την οπτική του φύλου –είτε στο επίπεδο της υλοποίησης, είτε της διαβούλευσης (είτε και στα δύο)– τις οργανώσεις εκείνες που μπορούν να την εκπροσωπήσουν και εκφράσουν με τον καλύτερο τρόπο. Δηλαδή, τις ίδιες τις **γυναικείες οργανώσεις**. Τι συνιστά όμως μια γυναικεία οργάνωση; Τι συνιστούν οι στόχοι της ή/ και η ίδια η δομή της; Μπορεί, για παράδειγμα, μία οργάνωση την οποία έχουν συστήσει άντρες ή στην οποία συμμετέχουν κατά πλειοψηφία άντρες να θεωρηθεί φεμινιστική²¹ βάσει έργου (επειδή, για παράδειγμα, εστιάζει σε ζητήματα που επιδρούν άμεσα στη ζωή των γυναικών); Και κατά πόσο θεωρείται γυναικεία μία οργάνωση που τείνει να αναπαράγει στις δράσεις της πατριαρχικές αξίες και στάσεις;

Η Katzenstein (1987)²² αναφέρει ότι μία οργάνωση μπορεί να θεωρηθεί –κατά τον ελάχιστο βαθμό– φεμινιστική, εφόσον αναγνωρίζει ότι οι γυναίκες εν συγκρίσει με τους άντρες ανήκουν σε έναν καταπιεζόμενο πληθυσμό και τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν είναι το αποτέλεσμα διακρίσεων που πηγάζουν από τις ανισότητες αυτές. Άρα, κάθε προτεινόμενη αλλαγή που εστιάζει στην υιοθέτηση προσεγγίσεων, αντιλήψεων και πολιτικών που έρχονται να αναιρέσουν το πατριαρχικό μοντέλο, ισοδυναμούν με διεργασίες **μετασχηματισμού** (προσωπικές και συλλογικές), εφόσον επί της ουσίας «προϋποθέτουν τον οραματισμό μιας κοινωνίας που δεν υφίσταται», ενώ οι οπτικές αυτού του φεμινισμού υποστηρίζουν δράσεις που επιδιώκουν να επιφέρουν αλλαγές στη συλλογική κατάσταση των γυναικών, στις συνθήκες διαβίωσής τους, στις ευκαιρίες που τους δίνονται, στη δύναμή τους (και πώς μπορεί ή επιτρέπεται να εκφραστεί) και στην αυτοεκτίμησή τους²³.

Θεωρώντας σημαντική προϋπόθεση τη δυνατότητα μετασχηματισμού των έμφυλων πραγματικοτήτων και των σχετικών βιωμάτων που απορρέουν εξ αυτών, τα κριτήρια για το τι συνιστά μια φεμινιστική/γυναικεία οργάνωση διαφοροποιούνται αναλόγως της οπτικής (αλλά και των υποκειμενικοτήτων που διαμορφώνουν τη ματιά της παρατηρήτριας ή του παρατηρητή), επιτρέποντας έτσι την ανάδυση σημαντικών προβληματισμών σχετικά, όπως:

- Με ποιον τρόπο οργανώνεται ο έλεγχος ή η εξουσία εντός των διαφορετικών φεμινιστικών οργανώσεων και κατά πόσο αναπαράγονται τα κυρίαρχα αντιληπτικά μοντέλα;

18. <http://www.un.org/womenwatch/osagi/gendermainstreaming.htm>

19. **European Commission Unit in Charge of Equal Opportunities (1998)**

20. <http://www.un.org/womenwatch/daw/cedaw/text/econvention.htm>

21. Ο όρος «φεμινισμός» εδώ, δεν αφορά αυτό καθ' αυτό το φεμινιστικό κίνημα, αλλά τη φεμινιστική θεωρία και φιλοσοφία, όπως αναπτύχθηκαν –εν μέρει ως απόρροια του πρώτου– ως διεπιστημονική ακαδημαϊκή κατεύθυνση που έρχεται να εμπλουτίσει τις κοινωνικές επιστήμες (και όχι μόνο), ανοίγοντας νέα πεδία σκέψης, πρακτικών και πολιτικών, θέτοντας πολλαπλές προκλήσεις στο πατριαρχικό μοντέλο αντίληψης.

22. Σε παράθεση της Yancey Martin (1990:182-206).

23. Ό.π.

- Κατά πόσο ενθαρρύνεται η συμμετοχικότητα εντός τους και πώς συνδέονται συμμετοχικότητα και φεμινισμός;
- Μπορεί μία φεμινιστική οργάνωση να αναπαράγει αξίες του κυρίαρχου ρεύματος κατά την υλοποίηση δράσεων ή κατά την αναπαραγωγή διαλεκτικών που απευθύνονται στον ευρύτερο πληθυσμό;

Η Yancey Martin (1990), για παράδειγμα, σε μια απόπειρα σύγκρισης των φεμινιστικών και μη φεμινιστικών οργανώσεων, κατέληξε σε **10 κριτήρια καταγραφής και ανάλυσής τους**²⁴, τα οποία εστιάζουν στην ιδεολογία (φεμινιστική ή μη), στο βαθμό ενσωμάτωσης ή μη φεμινιστικών αξιών, σε στόχους που αφορούν ζητήματα φύλου, στην έκβαση των έμφυλων δράσεων που διοργανώνουν, στις συνθήκες ίδρυσής τους, στη δομή και στις πρακτικές που ακολουθούν σε εσωτερικό επίπεδο, στον τρόπο που ορίζεται το ανήκειν (τα μέλη), στα πεδία που επιλέγουν να δραστηριοποιηθούν και στην κλίμακα εφαρμογής των δράσεων αυτών και τέλος στις σχέσεις που αναπτύσσουν με άλλους οργανισμούς και οργανώσεις.

Επίσης, ένας από τους βασικούς στόχους της συντριπτικής πλειοψηφίας των γυναικείων οργανώσεων, αλλά και πολλών οργανώσεων που ενεργοποιούνται στον τομέα προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, είναι και παραμένει η **καταπολέμηση της έμφυλης βίας**, αλλά και η πρόληψή της. Ως έμφυλη βία ορίζεται «οιαδήποτε ενέργεια βίας που βασίζεται στο φύλο και η οποία οδηγεί ή ενδέχεται να οδηγήσει σε σωματική, σεξουαλική ή ψυχολογική βλάβη ή πόνο των γυναικών, περιλαμβανομένων των απειλών για τέτοιες πράξεις, του εξαναγκασμού ή της αυθαίρετης στέρσης της ελευθερίας τους, είτε στη δημόσια είτε στην ιδιωτική ζωή». Ειδικότερα, το άρθρο της Σύμβασης για την Εξάλειψη Όλων των Μορφών των Διακρίσεων Ενάντια στις Γυναίκες επεκτείνεται σε συγκεκριμένες μορφές βίας ενάντια στις γυναίκες, συμπεριλαμβάνοντας κάθε μορφή σεξουαλικής, σωματικής και ψυχολογικής βίας:

1. στην **οικογένεια** –όπως οι ξυλοδαρμοί, η σεξουαλική κακοποίηση των παιδιών, ο ακρωτηριασμός των γεννητικών οργάνων και ο βιασμός,
2. στην **κοινότητα** –όπως η σεξουαλική κακοποίηση, παρενόχληση κι ο εκφοβισμός, η διακίνηση γυναικών και η καταναγκαστική πορνεία, και
3. σε **κρατικό επίπεδο** –όταν η νομοθεσία για τη βία ενάντια στις γυναίκες έχει συνταχθεί με προχειρότητα ή δεν εφαρμόζεται, τα όργανα επιβολής του νόμου παραβιάζουν τα δικαιώματα των γυναικών, υπάρχει έλλειψη υποδομών και εκπαίδευσης για την πρόληψη της βίας και τη φροντίδα γυναικών εκτεθειμένων σε βία, παρουσιάζεται έλλειψη κυρώσεων και αναπαραγωγή/ενδυνάμωση των άνισων σχέσεων μεταξύ των φύλων. Στην ίδια κατηγορία συμπεριλαμβάνεται η κρατική αδιαφορία και παραμέληση δημιουργίας ευκαιριών και υποστήριξης των δικαιωμάτων των γυναικών για πρόσβαση στην εργασία, την εκπαίδευση, τη συμμετοχή και πρόσβαση σε κοινωνικές υπηρεσίες, δεικνύοντας έτσι την έμφυλη βία.

Στο σημείο αυτό, θα έπρεπε να σημειωθεί ότι η καταπολέμηση της βίας οφείλει να εντάσσει και παρεμβάσεις σε τρεις ακόμα κατευθύνσεις που αφορούν τη φτώχεια²⁵, τις ένοπλες συρράξεις και την πρόσβαση σε επαρκή συστήματα υγείας.

Με όλες τις παραπάνω εννοιολογήσεις κατά νου, θα είχε νόημα να προχωρήσουμε σε μια πρώτη αποτίμηση των δράσεων που υλοποιήθηκαν.

24. Τα κριτήρια καταγραφής παρουσιάζονται από τη Yancey Martin σε ένα συνοπτικό πίνακα, τον οποίο θα βρείτε στα παραρτήματα.

25. Αν και ίσως εδώ θα είχε νόημα να αναφερθούμε στην ανάγκη καταπολέμησης της συσσώρευσης πλούτου, καθώς η διαδικασία αυτή είναι που προκαλεί τη φτώχεια και όχι αντίστροφα. Βλ. Woodward David (2015) INCREMENTUM AD ABSURDUM: GLOBAL GROWTH, INEQUALITY & POVERTY ERADICATION IN A CARBON CONSTRAINED WORLD.

لوصول اب دعو (υποσχέσεις αφίξεων)²⁶

Εικόνα 3: Γκράφιτι στη Λισαβόνα, 2014

Η διαδικασία της ανάγνωσης των σχεδίων δράσης, όπως καταγράφηκαν από τις ίδιες τις οργανώσεις, αποτέλεσε μια διαλεκτική διαδικασία. Κυρίως επειδή κάθε σχέδιο συνιστά μια πρόσκληση για προβληματισμό πάνω στα ίδια τα ζητήματα που διαπραγματεύεται. Έτσι, κάθε ένα εκ των σχεδίων αυτών δεν αποτελεί την ολοκλήρωση μιας πορείας, αλλά την έναρξη ενός διαλόγου που επί της ουσίας αντανακλά έναν ευρύτερο κοινωνικό (αλλά και εσωτερικό διάλογο) ως προς τα ζητήματα φύλου και την αλληλεπίδραση ανάμεσά τους.

Τόσο οι οργανώσεις, όσο και το Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας (ΚΕΘΙ), κλήθηκαν να υλοποιήσουν – αναλόγως του ρόλου τους – ένα πρόγραμμα εν μέσω δύσκολων κοινωνικών συνθηκών, που χαρακτηρίζονταν από ιδιαίτερη **ρευσιτότητα του κοινωνικού/πολιτικού τοπίου**²⁷, συνεχείς εναλλαγές σε πρόσωπα και σχήματα (σε κυβερνητικό/κρατικό επίπεδο και όχι μόνο) και την υποστελέχωση που χαρακτηρίζει τόσο το δημόσιο τομέα, όσο και τις οργανώσεις. Ως αποτέλεσμα και ενώ προϋπόθεση της υλοποίησης των σχεδίων δράσης ήταν η δημιουργία μιας θέσης εργασίας για διάστημα 24 μηνών, η οποία θα καλυπτόταν από άτομα άνεργα, εγγεγραμμένα στον ΟΑΕΔ, πολλές οργανώσεις δεν κατάφεραν να καλύψουν το σύνολο της περιόδου, λόγω της γραφειοκρατίας κατά τη διαδικασία πρόσληψης, αλλά και της ανεπάρκειας ιδίων πόρων (που θα τους επέτρεπαν να πληρώνουν μισθούς και άλλα έξοδα μέχρις ότου αποπληρωθούν οι προβλε-

26. «Εκεί ακριβώς που νομίζεις πως βρίσκεσαι στο τέλος, η οδός στρίβει ξαφνικά πλαγίως και έπειτα επιστρέφει στην αρχική της κατεύθυνση, αναβάλλοντας έτσι το μακρινό δρομολόγιο και χαρίζοντάς σου στιγμιαία ανακούφιση». Said (2006).

27. Η ρευσιτότητα αυτή αντανακλούσε ευθέως και στην ίδια τη λειτουργία του οργανισμού, είτε με συνεχείς αλλαγές στη σύνθεση των διοικητικών σχημάτων, είτε πιο έμπρακτα μέσα από τη συρρίκνωση των δυνατοτήτων για παρέμβαση εξαιτίας περικοπών στους επιμέρους προϋπολογισμούς για τις δράσεις.

πόμενες δράσεις). Η ίδια δυσκολία χαρακτήρισε και την υλοποίηση άλλων δράσεων που είχαν προγραμματιστεί στο πλαίσιο του προγράμματος, καθώς οι οργανώσεις –από την έναρξη της κρίσης και μετά– αντιμετωπίζουν συνεχείς καθυστερήσεις στις αποπληρωμές/χρηματοδοτήσεις ήδη εγκεκριμένων και συχνά υλοποιημένων στο σύνολό τους προγραμμάτων εν γένει και άρα δυσκολεύονται να προϋπολογίσουν νέες δράσεις, ενώ τα αποθεματικά των περισσότερων είναι εξαιρετικά περιορισμένα ή και ανύπαρκτα. Αν στην κατάσταση αυτή προστεθούν και οι έλεγχοι κεφαλαίων κατά την καλοκαιρινή περίοδο του 2015, η οποία δεν επέδρασε μόνο στις δράσεις των οργανώσεων, αλλά και στις προγραμματισμένες δράσεις του ΚΕΘΙ, γίνονται αντιληπτές οι αντίξοες συνθήκες στις οποίες κλήθηκαν να δράσουν όλες οι εμπλεκόμενες πλευρές.

Η δυσκολία των κοινωνικών συνθηκών αποτυπώθηκε στις διαφορετικές μορφές επικοινωνίας μεταξύ των οργανώσεων και του Κέντρου Ερευνών για Θέματα Ισότητας (ή στην απουσία επικοινωνίας... αν και επί της ουσίας η έννοια της μη επικοινωνίας δεν υφίσταται, καθώς αυτό που δεν εκφράζεται με κατανοητό τρόπο, εξακολουθεί να παραμένει μια μορφή επικοινωνίας), μέσω –συντάσσων– συμπτωμάτων που παρουσίασαν οι διαφορετικοί άνθρωποι που συμμετείχαν στα υλοποιούμενα σχέδια δράσης, αλλά και «**συμπτωμάτων**» που χαρακτήριζαν τη δράση των ίδιων των εμπλεκόμενων μερών.

Ένα τέτοιο «σύμπτωμα» ήταν η απουσία, η σιωπή ή αλλιώς το «**κενό**». Το πρόγραμμα προέβλεπε ότι οι οργανώσεις που συμμετείχαν κατά τον Α' και Β' κύκλο με συγκεκριμένα σχέδια δράσης, θα απέστειλαν μέχρι τα τέλη Σεπτεμβρίου μία συμπληρωμένη φόρμα, όπου θα παρουσίαζαν τις παρεμβάσεις τους και το φορέα. Παρόλ' αυτά, καθώς γραφόταν ο Οδηγός αυτός, από τις 52 οργανώσεις που συμμετείχαν με εγκεκριμένα σχέδια δράσης, τη συμπληρωμένη φόρμα την είχαν στείλει μόνο 12. Σταδιακά, οι συμπληρωμένες φόρμες ανήλθαν σε 33 – ένας αριθμός που υπολείπεται κατά πολύ του αρχικού. Την αρχική ανησυχία για το πώς θα παρουσιαστούν οι οργανώσεις που απουσιάζουν στον Οδηγό (και αν πρέπει ή δεν πρέπει να παρουσιαστούν), αντικατέστησε η συνειδητοποίηση ότι αυτό ακριβώς το «κενό» είναι η «φωνή» του πεδίου, μία έκφραση των πολλαπλών αλληλεπιδράσεων μεταξύ του προγράμματος, εξίσου σημαντική για την αποτίμησή του παρόντος, αλλά και το σχεδιασμό μελλοντικών βημάτων.

Τεχνολογίες σιωπής/ τελετουργικά και συμβάσεις σύγχυσης όρων/ σιωπή μα όχι απουσία λέξεων ή μουσικής ίσως ακόμα/ και ήχων ακατέργαστων
 Ίσως να είναι ένα σχέδιο η σιωπή/ επιμελώς εφαρμοσμένο
 ένα προσχέδιο ζωής
 μια παρουσία/ ιστορία και μορφή
 Μην το μπερδέψεις/ με κάποιο είδος απουσίας.”
Adrienne Rich (1975:17) "Cartographies of Silence"

Τί σημαίνει όμως η **σιωπή**; Ο Kurzon²⁸ αναφέρεται σε πέντε λειτουργίες της σιωπής, υπό τη μορφή (α) της σύνδεσης, (β) της προσποίησης, (γ) της αποκάλυψης, (δ) της επίκρισης και (ε) της ενεργοποίησης. Έτσι, τα μέλη μιας φανταστικής «ομάδας» ή κοινότητας (με την ευρύτερη έννοια που χρησιμοποιεί τον όρο ο Anderson²⁹ και όχι απαραίτητα με τη μορφή συγκροτημένης ομάδας) ενδέχεται να επικοινωνούν τη σιωπή –συνειδητά ή ασυνειδητά– για να υπαινιχθούν ή να αναφερθούν σε μια κατάσταση. Πρόκειται λοιπόν για μια εύγλωττη σιωπή, η οποία χαρακτηρίζει και το ίδιο

το πεδίο, στο οποίο κλήθηκαν να αλληλεπιδράσουν οι οργανώσεις. Πολλές από τις παρεμβάσεις που αφορούν το φύλο (και ιδιαίτερα όταν πρόκειται για τη βία κατά των γυναικών και των κοριτσιών, αλλά και το ρόλο των αντρών υπό την έννοια της ανάληψης ευθύνης) χαρακτηρίζονται από σιωπή. Και είναι συχνά οι

28. Kurzon (2007)

29. Benedict (2006)

ίδιες οι οργανώσεις, αλλά και η πολιτεία που παραινούν τις γυναίκες να «σπάσουν τη σιωπή», ως να επρόκειτο για μια απλή επιλογή, δίχως άλλες επιπτώσεις ή πολλαπλές ερμηνείες.

Η Kabeer³⁰ αναφέρεται στη σιωπή ως μια απουσία διαμαρτυρίας ενώπιον αδικίας, που κάποιες φορές δηλώνει την αδυναμία αναγνώρισης της αδικίας, άλλες πάλι τον ενεργητικό εναγκαλισμό μιας θέσης δίχως την ελπίδα ότι κάτι θα μπορούσε να αλλάξει. Μία συμπληρωματική θέαση της σιωπής όμως την αναγνωρίζει υπό συγκεκριμένες συνθήκες, ως έκφραση δύναμης ή/και εμπρόθετου δράσεως (βλ. για παράδειγμα το έργο της Gal³¹ και της Mahoney³²). Σύμφωνα με το Foucault, η έλλειψη, το ανείπωτο έρχονται να ορίσουν αυτή καθαυτή την ουσία όσων είναι να ειπωθούν, ένα πεδίο διατυπώσεων³³. Ενώ ο Carter³⁴ συμπληρώνει: «Οι γυναίκες, μία από τις ομάδες που παραδοσιακά και συστηματικά έχουν τεθεί στο περιθώριο κατά τη σύγχρονη ιστορία, έχουν αντιδράσει ενάντια στην πατριαρχία και την πατριαρχική φύση μιας λογοκεντρικής αρχειοποίησης, τα λεγόμενα "πατριαρχεία". Σύμφωνα με αυτήν την οπτική, τα αρχεία αναγνωρίζονται ως θεσμοί που κατά παράδοση στράφηκαν στα έγγραφα των κυβερνήσεων, της βιομηχανίας, της εκκλησίας και άλλων επιχειρήσεων που ελέγχονται από τους άντρες, παραγνωρίζοντας κάθε άλλη μορφή καταγραφής. Έχοντας βιώσει τον αποκλεισμό από έναν ενεργό βίο, από τις έγγραφες προσεγγίσεις του, από τα αρχεία για τόσο καιρό, οι φεμινίστριες θεωρητικοί διεκδικούν τη δύναμη της σιωπής, αρνούμενες να αρχειοθετήσουν τις γυναικείες φωνές. Η Patricia Lawrence δηλώνει πως "η σιωπή των γυναικών... μπορεί να αναγνωστεί ως μια στρατηγική αντίστασης κι επιλογών –ένα τελετουργικό αλήθειας"». Υπό τη δική του οπτική πάλι, ο Arnold Mindell³⁵ θεωρεί τη σιωπή ως πιθανό σύμπτωμα απόσυρσης από το δημόσιο χώρο (ως αντίσταση σε συλλογικές ή ατομικές εμπειρίες κοινωνικής κακοποίησης) ή έντασης.

Έτσι, με όποιο τρόπο και αν επιχειρηθεί μια «ανάγνωση» της σιωπής, θα παραμένει μια δύναμη αφετηρία για μια ανοικτή αλληλεπίδραση, η οποία επιδιώκει να θέσει προς διερεύνηση και επεξεργασία μια σειρά ερωτημάτων, που προς το παρόν παραμένουν αναπάντητα:

- Ποια ζητήματα παραμένουν ανείπωτα μεταξύ πολιτείας και μη κυβερνητικών οργανώσεων;
- Πόσο ασφαλείς αισθάνονται οι εμπλεκόμενοι φορείς, οι εμπλεκόμενες οργανώσεις, ώστε να αναφερθούν στα ζητήματα αυτά;
- Πώς αντιλαμβάνονται και εξηγούν τη σιωπή οι διαφορετικοί εμπλεκόμενοι ρόλοι του κοινωνικού πεδίου (όπως ορίζεται το τελευταίο από τις αλληλεπιδράσεις εντός του συγκεκριμένου προγράμματος, αλλά και εντός του ευρύτερου πλαισίου);
- Τι σημαίνει η σιωπή και τι διδάσκει ως προς την κατανόηση των έμφυλων ζητημάτων;
- Σε ποιο βαθμό η σιωπή σηματοδοτεί την ταύτιση με το κοινωνικό πεδίο, καθρεφτίζοντας ακριβώς εκείνα τα ζητήματα που αναδεικνύει η εστίαση στη διάσταση του φύλου;
- Τι αποσιωπάται κοινωνικά ως προς τα φύλα και πώς εκφράζεται η λειτουργία αυτή από τις γυναικείες/μη κυβερνητικές οργανώσεις και τους κρατικούς φορείς;
- Θα μπορούσε η σιωπή να θεωρηθεί ως μια έκφραση και θέση δύναμης; Και αν ναι, με τι στόχο; Ποια είναι η λειτουργία της; [Και μπορεί αυτή η λειτουργία να αποτυπωθεί δυναμικά στο σχεδιασμό των παρεμβάσεων που σχεδιάζονται εμπεριέχοντας τη διάσταση του φύλου και τον κοινωνικό μετασχηματισμό;]

30. Kabeer (2010:18)

31. Gal (1991)

32. Mahoney (1996)

33. Foucault (1982:110)

34. Carter (2004:227)

35. Mindell (2002:183, 206)

- Σε ποιο βαθμό η σιωπή εκπροσωπεί μία διεργασία διεκδίκησης της αλληλεπίδρασης και του «χώρου» -όπως ορίζεται ο «χώρος» μεταξύ φορέων/οργανώσεων με διαφορετική ισχύ; Και κατά πόσο θα θεωρούσαμε αυτή την άσκηση ισχύος μια συνειδητή επιλογή; Και στο βαθμό που ασκείται συνειδητά το δικαίωμα στη σιωπή, κατά πόσο μπορεί να επιτρέψει την ανάδυση εναλλακτικών μορφών επικοινωνίας ή και διαφοροποιημένων αλληλεπιδράσεων;

Κατά έναν τρόπο, η επεξεργασία της σιωπής αυτής σε ένα μεταγενέστερο στάδιο θα μπορούσε να αποτελέσει μια αφορμή για την παράλληλη επεξεργασία της σιωπής στο ευρύτερο κοινωνικό πεδίο, άρα πηγή γνώσης. Με τον τρόπο αυτό, το «κενό» μετατρέπεται σε ένα εν δυνάμει σύμπαν πολλαπλών πιθανοτήτων, στάσεων και διαδρομών, όπου αντί να δοθεί έμφαση στα διαφορετικά «σημεία», στους ξέχωρους ρόλους των υποκειμένων στο κοινωνικό πεδίο, δίνεται έμφαση στο δίκτυο των αλληλεπιδράσεων μεταξύ τους –με τον ίδιο τρόπο που η κβαντική φυσική εστιάζει σε κύματα πιθανοτήτων ή μήτρες σκέδασσης (s-matrix) αντί σωματιδίων, στρεφόμενη έτσι στις διεργασίες κι αλληλεπιδράσεις εντός ενός ευρύτερου πεδίου³⁶.

Η παραπάνω διαπίστωση, ο παραπάνω προβληματισμός, θα ισοδυναμούσε με μία πρόσκληση προς τις γυναικείες και μη κυβερνητικές οργανώσεις προκειμένου να κουβεντιάσουν –σε συνεργασία με το ΚΕΘΙ, αλλά ίσως και εκπροσώπους της Γενικής Γραμματείας Ισότητας των Φύλων– ώστε να αποτιμήσουν τη διαδικασία υλοποίησης των σχεδίων δράσης, όχι μόνο ως προς το περιεχόμενό τους, αλλά και ως αλληλεπίδραση (σε εσωτερικό και εξωτερικό επίπεδο) μεταξύ όσων ενεπλάκησαν σε αυτά με οποιονδήποτε ρόλο.

Γράφοντας για ρόλους, μία επιπλέον επισήμανση αφορά το ρόλο του ΚΕΘΙ, όπως προβλεπόταν από την περιγραφή φυσικού αντικείμενου του φορέα και η οποία αφορούσε μία πολυεπίπεδη υποστήριξη των γυναικείων και μη κυβερνητικών οργανώσεων, καθόλη τη διάρκεια του έργου, εστιάζοντας σε «συμβουλευτικές υπηρεσίες αλλά και ενίσχυση των ικανοτήτων/δεξιοτήτων των στελεχών των οργανώσεων αυτών μέσω επιμορφώσεων και εκπαιδεύσεων». Ενώ λοιπόν δινόταν έμφαση σε παραμέτρους που αφορούσαν την υποστήριξη των οργανώσεων σε επίπεδο διοικητικό/τεχνικό, γίνεται παράλληλα ξεκάθαρη αναφορά στην εμπειρία του ΚΕΘΙ σε ό,τι αφορά τη διάσταση του φύλου και στην παράμετρο της –πάντοτε προαιρετικής– εκπαίδευσης/επιμόρφωσης (2η δράση) των στελεχών των οργανώσεων, μέσω σεμιναρίων που θα εστίαζαν ειδικότερα στους παρακάτω τομείς παρέμβασης: α) την έμφυλη βία κατά των γυναικών β) την υποστήριξη κοινωνικά ευπαθών ομάδων γυναικών γ) τα έμφυλα στερεότυπα και ρόλους και δ) τους καινοτόμους τομείς ένταξης της οπτικής του φύλου. Στο βαθμό που η διαδικασία επιμόρφωσης ενσωμάτωνε στοιχεία ένταξης των αναγκών των οργανώσεων, καθοριζόμενη και μέσα από τα δικά τους αιτήματα³⁷, κατά το μεγαλύτερο μέρος της επικέντρωσε σε **τεχνικά ζητήματα**, «αποφεύγοντας» την εμβάθυνση σε ζητήματα που αφορούσαν πιο συγκεκριμένα στην οπτική του φύλου και τους προβληματισμούς που απορρέουν εξ αυτής. Και ενώ, πράγματι, καταγραφόταν έλλειψη γνώσης σε ό,τι αφορά τα τεχνικά ζητήματα (με ερωτήματα που στρέφονταν, για παράδειγμα, στους τρόπους συμπλήρωσης μιας αίτησης για προγράμματα, στην παρακολούθηση ενός προγράμματος και στις απαιτούμενες ενέργειες και υποχρεώσεις που συνοδεύουν τη διαδικασία αυτή), διαφαίνεται μια «απροθυμία» για εμβάθυνση και επεξεργασία ζητημάτων που αφορούν την οπτική του φύλου, τα έμφυλα στερεότυπα και τις ανάλογες θεωρητικές προσεγγίσεις, η οποία γίνεται αισθητή μέσω της περιορισμένης συμμετοχής στα εκπαιδευτικά σεμινάρια, αλλά και της μη κατάθεσης σχετικών ερωτημάτων. Ως αποτέλεσμα κι ακολουθώντας τη διεργασία αυτή, το ΚΕΘΙ εστίασε κατά κύριο λόγο σε τεχνικά ζητήματα αυτοπεριορίζοντας το ρόλο του, ενώ και οι ίδιες οι οργανώσεις δεν αξιοποίησαν επαρκώς την εμπειρία του.

36. Mindell (2000)

37. Στο Παράρτημα Β' επισυνάπτονται τα ερωτήματα που κατατέθηκαν στο ΚΕΘΙ εκ μέρους των οργανώσεων.

Τα σχέδια δράσης ως αποτυπώσεις των πολλαπλών αλληλεπιδράσεων μεταξύ φορέων/οργανώσεων στο πλαίσιο ενός σύνθετου κοινωνικού πεδίου

Τα ερωτήματα που τέθηκαν από τις γυναίκες και μη κυβερνητικές οργανώσεις αφορούσαν τις οικονομικές παραμέτρους υλοποίησης του προγράμματος και τη σχέση τους με το φυσικό αντικείμενο, τους δείκτες παρακολούθησης του έργου και τις εκθέσεις προόδου ή άλλες καταγραφές σχετικές με την αποτίμηση των δράσεων σε γραφειοκρατικό/διοικητικό επίπεδο (βλ. Παράρτημα Β'). Την ίδια στιγμή, στα σχέδια δράσης που στάλθηκαν στο ΚΕΘΙ, καταγράφεται μία σειρά ζητημάτων ως προς το φύλο και ειδικότερα ως προς την **αναπαραγωγή των σχετικών (και άλλων συγγενών) στερεοτύπων**. Τα στερεότυπα αυτά έρχονταν σε άμεση αντίθεση με το ίδιο το νόημα της ένταξης της οπτικής του φύλου, καθιστώντας έτσι μέγιστη προτεραιότητα την ανάγκη για έναρξη ενός διαλόγου/προβληματισμού ως προς τη φύση και λειτουργία στερεοτύπων αυτών.

Η βία που υφίστανται οι γυναίκες αποδίδεται στην άγνοια εκ μέρους τους των δικαιωμάτων τους. Ένα παράδειγμα αφορά τις μετανάστριες και τα εργασιακά τους δικαιώματα. Γίνεται αναφορά στην άτυπη εργασία υπό την έννοια της **ατομικής ευθύνης** των μεταναστριών, δίχως το φαινόμενο αυτό να θεωρείται απόρροια διαχρονικών και δομημένων σχέσεων εξουσίας, όπου εμπλέκονται συγκεκριμένοι ρόλοι, συγκεκριμένα συμφέροντα και συγκεκριμένες διαλεκτικές. Με τον τρόπο αυτό, το «κοινό» περιορίζεται στο ρόλο του «παρατηρητή» και αποσιωπάται η ενεργός συμμετοχή του (ως εργοδότη ή εργοδότριας για παράδειγμα).

Πέραν της άγνοιας, γίνεται συχνά αναφορά στη βία που υφίστανται οι γυναίκες υπό την οπτική της θυματοποίησης. Γράφει μία από τις οργανώσεις ότι απευθύνεται σε «καταρρακωμένες» γυναίκες και πέραν αυτής καθ' αυτής της **ασάφειας** του όρου, απουσιάζει κάθε έννοια **εμπρόθετου δράσεως**. Άρα οι γυναίκες τοποθετούνται σε μία παθητική θέση, από τις οποίες ζητείται να «καταναλώσουν» υπηρεσίες και σε καμία περίπτωση να τις συνδιαμορφώσουν –έμμεσα ή άμεσα.

«Να γράφω με θραύσματα, με σύννεφα καταιγίδας, με οράματα, με βίαια κεφαλαία, στο παρόν σαν στο πρώτο παρελθόν, στην πρόβλεψη, μέσα στο πραγματικό χάος των ρηματικών χρόνων [και περιόδων], διασχίζοντας χρόνια και ωκεανούς με το ρυθμό ενός θεού, με το παρελθόν στα δεξιά μου και το μέλλον στα αριστερά μου – αυτό απαγορεύεται στις Ακαδημίες, επιτρέπεται στις Αποκαλύψεις. Τι χαρά που είναι. [...] Δεν μπορούμε να φανταστούμε τη Φαίδρα να μπαίνει στη σκηνή με γυαλιά. Και όμως; Η Κλεοπάτρα με γυαλιά είναι παραβίαση [ηράξη βίας]. Θέλω η Φαίδρα να μην ντρέπεται να φοράει γυαλιά».

Cixous στη Λαμπρινίδη (επιμ.) (2002:58,72)

Από τις γυναίκες αυτές επίσης ζητείται να **«πειστούν ότι αξίζουν»**, όπου και πάλι η λειτουργία της εξουσίας, της ηγεμονίας συγκεκριμένων μοντέλων κοινωνικής οργάνωσης αποσιωπάται ή ίσως δε γίνεται κατανοητή. Παρομοίως, φαίνεται να υπάρχει αμφιθυμία ως προς το τι σημαίνει **ενδυνάμωση**, αλλά και το πώς εσωτερικεύεται η καταπίεση (και τι σημαίνει η διαδικασία αυτή για τα φύλα). Τί σημαίνει όμως «ενδυνάμωση» στο πλαίσιο προγραμμάτων που επιδιώκουν την ένταξη της οπτικής του φύλου; Η Kabeer σε μια απόπειρα εννοιολόγησης της ενδυνάμωσης επικεντρώνει στην ανάγκη αποδόμησης της ισχύος³⁸ και άρα ως ενδυνάμωση «εννοείται η επέκταση της δυνατότητας των ανθρώπων να προχωρούν σε επιλογές στρατηγικής σημασίας για τη ζωή τους,

εκεί όπου πρωτίτερα τις στερούνταν»³⁹. Σύμφωνα με την Kabeer, οι μεταβολές αυτού του τύπου σχετίζονται με τρεις αλληλοσυνδεόμενες διαστάσεις ισχύος:

38. Ως ισχύς θεωρείται η δυνατότητα της επιλογής, ενώ η μετάβαση από την αδυναμία στη δυνατότητα επιλογής βασίζεται σε μια διεργασία αλλαγών.

39. Kabeer (2004)

- την πρόσβαση σε πόρους –υλικούς, κοινωνικούς ή ανθρώπινους– που θέτουν το πλαίσιο εντός του οποίου είναι εφικτή η δυνατότητα επιλογών,
- την εμπρόθετο δράση, ως μία ικανότητα να τεθούν στόχοι, ενεργώντας ως προς αυτούς –είτε με θετικό, είτε με αρνητικό πρόσημο, αναλόγως εάν αφορά το «δικαίωμα σε/ για κάτι» ή την «εξουσία ως προς κάτι» και
- τα επιτεύγματα ως αποτέλεσμα των επιλογών κάποιου/ας, τα οποία δύσκολα θα καταγράφονταν ως τέτοια, εάν δεν υπήρχε μια βαθύτερη κατανόηση του νοήματος της «επιλογής».

Ως προέκταση της συγκεκριμένης προσέγγισης, η Kabeer υποστηρίζει πως κάθε στρατηγική ενδυνάμωσης των γυναικών οφείλει να στηρίζεται σε μια αναγνώριση και υποστήριξη της «ισχύος εντός τους». Έτσι η Björk, αποτυπώνει τη φεμινιστική οπτική περί ισχύος ως τη «δύναμη για κάτι» και ως τη «δύναμη εντός», δηλαδή ως μια διεργασία που ισοδυναμεί με την ανατροπή των αρνητικών κοινωνικών κατασκευών, προκειμένου διαφορετικοί άνθρωποι να μπορούν να αναγνωρίζουν στον εαυτό τους την εγγενή δυνατότητα και το δικαίωμα για δράση και συμβολή στη λήψη αποφάσεων.

Η δε Parpart⁴⁰, αναφερόμενη σε διαδικασίες συμμετοχικής ενδυνάμωσης, αναφέρει ότι «η έννοια της συμμετοχικής ενδυνάμωσης ως πρακτική ανάπτυξης δεν μπορεί να βασιστεί σε μια εικασία ότι αρκεί να δώσει κανείς φωνή στους ανθρώπους και τη δυνατότητα για αυξημένη συμμετοχή προκειμένου να λυθούν τα προβλήματα [...] αντιθέτως θα πρέπει να εστιάσει περισσότερο στον τρόπο που οι εθνικές και παγκόσμιες δομές εξουσίας παρεμποδίζουν ή θέτουν όρια στις δυνατότητες για αλλαγές σε τοπικό επίπεδο» (Parpart)⁴¹.

Επίσης, στα γραφόμενα των οργανώσεων γίνεται συχνά αναφορά στη **Γυναίκα**, ως οι γυναίκες να αποτελούν μια ομογενοποιημένη κατηγορία ανθρώπων, δίχως διαφοροποιημένες ανάγκες, εμπειρίες, στάσεις ή οπτικές. Σαν οι γυναίκες να βιώνουν με τον ίδιο τρόπο την αλληλεπίδρασή τους με το σώμα τους, τον εσώτερο εαυτό τους, την οικογένειά τους, τη γειτονιά τους, την κοινότητα στην οποία ζουν, τις κοινωνίες στις οποίες συμμετέχουν. Σαν να απουσιάζει η **υποκειμενικότητα** που χαρίζουν –πέραν του ίδιου του φύλου– η εθνική ή εθνοτική καταγωγή, η θρησκεία, ο σεξουαλικός προσανατολισμός, η «φυλή», το χρώμα του δέρματος, η αίσθηση εντοπιότητας, η πρόσβαση σε έγγραφα νομιμοποίησης, η γλώσσα, η κοινωνική τάξη, η πρόσβαση σε διαφορετικά συστήματα γνώσης, το βίωμα του σώματος κ.ο.κ. Η ίδια «άγνοια» ως προς τη διαφορετικότητα παρατηρείται σε ό,τι αφορά τις Ρομνί, οι οποίες συστηματικά αναφέρονται ως γυναίκες Ρομά (όχι μόνο από τις οργανώσεις, αλλά και από το ίδιο το κείμενο περιγραφής των τομέων παρέμβασης του προγράμματος).

«Είμαι γυναίκα. Γράφω με αυτό που είμαι. [...] Πώς θα μπορούσα να είμαι από τη μια γυναίκα και από την άλλη συγγραφέας; [...] Το σύνολο του σώματός μου διακατέχεται από τη σεξουαλικότητά μου. [...] Πιστεύω ότι οι επιπτώσεις της καταπίεσης και ειδικά η έλλειψη σεξουαλικού πολιτισμού –πολιτικού και θρησκευτικού– είναι ακόμα πιο ισχυρές, ώστε δίνουν τη δυνατότητα να υποστηρίζονται παράδοξοι ισχυρισμοί του τύπου "είμαι γυναίκα" και "δεν γράφω ως γυναίκα". Σ' αυτές τις διαμαρτυρίες υπάρχει επίσης μια μυστική συμμαχία στη μεταξύ-ανδρών κουλτούρα. [...] Κοιτάζοντας πίσω στη χρονική στιγμή όπου άρπαξαν κοινωνικο-πολιτιστικές εξουσίες, αναζητούν οι άνδρες τρόπο να απεκδυθούν αυτές τις εξουσίες; Το ελπίζω. Αυτό θα υποδήλωνε ότι προσκαλούν τις γυναίκες να μετέχουν στον ορισμό και την άσκηση της αλήθειας μαζί τους».

Irigaray στη Λαμπρινίδη (επιμ.) (2002:43, 47)

40. Parpart (2002)

41. Ό.π.

Έτσι, ως μειονότητα, οι **Ρομνί** εκπροσωπούνται και αναγνωρίζονται ως προέκταση του αντρικού ρόλου, με τον ίδιο τρόπο που η ελληνική γλώσσα (και πολλές άλλες γλώσσες που αναπτύχθηκαν σε ένα σύστημα πατριαρχίας ή επιβίωσαν αυτού) αποδίδει στη γυναικεία ύπαρξη το ανδρικό γένος και η **γυναικεία εμπειρία** «οφείλει» να χωρέσει αποκλειστικά εντός ενός ανδροτροπικού προτύπου. Μα δεν είναι αυτή ακριβώς η φεμινιστική κριτική ως προς τα ζητήματα ταυτότητας, για το πώς οι διεκδικήσεις των γυναικών, όταν ταυτίζονται με τη διεκδίκηση ρόλων και στάσεων αναπαραγόμενων αποκλειστικά με μοναδικό επίκεντρο την αντρική εκδοχή της ανθρώπινης εμπειρίας, καταλήγουν σε πολιτικές αφομοίωσης⁴², αφήνοντας στο περιθώριο κάθε έννοια **αυθεντικότητας**. Και δεν επιστρέφουμε έτσι σε μια γεωμετρία σχέσεων, ετεροκαθορισμένη από το πρόσφατο και παλαιότερο πατριαρχικό μοντέλο, δίχως περιθώρια ανάδυσης άλλων πλαισίων αυτοαντίληψης και κοινωνικής οργάνωσης. Γράφει σχετικά η Irigaray⁴³: «Μπορούμε να θεωρήσουμε ότι οποιαδήποτε θεωρία υποκειμένων καταλαμβάνεται από την "αρρενωπότητα". Κάθε φορά που η γυναίκα παραδίδεται σε μια (τέτοια) θεωρία, αδυνατεί να συνειδητοποιήσει ότι έτσι αποκρημύσει την ίδια την ιδιαιτερότητα της σχέσης της με το φαντασιακό».

Επιπλέον, η επιλογή της φράσης «γυναίκες Ρομά» υποδηλώνει ταυτόχρονα απόσταση από τη συγκεκριμένη εθνοτική ομάδα, όπως επίσης και τις πρακτικές και τη γλώσσα της, μια απουσία σχέσης επί της ουσίας, η οποία καταγράφεται με την εισαγωγή ενός όρου «απ' έξω» και όχι εμπεδομένου μέσω προσωπικής επαφής –όπου ως προσωπική επαφή, δεν εννοείται απλώς η επαφή σε ατομικό επίπεδο, αλλά και η μη διαμεσολαβημένη επαφή (διαμεσολαβημένη μέσω θεωρητικών ή κειμένων του κυρίαρχου ρεύματος). Ζητείται με λίγα λόγια η **επαφή** των θεσμών, των οργανώσεων κ.ο.κ. **να σχετίζεται με ουσιαστικά βιώματα** και όχι με εσωτερικευμένες αντιλήψεις (και άρα πρακτικές, στάσεις και πολιτικές) εκ των προτέρων διαμορφωμένες και άρα παγιωμένες –συνήα, δυστυχώς, και με την πρόφαση της «συμπάθειας» ή της «κατανόησης»– του κυρίαρχου ρεύματος.

Παρομοίως, μια λέξη που ξεχώρισε στο πλαίσιο καταγραφής των σχεδίων δράσης ήταν αυτή του **«λαθρομετανάστη»**. Έχουμε αναπαραγωγή των αρνητικών στερεοτύπων, όπως διαβάζονται κατά κύριο λόγο στον τύπο και όπως εκφέρονται πλέον από ορισμένα πολιτικά πρόσωπα, δίχως κριτική ανάλυση του όρου. Πρόκειται για μια λέξη που εισάχθηκε στην ελληνική γλώσσα κατά τη δεκαετία του 1990 κυρίως και παρόλο που υπονοεί τη διάπραξη κάποιας παρανομίας (π.χ. της παράνομης εισόδου ή διαμονής στη χώρα), τα ίδια τα νομοθετικά κείμενα⁴⁴ αποφεύγουν συστηματικά τη χρήση του συγκεκριμένου όρου (πλην ελαχίστων εξαιρέσεων). Ως λέξη προσβάλλει το τεκμήριο της αθωότητας και την ανθρώπινη αξιοπρέπεια όσων θεωρούνται ότι ανήκουν στην κατηγορία αυτή, άρα δυνητικά κάθε «ξένου». Η κατηγοριοποίηση αυτή έχει –έστω και δίχως να καταγράφεται η ανάλογη πρόθεση εκ μέρους της οργάνωσης που χρησιμοποίησε τον όρο– υβριστικό χαρακτήρα, και θα μπορούσε να θεωρηθεί αξιακά λανθασμένη⁴⁵, προσκρούοντας στην ίδια την έννοια των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, καθώς το νόημα του «λαθραίου» αφορά αντικείμενα και όχι πρόσωπα, ενώ παράλληλα παραπέμπει εννοιολογικά στο «κρυφό», με το τελευταίο να καταλήγει τελικά συνώνυμο μιας ανθρώπινης ταυτότητας. Ένα ερώτημα που τίθεται λοιπόν εδώ είναι πώς μπορεί να παρέχει κανείς υπηρεσίες σε ομάδες ανθρώπων που πέραν του κοινωνικού αποκλεισμού που βιώνουν, υποχρεώνονται να (επανα)κατηγοριοποιηθούν εντός μιας διαλεκτικής αποκλεισμού.

Τέλος, γίνεται αναφορά σε «άτομα με **πολιτισμικές ιδιαιτερότητες**» και στο σημείο αυτό έχουμε να αναρωτηθούμε ως προς το τι ορίζεται ως ιδιαιτερότητα και τι ως νόρμα, ως **φυσιολογικότητα**. Ποιος/ποια «κατοικεί» στο χώρο της πρώτης και ποιος/ποια στις δεύτερης και τι σημαίνει αυτό για την κοινωνική τους θέση, την πρόσβασή τους στα εγγενή δικαιώματα της ανθρωπίνης τους ιδιότητας και την αυτοαντίληψή

42. Rossi (1969)

43. Irigaray (1985:133)

44. Κεντρικό νομοθέτημα για την μετανάστευση είναι ο Ν.3386/2005.

45. Παπαστεργίου & Τάκου (2013:7)

τους. Τί σημαίνει αυτός ο διαχωρισμός, ποιες είναι οι διαμετρικά αντίθετες θέσεις στις οποίες παγιδεύονται οι εμπλεκόμενοι/ες και πώς αναπαράγονται κατά τον τρόπο αυτό διεργασίες περιθωριοποίησης, αλλά και στάσεις στιγματισμού υπό την έννοια της παραγωγής διεργασιών «παρέκκλισης»;

Στο πλαίσιο όλων των παραπάνω, θα πρέπει να καταγραφούν επίσης ορισμένες πολύ βασικές ελλείψεις. Τα σχέδια δράσης (αλλά και η ίδια η διατύπωση του προγράμματος για την υποστήριξη των οργανώσεων) εστίαζαν στην έννοια του θύματος, αλλά όχι του **θύτη** –ο ρόλος αυτός ως λειτουργία και πεδίο παρέμβασης αποσιωπάται. Πέραν της διαπίστωσης ότι σε ένα συμβολικό τουλάχιστον επίπεδο, κανένας άνθρωπος δεν «πατά» αποκλειστικά στη μία ή την άλλη κατηγορία (αυτή όμως είναι μια διάσταση που δεν θα αναλυθεί εδώ), τόσο οι οργανώσεις όσο και η πολιτεία απευθύνονται σε «γυναίκες θύματα», αναπαράγοντας έτσι «ανδρικά» πρότυπα για την κατανόηση των σχετικών ζητημάτων (π.χ. της βίας) και την οργάνωση των ανάλογων δράσεων, καταλήγοντας έτσι σε μια (σχεδόν αυτονόητη) διεργασία καταβίβασης των γυναικείων εμπειριών. Με λίγα λόγια, επιβεβαιώνουμε εμμέσως πλην σαφώς μια πατριαρχική θέση της οπτικής του φύλου, κεντρική θέση στην οποία καταλαμβάνει αφενός η «αδυναμία», αφετέρου πολλαπλές αιτιατότητες και αλληλοσυνδέσεις των κοινωνικών φαινομένων.

Και ενώ εξακολουθεί να υφίσταται η ανάγκη –διαχρονικά– για παρεμβάσεις και πολιτικές που θα σπηρίζουν τις θετικές ενέργειες υπέρ των γυναικών, απαιτείται πλέον η διεύρυνση της σκοπιάς μας, το οποίο ισούται με αναγνώριση της ανάγκης και για **υποστήριξη των ανδρών**, ώστε να ξεφύγουν από τους περιορισμούς που θέτει (και σε αυτούς) το κοινωνικό τους φύλο⁴⁶, καθώς και οι ρόλοι που ορίζονται από αυτό, αλλά και για να αναλάβουν την ευθύνη που αναλογεί στη θέση εξουσίας που τους αποδίδει η πατριαρχία αξιοποιώντας την θετικά⁴⁷ (με την παράλληλη αναγνώριση ότι όλοι/ες διαθέτουμε διαφορετικές μορφές ισχύος τις οποίες δεν μπορούμε να απεμπολήσουμε⁴⁸, μπορούμε όμως να τις «μοιραστούμε», να τις καταστήσουμε προσβάσιμες και διαπερατές, να τις ονοματίσουμε γι' αυτό που είναι.

Στις αρχές του 1980 αναδύθηκε ένα εναλλακτικό όραμα για το τι σημαίνει να είσαι άντρας: η μυθοποιητική προσέγγιση. Η προσέγγιση αυτή εστιάζει στην αρχαία μυθολογία και τα παραμύθια, στη Γιουνγκιανή κι αρχετυπική ψυχολογία και σε ποιητές και διδασκάλους όπως οι Robert Bly και James Hillman. [...] Οι φεμινιστικές και μυθοποιητικές προσεγγίσεις έρχονται σε έντονη αντίθεση με τις κυρίαρχες εικόνες του ανδρισμού, [...] δίνοντας έμφαση σε αυτό που ο Bly ονομάζει «βαθιά αρρενωπότητα» (deep masculine). [...] το μονοπάτι εκείνο που θα επιτρέψει στους άνδρες να εξερευνησουν τον πόνο, τη θλίψη και τελικά την έκσταση, αντί για την άρνηση και το αφηρημένο βασίλειο των ιδεών. «Η είσοδος στο ανδρικό συναίσθημα είναι η θλίψη και όχι ο θυμός», υποστηρίζει ο Bly.

Απόσπασμα: «Αναθεωρώντας την Αρρενωπότητα», Bliss (1987:21)

46. Ένα καλό παράδειγμα εδώ αποτελεί η δυνατότητα (και πρακτικά, όχι μόνο σε επίπεδο νομοθεσίας) των ανδρών να λαμβάνουν άδειες πατρότητας οι ομάδες ανδρών που διεκδικούν το δικαίωμα για τη γονική επιμέλεια χωρίς αυτή να παραχωρείται αυτομάτως στις γυναίκες λόγω φύλου και μόνο, αλλά με βάση το συμφέρον των παιδιών κ.ο.κ.

47. Ένα καλό παράδειγμα εδώ είναι η Εκστρατεία της Λευκής Κορδέλας (White Ribbon Campaign), ένα κίνημα για τους άνδρες και τα αγόρια που συνεργάζονται για να δώσουν ένα τέλος στη βία κατά των γυναικών και των κοριτσιών, προωθώντας την ισότητα μεταξύ των φύλων, υγιέστερες ανθρώπινες σχέσεις και νέα οράματα/ νέες εκδοχές αρρενωπότητας. Δραστηριοποιείται σε 60 διαφορετικές χώρες θεωρώντας ότι οι άνδρες αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα της λύσης και ότι το καθεστώς βίας προς τις γυναίκες που χαρακτηρίζει πολλούς από τους ανθρώπινους πολιτισμούς δεν μπορεί να ανατραπεί ερήμην τους. Αναπτύσσει στρατηγικές και μεθοδολογικά εργαλεία προσέγγισης και ευαισθητοποίησης των ανδρών/ αγοριών.

48. Η ισχύς εδώ δεν αφορά μόνο κοινωνικά χαρακτηριστικά, αλλά και άλλα που εστιάζουν στην ψυχική δύναμη, την αίσθηση νοήματος στη ζωή, την έννοια του «ανήκειν» κ.ο.κ. Υπό αυτή την έννοια η ισχύς θεωρείται εν μέρει μια διεργασία ροής που αφορά όλα τα ανθρώπινα όντα.

Έτσι, με την **απουσία των ανδρών** (και την έμμεση συχνά συμπερίληψή τους είτε ως «ειδικούς», είτε ως το «ευρύτερο κοινό»), η αποκλειστική ευθύνη της ευαισθητοποίησής τους μετακυλιέται στις γυναικείες οργανώσεις και τις ίδιες τις γυναίκες, μια κατάσταση που παραπέμπει στο συνήθη ρόλο που αναλαμβάνουν οι κοινωνικές μειονότητες: αυτόν της αφύπνισης. Και παράλληλα, αποκρύπτεται η ίδια η φύση της θυματοποίησης και των ανδρών εξαιτίας της πατριαρχίας. Ένα πρόσφατο παράδειγμα αφορά τον αυξημένο αριθμό αυτοκτονιών από το 2008 που άρχισε η οικονομική ύφεση στην Ελλάδα –μόνο κατά το 2009 καταγράφηκαν 333 αυτοκτονίες αντρών έναντι 58 γυναικών⁴⁹, γεγονός που αποδίδεται μεταξύ άλλων στην ταύτιση των ανδρών με το ρόλο του προστάτη οικογενείας.

Μία επιπλέον έλλειψη⁵⁰ που καταγράφεται αφορά το σεξουαλικό προσανατολισμό, παρόλο που στα καταγεγραμμένα θύματα της βίας που ασκείται εντός ενός πατριαρχικού πλαισίου αντιλήψεων και στάσεων, συγκαταλέγονται επίσης άτομα **ΛΟΑΤ** (λεσβίες, ομοφυλόφιλοι, αμφισεξουαλικοί/ές, διασεξουαλικοί/ές κ.ο.κ.), τα οποία θίγονται από μια σειρά κοινωνικών προκαταλήψεων (όπου το βασικό ζητούμενο περιστρέφεται γύρω από το τι σημαίνει άντρας/γυναίκα και άρα τι είδους στάσεις αναπαράγονται, όπως και τι είδους δικαιώματα θεωρούνται προσβάσιμα). Η ένταξη των δικαιωμάτων τους δεν θα ταύτιζε τα άτομα ΛΟΑΤ μόνο ως θύματα ομοφοβικών περιστατικών (που περιστρέφονται επί της ουσίας γύρω από το ίδιο το δικαίωμα στην ύπαρξη), αλλά και ως ενεργούς μετόχους της διαλεκτικής της βίας στο πλαίσιο πολλαπλών ρόλων και στάσεων.

Ως απόρροια όλων των παραπάνω, προκύπτει μία σειρά προβληματισμών/ερωτημάτων:

- Με ποιον τρόπο το ζήτημα της ένταξης της οπτικής του φύλου οφείλει να αποτελέσει μια ανάγκη εντός των ίδιων των οργανώσεων/φορέων που υλοποίησαν (και συνεχίζουν να υλοποιούν) συγκεκριμένα προγράμματα;
- Κατά πόσο ορισμένες οργανώσεις αναπτύσσουν δράσεις που καθρεφτίζουν τις κυρίαρχες αντιλήψεις για το φύλο, αναπαράγοντας στερεοτυπικές απεικονίσεις γυναικών και ανδρών;
- Στο βαθμό που τα υλοποιημένα σχέδια δράσης είχαν ήδη εγκριθεί με βάση το περιεχόμενό τους, ενώ παράλληλα – σε κάποιες περιπτώσεις – αναπαρήγαγαν μια συγκεκριμένη διαλεκτική, που συχνά ερχόταν σε αντίθεση με τους διακηρυγμένους στόχους τους, τι δηλώνει αυτό για την ίδια την οπτική της πολιτείας; Και άρα, με ποιους τρόπους μία πρόσκληση συμμετοχής σε ένα πρόγραμμα ενδυνάμωσης των γυναικείων και μη κυβερνητικών οργανώσεων ορίζει εξίσου το πεδίο και τις αλληλεπιδράσεις εντός του;
- Καθώς η έννοια του φύλου αφορά επίκτητες κοινωνικές διαφορές μεταξύ αντρών και γυναικών, ένα παράγωγο της πολιτικής τους κουλτούρας, τι μας εμποδίζει να στραφούμε σε δράσεις που θα απευθύνονται και προς τα δύο φύλα;
- Με ποιο τρόπο θα μπορούσε να εκπροσωπηθεί πληρέστερα η θεματική στην οποία εστίασαν οι διαφορετικές οργανώσεις, μέσω της εκπροσώπησης των στάσεων που επιδιώκουν από τα ίδια τα μέλη τους και το περιεχόμενο των δράσεών τους (σε ατομικό και συλλογικό επίπεδο);

Σημαντικό στοιχείο της υλοποίησης των σχεδίων δράσης είναι η **δικτύωση** μεταξύ των γυναικείων και μη κυβερνητικών οργανώσεων, αλλά και η δικτύωσή τους με άλλους εμπλεκόμενους φορείς (όπως η τοπική αυτοδιοίκηση, τα νοσοκομεία, οι κοινωνικές υπηρεσίες, τα δικαστήρια, τα αστυνομικά τμήματα, ο χώρος της εκπαίδευσης). Επίσης το «άνοιγμα» των οργανώσεων σε χώρους στους οποίους συχνάζουν γυναίκες

49. Άρθρο στο TVXS – τελευταία πρόσβαση στις 10 Νοεμβρίου 2015: <http://tvxs.gr/news/ellada/diplasiastikan-oi-aytoktonies-sta-xronia-tis-krisis>

50. Και εδώ, πρέπει να προστεθεί, ότι η λίστα των «απουσιών» δεν εξαντλείται εδώ, ούτε παραμένει διαχρονικά η ίδια. Χαρακτηρίζεται από την ίδια ροή που χαρακτηρίζει και τις ανθρώπινες αλληλεπιδράσεις.

(για παράδειγμα τα κομμωτήρια ή τα καταστήματα), αλλά και πλαίσια που απευθύνονται σε γυναίκες (όπως οι διαφορετικοί ξενώνες για κακοποιημένες γυναίκες των δήμων και της Γενικής Γραμματείας Ισότητας των Φύλων). Η δικτύωση αυτή αποτυπώθηκε πολλαπλώς και μέσω της καταγραφής των φορέων, στους οποίους οφείλουν/μπορούν να απευθυνθούν όσες γυναίκες βιώνουν ενδοοικογενειακή βία. Επίσης, σε δράσεις επιμόρφωσης, όπου συμμετείχαν και εκπρόσωποι διαφορετικών οργανώσεων.

Εξίσου σημαντική ήταν η **ευελιξία** και η **δέσμευση** που επέδειξαν οι οργανώσεις στο πλαίσιο μιας αντικειμενικά δυσχερούς πραγματικότητας, η οποία τις υποχρέωσε να αυτοσχεδιάσουν προκειμένου να πραγματοποιήσουν ορισμένες από τις προσχεδιασμένες δράσεις ή να καλύψουν ανάγκες μέσω προσωπικής εμπλοκής ή με ίδιο κόστος των οργανώσεων.

**ΒΙΟΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ
ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΧΩΡΟΥ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ
Η ΟΠΤΙΚΗ ΤΟΥ ΦΥΛΟΥ**

16:00-21:00
Αίθουσα Εκδηλώσεων ΤΕΕ, 1ος όροφος,
Νίκης 4, Σύνταγμα. Είσοδος ελεύθερη
ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ ΕΔΕΜ

30/04/14

vi. Προτάσεις για το μέλλον

Πίστευα πάντοτε πως η φωνή
ήταν μόνο μία.

Συνήθιζα να περιμένω υπομονετικά την επιστροφή της
την έναρξη μιας υπαγόρευσης.

Λάθεψα.

Πλέον δεν προλαβαίνω να μετρώ φωνές.

Sujata Bhatt (1995:103) "The Voices"⁵¹

- Τι ονομάζεις δουλειά;
- Τι, ΑΥΤΟ δεν είναι δουλειά;
Ο Τομ συνεχίζοντας το άσπρισμα, απάντησε αδιάφορα:
- Λοιπόν, ίσως να είναι, ίσως και να μην είναι. Το μόνο
που ξέρω εγώ είναι ότι ταιριάζει μια χαρά στον Τομ
Σώγιερ.
-Ω έλα τώρα, εννοείς ότι πραγματικά σου ΑΡΕΣΕΙ αυτό
που κάνεις;
Το πινέλο συνέχισε να πηγαινοέρχεται.
- Αν μου αρέσει; Λοιπόν, δεν καταλαβαίνω γιατί να
μην μου αρέσει. Κάθε πότε δίνεται η ευκαιρία σ' ένα
αγόρι ν' ασπρίσει ένα φράχτη;
Η απάντηση αυτή έθεσε το ζήτημα υπό μία νέα οπτική.

Twain, (1970:17)

Πολύ συχνά επιλέγουμε να σταθούμε στις
δυσκολίες υλοποίησης ενός σχεδίου ή ενός
προγράμματος, θεωρώντας ότι με τον τρό-
πο αυτό καταγράφουμε ζητήματα που χρή-
ζουν προσοχής ώστε να μην επαναληφθούν.
Και εν μέρει αυτό ισχύει. Παράλληλα όμως,
αν σταθούμε σε έναν μόνο τρόπο θέασης ή
ακρόασης των πραγμάτων, κινδυνεύουμε
να χάσουμε σημαντικές πληροφορίες. Δι-
ότι είναι το ίδιο το πρόβλημα που λειτουργεί
ως μια παράλληλη διαλεκτική, αποκαλύ-
πτοντας εναλλακτικές κατευθύνσεις και τρό-
πους. Μία διαδικασία αναπλαισίωσης⁵² των
πράξεων ή του λόγου, μπορεί να εξυπηρε-
τεί πολλαπλές ανάγκες και συχνά υπερβαί-
νει τα αιτιολογικά μοτίβα ανάλυσης. Έμμεσα
δηλώνεται ότι κάτι συμβαίνει ή λέγεται επει-

δή χρειάζεται να «αποκαλυφθεί», να έρθει δηλαδή στην επιφάνεια μια βαθύτερη κατάσταση ή λειτουργία
και με τον τρόπο αυτό αναγνωρίζεται μια βαθύτερη σοφία πίσω από στάσεις που αρχικά φαίνονται «μη-

51. Πρωτότυπο: "I used to think there was/ only one voice./ I used to wait patiently for that one voice to return/ to begin its dictation./ I was wrong/ I can never finish counting them now."

52. Ο όρος της αναπλαισίωσης χρησιμοποιείται κυρίως σε ψυχοθεραπευτικά πλαίσια και σχετίζεται με την επανεξέταση ενός ζητήματος από διαφορετική οπτική (διαφορετικές οπτικές). Πλην όμως, ως διαδικασία έχει πολλαπλές εφαρμογές στις κοινωνικές επιστήμες εν γένει.

λειτουργικές», «προβληματικές» ή απλώς ακατανόητες⁵³. Μέσα από τα ανεπιθύμητα (και όχι μόνο) «συμπύματα» μιας διαδικασίας, εκφράζεται η δυναμική ενός ολόκληρου πεδίου με έναν ιδιαίτερα δημιουργικό και απρόοπτο τρόπο. Και ως πεδίο εδώ δεν εννοείται μόνο το πλαίσιο των αλληλεπιδράσεων μεταξύ οργανώσεων και πολιτείας, αλλά και το ευρύτερο κοινωνικό πεδίο ως προς τα ζητήματα φύλου. Τα ερωτήματα άρα είναι τα εξής δύο:

- Με ποιον τρόπο η αλληλεπίδραση των εμπλεκόμενων με διαφορετικούς ρόλους στο πρόγραμμα αποτύπωσε ευρύτερες κοινωνικές αλληλεπιδράσεις ως προς το φύλο;
- Πώς μπορεί η «χαρτογράφηση» αυτής της αλληλεπίδρασης να επιτρέψει να αναδυθούν προτάσεις για το μέλλον – ειδικότερα σε ό,τι αφορά το ρόλο του Κέντρου Ερευνών για Θέματα Ισότητας;

Όπως προαναφέρθηκε, ένα πρώτο βήμα στην κατεύθυνση αυτή θα αποτελούσε ο **ανοιχτός διάλογος** μεταξύ των γυναικείων και μη κυβερνητικών οργανώσεων που συμμετείχαν στο πρόγραμμα, της Γενικής Γραμματείας Ισότητας των Φύλων που προσκάλεσε τις οργανώσεις και το ΚΕΘΙ να συμμετέχουν με διακριτούς ρόλους στο πρόγραμμα, αλλά και το ίδιο το ΚΕΘΙ. Το συγκεκριμένο πρόγραμμα στηρίχθηκε σε μια υπόθεση ως προς την ανάγκη υποστήριξης των οργανώσεων, η οποία υπόθεση όμως δεν επιβεβαιώθηκε από όλες τις οργανώσεις με τον ίδιο τρόπο, ούτε αποτελούσε απαραίτητα μονόπλευρη διαδικασία (δηλαδή τους δέκτες της χρηματοδότησης/υποστήριξης). Με τον ίδιο τρόπο που δέχτηκαν υποστήριξη οι οργανώσεις, χρειάζεται να αναγνωριστεί ότι παρείχαν και παρέχουν υποστήριξη μέσω των προγραμμάτων που υλοποίησαν και υλοποιούν διαχρονικά. Η υποστήριξη αυτή δεν αφορά μόνο τους πληθυσμούς στους οποίους απευθύνονται, αλλά και τα βάρη που αναλαμβάνουν (στο πλαίσιο μιας πολιτείας που εν μέρει από επιλογή και εν μέρει από αδυναμία πράττει λίγα στην κατεύθυνση της κοινωνικής πολιτικής).

Κατά μία έννοια, οφείλει να αναγνωριστεί το δίπολο **δύναμης/αδυναμίας** ως μία κατάσταση που αφορά το σύνολο των εμπλεκόμενων. Έτσι, ως ένα παράδειγμα καταγράφεται η ισχύς της πολιτείας που προσφέρει ένα πλαίσιο για την υλοποίηση δράσεων (ορίζοντάς το με συγκεκριμένα μέσα και τρόπους), αλλά και η ισχύς των οργανώσεων που παράγουν έργο και ορίζουν επίσης με ποιο τρόπο και σε τι χρόνους θα κοινοποιηθεί το έργο αυτό (η «σιωπή», όπως αναλύθηκε στο προηγούμενο κεφάλαιο –πέρα από καθρέφτισμα της διεργασίας της σιωπής σε κοινωνικό επίπεδο– λειτούργησε ως διεργασία άσκησης δύναμης, ακόμα κι όταν αυτό βιωνόταν ως αδυναμία λόγω έλλειψης χρόνου, καταληκτικών ημερομηνιών, απουσίας προσωπικού, σαν μια έμμεση δήλωση: «ξέρω τι μου ζητάς και θα το προσφέρω όταν και αν θα μπορώ»). Μια πρώτη κίνηση σε αυτή την κατεύθυνση εκ μέρους του ΚΕΘΙ θα ήταν να απευθύνει ένα ερώτημα προς τις οργανώσεις, εστιάζοντας σε όλα όσα τις διευκόλυναν ή τις δυσκόλεψαν (ως προς το πρόγραμμα, αλλά και ως προς το ρόλο του ΚΕΘΙ) κατά το διάστημα υλοποίησης των σχεδίων δράσης και ειδικότερα εφόσον το συγκεκριμένο ερώτημα αυτό δεν έχει τεθεί ούτε στη φόρμα καταγραφής ούτε αλλού. Επίσης, θα είχε νόημα να τεθεί ένα ερώτημα, ως προς το τι θεωρούν οι οργανώσεις ως δόκιμη μορφή στήριξης και τι όχι.

Και φαίνεται ότι αυτή η ανάγκη στήριξης πρέπει να συνδεθεί με μια παράλληλη **επίγνωση των διαφοροποιήσεων μεταξύ οργανώσεων**, βάσει της εμπειρίας τους ή μη, των συνθηκών στις οποίες δραστηριοποιούνται, του τόπου κ.ο.κ. Οργανώσεις με μακροχρόνια εμπειρία πιθανά να ενδιαφέρονται να συνδιαμορφώσουν σε μεγαλύτερο βαθμό το πεδίο εφαρμογής κοινωνικών παρεμβάσεων, όντας σε θέση να προτείνουν συγκεκριμένες πολιτικές, να αναγνωρίσουν τα υφιστάμενα κενά στο σύστημα και να προτείνουν δοκιμασμένες μεθοδολογικές προσεγγίσεις και θεωρήσεις. Την ίδια στιγμή, οργανώσεις με περιορισμένη ή ελάχιστη έως μηδενική εμπειρία, οφείλουν να στηριχθούν με διαφορετικό τρόπο και με πλήρη επίγνωση των θεωρητικών/μεθοδολογικών κενών στην οπτική που αναπαράγουν στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων τους. Ένα παράδειγμα εδώ αποτελούν τα στερεότυπα που καταγράφηκαν και τα οποία αφορούσαν πολλές από

53. Mattila (2001)

τις οργανώσεις με ευρύτερο πεδίο δράσεων σε αντίθεση με εκείνες τις οργανώσεις που αυτοπροσδιορίζονται ως γυναικείες ή υλοποιούν έρευνες και δραστηριοποιούνται διαχρονικά ως προς το φύλο). Έχει νόημα να καταγραφούν τα στερεότυπα αυτά υπό την έννοια της «χαρτογράφησης του πεδίου» και να αξιοποιηθούν ανάλογα. Εάν όμως περιοριστούμε μόνο στο επίπεδο της διατύπωσής τους και δεν τεθούν συγκεκριμένες προϋποθέσεις για να συνεχιστεί η υποστήριξη των οργανώσεων αυτών, θα αναπαράγονται απλώς άκριτα και θα συν-ασκείται μια πολιτική που δεν εκπροσωπεί καταρχήν την ίδια την πολιτεία (ή εν πάση περιπτώσει το ΚΕΘΙ). Ποιες θα ήταν λοιπόν οι προϋποθέσεις για να συμμετάσχουν γυναικείες και μη κυβερνητικές οργανώσεις σε τέτοιου είδους προγράμματα και με ποιο τρόπο θα μπορούσαν να καθρεφτίσουν, να αποτυπώσουν ως εσωτερική διαδικασία αυτά που περιγράφουν ως ανάγκες μετασχηματισμού στο ευρύτερο κοινωνικό πλαίσιο;

Προτείνεται δηλαδή η θέσπιση συγκεκριμένων κριτηρίων, όχι υπό την έννοια του αποκλεισμού των γυναικείων και μη κυβερνητικών οργανώσεων που δεν εμπίπτουν σε αυτά, αλλά υπό την έννοια της στοχευμένης ενίσχυσης βάσει συγκεκριμένων μεθοδολογικών πλαισίων. Έτσι αντανakλάται παράλληλα η δέσμευση της πολιτείας ως προς συγκεκριμένες οπτικές ένταξης του φύλου, κατά την οποία (η πολιτεία) υποχρεούται να καταστήσει σαφή και ξεκάθαρη την οπτική της, αποτυπώνοντάς την σε **προαπαιτούμενα** και **εξειδικευμένα μέτρα υποστήριξης** των ανάλογων οργανώσεων. Τέσσερα σημεία-κλειδιά, μεταξύ άλλων, προκειμένου οι οργανώσεις να στηρίζονται –στο ούτως ή άλλως ιδιαίτερα σημαντικό έργο τους– έχουν να κάνουν με:

- την εξειδικευμένη υποστήριξη των οργανώσεων εκείνων που ενώ δεν έχουν αναπτύξει επαρκώς μέχρι τώρα την οπτική του φύλου στις δράσεις τους, αναζητούν ή χρειάζονται υποστήριξη ώστε να την εντάξουν με πιο οργανωμένο, πλήρη τρόπο,
- την κριτική ανάλυση μεταξύ παραγόμενου έργου/λειτουργίας δομής και αναπαραγόμενης διαλεκτικής, καθώς σε κάποιες περιπτώσεις έχουμε μεν μια «ορθή» αναπαραγωγή της διαλεκτικής του φύλου, αλλά δίχως την ανάλογη εμπέδωσή της και έμπρακτης έκφρασής της σε προγράμματα και πολιτικές, αλλά και στην ίδια την ταυτότητα της οργάνωσης,
- διερεύνηση των καταγεγραμμένων έμπρακτων αλλαγών στις στάσεις/ αντιλήψεις γυναικών και ανδρών ως προς τις έμφυλες οπτικές που απορρέουν από το έργο τόσο του ΚΕΘΙ, όσο και των οργανώσεων,
- ένταξη των εμπειριών που αποκομίζονται από το έργο των οργανώσεων στις παρεμβάσεις/ ερευνητικές διαδικασίες και στα προγράμματα που εκπονεί το ΚΕΘΙ (χρειάζεται δηλαδή συστηματική ανατροφοδότηση από όλες τις εμπλεκόμενες πλευρές).

Το τελευταίο σημείο, ουσιαστικά απευθύνεται στις διαφορετικές γυναικείες και μη κυβερνητικές οργανώσεις ώστε να συνδιαμορφώσουν το ΚΕΘΙ και το έργο του (με τον ίδιο τρόπο που το ΚΕΘΙ επιδιώκει ένα ρόλο αλληλεπίδρασης επί του πεδίου που ορίζουν οι οργανώσεις, αλλά και του ευρύτερου κοινωνικού πεδίου, μέσω –επί παραδείγματι– των προγραμμάτων που εκπονεί ή των ερευνών που διενεργεί) και διά της διαδικασίας αυτής να αλληλεπιδράσουν δημιουργικά με την πολιτεία και τους θεσμούς της. Η –εμπεδωμένη αυτή– δεξιότητα θα καθρεφτιστεί έτσι και στους τρόπους που καλούνται γυναίκες και βεβαίως άνδρες να συμμετάσχουν σε προγράμματα ενδυνάμωσης, ευαισθητοποίησης, κινητοποίησης κ.ο.κ.

Όπως αναφέρει όμως και η Derbyshire⁵⁴, σε ό,τι αφορά τη συμμετοχή των γυναικών, η ίδια η συμμετοχή ως έχει δεν αρκεί: η ποιότητα της συμμετοχής αυτής, αλλά και η ποιότητα του ανάλογου βιώματος –είτε αφορά συναντήσεις κοινότητας, είτε τη συμμετοχή σε εργαστήρια ή την πρόσβαση σε προσφερόμενες υπη-

54. Derbyshire (2002)

ρεσίες είναι πολύ σημαντικές. Και βάσει της διαπίστωσης αυτής, καταγράφει τέσσερις **δείκτες που εντάσσουν την έμφυλη διάσταση** και μπορούν να χρησιμεύσουν ως κριτήρια αξιολόγησης προγραμμάτων ή παρεμβάσεων που αφορούν τα φύλα. Οι δείκτες αυτοί:

- εστιάζουν στην επίδραση/αποτελεσματικότητα των δράσεων που: έρχονται να καλύψουν τις υφιστάμενες ανάγκες γυναικών και αντρών ως προς το φύλο (νέες δεξιότητες, γνώσεις, πόρους, ευκαιρίες ή υπηρεσίες),
- θέτουν ως στόχο την ισότητα μεταξύ των φύλων στρέφονται σε ευκαιρίες, επιρροή ή προνόμια ως προς τις διαδικασίες λήψης αποφάσεων, περιστρέφονται γύρω από μη «παραδοσιακές» δεξιότητες,
- στοχεύουν σε μεγαλύτερη επίγνωση της διάστασης του φύλου (επιδιώκοντας την ανάπτυξη εκείνων των δεξιοτήτων που θα επιτρέψουν την αύξηση της επίγνωσης όσων χαράσσουν, διαχειρίζονται και εφαρμόζουν πολιτικές) και τέλος,
- προωθούν την ισότητα εντός των ίδιων των οργανισμών και φορέων που δραστηριοποιούνται στην κατεύθυνση της ένταξης της οπτικής του φύλου.

Στο σημείο αυτό χρειάζεται να αναλυθεί η έννοια της ένταξης της οπτικής του φύλου με κριτικό τρόπο, καθώς συχνά η εκάστοτε ορολογία υιοθετείται από το κυρίαρχο ρεύμα για να εξυπηρετήσει άτυπα συμφέροντα, με αποτέλεσμα οι λέξεις να χάνουν το νόημά τους και πολιτικές όπως αυτή της ένταξης του φύλου να καταλήγουν θεσμικές επινοήσεις για την εκπλήρωση συχνά θολών στόχων. Σύμφωνα με τη Hannan⁵⁵, υπάρχουν τρεις πρακτικές προϋποθέσεις, προκειμένου να αποφεύγεται κάτι τέτοιο:

- Η αναγνώριση ότι η ένταξη της διάστασης του φύλου δεν συμβαίνει με αυτόματο τρόπο και οφείλει να μεταφέρεται από τα διάφορα έγγραφα (αποφάσεις, συμβάσεις, δεδηλωμένες επιδιώξεις), στα οποία αποτυπώνεται η άσκηση πολιτική ως δήλωση προθέσεων, στο πλαίσιο συγκεκριμένων διεργασιών και δράσεων που θα αποτυπώνονται με σαφήνεια και θέτοντας ως κύριο στόχο τους τη μετατροπή των οπτικών του φύλου και της ισότητας μεταξύ των φύλων σε αξίες που αφορούν –και άρα εντάσσονται– στο σύνολο του κυρίαρχου ρεύματος.
- Η ένταξη της διάστασης του φύλου μέσω διαδικασιών και παρεμβάσεων οφείλει να είναι συνεχής και με έμφαση στους λιγότερο ευνοϊκούς για ζητήματα ισότητας φύλων τομείς. Παρομοίως, δεν αρκεί η ένταξη της διάστασης του φύλου σε συμβολικούς τομείς ή στα επιμέρους σημεία ενός ευρύτερου προγράμματος, δίχως να αναγνωρίζεται παράλληλα [και να εκφράζεται έμπρακτα] η αλληλοσύνδεση μεταξύ διαφορετικών τομέων ή μερών.
- Η πρόθεση για ένταξη της οπτικής του φύλου οφείλει να δηλώνεται ρητά, κατηγορηματικά, ώστε να καθίσταται ορατή ως διαδικασία και ως πρόθεση, ακόμη και όταν αφορά κοινωνικές στάσεις και ομάδες που θεωρούνται «λυμένα ζητήματα». Η διαδικασία ενσωμάτωσης της οπτικής του φύλου θεωρείται μια συνεχόμενη διαδικασία, η οποία προχωρά παράλληλα με το μετασχηματισμό των ανθρώπινων κοινωνιών.

Και συνεχίζει: «Ο επανακαθορισμός της ατζέντας υπαινίσσεται το μετασχηματισμό και τον επαναπροσανατολισμό των υφιστάμενων προτύπων άσκησης πολιτικής, την αλλαγή των διαδικασιών λήψης αποφάσεων, όπου δίνεται προτεραιότητα σε στόχους που αφορούν την ισότητα των φύλων και επανεξετάζονται οι γενικότεροι στόχοι της πολιτικής. Υπό αυτήν την προσέγγιση είναι το κυρίαρχο ρεύμα που αλλάζει. Η [τωρινή] έννοια της ενσωμάτωσης, αφορά την ένταξη της οπτικής του φύλου δίχως να δέχονται προκλήσεις στα υφιστάμενα πρότυπα άσκησης πολιτικής, "πουλώντας" αντ' αυτού την ένταξη της οπτικής του φύλου ως ένα ακόμα τρόπο αποτελεσματικής επίτευ-

55. Hannan (2000)

ξης των ήδη προκαθορισμένων στόχων της πολιτικής». (Hannan, 2000:323). Προσθέτει δε, ότι ένα από τα οράματα που αφορούν την οπτική του φύλου «έχουν να κάνουν με τις δυνατότητες ενός "μετασχηματισμού" (Rees 1998), ο οποίος δεν αφορά ούτε την αφομοίωση των γυναικών στους τρόπους των ανδρών, ούτε τη συντήρηση των διυσμών ανάμεσα σε γυναίκες και άνδρες, αλλά κάτι νέο, μια θετική μορφή συγχώνευσης, κατά την οποία οι περιθωριακοί/ές, οι φεμινίστριες/ές αλλάζουν το κυρίαρχο ρεύμα» (Hannan, 2000:323).

Εικόνα 6. Γκράφιτι στη Λευκωσία

Ένας πρώτος τρόπος να υλοποιηθεί το τελευταίο, είναι –όπως προαναφέρθηκε– το ΚΕΘΙ και η πολιτεία εν γένει να αφουγκραστούν το κοινωνικό πεδίο, επιδιώκοντας την ενσωμάτωσή τους σε αυτό (και όχι το αντίστροφο). Το ΚΕΘΙ χρειάζεται να καταγράψει τι πραγματικά συμβαίνει και με βάση αυτή τη μη ιδεατή, πλην όμως ρεαλιστική αποτύπωση της πραγματικότητας να προχωρήσει προγραμματίζοντας ρεαλιστικές κοινωνικές παρεμβάσεις, που όμως δεν θα υπολείπονται οραματισμού για κάτι μεγαλύτερο (έστω κι αν αυτό το κάτι κρίνεται σε πρώτη φάση ανέφικτο), αλλά δίχως να αγνοούνται τα σημεία εκείνα που χρήζουν προσοχής, όπως: η εκτεταμένη γραφειοκρατία, η ύπαρξη της κρίσης, η πολυμορφία των οργανώσεων, η πληθώρα των επιμέρους ταυτοτήτων. Η έννοια της ακρόασης όμως οφείλει να στραφεί και εσωτερικά, να αποτελεί μια συνεχή σύνδεση με το κοινωνικό πεδίο και αφετηρία προβληματισμού. Ο προβληματισμός οδηγεί πάντα σε αναζήτηση διαφοροποιημένων μεθοδολογικών παρεμβάσεων, που με τη σειρά τους οδηγούν σε δράσεις εκτός του συνηθισμένου πλαισίου –διότι είναι ανέφικτη η αναζήτηση λύσεων εντός πλαισίων που δοκιμασμένα δεν αποδίδουν ή δεν επιτρέπουν την ανάπτυξη των συνόλου του δυναμικού ανθρώπων και φορέων.

Στο σημείο αυτό, τόσο το ΚΕΘΙ όσο και η πολιτεία, έχουν **να διδαχθούν από τις οργανώσεις και τα κινήματα που αυτές εκπροσωπούν**. Στην περίπτωση αυτή, η Hannan (2002:324) αναφέρεται σε δύο σχετικούς όρους, την «επέκταση του πλαισίου» και τη «γεφύρωση του πλαισίου», οι οποίοι καθρεφτίζουν κάποιους από τους τρόπους που έχουν αναπτύξει τα κινήματα –και ειδικότερα τα γυναικεία– «για να τροποποιήσουν

ή να διευρύνουν το κυρίαρχο πλαίσιο, έτσι ώστε να συμπεριλάβει τα σχέδια που υλοποιούν ή να βρουν τρόπους διασύνδεσής τους με αυτό».

Ένας δεύτερος τρόπος θα αφορούσε μια συνειδητή επιλογή εκ μέρους του ΚΕΘΙ, ώστε να στρέφεται λιγότερο προς τις **πρακτικές του κυρίαρχου ρεύματος** και περισσότερο σε **πilotικές εφαρμογές**, τις οποίες στην συνέχεια θα μπορούν να εφαρμόζουν σε μια πιο εκτεταμένη κλίμακα οι οργανώσεις, αλλά και η ίδια η πολιτεία στις διαφορετικές της θεσμικές και άλλες εκφάνσεις. Αξιοποιώντας τα «συμπτώματα» που καταγράφηκαν κατά την υλοποίηση των σχεδίων δράσης, οι εφαρμογές αυτές (με την ανάπτυξη των ανάλογων μεθοδολογικών πλαισίων βήμα προς βήμα) θα μπορούσαν να καταγραφούν ως εξής:

«Σύμπτωμα»:	Ανάγκη για:
Κρίση	<ul style="list-style-type: none"> ■ Ένταξη της ρευστότητας στο σχεδιασμό των παρεμβάσεων, σε πρακτικό επίπεδο, αλλά και σε συμβολικό⁵⁶
Γραφειοκρατία	<ul style="list-style-type: none"> ■ Μεγαλύτερη έμφαση στις σχέσεις (εντός κάθε πλαισίου, ανάμεσα σε διαφορετικά πλαίσια) ■ Σαφήνεια και ανάληψη ευθύνης
Σιωπή	<ul style="list-style-type: none"> ■ Μεγαλύτερη έμφαση σε βιωματικές προσεγγίσεις ■ Αξιοποίηση προσεγγίσεων που εντάσσουν και άλλες μορφές έκφρασης πλην του λόγου (και ειδικά του γραπτού) ■ Έμφαση σε προσεγγίσεις που αναγνωρίζουν πολλαπλές, συμπληρωματικές δεξιότητες σε αυτό που ονομάζουμε «ευάλωτες πληθυσμιακές ομάδες» ■ Περιορισμό εκείνων των διαδικασιών που επιτρέπουν και εξυπηρετούν τον «ιδρυματισμό» των πλαισίων ■ Έμφαση σε διαδικασίες ανατροφοδότησης
Επικέντρωση στην ατομική ευθύνη του «θύματος»	<ul style="list-style-type: none"> ■ Μεγαλύτερη έμφαση σε σύνολα ανθρώπων/ομάδων/ θεσμών και παρεμβάσεις που θα απευθύνονται και στην πολιτεία (με όλους τους θεσμούς της)

56. Με αφορμή το ρόλο που διαδραματίζουν οι μειονότητες στην επίτευξη/διεκδίκηση κοινωνικών αλλαγών: «Πιο σύγχρονες θέσεις υποστηρίζουν ότι δεν αρκούν η παρουσία και η δράση. Επιπλέον απαιτείται η δεξιότητα να αναγνωρίζει κανείς το πνεύμα των καιρών. Για την ακρίβεια να αναγνωρίζουν σημεία μετατόπισης των αντιλήψεων του κυρίαρχου ρεύματος –η στιγμή αυτή έρχεται συνήθως σε περιόδους κρίσης, όταν οι άνθρωποι επανεξετάζουν στάσεις κι απόψεις και τρόπους ζωής, αν και οφείλει κανείς να θυμάται ότι οι κρίσεις εμπεριέχουν πέρα από τη δυνατότητα για αλλαγή και κίνδυνο.» Βουγιούκα Άννα & Λυγδοπούλου Τίνα (επιμ.) (2011).

57. Η έννοια της αμοιβαίας ένταξης, οφείλει να αφορά όλες τις εκφάνσεις της κοινωνικής ζωής και των σχετικών παρεμβάσεων που σχεδιάζονται ή υλοποιούνται. Έτσι, όπως αναφερόμαστε σε αμοιβαία ένταξη μεταναστών/ριών και γηγενών, οφείλουμε να αναφερόμαστε σε αμοιβαίες διεργασίες ενσωμάτωσης του φύλου. Μέχρι τώρα, η συντριπτική πλειοψηφία των δράσεων που καταγράφονται, αφορά σχεδόν αποκλειστικά γυναίκες. Έχουμε να αναρωτηθούμε όμως, πώς επιδρούν τα πατριαρχικά μοντέλα (και η βία που ενέχουν) και στους ίδιους τους άντρες. Με λίγα λόγια πώς συγκεκριμένες αντιλήψεις, αξίες και πρακτικές νοηματοδοτούν τη θηλυκότητα και την αρρενωπότητα –και άρα τις ευρύτερες κανονιστικές νόρμες του φύλου– αποστερώντας τόσο τις γυναίκες, όσο και τους άντρες από την αυθεντικότητά τους, τη συνειδητή αλληλεπίδρασή τους και –εν τέλει– την ανθρωπιά τους.

«Σύμπτωμα»:	Ανάγκη για:
Ρομά γυναίκες	<ul style="list-style-type: none"> ■ Να ακουστούν οι φωνές των γυναικών γι' αυτό που είναι, υποστηριζόμενες να ορίσουν οι ίδιες τη μορφή που χρειάζεται να πάρουν τα προγράμματα, καταγράφοντας οι ίδιες τις ανάγκες τους και αναλαμβάνοντας την υλοποίησή τους ■ Να ενταχθούν οι Ρομνί (όπως και κάθε άλλη ομάδα που βιώνει κοινωνικό αποκλεισμό) στις υλοποιούμενες παρεμβάσεις <u>και</u> στο ρόλο της εμπειρογνώμονος και όχι αποκλειστικά και μονόπλευρα στο ρόλο της ωφελούμενης (οι Ρομνί να αναγνωριστούν ως αυθεντίες σε ό,τι αφορά την κοινότητα και τον εαυτό τους) ■ Να σχεδιαστούν και υλοποιηθούν παρεμβάσεις όπου ως «πρόβλημα» προσεγγίζεται <u>και</u> το κυρίαρχο ρεύμα (και οι ανάλογες στάσεις ή αντιλήψεις που αναδύονται εντός του)
Λαθρομετανάστες	<ul style="list-style-type: none"> ■ Σχεδιασμό και υλοποίηση προγραμμάτων που εστιάζουν στην αμοιβαία ενσωμάτωση προσφύγων-μεταναστών/ριών και κοινωνίας-πολιτείας ■ Ένταξη του «ξένου» στοιχείου μέσω του συνειδητού «πειραματισμού» βάσει λιγότερο κυρίαρχων προσεγγίσεων ■ Αναγνώριση του «ξένου» ως μία από τις πολλαπλές ταυτότητες εντός και του ίδιου του κυρίαρχου ρεύματος ■ Παρεμβάσεις που απευθύνονται στο κυρίαρχο ρεύμα υπό την οπτική του ρόλου που διαδραματίζει σε φαινόμενα κοινωνικού αποκλεισμού⁵⁷
Ασάφεια ορισμών	<ul style="list-style-type: none"> ■ Εξειδικευμένες παρεμβάσεις με συγκεκριμένη μεθοδολογία και οπτική
Θυματοποίηση	<ul style="list-style-type: none"> ■ Έμπρακτη ενσωμάτωση/αναγνώριση της έννοιας της εμπρόθετης δράσης στις σχεδιαζόμενες πολιτικές εκ μέρους της πολιτείας, αλλά και ως προαπαιτούμενο των υλοποιούμενων δράσεων εκ μέρους των εμπλεκόμενων σε αυτές
Ενδυνάμωση	<ul style="list-style-type: none"> ■ Έμφαση σε εναλλακτικές προσεγγίσεις της δύναμης ■ Υλοποίηση παρεμβάσεων που δεν αναπαράγουν το πατριαρχικό μοντέλο της «απόστασης», της «ουδετερότητας», της «από ψηλά» εκπορευόμενης γνώσης ■ Δέσμευση στο σχεδιασμό και στην υλοποίηση πολιτικών που παρέχουν πολλαπλές επιλογές (απέχοντας από την αναπαραγωγή στάσεων και αντιλήψεων του κυρίαρχου ρεύματος)
Η Γυναίκα	<ul style="list-style-type: none"> ■ Έμφαση στις πολλαπλές ταυτότητες των γυναικών και αποτύπωση αυτής της οπτικής σε προγράμματα και στην ίδια τη λειτουργία του ΚΕΘΙ (ενθάρρυνση της εσωτερικής «βιοποικιλότητας») ■ Έμφαση στη ρευστότητα⁵⁸ αυτών των ταυτοτήτων και κατά προέκταση και στη ρευστότητα των ίδιων των υποκειμένων
Έλλειψη οπτικής του φύλου που να αφορά τις ανάγκες και τους ρόλους των ανδρών	<ul style="list-style-type: none"> ■ Σχεδιασμό και υλοποίηση προγραμμάτων που απευθύνονται στους άνδρες ως θύματα των έμφυλων ρόλων στο πατριαρχικό πλαίσιο, αλλά και ως συνδιαμορφωτές των συνθηκών και των αντιλήψεων που σχετίζονται με τη βία κατά των γυναικών και των κοριτσιών ■ Ένταξη της φεμινιστικής οπτικής στον τρόπο που σχεδιάζονται και υλοποιούνται προγράμματα, αλλά και στο πλαίσιο των εμπλεκόμενων ρόλων

«Σύμπτωμα»:	Ανάγκη για:
Εστίαση στο ετερόφυλο μοτίβο σχέσεων/ αλληλεπιδράσεων	<ul style="list-style-type: none"> ■ Σχεδιασμός και υλοποίηση παρεμβάσεων που εμπεριέχουν τις ΛΟΑΤ οργανώσεις, βάσει αναγκών που θα συν-καθορίζονται και με τη δική τους συμμετοχή ■ Παρεμβάσεις που απευθύνονται στο κυρίαρχο ρεύμα και στο ρόλο που διαδραματίζει σε φαινόμενα κοινωνικού αποκλεισμού ή βίας
Φυσιολογικότητα και απόκλιση ⁴	<ul style="list-style-type: none"> ■ Κριτική αποτίμηση των παρεμβάσεων που σχεδιάζονται ή υλοποιούνται βάσει της εκάστοτε νόρμας ως προς τα φύλα, αλλά και ως προς τις απορρέουσες πολιτικές

Πέραν των πρακτικών παρεμβάσεων, διαφαίνεται η ανάγκη για ένταξη **εναλλακτικών θεωρητικών προσεγγίσεων**, όπως αυτές διαμορφώνονται στο πλαίσιο διαφορετικών –και συχνά αλληλοσυγκρουόμενων– κατευθύνσεων στο φεμινιστικό χώρο. Η ανάπτυξη των προσεγγίσεων αυτών δεν καθρεφτίζει μόνο τις εκάστοτε νομικές διεργασίες, αλλά και τις αξιακές. Αν επιχειρούσαμε να εφαρμόσουμε μία από τις βασικές διαπιστώσεις του φεμινισμού, ότι «το προσωπικό είναι πολιτικό» σε επίπεδο έμπρακτων παρεμβάσεων και θεσμικών πολιτικών, θα στρεφόμασταν πιθανά προς προσεγγίσεις που αξιοποιούν μη κυρίαρχες αξίες, επιδιώκοντας μια διαφορετική θέαση και κατανόηση των κοινωνιών και των κοινωνικών ρόλων που κατασκευάζουν (ως προς τα φύλα και όχι μόνο). Πρόκειται συχνά για αξίες που κάποιες φορές καταγράφονται ως αρνητικά στερεότυπα. Σε ό,τι αφορά τις γυναίκες, ένα παράδειγμα θα ήταν το στερεότυπο της υπέρμετρης συναισθηματικότητας και το οποίο στα πατριαρχικά πλαίσια (ακόμα και όταν επιδιώκουν ένταξη της διάστασης του φύλου) εκφράζεται ως ανάγκη για μεγαλύτερη έμφαση σε «προσμετρήσιμα αποτελέσματα», παρεμβάσεις «προστιθέμενης αξίας», γραμμική άσκηση της πολιτικής και έμφαση στο κέρδος (συχνά υποστηρίζεται η ανάγκη για μεγαλύτερη ισότητα των γυναικών, στο όνομα αναπτυξιακών πολιτικών, όπου ως επίκεντρο θέτουν μία «ανάπτυξη» με συγκεκριμένο ιδεολογικό πρόσημο).

Ακολουθούν δύο παραδείγματα, βασισμένα σε δύο εναλλακτικές θεωρήσεις των στάσεων (και άρα κατά προέκταση των πολιτικών) που μπορούν να διαμορφώσουν το κυρίαρχο ρεύμα από τα κάτω προς τα πάνω και μέσω της ένταξης της εμπειρίας και της πολυμορφίας όσων έχουν υπάρξει ή χαρακτηριστεί περιθω-

58. Η αναγνώριση της ρευστότητας ισοδυναμεί με αναγνώριση της εσωτερικής ροής που μας σπρώχνει σε διαρκή αλλαγή – αν οι ανθρώπινες ταυτότητες είναι αποσπασματικές, σχετικές στον τόπο και στο χρόνο, τότε και τα ίδια τα ανθρώπινα υποκείμενα χαρακτηρίζονται από ένα είδος εσωτερικής ρευστότητας, βρίσκονται σε μια διαρκή κατάσταση μετασχηματισμού, μιας νομαδικότητας (Braidotti, 2014:6-7), η οποία, όντας μη αναγνωρίσιμη (ή εκτιμητέα ως ποιότητα και πολιτισμική αξία), καθίσταται αόρατη και αποσιωπάται. Το ερώτημα είναι τι θα καθιστούσε αυτή την εσωτερική διεργασία μετασχηματισμού/νομαδικότητας ορατή και εκτός μας, στο πλαίσιο πρακτικών, αλλά και θεσμών. Πώς θα εκφραζόταν ως στάση; Και τελικά, δύο επιπλέον ερώτημα είναι: Σε τι είδους αποδόμηση μπορεί να οδηγήσει αυτή η ρευστότητα, η αναγνώριση διαδικασιών που εμπεριέχουν εσωτερικές μετατοπίσεις; Με ποιο τρόπο καταργούνται τα όρια εκείνα που μέχρι τώρα –σε διαλεκτικό επίπεδο, αλλά όχι μόνο– έχουν λειτουργήσει με στόχο το διαχωρισμό των κυριαρχικών υποκειμένων από τα κυριαρχούμενα; http://www.tanyaleighton.com/p/r000620/LARIC_Braidotti_Metamorphic_Others_and_Nomadic_Subjects.pdf

59. Όλοι μας έχουμε κάποια στιγμή χαρακτηριστεί 'μη φυσιολογικοί' ως προς κάτι. Υποστηρίζει ο Goffman (2001:217) ότι "...το άτομο είναι ικανό να παίζει και τα δύο μέρη στο δράμα φυσιολογικού-παρεκκλίνοντος [...] επιδεικνύοντας όχι μόνο τη γενική ικανότητα να κρατάει και τους δύο ρόλους, αλλά και τη λεπτομερή μάθηση και τον έλεγχο που απαιτούνται για την τωρινή εκδήλωση της απαιτούμενης από το ρόλο συμπεριφοράς. Αυτό διευκολύνεται βέβαια από το γεγονός ότι οι ρόλοι του στιγμισμένου και του φυσιολογικού δεν είναι απλώς συμπληρωματικοί – εμφανίζουν επίσης κάποιες εντυπωσιακές αναλογίες και ομοιότητες. Οι ερμηνευτές κάθε ρόλου μπορούν να αποφύγουν την επαφή με τον άλλο ως ένα μέσο προσαρμογής, καθένας μπορεί να νιώσει ότι δεν είναι τελείως αποδεκτός από τον άλλο, καθένας μπορεί να νιώσει ότι το φέρεμά του παρακολουθείται πολύ στενά – και μπορεί να έχει δικίο που νιώθει έτσι."

ριο⁶⁰. Η μία αφορά την «πολιτική της μέριμνας» (Tronto) και της «ηθικής της αγάπης» (hooks), η άλλη αφορά το βίωμα και την οπτική της *mestiza* (Anzaldúa).

Η φροντίδα στις πατριαρχικές κοινωνίες συνδέεται με την έννοια του κέρδους, σε αντίθεση με τη μέριμνα, η οποία βάσει της φεμινιστικής οπτικής γίνεται κατανοητή ως πολιτική πράξη. Σύμφωνα με την Tronto⁶¹, προκειμένου να είμαστε σε θέση να πάψουμε να αναλογιζόμαστε τη μέριμνα με όρους οικείου και προσωπικού, ώστε να μην ερμηνεύουμε την αξία της αποκλειστικά στο πλαίσιο των υφιστάμενων μοντέλων οικογενειακής φροντίδας, θα πρέπει να μετακινηθούμε από το προσωπικό στο κοινωνικό επίπεδο, καθώς η κατανομή της εργασίας που απαιτείται για τη φροντίδα ουσιαστικά αντανακλά την υφιστάμενη εξουσία (π.χ. την κοινωνική εξουσία μιας ομάδας και κατά πόσον έχει τη δυνατότητα να επιβάλλει την εκτέλεση της φροντίδας σε άλλα άτομα και τις γενικότερες επιπτώσεις του περιορισμού της μέριμνας στον ιδιωτικό χώρο). Επομένως η εννοιολόγηση της μέριμνας όχι ως ιδιωτικό αγαθό, αλλά ως δημόσια αξία, η οποία με τη σειρά της στηρίζεται στις αξίες της ισότητας και της δικαιοσύνης, αλλά ταυτόχρονα λαμβάνει υπόψη τις πραγματικές υλικές ανάγκες των ανθρώπων, συνιστά προϋπόθεση προκειμένου η μέριμνα να καταστεί οργανωμένος πολιτικός θεσμός.

Εστιάζοντας λοιπόν στην οπτική της μέριμνας, πώς θα μπορούσε να αξιοποιηθεί εκ μέρους των θεσμών ή της πολιτείας έμπρακτα και υπό τη μορφή παρεμβάσεων ή για να εμπλουτίσει το αντιληπτικό πλαίσιο σχεδιασμού και υλοποίησης πολιτικών; Κατά μία έννοια, η ένταξη της έμφυλης οπτικής δεν αφορά μόνο προγράμματα με στόχο την ισότητα των φύλων, αλλά και ένταξη των στάσεων που αναπαράγονται εντός της διαλεκτικής κάθε φύλου αλλά και από και προς το ένα φύλο στο άλλο.

Παρομοίως, η bell hooks⁶² εστιάζει στην ανάγκη για μια «ηθική της αγάπης» που θα λαμβάνει σάρκα και οστά και σε πολιτικό επίπεδο, δίνοντας έμφαση στην αξία της προσφοράς υπηρεσιών στους άλλους, διότι αλλιώς «ξελογιαζόμαστε, με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, σε συνεχή υπακοή σε συστήματα κυριαρχίας». Σύμφωνα με τη hooks, η παροχή υπηρεσιών ενδυναμώνει την ικανότητά μας για συμπόνια και βαθαίνει τη διωρατικότητα μας. Το να μπορεί κανείς να υπηρετεί κάποιον άλλο, σημαίνει ότι παύει να τον βλέπει ως αντικείμενο και τον αντιμετωπίζει ως υποκείμενο (subjecthood), θεωρεί δε την «αγάπη ως μια πρακτική ελευθερίας», η οποία αποτελεί διαδικασία μετάβασης από τις εγωκεντρικές προσεγγίσεις της ανάγκης για αλλαγή (π.χ. της αναπαραγωγής ηγεμονικών πολιτικών) σε προσεγγίσεις συλλογικού μετασχηματισμού (π.χ. τι είναι καλό για το σύνολο), ενώ η ίδια η αγάπη αποτελεί ένα συνδυασμό έξι συστατικών: της φροντίδας, της δέσμευσης, της γνώσης, της ευθύνης, του σεβασμού και της εμπιστοσύνης.

Άρα το ερώτημα εδώ θα ήταν με ποιο τρόπο οι έμπρακτες αποτυπώσεις των επιχειρούμενων παρεμβάσεων για ένταξη της οπτικής του φύλου (μέσω έρευνας, εφαρμοσμένων πολιτικών, αναπαραστάσεων του φύλου στα μέσα μαζικής ενημέρωσης κ.ο.κ.) εμπεριέχουν αυτά τα έξι στοιχεία. Και βέβαια πώς διαμορφώνονταν οι πολιτικές για την απασχόληση και τη γυναικεία επιχειρηματικότητα, την εκπαίδευση, τη συμμετοχή των γυναικών στα κέντρα λήψης αποφάσεων, την κοινωνική πολιτική, τον κοινωνικό αποκλεισμό, τη βία κατά των γυναικών και των κοριτσιών (πρόκειται για θέματα που διαπραγματεύεται συστηματικά και το ΚΕΘΙ)⁶³, εάν μελετηθούν υπό την οπτική αυτών των αξιών.

60. Υπό την έννοια αυτή, η «παθητικότητα» ως στάση που χαρακτηρίζει στερεοτυπικά τις γυναίκες, μετατρέπεται σε στάση του κυρίαρχου ρεύματος, το οποίο αποδέχεται να διαμορφωθεί, να (υπο)δεχθεί ως άλλος οικοδεσπότης αυτό που μέχρι πρότινος άφηνε εκτός, στο περιθώριο. Κάπου εκεί τα όρια θολώνουν: ποια ιδιότητα χαρακτηρίζει ποιον/α και πώς αλληλοδιαμορφώνονται οι διαφορετικές πλευρές βάσει μιας ολογραμματικής αντίληψης των πραγμάτων;

61. Tronto (2011:335)

62. hooks (1994:289-298)

63. Η hooks δίνει ιδιαίτερη έμφαση στην κοινότητα και άρα στις πρακτικές που περιστρέφονται γύρω από ζητήματα κοινότητας, ως μια έμπρακτη στάση αγάπης.

Τέλος, επιστρέφοντας στον προβληματισμό του προηγούμενου κεφαλαίου για την ανάγκη το κυρίαρχο ρεύμα να εμπεριέξει τις στάσεις του «περιθωρίου», βάσει της δεύτερης θεώρησης, η Gloria Anzaldúa⁶⁴ αναφέρεται στην έννοια του συνόρου κι έρχεται έτσι να δώσει έμφαση σε μια γνωσιολογική κατάσταση, την οποία ονομάζει "la facultad"⁶⁵ και την οποία περιγράφει ως την «ικανότητα να διακρίνει κανείς στα επιφανειακά φαινόμενα το νόημα πολύ βαθύτερων γεγονότων, να διακρίνει τη βαθύτερη δομή που βρίσκεται κάτω από την επιφάνεια». Η «ικανότητα» αυτή αναδύεται μέσω των υπαρξιακών βιωμάτων της εσχατοσύνης και της υποδούλωσης στα σημεία τομής μεταξύ διαφορετικών συστημάτων ηγεμονίας, διότι καθώς υποστηρίζει η Anzaldúa «κάθε φορά που βρίσκεσαι με την πλάτη κολλημένη στον τοίχο –κάθε φορά που βρίσκεσαι αντιμετώπιση με όλη αυτή την καταστολή– αναπτύσσεις αυτή την επιπλέον δεξιότητα» [...] και η οποία περιγράφεται ως ένας «ενδιάμεσος χώρος», όπου τα σύνορα καταρρέουν, όπου οι διαφορετικές κατηγορίες ταυτοτήτων αποδομούνται και νέοι τρόποι κατανόησης του εαυτού μας, του κόσμου και του σύμπαντος αναδύονται.

Αναφέρει πως η λέξη *Nepantla στη γλώσσα των Nahuatl* σηματοδοτεί μια «μετά βίας αντιληπτή κατάσταση ανάμεσα στους κόσμους, τις πραγματικότητες και τα συστήματα γνώσης». Πρόκειται γι' αυτόν ακριβώς το χώρο που κατοικεί το υποκείμενο των συνόρων, ένα υποκείμενο που η Anzaldúa μεταφορικά ονομάζει «γυναίκα των συνόρων», "mestiza"⁶⁶ [...] Ως ρόλος [...] δημιουργείται στα σταυροδρόμια μεταξύ των παράλληλων συστημάτων ηγεμονίας, εκεί που αναπτύσσονται οι αμφίθυμες στάσεις του ανήκειν και οι αμφίσημες θέσεις του μέλους και του μη μέλους⁶⁷. Το ερώτημα λοιπόν εδώ θα αφορούσε το ρόλο που επιθυμεί να διαδραματίζει το ΚΕΘΙ –μέσω των ερευνών που εκπονεί ή των προγραμμάτων που υλοποιεί– στο μέλλον, προκειμένου να «γεφυρώνει» έμπρακτα διαφορετικές φωνές εντός του φεμινιστικού χώρου, τη σχέση ανάμεσα στις οργανώσεις και την πολιτεία, εφαρμογές βάσει των αναγκών των ευάλωτων κοινωνικά πληθυσμιακών ομάδων και των τάσεων του κυρίαρχου ρεύματος (και αντιστρόφως: των αναγκών του κυρίαρχου ρεύματος όπως καθορίζονται από τις τάσεις των «ευάλωτων» κοινωνικά πληθυσμιακών ομάδων).

Ορισμένα από τα χαρακτηριστικά των πληθυσμών που βιώνουν κοινωνικό αποκλεισμό και περιθωριοποίηση, είναι η μεταφορά της εξωτερικής σύγκρουσης σε εσωτερικό επίπεδο (π.χ. οι μειονότητες στρέφονται ενάντια στον εαυτό τους), η εσωτερίκευση της κριτικής που ασκεί το κυρίαρχο ρεύμα και η συνεπακόλουθη αδυναμία αναγνώρισης της διάστασης του/της Άλλου/ης, η «αφάνεια». Στο βαθμό που η πολιτεία (και πιο συγκεκριμένα εδώ το ΚΕΘΙ) δεν ενσωματώνει αντιλήψεις κι αξίες που παράγονται στο «περιθώριο», δηλαδή εκτός των τειχών, θα είναι καταδικασμένη να αναπαράγει τις στάσεις του κυρίαρχου ρεύματος στο όνομα της κοινωνικής αλλαγής και έτσι τα διαφορετικά βιώματα και αξιακά συστήματα ουδέποτε θα συν-διαμορφώνουν δυναμικά και «ανοιχτά» το κοινωνικό πεδίο. Αντιθέτως, θα το διαμορφώνουν υπόγεια υπό τη μορφή δευτερογενούς διεργασίας ή υπό το μανδύα μιας «ακατανόητης» σύγκρουσης ή απουσίας. Και την ίδια στιγμή, διά των στάσεων/αντιλήψεων των εμπλεκόμενων θα αναπαράγονται ασυνείδητα πρακτικές, παρεμβάσεις και πολιτικές που ευνοούν –παράλληλα με την «αφάνεια» των υποκειμένων– την «αφάνεια» των πολλαπλών λειτουργιών της εξουσίας/ισχύος.

Στο βαθμό που το ΚΕΘΙ μπορεί να δεσμευτεί για μια μετάβαση σε διαφοροποιημένες θεάσεις των ζητημάτων που άπτονται των διαστάσεων του φύλου ή απορρέουν από αυτές, θα μπορεί να εστιάσει σε διαφορετικά μοντέλα ανάλυσης και κατανόησης και με τον τρόπο αυτό να υποστηρίξει αντιστοίχως τις οργανώσεις με τις οποίες συνεργάζεται, εποπτεύοντάς τις επί των βημάτων που υλοποιούν, των *στερεοτύπων ή/και παγιώσεων που αντιμετωπίζουν, των ευκαιριών που παρουσιάζονται στο πεδίο –βάσει ανθρωπογεωγραφίας και τοπικών συνηθειών ή πρακτικών, βάσει επικαιρότητας, βάσει νέων κοινωνικών τάσεων κ.ο.κ. Ένα πα-*

64. <http://www.migrazine.at/artikel/decolonizing-postcolonial-rhetoric-english>

65. Ισπανικά στο κείμενο: όπου "facultad" σημαίνει «ικανότητα».

66. Ισπανικά στο κείμενο: όπου "mestiza" σημαίνει «μιγάδα», «μπάσταρδη».

67. Ως *mestiza* σημειώνει «*alma entre dos mundos, tres, cuatro, me zumba la cabeza con lo contradictorio. Estoy norteada por todas las voces que me hablan simultáneamente*», δηλαδή «μια ψυχή ανάμεσα σε δύο κόσμους, σε τρεις, σε τέσσερις – το κεφάλι μου βουίζει με όλες αυτές τις αντιφάσεις, με οδηγεί η επίγνωσή όλων των φωνών που με μιλούν ταυτοχρόνως».

ράδειγμα στο σημείο αυτό θα αποτελούσαν εφαρμογές που αναλύουν φαινόμενα και πολιτικές ως προς τα φύλα μέσω της εφαρμογής της **θεωρίας των αλλαγών**. Πιο συγκεκριμένα, η θεωρία των αλλαγών στηρίζεται σε επτά αρχές⁶⁸:

1. Τα συμφραζόμενα έχουν αποφασιστική σημασία
2. Η πολιτεία έχει την πρωταρχική ευθύνη για τη δράση κατά της βίας κατά των γυναικών και κοριτσιών
3. Ολιστικές και πολυτομεακές προσεγγίσεις
4. Η κοινωνική αλλαγή κάνει τη διαφορά
5. Η οπισθοδρόμηση ή υπαναχώρηση είναι αναπόφευκτη, αλλά διαχειρίσιμη
6. Οι γυναικείες οργανώσεις δημιουργούν τις προϋποθέσεις για την αλλαγή και ταυτόχρονα υποστηρίζουν την αλλαγή
7. Η ενδυνάμωση των γυναικών είναι ταυτόχρονα μέσο και σκοπός

Εστιάζοντας στην 3η και στην 5η αρχή, ένα πρόγραμμα παρέμβασης το οποίο ενδεχομένως περιστρέφεται γύρω από ζητήματα βίας, δεν διαμορφώνεται μόνο βάσει των αναγκών για παροχή ασύλου και υποστήριξης (όποια μορφή και αν λαμβάνει η υποστήριξη αυτή), αλλά σχεδιάζει τα ανάλογα βήματα ώστε να ανταποκρίνονται στην πολλαπλότητα των ανθρωπίνων σχέσεων, δραστηριοτήτων και χρονικών πλαισίων. Παράλληλα, αναγνωρίζει ότι εκεί που μία παρέμβαση σχετική με την άσκηση βίας κατά των γυναικών φαίνεται να πετυχαίνει τους στόχους της, θέτοντας προκλήσεις σε παγιωμένες στάσεις και συμφέροντα, τα περιστατικά βίας είναι πιθανόν να αυξηθούν. «Στην πραγματικότητα η οπισθοδρόμηση μπορεί να είναι και δείκτης προόδου -σημάδι δηλαδή ότι τίθενται υπό αμφισβήτηση κυρίαρχες δυναμικές της εξουσίας. [...] Επομένως σε όλους τους τύπους των παρεμβάσεων υπάρχει η ανάγκη ενσωμάτωσης της διαχείρισης κινδύνου (risk assessment) και του σχεδιασμού μέτρων για την αντιμετώπιση της οπισθοδρόμησης ευθύς εξαρχής, μέσω της διαρκούς (on going) παρακολούθησης των δυσμενών αποτελεσμάτων και της παροχής εντατικής υποστήριξης σε όσους και κυρίως όσες εργάζονται στην πρώτη γραμμή.»⁶⁹. Με λίγα λόγια, το ΚΕΘΙ ως ερευνητικό κέντρο θα μπορεί να υποστηρίξει κοινωνικές παρεμβάσεις που επιτρέπουν μια «σπειροειδή» αντίληψη και προσέγγιση της πραγματικότητας (ή μάλλον των πολλαπλών πραγματικοτήτων), ενσωματώνοντας στην πράξη μια από τις βασικές φεμινιστικές οπτικές, δηλαδή την **υπέρβαση της γραμμικής κατανόησης**⁷⁰ των κοινωνικών αλληλεπιδράσεων.

Ως προς το τελευταίο, μία ακόμα σημαντική μεθοδολογία παρεμβάσεων είναι αυτή της **κοινωνικής - πολιτισμικής εμπύκωσης**, μιας πρακτικής που αναπτύχθηκε μετά το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο και αφορά διαδικασίες και δράσεις που επιτρέπουν στην ψυχή να εκφραστεί, άρα στον Εαυτό και κατ' επέκταση στις κοινότητες να ακολουθούν έναν αυθεντικό δρόμο. Η εμπύκωση αξιοποιεί τις διεργασίες ομάδας, την αυτογνωσία, την τέχνη –ειδικά η αξιοποίηση της τέχνης επιτρέπει την ανάδυση των πολλαπλών «φωνών» του πεδίου (και άρα των ατόμων και των σχέσεων που το συνδιαμορφώνουν). Οι φωνές αυτές συνήθως δεν εκφράζονται, κυρίως επειδή τα υποκείμενα αναγνωρίζουν ότι δεν υπάρχει πραγματικά χώρος επί της ουσί-

68. Βουγιούκα (2013:61)

69. Βουγιούκα, (2013:72)

70. Σύμφωνα με τις τρέχουσες πατριαρχικές αντιλήψεις, τα φαινόμενα αναπτύσσονται αιτιολογικά και γραμμικά (από πάνω προς τα κάτω ή από κάτω προς τα πάνω), σπανίως όμως γίνονται αντιληπτά ως φαινόμενα που αναπτύσσονται παράλληλα και ταυτόχρονα στο κοινωνικό –και όχι μόνο– πεδίο. Έτσι, σε επίπεδο επαγγελματικών ταυτοτήτων και σύμφωνα με το πατριαρχικό μοντέλο η εξέλιξη μπορεί να γίνεται αντιληπτή υπό την έννοια ιεραρχικών ρόλων (και άρα της αναρρίχησης σε αυτούς), ενώ σύμφωνα με το φεμινιστικό μοντέλο, η εξέλιξη μπορεί να αφορά συμβιωτικότητα (βλ. Margulis) και να συμβαίνει προς όλες τις κατευθύνσεις –δηλαδή όχι μόνο στο παρόν, αλλά και προς το παρελθόν και το μέλλον– εντάσσοντας πολλαπλές εμπειρίες και βιώματα ως αλληλοσυμπληρωματικά.

ας χώρος για διαφοροποιημένη έκφραση (τείνουμε να επιζητούμε μία επίφαση διαφορετικότητας, αλλά σε καμία περίπτωση την αυτονόμηση).

Εικόνα 7: Γκράφιτι στη Λισαβόνα, 2014

Σύμφωνα με τον Marrengula⁷¹, ο Besnard ορίζει την κοινωνική-πολιτισμική εμπύχωση «ως οποιαδήποτε δράση εντός μιας ομάδας, μιας συλλογικότητας ή δομής στην κοινωνική ζωή με την αξιοποίηση ημιδομημένης μεθοδολογίας· πρόκειται για μια μεθοδολογία ένταξης και συμμετοχής» [...], ενώ η Kurki τη θεωρεί ένα συνδυασμό παρεμβάσεων που εστιάζουν σε μια δημιουργική συμμετοχικότητα, προκειμένου οι άνθρωποι να υποστηριχθούν ώστε να γίνουν ενεργοί διαμορφωτές της ζωής τους και των κοινοτήτων τους. «Το βασικό νόημα της κοινωνικής-πολιτισμικής εμπύχωσης είναι η δράση εκεί που βρίσκονται οι άνθρωποι, στο δικό τους κύκλο ζωής, στην καθημερινότητά τους. [...] Άλλοι/ες θεωρητικοί τη συνδέουν με διεργασίες της ανάπτυξης κοινότητας, [...] ο δε Quintana [...] ορίζει την κοινωνική-πολιτισμική εμπύχωση ως μία προσέγγιση που "στοχεύει στο να καταστήσει κάθε άτομο και κάθε κοινωνική ομάδα σε πρωταγωνιστή/ πρωταγωνίστρια της ζωής του/ της, δίχως να υφίσταται εκμετάλλευση από άλλους ανθρώπους ή κοινωνικές ομάδες, που θα ενεργούσαν έτσι προκειμένου να ικανοποιήσουν τους δικούς τους ιδιοτελείς σκοπούς. Αυτό σημαίνει ότι πυροδοτεί σε αυτές τις καταπιεσμένες ομάδες αυτόνομες διεργασίες απελευθέρωσης, κατά τις οποίες αποκτούν συνείδηση της πραγματικής τους κατάστασης, αναλαμβάνοντας οι ίδιες την ευθύνη του ρόλου που θα μπορούσαν και θα έπρεπε να διαδραματίσουν και αποκτώντας πρόσβαση στους πόρους εκείνους που θα τους/ τις βοηθήσουν στην υλοποίηση του ρόλου τους"».

Μέσω των διαφορετικών τεχνών, οι οποίες ως μορφές τέχνης δεν προσδιορίζονται απαραίτητως με τον ίδιο περιορισμένο τρόπο που γίνονται κατανοητές από το κυρίαρχο ρεύμα (π.χ. ως εικαστικά ή θέατρο),

71. Marrengula (2010:68)

αλλά στο πλαίσιο μιας ευρύτερης διάστασης (όπου κάθε πράξη και πρακτική εμπεριέχει την τέχνη, π.χ. η τέχνη της κηπουρικής), επιτρέπεται επίσης να εκφραστούν και να γίνουν κατανοητές οι ενσάρκωμένες εκδοχές των γεγονότων⁷² –και άρα να εξιστορηθούν ταυτότητες, βιώματα και σχέσεις, να τύχουν επεξεργασίας ανισότητες και περιορισμοί, επιτελεστικότητες και μεταμορφώσεις. Η εμπύχωση –ως πρακτική εφαρμοσμένης έρευνας ή ως κοινωνική παρέμβαση– επιτρέπει τη διαπραγμάτευση διαφορετικών θέσεων ισχύος, πλειονότητας/μειονότητας, έμφυλων και άλλων ρόλων, κυρίαρχων και μη οπτικών. Γράφουν οι Vassiliou & Ligdoroulou⁷³: «Καθώς εργαζόμαστε ακολουθώντας μη γραμμικά μοτίβα, (εν)υφαίνοντας τους εαυτούς μας εντός των διεργασιών όπως ξεδιπλώνονται [αποτελεί], κατά ένα ξεχωριστό τρόπο, ένα είδος απομάκρυνσης από τις κυρίαρχες, πατριαρχικές αξίες».

Ένα πρώτο βήμα στην κατεύθυνση υιοθέτησης και εφαρμογής εναλλακτικών προσεγγίσεων ως προς την ένταξη της οπτικής του φύλου σε πολιτικές, έρευνες και παρεμβάσεις –σε ό,τι αφορά το ΚΕΘΙ, αλλά και την πολιτεία εν γένει– θα ήταν ο **έμπρακτος αναστοχασμός προς τα μέσα** με ό,τι αυτό συνεπάγεται ως προς τις δράσεις που υλοποιεί ή καλείται να υλοποιήσει: είτε αφορούν αναδιαμόρφωση στόχων και μεθοδολογίας, είτε αφορούν προγράμματα και έρευνες που αναλύουν το κυρίαρχο ρεύμα, αναγνωρίζοντας ότι το τελευταίο δεν αποτελεί έναν ουδέτερο καμβά στον οποίο ενσάρκωνται αφηγήματα ζωής, αλλά συνειδητό/ασυνειδητό συντελεστή. Πρόκειται για μια δύσκολη, επώδυνη διαδικασία. Η Ahmed⁷⁴, αναφερόμενη στην ανάγκη να εξεταστεί κριτικά η έννοια της «λευκότητας» (όχι μόνο ως χρώμα δέρματος, αλλά ως ένα σύνολο πολιτιστικών πρακτικών και αξιών) γράφει: «Η λευκότητα παραμένει αόρατη μόνο σε αυτούς που την ενοικούν ή σε αυτούς που έχουν συνηθίσει τόσο σε αυτή τη μορφή κατοίκησης, που μαθαίνουν να μην τη διακρίνουν, ακόμα και αν δεν αποτελούν τμήμα της». Για να συμπληρώσουν οι Biglia, Clark, Motzkau και Zavos⁷⁵: «Γι' αυτούς που δεν την ενοικούν, η δύναμή της συντηρείται μέσω της δικής τους ορατότητας⁷⁶». Αν αντικατασταθεί η λέξη «λευκότητα» από τη φράση «κυρίαρχο ρεύμα», τότε καθίσταται σαφής η λειτουργία των θεσμών (αλλά και των οργανώσεων) που επιδιώκοντας να ανατρέψουν πολιτικές και στάσεις/ αντιλήψεις περιθωριοποίησης, καθιστούν τον εαυτό τους ουδέτερο και άρα πέραν της ανάγκης για μετασχηματισμό.

«Όταν οι άνθρωποι με ρωτούν 'πώς μπορούμε να σχετιστούμε με το διαφορετικό', τους ζητώ να θυμηθούν τι σημαίνει να ερωτεύεσαι, γιατί οι περισσότεροι από εμάς έχουν επιθυμήσει ή αγαπήσει κάποιον. Λέω συχνά στους ανθρώπους: τι κάνεις όταν συναντάς κάποιον που σε έλκει; Με τι τρόπο προσπαθείς να επικοινωνήσεις; [...] Συνήθως προσπαθούμε να *διαισθανθούμε* την κατάσταση. Δεν θέλουμε να αποξενώσουμε το άλλο πρόσωπο: θέλουμε να το προσεγγίσουμε με τρόπο που θα του επιτρέψει να ανοιχτεί... σ' εμάς.»

Δεν επαρκούν λοιπόν οι έρευνες ή οι παρεμβάσεις που εστιάζουν στις γυναίκες (και αλήθεια, σε ποιες γυναίκες;). Οφείλουμε να στραφούμε παράλληλα σε πρακτικές που απο-αποικιοποιούν τη γνώση⁷⁷, καθώς η ίδια η παραγωγή της «χρωματίζεται» από το εκάστοτε γεωπολιτικό πλαίσιο το οποίο τη «γεννά». Στο έργο του "On Becoming a Person", ο Rogers⁷⁸ σημειώνει: «Κάθε μορφή γνώσης -ακόμα και η επιστημονική γνώση- αφορά το κοινωνικά παραδεκτό. Η επιστημονική γνώση μπορεί να

72. Covington (2008)

73. Vassiliou & Ligdoroulou (2005:163) in Zavos, Biglia, Clark & Motzkau (eds.)

74. Ahmed (2004b), Ahmed (2007:157)

75. Biglia, Clark, Motzkau & Zavos (2005:5)

76. Σε αντίθεση με «κλασικότερες» κοινωνιολογικές αναλύσεις, όπου η αφάνεια απευθύνεται σε κοινωνικά αποκλεισμένες ομάδες (και άρα κατασκευάζει μια συγκεκριμένη οπτική, η οποία έρχεται να επιβεβαιώσει την κυρίαρχη αντίληψη της «απόκλισης»), εδώ η αφάνεια, η αορατότητα αφορά προνόμια και πρακτικές κυριαρχίας, άρα τις ίδιες τις λειτουργίες του κυρίαρχου ρεύματος.

77. Μία αφετηρία προς αυτή την κατεύθυνση θα αποτελούσαν τα κείμενα της Gayatri Chakravorty Spivak.

78. Rogers (1961:216)

επικοινωνηθεί μόνο σε όσους είναι υποκειμενικά προετοιμασμένοι να λάβουν αυτή τη μορφή επικοινωνίας. Η επιστήμη και οι εφαρμογές της παράγονται από ανθρώπους που δίνουν έμφαση σε ανάλογες αξίες, τις οποίες θεωρούν σημαντικές». Κατά ένα τρόπο λοιπόν, χρειάζεται να υποστηρίξουμε και τον ίδιο τον εαυτό μας ή το φορέα που εκπροσωπούμε εντός παρόμοιων διαδικασιών εσωτερικού/εξωτερικού μετασχηματισμού, μετατρέποντάς τον σε ένα ακόμα συν-υποκείμενο παρέμβασης.

Εικόνα 6: Γκράφιτι στη Λευκωσία, 2014

Μεθοδολογικά, μία πρακτική που λειτουργεί βοηθητικά σε παρόμοιες περιπτώσεις, αλλά και ως ενδυνάμωση των εμπλεκόμενων, είναι η **εποπτεία**. Με τον τρόπο αυτό η οργάνωση ή ο φορέας που εφαρμόζει ένα πρόγραμμα διασφαλίζει ότι οι δράσεις της δεν θα αναπαράγουν ασυνείδητα τις διεργασίες του κοινωνικού πεδίου στο οποίο δραστηριοποιείται και ότι επίσης δεν θα αναπαράγει (ακόμα και χωρίς ανάλογη πρόθεση) στάσεις που αν και ως στόχο έχουν να υποστηρίξουν, επί της ουσίας περιθωριοποιούν, υποχρεώνοντας τα υποκείμενα στα οποία απευθύνεται να αποδεχθούν ρόλους που προκαθορίζονται από την κυρίαρχη διαλεκτική. «Η γλώσσα κατασκευάζει την κοινωνική ζωή», γράφει η Wetherell⁷⁹. «Οι λέξεις μπορεί να αφορούν τον κόσμο, αλλά παράλληλα τον σχηματίζουν καθώς τον αναπαριστούν. Αυτά που ενδιαφέρουν τους ανθρώπους, αυτά που καθορίζουν όσα θεωρούμε πραγματικά, αναδύονται μόνο μέσα από την ανθρώπινη ικανότητα να δημιουργεί νοήματα. Καθώς περιγράφουμε τον κόσμο τον καλούμε να υπάρξει». Και μπορεί παραδείγματα όπως αυτό του «λαθρομετανάστη» στο προηγούμενο κεφάλαιο, να εντοπίζονται εύκολα ως σημεία αποφυγής, άλλες στάσεις κι αντιλήψεις όμως λειτουργούν με πιο υπόγειο τρόπο, συχνά διατυπωμένες μέσω θετικών προθέσεων, της ανάγκης να υποστηρίξουμε, να βοηθήσουμε, να μετασχηματίσουμε, να εκφράσουμε συμπάρασταση ή συμπόνοια, δίχως να αναρωτηθούμε κατά πόσο και εμείς χρει-

79. Wetherell, Taylor & Yates (2003)

αζόμαστε υποστήριξη, βοήθεια, μετασχηματισμό, συμπαράσταση ή συμπόνοια. Έτσι «ονοματίζουμε» άκριτα τον Άλλο ή την Άλλη ως κάτι ξέχωρο και ξένο και επικεντρώνουμε τη δράση μας εκεί που απαιτείται η ελάχιστη δέσμευση εκ μέρους για εσωτερική αλλαγή (των ατόμων και του φορέα). Πρόκειται, σύμφωνα με τον Bourdieu⁸⁰ για «μια καθολική πράξη επιβολής, η οποία έχει μαζί της όλη τη δύναμη του συλλογικού, της συναίνεσης, του κοινού νου, επειδή διενεργείται από έναν εντολοδόχο του κράτους, που κατέχει το μονοπώλιο της νόμιμης συμβολικής βίας».

«Ερώτηση: Τι κάνει μια ομάδα, κάθε φορά που δεν μπορεί να προχωρήσει σε καθρέφτισμα του εαυτού της;

Απάντηση: Προσπαθεί να διαιωνίσει την ταυτότητά της επιδιώκοντας να πετύχει τους στόχους της.

[...] Να γνωρίζεις τι είναι αυτό που επιδιώκεις να πράξεις, αλλά και αυτό που πράττεις δίχως να το επιδιώκεις».

Mindell (1989:82)

Η εποπτεία εδώ δεν αφορά έλεγχο, αλλά συνεργασία και υποστήριξη⁸¹ για αυξημένη επίγνωση, κριτική αντίληψη και επεξεργασία στερεοτύπων. Επιτρέπει την εμβάθυνση σε συναισθήματα, όχι υπό την ψυχαναλυτική/ ψυχοθεραπευτική οπτική, αλλά υπό την έννοια της αναγνώρισης και ανάλυσης προσωπικών και συλλογικών βιωμάτων που συνδιαμορφώνουν τόσο τη ματιά του/ της παρατηρητή/ριας, όσο και το ευρύτερο κοινωνικό και ψυχολογικό πεδίο παρέμβασης μιας δομής. «Αναγνωρίζεται δηλαδή, ότι όσα σκέφτονται και νιώθουν τα μέλη της ομάδας προσέγγισης δεν είναι άσχετα προς αυτά που συμβαίνουν 'εκεί έξω', αλλά συσχετιζόμενα και σημαντικά»⁸².

Καθώς οι εργαζόμενοι/ες του εκάστοτε φορέα προστατεύονται από την εκδπάνιση⁸³, προστατεύουν παράλληλα και τους ίδιους τους πληθυσμούς στους οποίους απευθύνονται οι υλοποιούμενες δράσεις.

Ολοκληρώνοντας εδώ, τα απαραίτητα βήματα για το μέλλον από πλευράς ΚΕΘΙ θα συνοψίζονταν ως εξής:

- Ο ανοιχτός διάλογος—ως εσωτερική δεξιότητα, αλλά και ως εφαρμοσμένη πρακτική—μεταξύ πολιτείας (και των θεσμών που την εκπροσωπούν) και των γυναικείων ή μη κυβερνητικών οργανώσεων ως **πρόσκληση για αλληλοδιαμόρφωση** κρίνεται απαραίτητος.
- Η έρευνα, αλλά και οι δράσεις που αναπτύσσονται οφείλουν να στρέφονται και προς τα «μέσα», προς τον ίδιο το φορέα δηλαδή που υλοποιεί ή διερευνά. Να επιδιώκεται δηλαδή η **συνήχηση μεταξύ εσωτερικού-εξωτερικού πεδίου**.
- Η (συνεχιζόμενη) υποστήριξη και συνεργασία με τις γυναικείες και μη κυβερνητικές οργανώσεις οφείλει να αναπτύσσεται βάσει των αναγκών τους και με πλήρη **επίγνωση των διαφοροποιήσεων** μεταξύ τους. Κάτι τέτοιο θα όριζε συγκεκριμένο πλαίσιο δράσεων, δικαιωμάτων και υποχρεώσεων και θα αποτελούσε επίσης μια έμπρακτη εφαρμογή της **αρχής της μέριμνας**.
- Στο πλαίσιο της συνεργασίας και υποστήριξης γυναικείων και μη κυβερνητικών οργανώσεων, οφείλουν να οριστούν **προαπαιτούμενα/προϋποθέσεις** που θα προχωρούν πέραν των τυπικών υποχρεώσεων, σε ουσιαστικές πρακτικές. Τα μέτρα υποστήριξής τους οφείλουν να είναι

80. Bourdieu (1999)

81. Έχει παρατηρηθεί για παράδειγμα, ότι κάθε φορά που δυσκολευόμαστε ή νιώθουμε να απειλούμαστε από τη συνθήκη του κοινωνικού πεδίου, τείνουμε να καταφεύγουμε για ασφάλεια σε πιο συντηρητικές επιλογές - για παράδειγμα, σε επιλογές που επιτρέπουν λιγότερη αλληλεπίδραση και ορίζονται βάσει εξωτερικών κανόνων και όχι βάσει της τρέχουσας διεργασίας (Yalom, 1995).

82. Παπαδοπούλου & Λυγδοπούλου (2008)

83. Page & Wosket (2001)

εξειδικευμένα, βάσει και των **τρεχουσών εφαρμογών της φεμινιστικής θεωρίας**, οι δε οργανώσεις να παρέχουν συγκεκριμένα στοιχεία ως προς τις δράσεις (π.χ. δείκτες ανά μορφή παρέμβασης), αλλά και ανάλυση βάσει σαφών, ξεκάθαρων μεθοδολογικών κατευθύνσεων.

- Το ίδιο το ΚΕΘΙ οφείλει να αναπροσαρμόζει τη μεθοδολογία που εφαρμόζει, βάσει των νέων δεδομένων στο κοινωνικό πεδίο και **ενσωματώνοντας τη φεμινιστική οπτική και φιλοσοφία** –σε επίπεδο εσωτερικής οπτικής και οργάνωσης, αλλά και εξωτερικευμένων δράσεων και παρεμβάσεων– καθώς και τα νέα ρεύματα της φεμινιστικής σκέψης, δίδοντας να «φοβάται» τις **αλλαγές πλεύσης**. Ως προέκταση του παραπάνω, το ΚΕΘΙ χρειάζεται να δεσμευτεί σε έμπρακτη μη αναπαραγωγή των πατριαρχικών, κυρίαρχων αντιλήψεων για το φύλο (αλλά και ζητήματα που αφορούν τις διεργασίες κοινωνικού αποκλεισμού και περιθωριοποίησης εν γένει), στις δράσεις που υλοποιεί και οι οποίες αφορούν την ένταξη της οπτικής του φύλου, αλλά και θέματα ισότητας των φύλων.
- Κρίνεται αναγκαία η υιοθέτηση **βιωματικών προσεγγίσεων** (συμπεριλαμβανομένων των πρακτικών εμπύχωσης).
- Επίσης, αναγκαία κρίνεται η ανάλυση των φαινομένων και ο σχεδιασμός δράσεων βάσει μιας **συστημικής/οικολογικής κατανόησης**, όπου οι παρεμβάσεις και οι λοιπές δράσεις θα σχεδιάζονται με βάση τη λογική των συγκοινωνούντων δοχείων, των πολλαπλών αλληλοεμπλεκόμενων ρόλων.
- Τέλος, στο πλαίσιο μιας συνεχούς, ενεργούς εσωτερικής «βυθομέτρησης» και υποστήριξης, αλλά και μιας διαρκούς διαδικασίας ανασυγκρότησης, προτείνονται διεργασίες **έμπρακτου αναστοχασμού** και άρα **εποπτείας** ανά δράση.

Αντί επιλόγου: «παράθυρο αλήθειας»⁸⁴

Εικόνα 7: Γκράφιτι στη Φλωρεντία, 2014

Στις προηγούμενες σελίδες, έγινε λόγος για τη φεμινιστική οπτική και τους τρόπους που αναδεικνύει τη διάσταση του φύλου. Έγινε επίσης αναφορά για το πώς οι πατριαρχικές αντιλήψεις και αξίες δεν εκφράζονται μόνο ως πολιτικές ανισότητες, αλλά και ως καθημερινές πρακτικές (ως τέχνη, ως γραφή, ως επιστήμη). Η Gilligan⁸⁵ γράφει για το πώς εκφράζονται οι «φωνές» αντρών και γυναικών –οι μεν άντρες περιγράφοντας τον εαυτό τους αναφερόμενοι σε προσωπικά επιτεύγματα, οι δε γυναίκες αναφερόμενες στους ρόλους που επιτελούν, άρα αντιλαμβανόμενες τον εαυτό τους εν σχέσει. Σύμφωνα με τη θεωρία της «γυναικείας γραφής» (βλ. για παράδειγμα το έργο γυναικών της φεμινιστικής φιλοσοφικής κατεύθυνσης, όπως οι Cixous, Irigaray, Kristeva, Clément, Ettiger κ.ά.), οι ψυχολογικές και πολιτισμικές εγγραφές του γυναικείου σώματος –και κατά προέκταση και του αντρικού αντιστοίχως– και των διαφοροποιήσεων που συνεπάγονται αποτυπώνονται στη γλώσσα και τα κείμενα, επιτρέποντας ή μη την κατανόηση του εαυτού σε ψυχικό επίπεδο και άρα κατά προέκταση και των ίδιων των κοινωνικών ρόλων που καλούνται να επιτελέσουν. Έτσι, η γραφή της «διοίκησης», η γραφή της «επιστήμης», η «ακαδημαϊκή» γραφή –αλλά και κάθε άλλου είδους γραφή– συνιστούν μια σειρά ρητών και

άρρητων αξιών και κανόνων που ορίζουν τόσο τη νόρμα, όσο και τα υποκείμενα (και την αναμεταξύ τους επικοινωνία).

Ειπώθηκε όμως επίσης ότι ζητείται από το ΚΕΘΙ (αλλά και από την πολιτεία ή τις οργανώσεις) να ενσωματώσει έμπρακτα τη φεμινιστική οπτική και φιλοσοφία, τη βιωματικότητα, την οικολογικότητα ως στάση αντίληψης που διαπερνά τα στενά όρια των φυσικών επιστημών στο λόγο και την πράξη του. Να επιδιώκει τη

84. Τα «παράθυρα αλήθειας» ή truth windows συνηθίζονται στα σπίτια από άχυρο. Πρόκειται για τμήμα του δομικού υλικού, το οποίο δεν έχει σοβατιστεί και άρα δεν επικαλύπτεται, αλλά αντίθετα αναδεικνύεται με πλαίσιο και συχνά τζάμι, ώστε οι κάτοικοι και οι επισκέπτες/ριες του σπιτιού να έχουν εικόνα της δομής, των πρώτων υλών και της κατασκευαστικής τέχνης. Τα «παράθυρα» αυτά λειτουργούν ως γέφυρες ανάμεσα στο μέσα και το έξω.

85. Gilligan (1977)

συνήκηση μεταξύ εσωτερικού και εξωτερικού πεδίου. Εκ των πραγμάτων λοιπόν, τα παραπάνω αφορούν και την ίδια τη γράφουσα –έστω υπό τη μορφή μεταγνώσης ή αναστοχασμού.

Αν έγραφα λοιπόν, αξιοποιώντας το σύνολο του εαυτού μου και των βιωμάτων μου και όχι υιοθετώντας τη γραφή του κυρίαρχου ρεύματος (τα «πρέπει» του ακαδημαϊκού λόγου), θα έγραφα καταρχήν σε πρώτο ενικό. Δεν θα υπέκρυπτα την υποκειμενικότητα της ματιάς μου πίσω από μια επίφαση αντικειμενικότητας που στηρίζεται σε «ουδέτερες» γεωγραφίες του λόγου. Θα συνδέα τα γραφόμενά μου με βάση το ποια είμαι –όχι μόνο βάσει της εκάστοτε διαχρονικής αίσθησης του εαυτού μου, από μόνη της μια διαδικασία ρέουσα και διαρκώς μεταβαλλόμενη, αλλά και το ποια γίνομαι όταν κάθομαι, όταν στέκομαι, όταν περπατώ, όταν σκέφτομαι, όταν διαβάζω, όταν τραγουδώ, όταν μεταφυτεύω σπορόφυτα, όταν ζωγραφίζω, όταν πλέκω, όταν κολυμπώ, όταν γράφω (όταν, όταν, όταν) σε συγκεκριμένες στιγμές στο χώρο και το χρόνο.

Οφείλω όμως να αναγνωρίσω παράλληλα, ότι ο πλούτος ή το «δώρο» της υποκειμενικότητάς μας φέρει συχνά τους δικούς του περιορισμούς. Ακριβώς επειδή κάθε ψηφίδα του Εαυτού περιγράφει και περιγράφεται: είναι αποσπασματική, είναι μερική, φέρει τα δικά της στερεότυπα (εγγενή της ουσίας που τη χαρακτηρίζει), θέτει περιορισμούς και όρια. Αυτές ακριβώς οι ιδιότητές της είναι που την καθιστούν αυθεντική. Εδώ δεν έχω παρά να αναρωτηθώ: Τι έχω παραβλέψει; Τι δεν είδα; Τι αδυνατώ να παρατηρήσω; Αυτά είναι ερωτήματα που μπορούν να απαντήσουν μόνο όσοι/ες διαβάσουν τις σελίδες αυτές.

Αν έγραφα λοιπόν αξιοποιώντας το σύνολο του εαυτού μου και των βιωμάτων μου, η «αφήγησή» μου στις σελίδες αυτές θα ήταν λιγότερο γραμμική, θα αναπτυσσόταν σπειροειδώς, θα περνούσε από το εδώ στο εκεί δίχως να θεωρώ απαραίτητη την ορατότητα του νήματος που συνδέει τις δύο (και παραπάνω) αυτές θέσεις. Με τον ίδιο τρόπο που η σκέψη, ο λόγος, το συναίσθημα, οι αισθήσεις αλληλομπλέκονται συνειρμικά. Θα αναδείκνυε κάποια σημεία περισσότερο, θα απέκρυπτε άλλα –συνειδητά ή ασυνειδητά.

Η αφήγησή μου αυτή θα αποτυπωνόταν «γραμμικά» κάπως έτσι:

Το δικό μου «παράθυρο αλήθειας» θα αφορούσε μια (τουλάχιστον) αναφορά στο φύλο μου, στην ηλικία μου, στην εθνικότητά μου –όπως ορίζεται από το γενεαλογικό μου δέντρο– στη γλώσσα που μιλώ ως μητρική/ πατρική, στην εθνικότητά μου, στις πνευματικές πρακτικές που ακολουθώ, στο χρώμα του δέρματός

μου, στον τόπο που κατοικώ και στους τόπους που περιδιάβηκα για πολύ ή για λίγο, στην κοινωνική μου τάξη. Είναι όλα αυτά που διαμορφώνουν την οπτική μου –τη διευρύνουν και ταυτοχρόνως την περιορίζουν.

Γράφοντας θα ενέτασσα περισσότερο τον ποιητικό λόγο και τις εικόνες, τα βιώματα από το χωράφι που καλλιεργώ και τη θάλασσα που ενίοτε διασχίζω με πανί, την εργασία μου αλλού κι Αλλού, θα διάλεγα λέξεις περισσότερο ή λιγότερο κοφτερές και κάποιες πιθανά πιο «αταίριαστες».

Ίσως να έβρισκα και έναν τρόπο να «φέρω» στις σελίδες αυτές μια απτή αίσθηση του σώματός μου ως εσωτερική διεργασία, αλλά και ως εξωτερική αίσθηση, ως αισθητήρα/συλλέκτη ερεθισμάτων του κόσμου γύρω μου – δεν έχω καταφέρει να το πράττω συνειδητά αυτό μέχρι τώρα. Πάνω απ' όλα όμως, θα τολμούσα να φανταστώ ή επινοήσω γραφές που δεν έχω προσχεδιάσει (ή δεν έχουν προσχεδιαστεί ως κυρίαρχες), αλλά αντίθετα εκφράζουν –ή προσπαθούν να εκφράσουν– με αυθεντικότητα το ποια είμαι.

Λέω να κάνω μια δοκιμή εδώ. Πρόκειται για ένα παραμύθι:

Η ειρωνεία της σιωπής

Πριν καν ακόμα η φιλοσοφία Ζεν γίνει γνωστή στην Ιαπωνία, οι μαθητές της σχολής Τεντάι εκπαιδεύονταν ήδη στο διαλογισμό. Μια μέρα, τέσσερις εξ αυτών –που ήταν παρεμπιπτόντως και στενοί φίλοι– υποσχέθηκαν ο ένας στον άλλο να τηρήσουν από κοινού επτά μέρες σιωπής.

Την πρώτη μέρα παρέμειναν όλοι τους σιωπηλοί. Οι οιωνοί της διαδικασίας διαλογισμού φαίνονταν ευνοϊκοί, αλλά ήρθε η νύχτα, το φως στις λάμπες γινόταν όλο και πιο αμυδρό και ένας από τους μαθητές δεν μπόρεσε να κρατηθεί και φώναξε στον υπηρέτη: «Φρόντισε τις λάμπες!»

Έκπληκτος ο δεύτερος μαθητής με τα λόγια του πρώτου σχολίασε: «Υποτίθεται πως δεν έπρεπε να πούμε λέξη».

«Καλά, είστε πολύ ανόητοι και οι δυο σας. Γιατί μιλήσατε;», ρώτησε ο τρίτος.

«Χα! Είμαι ο μόνος που δεν του ξέφυγε κουβέντα!», θριαμβολόγησε ο τέταρτος.

Πηγή: mythoplasieskiafigiseis.wordpress.com

Σχέδιο Δράσης

«ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΩΝ ΠΟΛΛΑΠΛΩΝ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ ΚΑΙ ΕΝΔΥΝΑΜΩΣΗ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΡΟΜΑ ΤΟΥ ΑΣΠΡΟΠΥΡΓΟΥ»

ΔΙΗΜΕΡΙΔΑ

«Το άνοιγμα της Κοινότητας στην ευρύτερη κοινωνία: Δυνατότητες αξιοποίησης της Τοπικής Ομάδας Γυναικών Ρομά και της κοινωνικής διαμεσολήψης στην προσπάθεια επίλυσης συγκρουσιακών καταστάσεων μεταξύ διαφορετικών κοινωνικών ομάδων σε τοπικό επίπεδο»

Τρίτη **31** Μαρτίου

Αίθουσα συσκέψεων της Περιφερειακής ενότητας Δυτικής Αττικής
(Ηρώων Πολυτεχνείου 78, Ελευσίνα, 1ος όροφος)

12:00μ - 15:00μμ

Παρασκευή **3** Απριλίου

Zafolia Hotel (Λ. Αλεξάνδρας 87, Αθήνα)

10:00πμ - 17:00μμ

2015

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ

ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ
ΙΣΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ

vii. Βιβλιογραφία

- ACT Alliance (2012) CLAPPING WITH BOTH HANDS: 15 STUDIES OF GOOD PRACTICE PROMOTING GENDER EQUALITY, Gender Report, Geneva.
- Ahmed Sara (2004b) THE NON-PERFORMATIVITY OF ANTI-RACISM, Paper Presented at Centre LGS Colloquium Text and Terrain: Legal Studies in Gender and Sexuality University of Kent, UK.
- Ahmed Sara (2007) A PHENOMENOLOGY OF WHITENESS, Feminist Theory, Sage Publications, London, UK.
- Anderson Benedict (2006) IMAGINED COMMUNITIES, Verso, New York.
- Anzaldúa Gloria (1987) BORDERLANDS/ LA FRONTERA: THE NEW MESTIZA, Aunt Lute Books, San Francisco.
- Bhatt Sujata (1995), THE STINKING ROSE, Carcanet Press, UK.
- Biglia Barbara, Clark Jude, Motzkau Johanna & Zavos Alexandra (2005) "Feminisms and activism: reflections on the politics of writing and the editorial process", Annual Review of Critical Psychology 4.: Discourse Unit, Department of Psychology and Speech Pathology, Manchester University.
- Bliss Shepherd (1987) «Αναθεωρώντας την Απενεωπότητα», <https://mythoplasieskiafigiseis.wordpress.com/>
- Boal Augusto (1981) ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ ΤΟΥ ΚΑΤΑΠΙΕΖΟΜΕΝΟΥ, Εκδόσεις Θεωρία, Αθήνα.
- Bourdieu Pierre (1999) ΓΛΩΣΣΑ & ΣΥΜΒΟΛΙΚΗ ΕΞΟΥΣΙΑ, Ινστιτούτο του Βιβλίου/ Εκδόσεις Α. Καρδαμίτσα, Αθήνα.
- Braidotti Rosi (2014) METAMORPHIC OTHERS & NOMADIC SUBJECTS, in http://www.tanyaleighton.com/p/p000620/LARIC_Braidotti_Metamorphic_Others_and_Nomadic_Subjects.pdf
- Carter Rodney (2004) OF THINGS SAID & UNSAID: POWER, ARCHIVAL SILENCES & SILENCES IN POWER, Paper prepared for the Association of Canadian Archivists, Montreal CA (28 May 2004).
- Christensen Hilda Romer & Brengaard Hvidt Michala (2011) MAINSTREAMING GENDER, DIVERSITY & CITIZENSHIP, Working Paper n.4/ Gender Mainstreaming Report, University of Copenhagen/ FEMCIT (Gendered Citizenship in Multicultural Europe: The Impact of Contemporary Women's Movements).
- Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women (CEDAW). <http://www.un.org/womenwatch/daw/cedaw/text/econvention.htm>

- Covington Denise Yolanda (2008) EMBODIED HISTORIES, DANCED RELIGIONS, PERFORMED POLITICS: CONGO CULTURAL PERFORMANCE & THE PRODUCTION OF HISTORY & AUTHORITY, Dissertation for a PhD in Anthropology, University of Michigan
- Derbyshire Helen (2002) GENDER MANUAL: A PRACTICAL GUIDE FOR DEVELOPMENT POLICY MAKERS & PRACTITIONERS, Social Development Division, DFID-Department for International Development, UK.
- Dynamo International: Street Workers Network, <http://travailderue.org/publications/publicaciones-red/>
- European Commission (2012) SHE FIGURES: GENDER IN RESEARCH & INNOVATION, STATISTICS & INDICATORS, Directorate General for Research & Innovation, Directorate B – European Research Area, Unit B6/ Ethics & Gender, Brussels.
- European Commission Unit in Charge of Equal Opportunities (1998) 100 WORDS FOR EQUALITY: A GLOSSARY OF TERMS ON EQUALITY BETWEEN WOMEN & MEN, Luxembourg.
- Federation of Detached Youth Work, <http://www.detachedyouthwork.info/publications.htm>.
- Foucault Michel (1982) ARCHAEOLOGY OF KNOWLEDGE, Vintage Books, London.
- Gal Susan (1991) "Between Speech and Silence" in Micaela di Leonardo (ed) GENDER AT THE CROSSROADS OF KNOWLEDGE: FEMINIST ANTHROPOLOGY IN THE POSTMODERN ERA, University of California Press, Berkeley.
- Gibran Khalil (1974) Ο ΠΡΟΦΗΤΗΣ, Εκδόσεις Μπουκουμάνν, Αθήνα.
- Gilligan Carol (1977) "In a Different Voice: Women's Conceptions of Self and Morality", Harvard Educational Review, Vol. 47, USA.
- Goffman Erving (2001) ΣΤΙΓΜΑ – ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΗΣ ΦΘΑΡΜΕΝΗΣ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ, Εκδόσεις Αλεξάνδρεια, Αθήνα.
- Group of Specialists on Mainstreaming (2004) GENDER MAINSTREAMING: CONCEPTUAL FRAMEWORK, METHODOLOGY & PRESENTATION OF GOOD PRACTICES, Directorate General of Human Rights, Council of Europe, Strasbourg.
- Hannan Carolyn (2000) FROM CONCEPT TO ACTION: GENDER MAINSTREAMING IN OPERATIONAL ACTIVITIES, Technical Review Meeting/ Assessment of Gender Mainstreaming an Empowerment of Women in Sub-Saharan Africa, UNDP Supported Activities Review, New York.
- hooks bell (1994) "Love as the Practice of Freedom" in OUTLAW CULTURE, Routledge, New York.
- Inter-Agency Committee on Women & Gender Equality (IACWGE) in cooperation with UNIFEM, <http://www.un.org/womenwatch/resources/goodpractices/>
- International Labour Organization (2013) GOOD PRACTICES IN PROMOTING GENDER EQUALITY IN ILO TECHNICAL COOPERATION PROJECTS, A Gender Equality Tool, Bureau for Gender Equality, Geneva, Switzerland.
- Irigaray Luce (1985) SPECULUM OF THE OTHER WOMAN, Cornell University Press, Ithaca NY.
- Kabeer Naila (2010) VOICE, AGENCY & THE SOUNDS OF SILENCE: A COMMENT ON JANE PARPART'S PAPER, Center for Gender in Global Context, Michigan State University, East Lansing MI.
- Kelchner, R. & Martin, J. P. (1998) "Lernen durch Lehren" in Timm, J. P. (Hg.) ENGLISCH LERNEN UND LEHREN - DIDAKTIK DES ENGLISCHUNTERRICHTS, Cornelsen Verlag, Berlin.

- Kurzon Dennis (2007) TOWARDS A TYPOLOGY OF SILENCE, *Journal of Pragmatics*, 39, 1673-1688.
- Mahoney Maureen A (1996) "The Problem of Silence in Feminist Psychology", *Feminist Studies* 22(3): 603–625.
- Marrengula L. Miguel (2010) ADDRESSING SOCIO-CULTURAL ANIMATION AS COMMUNITY BASED SOCIAL WORK WITH STREET CHILDREN IN MAPUTO, MOZAMBIQUE, Academic Dissertation for the Faculty of Social Sciences of the University of Tampere, Department of Social Work Research, Finland.
- Mattila Antti (2001) SEEING THINGS IN A NEW LIGHT: REFRAMING IN THERAPEUTIC CONVERSATION, Rehabilitation Foundation/ Research Reports N. 67, Helsinki University Press, Finland.
- Mindell Arnold (2005) SUPERVISION AND THE LEARNING PROCESS – CONSENSUS REALITY, DREAMLAND, ESSENCE, <http://www.aamindell.net/research-ampt.htm#35>
- Mindell Arnold (2002) ΜΕΣΑ ΣΤΗ ΦΩΤΙΑ: ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ ΜΕΓΑΛΩΝ ΟΜΑΔΩΝ – ΑΞΙΟΠΟΙΩΝΤΑΣ ΤΙΣ ΣΥΓΚΡΟΥΣΕΙΣ & ΤΗ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΤΗΤΑ, Εκδόσεις Γραφές, Αθήνα.
- Mindell Arnold (2000) QUANTUM MIND: THE EDGE BETWEEN PHYSICS & PSYCHOLOGY, Lao Tse Press, Portland OR.
- Mindell Arnold (1989) THE YEAR I – GLOBAL PROCESS WORK: COMMUNITY CREATION FROM COMMUNITY PROBLEMS, TENSIONS & MYTHS, Arkana Publications by Penguin Group, London.
- Neimanis Astrida (2007) GENDER MAINSTREAMING IN PRACTICE: A TOOLKIT, United Nations Development Programme RBEC, Bratislava.
- Neimanis Astrida (2005) GENDER MAINSTREAMING IN PRACTICE: A HANDBOOK, United Nations Development Programme RBEC, Bratislava.
- Page Steve & Wosket Val (2001) SUPERVISING THE COUSELLOR – A CYCLICAL MODEL, Brunner-Routledge, East Sussex, UK.
- Parks Rosa with Haskins Jim (1999) MY STORY, Puffin Books, USA.
- Parpart Jane (2002) "Lessons from the Field: Rethinking Empowerment, Gender and Development from a Post-(Post?-)Development Perspective" in K. Saunders (ed.) FEMINIST POST- DEVELOPMENT THOUGHT: RETHINKING MODERNITY, POST-COLONIALISM AND REPRESENTATION, Zed Books, London UK.
- Pollak Susan & Gilligan Carol (1982) "Images of Violence in Thematic Apperception, Test Stories," *Journal of Personality and Social Psychology*, Vol. 42, USA.
- Rich Adrienne (1978) "The Cartographies of Silence" In THE DREAM OF A COMMON LANGUAGE: POEMS, New York.
- Rogers Carl (1961) ON BECOMING A PERSON – A THERAPIST'S VIEW OF PSYCHOTHERAPY, Houghton Mifflin Company, Boston.
- Rossi Alice (1969) SEX EQUALITY: THE BEGINNING OF IDEOLOGY, "The Humanist", Vol. Xxix/ N.5 (Reprinted in Roszak B. & Roszak T.(eds) MASCULINE/ FEMININE, Harper & Row, New York.
- Ryan Björk (2007) GENDER MAINSTREAMING AND EMPOWERMENT, Master Thesis in Africa and International Development Centre for African Studies, Göteborg University, Sweden.
- Said E. Edward (2006) ΑΝΑΣΤΟΧΑΣΜΟΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΟΡΙΑ & ΑΛΛΑ ΔΟΚΙΜΙΑ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗΣ & ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗΣ ΘΕΩΡΙΑΣ, Εκδόσεις Scripta, Αθήνα.

- Section on Equality between Women and Men (1998) GENDER MAINSTREAMING – CONCEPTUAL FRAMEWORK, METHODOLOGY & PRESENTATION OF GOOD PRACTICES, Final Report of Activities of the Group of Specialists on Mainstreaming, Directorate of Human Rights, Council of Europe, Strasbourg, May 1998.
- Tronto C. Joan (2011) ΓΙΑ ΜΙΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΜΕΡΙΜΝΑΣ (CARE) Σ' ENAN ΕΥΑΛΩΤΟ ΚΟΣΜΟ, Εκδόσεις Πόλις, Αθήνα.
- Vassiliou Anni & Ligdopoulou Tina (2005) "It Takes Two: Glimpses of the Creative Youth Workshop Project of Thrace" in Zavos Alexandra, Biglia Barbara, Clark Jude & Motzkau Johanna (eds.) Annual Review of Critical Psychology 4: Feminisms & Activisms, Discourse Unit, Department of Psychology and Speech Pathology, Manchester University
- Walby Sylvia (2005) GENDER MAINSTREAMING: PRODUCTIVE TENSIONS IN THEORY & PRACTICE, Oxford University Press, UK.
- Wetherell Margaret, Taylor Stephanie & Yates J. Simon (2003) DISCOURSE THEORY & PRACTICE – A READER, Sage Publications, London.
- Woodward David (2015) INCREMENTUM AD ABSURDUM: GLOBAL GROWTH, INEQUALITY & POVERTY ERADICATION IN A CARBON CONSTRAINED WORLD, United Nations Conference on Trade & Development (UNCTAD), World Economic Review/ World Economics Association, UK.
- Yalom Irvin (1995) THE THEORY & PRACTICE OF GROUP PSYCHOTHERAPY, Fourth Edition, Perseus Books Group, New York, USA.
- Yancey Martin Patricia (1990) RETHINKING FEMINIST ORGANISATIONS, "Gender & Society" Journal June 1990/ Vol.4/ N.2, Sage Publications/ Oakland University, USA.
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2006) ΧΑΡΤΗΣ ΠΟΡΕΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΣΟΤΗΤΑ ΜΕΤΑΞΥ ΓΥΝΑΙΚΩΝ & ΑΝΔΡΩΝ: 2006-2010, Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στην Ευρωπαϊκή Οικονομική & Κοινωνική Επιτροπή & στην Επιτροπή των Περιφερειών, COM (2006)92, Βρυξέλλες.
- Αγγελάκη Ρουκ Κατερίνα (2014) ΠΟΙΗΣΗ: 1963-2011, Εκδόσεις Καστανιώτη, Αθήνα.
- Αγρογιάννη Βασιλική (2015) ΜΙΚΡΟΣ ΟΔΗΓΟΣ ΔΙΑΓΝΩΣΗΣ & ΠΡΩΤΗΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΩΝ ΒΙΑΣ ΓΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥΣ, Σχέδιο Δράσης «Δράσεις Παρέμβασης του Κέντρου Γυναικών Καρδίτσας στην Εκπαιδευτική Κοινότητα για την Πρόληψη & Αντιμετώπιση της Βίας», Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Διοικητική Μεταρρύθμιση 2007-2013» της ΓΓΙΦ, Καρδίτσα.
- Βουγιούκα Άννα (2013) ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΟ ΕΡΓΑΛΕΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΩΤΟΓΕΝΗ ΠΡΟΛΗΨΗ ΤΗΣ ΒΙΑΣ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ, Σχέδιο Δράσης ΦΕΜ-ΑΤΤΙΚΑ/ «Δράσεις Ενδυνάμωσης, Πρόληψης της Έμφυλης Βίας, Ενίσχυσης της Κοινωνικής/ Εργασιακής (Επαν)ένταξης Ευπαθών Ομάδων Γυναικών, Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Διοικητική Μεταρρύθμιση 2007-2013» της ΓΓΙΦ, Αθήνα.
- Βουγιούκα Άννα & Λιάπη Μαρία (2013) ΠΙΛΟΤΙΚΟ ΕΡΓΑΛΕΙΟ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ, Σχέδιο Δράσης ΦΕΜ-ΑΤΤΙΚΑ/ «Δράσεις Ενδυνάμωσης, Πρόληψης της Έμφυλης Βίας, Ενίσχυσης της Κοινωνικής/ Εργασιακής (Επαν)ένταξης Ευπαθών Ομάδων Γυναικών, Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Διοικητική Μεταρρύθμιση 2007-2013» της ΓΓΙΦ, Αθήνα.
- Βουγιούκα Άννα & Λυγδοπούλου Τίνα (επιμ.) (2011) ΟΔΗΓΟΣ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ & ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΕΥΠΑΘΩΝ & ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΕΝΩΝ ΟΜΑΔΩΝ, στο πλαίσιο του προγράμματος Romii Creaza Intreprinderi Sociale De Reciclare A Materialelor De Ambalaj "ROMA-RE", Τεχνική Εκπαιδευτική ΚΕΚ Α.Ε., Αθήνα.

- Λαμπρινίδη Χριστιάνα (επιμ.) (2002) Η ΔΙ-ΕΚΔΙΚΗΣΗ ΤΗΣ BARBIE, Σειρά Γυναικεία Γραφή: Σκέψη & Θεωρία, Εκδόσεις Κοχλίας, Αθήνα.
- Μάρη Ειρήνη & Μπίρμπας Δημήτρης (2011) ΟΔΗΓΟΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΧΑΡΤΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΣΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ ΣΤΙΣ ΤΟΠΙΚΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΕΣ, Υπουργείο Εσωτερικών/ Γενική Γραμματεία Ισότητας των Φύλων, Αθήνα.
- Παπαδοπούλου Δέσποινα & Λυγδοπούλου Τίνα (2008) ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΕΚΤΟΣ ΔΟΜΗΣ: ΕΝΑ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΟ ΕΡΓΑΛΕΙΟ, Equal - «Συγκλίσεις», Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης & Αυτοδιοίκησης, Αθήνα.
- Παπαστεργίου Βασίλης & Τάκου Ελένη (2013) Η ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ: ΕΝΤΕΚΑ ΜΥΘΟΙ & ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΕΣ ΑΛΗΘΕΙΕΣ, Έκδοση του Ιδρύματος Ρόζα Λούξεμπουργκ, Γραφείο Βρυξελλών/ Παράρτημα Αθήνας με πόρους του Γερμανικού Υπουργείου Εξωτερικών.

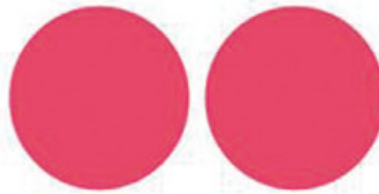
δικαιώματα γυναίκας

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ
ΣΤΗΝ ΠΡΟΛΗΨΗ

15900
ΓΕΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ
ΕΣΩΤΕΡΑΣ ΤΩΝ ΘΥΛΩΝ

ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΒΙΑΣ
ΥΠΕΡ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

Το ΚΕΠΑΔ παρέχει εξειδικευμένη νομική συμβουλευτική για γυναίκες σε θέματα ενδοοικογενειακής βίας, έμφυλων διακρίσεων, σεξουαλικής παρενόχλησης, εμπορίας γυναικών (trafficking) και πρόσβασης σε κοινωνικές παροχές. Τηλεφωνική γραμμή βοήθειας: 210-92.10.977, Δευτέρα-Παρασκευή 10.00-14.00.

γνώρισε
το «φύλο» σου!

ΚΕΝΤΡΟ ΠΡΟΑΞΗΣΗΣ
ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ
HUMAN RIGHTS DEFENCE CENTRE

Σχέδιο Δράσης «Ανθρώπινα δικαιώματα και ισοπέδα των φύλων από την εκπαίδευση στην πρόληψη»
www.gehr.gr

GEHR

Υλοποιείται στο πλαίσιο της πράξης 3.2.4. «Υποστήριξη των Μ.Κ.Ο. Γυναικείων Οργανώσεων» του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Διοικητική Μεταρρύθμιση 2007-2013», που συγχρηματοδοτείται από την Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση κι συγκεκριμένα το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ).

Ε.Π.
ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ

ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ
ΙΣΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ

ΕΣΠΑ
2007-2013
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

viii. Παραρτήματα

Παράρτημα Α'

Πίνακας: Οι Δέκα Διαστάσεις που Ορίζουν τις Φεμινιστικές/Γυναικείες Οργανώσεις

I. ΦΕΜΙΝΙΣΤΙΚΗ ΙΔΕΟΛΟΓΙΑ: Ενστερνίζεται η οργάνωση επισήμως φεμινιστικές αντιλήψεις σχετικές με τα γυναικεία κινήματα; Εάν ναι, περιστρέφονται γύρω από το φιλελεύθερο, ριζοσπαστικό, σοσιαλιστικό, μαρξιστικό, λεσβιακό φεμινισμό ή οποιαδήποτε άλλη κατεύθυνση φεμινισμού; Ενστερνίζεται η οργάνωση ανεπισήμως συγκεκριμένες φεμινιστικές πεποιθήσεις; Δίνεται έμφαση στις υποκειμενικές συνειδήσεις των γυναικών ή στις οικονομικές και υλικές συνθήκες διαβίωσής τους (ή και στα δύο); Προς ποια ζητήματα ηθικής, αξιών, προσωπικά και πολιτικά τείνει να στρέφεται κατά κύριο λόγο η οργάνωση;

II. ΦΕΜΙΝΙΣΤΙΚΕΣ ΑΞΙΕΣ: Δίνει η οργάνωση έμφαση στη σημασία της αμοιβαίας φροντίδας, υποστήριξης, συνεργασίας, διαπροσωπικών σχέσεων, προσωπικής ανάπτυξης και ενδυνάμωσης; Η εργασία εννοείται ως αποτέλεσμα των κοινωνικών σχέσεων ή ως τεχνικό ζήτημα; Η τεχνολογία αντιμετωπίζεται ως ένα εργαλείο προσβάσιμο σε κάθε άνθρωπο ή μόνο σε όσους θεωρούνται ειδικοί; Η εσωτερική δημοκρατία, η δικαιοσύνη και η αυτοβοήθεια αποτιμώνται θετικά;

III. ΦΕΜΙΝΙΣΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ: Διαθέτει η οργάνωση έναν προγραμματισμό εσωτερικών δράσεων, προκειμένου να υποστηρίξει τα μέλη της και να καταστεί αντιληπτή η καταπίεση που δέχονται οι γυναίκες, ενθαρρύνοντάς τις να αλλάξουν (σε πολιτικό, αλλά και κοινωνικό επίπεδο); Διαθέτει η οργάνωση έναν προγραμματισμό εξωτερικών δράσεων που ως στόχο τους θα θέτουν τη βελτίωση της κατάστασης των γυναικών ή των ευκαιριών που τους δίνονται στην κοινωνία; Κάνει βήματα για να πετύχει αυτούς τους στόχους; Αποτελεί η (φεμινιστική) πολιτική ανάλυση της καταπίεσης των γυναικών μέρος των προγραμματισμένων δράσεων;

Πίνακας: Οι Δέκα Διαστάσεις που Ορίζουν τις Φεμινιστικές/Γυναικείες Οργανώσεις

IV. Η ΕΚΒΑΣΗ ΤΩΝ ΕΜΦΥΛΩΝ ΔΡΑΣΕΩΝ: Καταγράφονται αλλαγές στην ταυτότητα/στάση των μελών μέσω της συμμετοχής τους στην οργάνωση; Οι αλλαγές καταγράφονται σε υποκειμενικό ή σε υλικό επίπεδο (για παράδειγμα, ως προς την αυτοεκτίμηση ή την ενδυνάμωσή τους, τα εισοδήματά τους, την κοινωνική τους θέση, τις αντιλήψεις τους για το κατά πόσο η καταπίεση των γυναικών ως πολιτικό ζήτημα προϋποθέτει κοινωνικές αλλαγές.); Καταγράφονται κοινωνικές αλλαγές (σε τοπικό ή εθνικό επίπεδο, σε ό,τι αφορά το εργαζόμενο προσωπικό άλλων οργανισμών, την κοινότητα, το κράτος, τη νομοθεσία, την κοινή γνώμη), οι οποίες οφείλονται σε δράσεις της οργάνωσης και ωφελούν τις γυναίκες;

V. ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΙΔΡΥΣΗΣ: Πότε ιδρύθηκε η οργάνωση; Σε συνάρτηση με ποια φάση ή πτυχές των γυναικείων κινημάτων (για παράδειγμα, στο πλαίσιο του κινήματος ενάντια στους βιασμούς); Η διαδικασία ίδρυσής της σχετιζόταν με άλλα κοινωνικά κινήματα; Αν ναι, με ποια;

VI. ΔΟΜΗ: Ποιες είναι οι εσωτερικές κανονιστικές ρυθμίσεις της οργάνωσης; Σε ποιο βαθμό θα μπορούσε η οργάνωση να περιγραφεί ως μια γραφειοκρατική δομή ή συλλογικότητα; Με ποιο τρόπο γίνεται ο καταμερισμός εργασίας και πώς ενσωματώνεται; Με ποιο τρόπο προβλέπεται η λήψη αποφάσεων; Με ποιο τρόπο προβλέπεται η επίλυση των συγκρούσεων;

VII. ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ: Τί είδους δραστηριότητες εκτελούν τα μέλη (ή άλλοι/ες) προκειμένου να επιτύχουν τους στόχους που έχουν θέση σε εσωτερικό και εξωτερικό επίπεδο; Είναι οι πρακτικές που ακολουθούνται συνεπείς ως προς τη φεμινιστική ιδεολογία, τις αξίες του φεμινισμού και τις κανονιστικές, διαιτητικές ρυθμίσεις [εντός οργάνωσης]; Με ποιο τρόπο αιτιολογούν τα μέλη τις πράξεις τους; Ποια είναι η λανθάνουσα λειτουργία των πρακτικών που ακολουθούν; Ποια είναι η σημειολογία των πρακτικών τους;

VIII. ΜΕΛΗ ΚΑΙ ΙΔΙΟΤΗΤΑ ΜΕΛΟΥΣ: Ποιες είναι προϋποθέσεις για να αποκτήσει κάποια/ος την ιδιότητα μέλους; Ποια είναι τα προαπαιτούμενα χαρακτηριστικά των μελών (για παράδειγμα το φύλο, οι πολιτικές απόψεις, η ηλικία, η «φυλή» και η εθνικότητα, η κοινωνική τάξη); Τι κατηγορίες μελών υπάρχουν; Πώς επιλέγονται, εντάσσονται ή αποπέμπονται τα μέλη; Ποια είναι η συνθησιμένη επαγγελματική σταδιοδρομία ενός μέλους; Τι είδους διαφοροποιήσεις παρατηρούνται ως προς το καθεστώς μεταξύ μελών και γιατί;

IX. ΠΕΔΙΑ ΚΑΙ ΚΛΙΜΑΚΕΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ: Η οπτική της οργάνωσης είναι τοπική, εθνική (ή οτιδήποτε); Προσανατολίζεται σε εσωτερικές διαδικασίες (απευθυνόμενη στα μέλη της) ή εξωτερικές (επιδιώκοντας κοινωνικές αλλαγές); Σε πόσους διαφορετικούς τομείς δραστηριοτήτων εμπλέκεται; Πόσα μέλη έχει, σε πόσες γυναίκες απευθύνεται υποστηρίζοντάς τις το χρόνο; Ποιο είναι το μέγεθος των προϋπολογισμών της;

Πίνακας: Οι Δέκα Διαστάσεις που Ορίζουν τις Φεμινιστικές/Γυναικείες Οργάνώσεις

Χ. ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΕ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ: Κατά ποιο τρόπο γίνεται αντιληπτό το περιβάλλον – ως εχθρικό, ουδέτερο, φιλικό; Με ποιο τρόπο συνδέεται η οργάνωση με τα κοινωνικά, πολιτισμικά, πολιτικά και οικονομικά περιβάλλοντά της; (α) Ποιο είναι το νομικό καθεστώς της οργάνωσης και ποια είναι η σχέση της με το κράτος; (β) Τι βαθμό αυτονομίας απολαμβάνει; (γ) Πού βρίσκει χρηματοδότηση (οικονομικούς πόρους); (δ) Σε εξωτερικό επίπεδο: με ποιες ομάδες ή οργανισμούς σχετίζεται; Τι μορφή παίρνει αυτή η διασύνδεση; Ποια θέματα αφορά; Πώς γίνεται αντιληπτή αυτή η διασύνδεση (ή η μη-σύνδεση) και πώς θεσπίζεται; Ποιες είναι οι διασυνδέσεις της οργάνωσης; Πόσο ισχυρές είναι;

Πηγή: Yancey Martin Patricia (1990:190-191) RETHINKING FEMINIST ORGANISATIONS, "Gender & Society" Journal, June 1990/ Vol.4/ N.2, Sage Publications/ Oakland University, USA.

Παράρτημα Β΄

Ερωτήσεις φορέων προς το ΚΕΘΙ κατά την αρχική περίοδο υλοποίησης του προγράμματος

Ερώτημα ως προς την έναρξη υλοποίησης του Σχεδίου Δράσης σύμφωνα με το Άρθρο 2:

- Πρέπει να υπάρχει οπωσδήποτε δημοσίευση καταχώρησης στον Τύπο ή μπορεί να καλύπτονται με οποιαδήποτε από τις προαναφερόμενες δράσεις;

Ερωτήσεις που αφορούν στην υλοποίηση φυσικού και οικονομικού αντικειμένου των Σχεδίων Δράσης:

- Διευκρινίσεις ως προς τη συμπλήρωση του Δελτίου Παρακολούθησης Προόδου Υποέργου (ΔΠΠΥ) που πρέπει να υποβάλλουν κάθε εξάμηνο (αυτό έχει τη μορφή που κατατίθεται μέσω ΟΠΣ, όμως οι οργανώσεις δεν έχουν υποβάλει Τεχνικά Δελτία Υποέργου ούτε τα Σχέδια Δράσης τους μέσω ΟΠΣ για να υπάρχουν οι αντίστοιχες κωδικοποιήσεις, οι οποίες μεταφέρονται και αυτόματα στο έντυπο οπότε προκύπτουν εύλογες ερωτήσεις τόσο εκ μέρους τους, όσο και εκ μέρους του ΚΕΘΙ ως τεχνικού συμβούλου ως προς τη συμπλήρωσή του).
- Ως προς τον τρόπο υποβολής των ΔΠΠΥ και των μηνιαίων εκθέσεων αυτή πραγματοποιείται σε έντυπη μορφή στην ΕΥΕ/ ΓΓΙΦ υπόψη κυρίας Π.; Παίρνουν αριθμό πρωτοκόλλου, χρειάζεται παρουσία για την κατάθεση ή μπορούν να σταλούν ταχυδρομικά ή με courier; Ηλεκτρονικά πώς γίνεται δεκτό με cd, μέσω e-mail;
- Σχετικά με τα χαρακτηριστικά χαρακτηριστικά των οργανώσεων που συμμετέχουν στο υποέργο, τα οποία βρίσκονται στο Δελτίο παρακολούθησης προόδου υποέργου ΕΚΤ, υπάρχει και ξεχωριστά σε έγχρωμη μορφή ως ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ANNEX XXIII με κάποιες διαφορές πρέπει να συμπληρωθούν και να υποβληθούν και τα δύο;
- Οι εκθέσεις προόδου που πρέπει να υποβάλλουμε θα είναι ένα συγκεντρωτικό κείμενο για το φυσικό αντικείμενο κάθε εξαμήνου πέρα από τις εκθέσεις που έχουμε ορίσει εμείς για κάποιες ενέργειες;
- Πώς μετρείται το φυσικό αντικείμενο όσον αφορά τη Συμβουλευτική με άτομα ή με μήνες; 68 γυναίκες π.χ. στο Σχέδιο Δράσης μίας ΜΚΟ είναι το σύνολο των εξυπηρετούμενων, άρα 17 γυναίκες είναι το 25% ή το πρώτο εξάμηνο είναι το 25% της δράσης;
- Επιτρέπεται η μεταβολή των επί μέρους κατηγοριών επιλέξιμων δαπανών του Σχεδίου Δράσης έως 10% του συνολικού προϋπολογισμού του και εφόσον δεν υπερβαίνει το 20% της κάθε επί μέρους κατηγορίας επιλέξιμης δαπάνης. Ποια είναι η διαδικασία που πρέπει να ακολουθηθεί προκειμένου να μεταφερθεί το ποσό και τι δικαιολογητικά χρειάζεται;
- Απαιτείται η έκδοση σφραγίδας με τα στοιχεία του προγράμματος και το ποσοστό χρηματοδότησης με την οποία θα σφραγίζονται τα πρωτότυπα τιμολόγια;
- Το 50% του φυσικού αντικειμένου για την είσπραξη της Β΄ δόσης αποδεικνύεται βάσει του χρόνου απασχόλησης του προσληφθέντος ατόμου στο πρόγραμμα ή βάσει υλοποίησης των ενεργειών του σχεδίου δράσης;
- Σχετικά με τα χαρακτηριστικά των συμμετεχουσών οργανώσεων στο υποέργο, δεν είναι εφικτό για όλους τους πληθυσμούς-στόχους να καταγραφούν όλες αυτές οι πληροφορίες. Όταν, για παράδειγμα, τηλεφωνήσει ένα θύμα κακοποίησης στο Κέντρο Πληροφόρησης, επιθυμώντας να αναφέρει την

κακοποίηση που δέχεται και να λάβει κάποια υπηρεσία, δεν είναι δυνατό να τη ρωτήσουμε αν εργάζεται, αν είναι άνεργη και αν ναι, αν είναι μακροχρόνια άνεργη ή αν έχει κάποια αναπηρία κ.λπ., παρά μόνο αν προκύψει κάποια τέτοια πληροφορία από την ίδια τη γυναίκα. Ειδικά σε περίπτωση κρίσης που μπορεί να βρίσκεται αυτή η γυναίκα, η καταγραφή αυτών των πληροφοριών είναι αδύνατη. Ένα ερώτημα που προκύπτει είναι αν η συμπλήρωση αυτού του πίνακα αφορά μόνο τις περιπτώσεις κατάρτισης/εκπαίδευσης, όπου φυσικά η συμπλήρωσή του είναι πιο εύκολη (αλλά και πάλι δεν είναι εφικτό για όλες τις κατηγορίες).

- Με βάση τα όσα γνωρίζουμε μέχρι σήμερα δεν υπάρχει κάποια φόρμα ή δομή για την έκθεση προόδου. Μήπως υπάρχει κάποια γενική δομή, όσον αφορά τα στοιχεία που θα πρέπει να συμπεριληφθούν σε αυτή την έκθεση;
- Τι έγγραφα τεκμηρίωσης θα πρέπει να συνοδεύουν κάθε υλοποιούμενη ενέργεια του Σχεδίου Δράσης;
- Κάθε πότε πρέπει να συμπληρώνονται τα Δελτία Δήλωσης Δαπανών;
- Όταν διαπιστώνεται η μη τήρηση των κανόνων πληροφόρησης και δημοσιότητας (όπως θεσπίζονται στον Κανονισμό (ΕΚ) 1828/2006 με την ΚΥΑ του ΕΠ) τι επιπτώσεις έχει ο υπόχρεος;
- Ως προς τα δελτία δήλωσης δαπανών:
 1. Κωδικός Είδους Παραστατικού: οι αποδείξεις μισθοδοσίας χαρακτηρίζονται ως 4 (=λογιστική κατάσταση) ή 9 (=λοιπά);
 2. Για τις γραφειοκρατικές ανάγκες του Σχεδίου Δράσης πρέπει κατά καιρούς να γίνεται προμήθεια Μεγαρόσημων, για την έκδοση των απαιτούμενων δικαιολογητικών από το Πρωτοδικείο, καθώς και Επικυρώσιμων, για την επικύρωση από δικηγόρο των αντιγράφων των παραστατικών (π.χ. τιμολόγια, αποδείξεις παροχής υπηρεσιών), αλλά αυτά τα έξοδα δεν συνοδεύονται από παραστατικά. Ωστόσο, συμπεριλαμβάνονται στα Μηνιαία Δελτία Δαπανών που κατατίθενται, φτιάχνοντας Εξοδολόγια που αναλύουν τα έξοδα αυτά χωρίς όμως να συνοδεύονται από παραστατικά. Τα εξοδολόγια αυτά, καταχωρούνται στη λογιστική μερίδα του προγράμματος από το λογιστήριο. Υπάρχει περίπτωση να θεωρηθούν ως μη επιλέξιμα;
 3. Εάν μια δαπάνη θεωρηθεί ως μη επιλέξιμη, είναι υποχρεωμένη η Διαχειριστική Αρχή να ενημερώσει εγκαίρως ή στο τέλος του προγράμματος απλώς θα αφαιρέσει τις συγκεκριμένες δαπάνες ως μη επιλέξιμες;

Ποσοτικά στοιχεία προόδου διακριτών τμημάτων φυσικού αντικείμενου υποέργου:

- Στο κελί «Περιγραφή διακριτού τμήματος ΦΑ» αναγράφουμε την εκάστοτε Ενέργεια ή Κατηγορία Ενεργειών ή κάτι άλλο;
- Πώς πρέπει να συμπληρωθεί αυτός ο Πίνακας καθώς στο Σχέδιο Δράσης δεν υπάρχουν ούτε κωδικοί, ούτε μονάδες μέτρησης και εγκεκριμένες ποσότητες (με εξαίρεση κάποιων από τα παραδοτέα);
- Τί γίνεται με τις χρηματορροές και ποιος είναι ο τρόπος εξόφλησης δαπανών;
- Πώς αντιλαμβάνεται το πρόγραμμα την υποστήριξη όταν οι χρηματορροές σε οργανώσεις που δεν έχουν πόρους κι αυτό ισχύει για τις περισσότερες σήμερα λόγω της οικονομικής κρίσης, δίνονται μέσα από απίστευτες γραφειοκρατικές διαδικασίες και υπάρχει έλλειψη ελαστικότητας;

Δείκτες Παρακολούθησης Υποέργου:

- Ακολουθώντας τις οδηγίες της ΕΥΕ-ΓΓΙΦ στο προηγούμενο ΔΠΠΥ συμπληρώσαμε [...], στο επόμενο ΔΠΠΥ θα συμπληρώσουν τα ίδια ακριβώς στοιχεία;

Τεκμηρίωση:

- Πώς αντιμετωπίζεται η δυσκολία τεκμηρίωσης ως απόρροια της δέσμευσης απορρήτου για το επάγγελμα του ψυχολόγου (άρθρο 9 του νόμου 991/1979); Βλ. Τεκμηρίωση βάσει ολοκληρωμένων και τεκμηριωμένων φακέλων ωφελουμένων, καθώς και παροχής συμβουλευτικών υπηρεσιών και ύπαρξης δείγματος εξυπηρετούμενων.

Παρουσιολόγια και έντυπα αξιολόγησης δραστηριοτήτων:

- Πώς μπορεί να επιλυθεί το ζήτημα της συμπλήρωσης παρουσιολογίων και εντύπων αξιολόγησης δραστηριοτήτων, όταν το μεγαλύτερο ποσοστό των ωφελουμένων είναι αναλφάβητες;

Παράρτημα Γ'

Στοιχεία του συνόλου των οργανώσεων που συμμετείχαν στο πρόγραμμα.

Οργάνωση/ φορέας	Στοιχεία επαφής
«ΑΘΗΝΑ»	Ισμήνης 10, Δάφνη 172 37 2109760129 2109711379 info@athenamko.gr
«ΑΝΤΙΡΡΟΠΟΝ»	Βερανζέρου 23, Αθήνα 10432 2130251533 antirropon@yahoo.gr
«ΑΡΩΓΗ»	Μιαούλη 3, Πύργος 27100 2621031543 2621036350 2621034352 info@arogiamke.gr
«ΒΙΑ ΣΤΟΠ» Ινστιτούτο Πρόληψης & Θεραπείας κατά της Βίας & Προώθησης της Ισότητας των Δύο Φύλων	Ομοιοίας 117, Καβάλα 65403 2510211103 efotou@socadm.duth.gr
Γυναίκες Χωρίς Σύνορα	Νέα Αγορά 32, 85100 Ρόδος gharoula@yahoo.gr
Δίκτυο Γυναικών Επιχειρηματιών του Κέντρου «ΕΡΓΑΝΗ»	Περιφέρεια Δυτ. Μακεδονίας, Ισόγειο – Γραφείο Α.03, 50100 Κοζάνη 2461350143 kozani@ergani.gr
Δίκτυο Παρέμβασης Γυναικών Κρήτης	Κορωναίου 9, 71202 Ηράκλειο 2810247046 dipagyk@gmail.com
«ΔΙΟΤΙΜΑ» Κέντρο Γυναικείων Μελετών & Ερευνών	Νίκης 24, 105 57 Αθήνα 2103244380 2103227706 diotima@otenet.gr
ΕΚΠοΣΠΟ «ΝΟΣΤΟΣ»	Μετσόβου & Νοταρά, 10683 Αθήνα 2108815310 nostos@ath.forthnet.gr

Οργάνωση/ φορέας	Στοιχεία επαφής
Ελληνική Εταιρεία Γυναικών Πανεπιστημιακών	Οδ. Ανδρούτσου 18, 15341 Αγ. Παρασκευή 2103688190 elegyp1@gmail.com
Ελληνική Μέριμνα Βόλου	Αλεξάνδρας 189, 38221 Βόλος 2421025489 ellinikimerimna@gmail.com
Ελληνικό Δίκτυο Επαγγελματιών Πληροφορικής	Κοραή 3, 105 64 Αθήνα 2103729161 2103729163 info@hepis.gr
Ένωση Διπλωματούχων Ελληνίδων Μηχανικών	Καρ. Σερβίας 4, 10563 Αθήνα 2103257403 edem@tee.gr
Ένωση Ελληνίδων για την Οικογένεια & τη Νεότητα	Τερψιχόρης 20, 17562 Π. Φάληρο 2103729161 2103729163 info@eneon.gr
Ένωση Κυριών Δράμας	Βενιζέλου 114, 66100 Δράμα 2521058015 info@dlu.gr
Επιστημονική Εταιρεία για την Κοινωνική Συνοχή & Ανάπτυξη	Κλεισόβης 12, 10677 Αθήνα 2103303060 epeksa@otenet.gr
Επιμορφωτικό Κέντρο Γλαύκης	Γλαύκη, 67300 Ξάνθη 2544023166
«ΕΡΓΑΝΗ» Κέντρο Στήριξης της Απασχόλησης & της Επιχειρηματικότητας των Γυναικών	Καραβαγγέλη 1, 56625 Συκιές Θεσσαλονίκης 2310621166 2310621648 ergani@ergani.gr
Εταιρεία για τον Κοινωνικό Αποκλεισμό & την Ψυχική Υγεία	Εγνατίας 95, 54635 Θεσσαλονίκη 2310276782 info@ekapsy.gr

Οργάνωση/ φορέας	Στοιχεία επαφής
«ΔΙΑΠΛΑΣΗ» Εταιρεία Συμβουλευτικής & Ψυχοκοινωνικής Υποστήριξης Παιδιού & Οικογένειας	Αθ. Δροσίνη 1, 30200 Μεσολόγγι 2631300687 info@diaplasi.org
«ΕΥΞΕΙΝΗ ΠΟΛΗ» Δίκτυο Τοπικών Αυτοδιοικήσεων για Κοινωνική, Πολιτιστική, Περιβαλλοντική, Τουριστική & Αγροτική Ανάπτυξη	Σωτ. Πέτρουλα 3 13341 Άνω Λιόσια 2102486041-5 epolis@efxini.gr
Ευρωπαϊκό Δίκτυο κατά της Βίας	Ζαχαρίτσα 12, 11742 Αθήνα 2109225491 info@antiviolence-net.eu
Ευρωπαϊκό Πολιτιστικό & Ερευνητικό Κέντρο Αθηνών	Κανάρη 20, 10674 Αθήνα 2103625300 sdag@otenet.gr
«ΙΑΣΙΣ»	Αχαρνών 297, 10446 Αθήνα 2108655039 iasisgr@yahoo.com
Ινστιτούτο Ανάπτυξης της Επιχειρηματικότητας	Ηρώων Πολυτεχνείου 60, 41335 Λάρισα 2410626943 info@entre.gr
Ινστιτούτο Απασχολησιμότητας	Σούρηνη 4, 14562 Κηφισιά 2106233661 inap@inap.gr
«ΙΡΙΔΑ» Οργάνωση Γυναικών του Δήμου Χερσονήσου	Χερσονήσος Ηρακλείου 70014 2813004581 irida.women@gmail.com
Κέντρο Γυναικών Καρδίτσας	Ηρώων Πολυτεχνείου 22, Καρδίτσα 2441071594 2441075141 wck@hol.gr
Κέντρο Έρευνας & Ανάπτυξης Ιεράς Μητροπόλεως Σύρου	Ομήρου 8, 84100 Ερμούπολη Σύρου 2281082815 info@keaimsyrrou.gr
Κέντρο Μέριμνας Οικογένειας & Παιδιού	Σκουφά 75, 10680 Αθήνα 2103637547 kmpop@kmpop.gr

Οργάνωση/ φορέας	Στοιχεία επαφής
Κέντρο Προάσπισης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων	Αρχελάου 27, 11635 Αθήνα 2109210977 info@kepad.gr
Κέντρο UNESCO για τις Γυναίκες & την Ειρήνη στα Βαλκάνια	Πλούτωνος & Παπανδρέου 30, 54655 Θεσσαλονίκη 2310 422270 2310423152 unescenter@the.forthnet.gr
«ΚΛΙΜΑΚΑ» Φορέας Ανάπτυξης Ανθρώπινου & Κοινωνικού Κεφαλαίου για την Αντιμετώπιση του Κοινωνικού Αποκλεισμού	Δεκελέων 50, 11854 Αθήνα 2103417162 central@klimaka.org.gr
Κοινωνική Ενδυνάμωση	Ρώμα 5, 10673 Αθήνα 2103637906 2106008855 athanasia@social-empowerment.org
Λύκειο Ελληνίδων – Παράρτημα Κιλκίς	Μητροπόλεως 11, 61100 Κιλκίς 2341027684 lykeioellkilkis@gmail.com
Όμιλος UNESCO Δήμου Αμαρουσίου Περιφέρειας Αττικής	Βασ. Γεωργίου 2-4, 15122 Μαρούσι 2106147002 info@unesco.gr
Οργάνωση Ενωμένων Γυναικών Αφρικής	Κοσμά Αιτωλού 2, 11472 Αθήνα 2103617065 Africanwomen@yahoo.gr
«ΠΛΑΤΩΝ ΝΑΥΠΑΚΤΟΥ» Κέντρο Εκπαίδευσης & Μέριμνας Οικογένειας & Παιδιού	7ο χλμ. Εθνικής Οδού Αντιρρίου-Ναυπάκτου 30300 Ναύπακτος 2634021080 2634029486 info@kemop.gr
Πολυδύναμο Κέντρο Κοινωνικής Παρέμβασης Ν. Κυκλάδων	Ομήρου 8, 84100 Ερμούπολη Σύρου 2281085379 2281085354-6 polidin@otenet.gr

Οργάνωση/ φορέας	Στοιχεία επαφής
«ΣΤΗΡΙΞΗ»	Καποδιστρίου & Τεμπονέρα 96-98, 26224 Πάτρα 2613012630 stirixi_achaia@yahoo.gr
Σύλλογος Γυναικών Ασωπίας	Ασωπία Θηβών 32200 2262095295 ginaikesasopias@yahoo.gr
«ΣΥΝ-ΕΙΡΜΟΣ»	Καλαμπάκας 28 & Αμπάτης, 42100 Τρίκαλα 2431073385 2431073374 km@syn-eirmos.gr
Σύνδεσμος για τα Δικαιώματα της Γυναίκας	Σκουφά 60, 10680 Αθήνα 2103626460 L.women-rights@otenet.gr
Σύνδεσμος Μελών Γυναικείων Σωματείων Ηρακλείου & Νομού Ηρακλείου	Μεραμβέλλου 56, 71202 Ηράκλειο 2810242121 Sindesmos324@kakopoiisi.gr
Συνεργασία Ενεργών Πολιτών	Σάπες, 69300 Ροδόπη 2532021032 acc.greece@gmail.com
«ΣΧΕΔΙΑ» Κέντρο Παιδαγωγικής & Καλλιτεχνικής Επιμόρφωσης	Καΐρη 23, 17122 Ν. Σμύρνη 2103218590 schedia@otenet.gr
Σώμα Ελληνικού Οδηγισμού	Ξενοφώντος 10, 105 57 Αθήνα 2103317355 seo@seo.gr
«ΤΟ ΣΠΙΤΙ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ»: Πολιτιστικός, Μορφωτικός, Λαογραφικός, Αθλητικός Σύλλογος Ν. Φλώρινας	Παπασταύρου Τσάμη 1, 53100 Φλώρινα 6974336733 tospititigunaikas@gmail.com
«ΦΑΙΝΑΡΕΤΗ»	Γορδίου 1 & 2ας Μαΐου 14, 17121 Νέα Σμύρνη 2109319054 info@fainareti.gr

Οργάνωση/ φορέας	Στοιχεία επαφής
Φροντίδα για το Παιδί & την Οικογένεια	Παπανικολή 2Α, 152322 Χαλάνδρι 2108104079 frontida.info@yahoo.gr
“FOUR ELEMENTS”	Βερανζέρου 1, 10677 Αθήνα 2103809847 info@4-elements.org
“Home Start” Νέας Ιωνίας Βόλου	Μεταξουργείο Νέας Ιωνίας, 38446 Βόλος 2421049258 homestartionia@gmail.com
WWAC – Παγκόσμια Βοήθεια & Συνεργασία	Ηρώων Πολυτεχνείου 211, 41221 Λάρισα 2410280008 info@wwac.gr

Παράρτημα Δ'

Ασκήσεις για τη Διαπολιτισμικότητα (στο πλαίσιο των εργαστηρίων που διοργάνωσε το ΚΕΘΙ).

ΑΣΚΗΣΗ 1η: «Ιστορίες ονομάτων»

Χαρακτηριστικά της άσκησης:

Εισαγωγή βιωματικής διεργασίας

Σε ζεύγη

Άσκηση γνωριμίας, επικοινωνίας και ανάδυσης θεμάτων

Χρόνος: 45΄

Οδηγίες

1° Στάδιο (Χρόνος 10΄)

- Προτείνω να χωριστούμε σε ζευγάρια.
- Ο καθένας/μία με τη σειρά του /της θα μιλήσει πέντε λεπτά (5)΄ για το μικρό του/της όνομα.
- Μπορεί να αφηγηθεί για ποιο λόγο έχει αυτό το όνομα, ποιο/α του το έδωσε αν του/της αρέσει, αν θα διάλεγε ο/η ίδιος/α κάποιο άλλο, αν έχει κάποιο υποκοριστικό κ.ά.
- Ο/η άλλος/η θα ακούει χωρίς να διακόπτει. Στη συνέχεια καθένας/μία θα μας παρουσιάσει αυτά που του/της αφηγήθηκε το ζευγάρι του.

2° Στάδιο (Χρόνος 35΄)

- Τώρα ας μαζευτούμε να παρουσιάσουμε αυτά που ακούσαμε από το ζευγάρι μας.
- Ο/η άλλος/η θα ακούσει και μετά, αν θέλει, θα διορθώσει ή θα συμπληρώσει.
- Ποιος/α θέλει ν' αρχίσει;

(*Παραλλαγή:* Μπορεί να προταθεί η ίδια διεργασία με βάση το επίθετο).

Το όνομά μας είναι μοναδικό όπως μοναδικοί είμαστε και εμείς. Αποτελεί στοιχείο της ταυτότητας μας και μας χαρακτηρίζει. Τα γράμματα που συνθέτουν το όνομά μας έχουν τη δική τους ενέργεια και ο συνδυασμός τους τις περισσότερες φορές είναι αρμονικός.

ΑΣΚΗΣΗ 2η: «Το λουλούδι της κουλτούρας»

Χαρακτηριστικά της άσκησης

Εισαγωγή της βιωματικής διεργασίας

Σε τριάδες

Χρόνος: 80΄

Άσκηση γνωριμίας του Εαυτού και των «Άλλων», διερεύνηση των παραγόντων που επιδρούν στη διαμόρφωση της κουλτούρας κάθε ατόμου.

Οδηγίες

- Ζητάμε από τα μέλη της ομάδας να χωριστούν σε τριάδες αφού αλλάξουν θέση και ανακατευτούν μέσα στο χώρο.
- Μοιράζουμε λευκά χαρτόνια και μαρκαδόρους σε διάφορα χρώματα και τους ζητάμε να ζωγραφίσουν ένα λουλούδι με ανοικτά πέταλα χωρίς όμως να τα χρωματίσουν. Στο κέντρο του λουλουδιού θα γράψουν την προσωπική αντωνυμία «εγώ» και στη συνέχεια θα σκεφθούν παράγοντες που επέδρασαν στη διαμόρφωση της δικής τους κουλτούρας. Ύστερα θα ιεραρχήσουν τους πιο σημαντικούς και θα γράψουν από έναν σε κάθε πέταλο του λουλουδιού που ζωγράρισαν.
- Αφού ολοκληρώσουν τη διαδικασία θα μοιραστούν αυτά που έγραψαν με τα άλλα μέλη της τριάδας και θα ανακαλύψουν ομοιότητες και διαφορές. Ένα μέλος από την κάθε τριάδα θα συγκεντρώσει και θα καταγράψει επιγραμματικά αυτά που ειπώθηκαν, στην κάθε τριάδα.
- Αφού ολοκληρωθεί η διαδικασία αυτή για την κάθε τριάδα, τα μέλη της ομάδας θα γυρίσουν στην αρχική τους θέση και το μέλος της κάθε τριάδας που ανέλαβε να κάνει την καταγραφή θα την παρουσιάσει στην ολομέλεια και όσα από τα μέλη της κάθε τριάδας θέλουν κάτι να συμπληρώσουν μπορούν να το κάνουν.

Ο/η συντονιστής/τρια της ομάδας θα καθρεφτίσει αυτά που ειπώθηκαν και θα γίνει συζήτηση για τους παράγοντες που αναφέρθηκαν. Θα ολοκληρώσει ζητώντας να εκφραστεί ένα συναίσθημα από κάθε μέλος της ομάδας (ανώνυμα ή επώνυμα).

ΑΣΚΗΣΗ 3η: «Ένα επίτευγμά μου με βάση το φύλο μου»

Οδηγίες

- Ζητάμε από το κάθε μέλος της ομάδας να διηγηθεί ένα του/της επίτευγμα μέσα σε πέντε λεπτά και για ποιο λόγο ξεχώρισε αυτό ανάμεσα σε κάποια άλλα.
- Στη συνέχεια γίνεται συζήτηση στο τι εκφράζει το κάθε επίτευγμα σε σχέση με την ταυτότητα φύλου κάθε μέλους. Αφού τελειώσουν τις διηγήσεις τους όλα τα μέλη, τους ζητείται να ζωγραφίσουν ό,τι τους έρθει ελεύθερα εκείνη τη στιγμή.
- Μετά την ολοκλήρωση της διαδικασίας όλα τα μέλη της ομάδας χαρίζουν σε κάποιο άλλο μέλος που επιλέγουν τα ίδια τη ζωγραφιά τους ως επιβράβευση της προσπάθειάς τους.

